

1 § Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Anita Sidén* (m) av sagt sig uppdraget som ledamot i socialförsäkringsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Andre vice talmannen meddelade att *Tobias Billström* (m) av sagt sig uppdragen som ledamot i utbildningsutskottet och som suppleant i kulturutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

Andre vice talmannen meddelade att *Peter Danielsson* (m) av sagt sig uppdraget som ledamot i bostadsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Andre vice talmannen meddelade att *Krister Hammarbergh* (m) av sagt sig uppdraget som suppleant i socialförsäkringsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Andre vice talmannen meddelade att *Carl-Axel Roslund* (m) av sagt sig uppdraget som suppleant i trafikutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

2 § Anmälan om kompletteringsval till vissa utskott

Andre vice talmannen meddelade att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält *Tobias Billström* som ledamot i socialförsäkringsutskottet, *Peter Danielsson* som ledamot i utbildningsutskottet, *Carl-Axel Roslund* som ledamot i bostadsutskottet, *Anita Sidén* som suppleant i socialförsäkringsutskottet och som suppleant i kulturutskottet samt *Krister Hammarbergh* som suppleant i trafikutskottet.

ledamot i socialförsäkringsutskottet

Tobias Billström (m)

ledamot i utbildningsutskottet

Peter Danielsson (m)

ledamot i bostadsutskottet

Carl-Axel Roslund (m)

suppleant i socialförsäkringsutskottet

Anita Sidén (m)

suppleant i kulturutskottet

Anita Sidén (m)

suppleant i trafikutskottet

Krister Hammarbergh (m)

3 § Meddelande om debatt med anledning av vårpropositionens avlämnande

Debattregler för debatten med anledning av vårpropositionens avlämnande *torsdagen den 14 april kl. 10.00* hade delats ut till kammarens ledamöter.

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Lagutskottets betänkande 2004/05:LU22

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden 2004/05: MJU11, MJU12 och MJU14

Kulturutskottets betänkanden 2004/05: KrU5, KrU6 och KrU8

*Migration och
asylpolitik*

5 § Migration och asylpolitik

Föredrogs

socialförsäkringsutskottets betänkande 2004/05: SfU10

Migration och asylpolitik (skr. 2004/05:47).

Anf. 1 Förste vice talman PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Socialförsäkringsutskottets betänkande 10 om migration och asylpolitik är ett betänkande där ett utomordentligt stort antal motioner väckta under innevarande riksmöte behandlas. Betänkandet innehåller 86 reservationer av vilka vi moderater har undertecknat 19. Det visar på en mycket stor partisplittring. Det finns en majoritet mot det

mesta och för väldigt lite. Det är därmed i delar inte alldeles trevligt från utskottets och kammarens synvinkel att ta den här debatten om migrationspolitiken när vi inte har formerat den politik i alla delar som vi borde göra.

Vi moderater står av naturliga skäl fast vid alla de 19 reservationer som vi har undertecknat, men jag vill redan nu markera att vi frångår våra normala traditioner och yrkar bifall till och avser att begära rösträkning om reservationerna 1, 38 och 55. Vi brukar annars bara votera om en enda reservation.

Jag vill också peka på att de så kallade allianspartierna i stor utsträckning har enat sig åtminstone på tre huvudområden där de flesta partierna har instämt i kritiken mot den allmänna migrationspolitiken – reservation 1 och, när det gäller analysen av asylpolitiken och arbetskraftsinvandringspolitiken, reservationerna 21 och 22.

Fru talman! Detta med migration och asylpolitik är en mycket smärtsam debatt i Sverige. Jag tror att man väl kan säga att vägen till helvetet är stenlagd med goda föresatser där alla har syftat till humanism, stor-sinhet och öppenhet men där resultatet har kommit att bli en mycket grym och inhuman process med mycket sönderslitande av familjer, opinioner och människor. Utvecklingen har i många delar blivit omänsklig. Vi kan se dagliga bevis på detta.

Vi har betydande fall av segregation i samhället mellan nyligen invandrade och dem som bott längre i Sverige. Vi har spänningar mellan samhällsgrupper, och vi har tiotusentals svikna framtidsförhoppningar både om att få stanna och om att få arbeta och bygga sin framtid i Sverige – detta dessutom till priset av en mycket hög kostnadsnota för skattebetalarna.

Det är så att man som svensk kan skämmas över hur fel det har blivit med alla dessa goda föresatser men också över splittringen och över oförmågan att komma fram till en samlad politik och stifta lagar som domstolar kan tillämpa och som också ger ett från våra synvinklar acceptabelt resultat.

I vår nuvarande situation gäller att ungefär 10 % av dem som får asyl får det på grund av flyktingstatus, 40 % får det av humanitära skäl och resten genom familjeåterförening. Det besvärande är att av de humanitära skälen har närmare 80 %, enligt uppskattningar, förvärvats under en mycket lång och plågsam väntetid i Sverige. Processen i sig har kommit att bli inhuman och grym och slitit sönder människor, många gånger till djup sjukdom och i vissa fall ända till randen av självmord.

Det råder ingen tvekan om att vår migrations- och asylpolitik är fundamentalt fel i sin helhet och förtjänar en mycket omfattande kritik och även omprövning. Det är oacceptabelt i Sverige att det i väntan på besked i asylprocessen inte tar bara månader utan i många fall ända upp till år. Bara väntan och den långsamma processen i sig skapar misär, skapar sjukdomar och skapar inhumanitet.

Vi vet ju själva – vi har våra egna erfarenheter från långvarig arbetslöshet och sjukdom – vad detta medför i form av sociala problem och därmed, föga överraskande, att detta även är fallet när det gäller en lång, omständlig och ändå inte rättssäker asylprocess.

Processen och den stora andelen humana fall som man lämnar därhän när det gäller att få komma in, i huvudsak beroende på livshotande sjuk-

domar, har också skapat falska förespeglningar. Det har gjort att många människor sökt sig till Sverige och därmed kommit i fel situation. Man har sålt allt, lämnat allt och betalat allt till människosmugglare och har en väldigt liten och dålig väg tillbaka.

Rättssäkerheten för oss moderater kräver enskild rättsprövning. Ta bara fallet med de mycket uppmärksammade apatiska barnen. Då vill jag ändå betona att detta bara är en *liten* del av problemet. Det är kanske 100, 200 eller 300 fall beroende på hur man definierar dem. Men det finns kanske 10 000 barn i flyktingprocessen i Sverige som också far utomordentligt illa och ännu fler människor på andra sidan vattnen och i andra länder.

Vi vet att de här barnen har olika bakgrund. Vi vet att en del har livshotande problem. Vi vet att vissa visar tydliga tecken på misshandel. Vi vet att en del finns i gråzonen för om de ska betraktas som apatiska eller ej.

Det är bara att läsa domskälen för dem som har besvärat sig att göra detta och se hur Utlänningsnämnden har motiverat. Det har varit att föräldrar har motverkat förbättringar av barn när man har yrkat på avslag. Det har varit obstruktion av vård. Det har varit att tillstånden varit mindre allvarliga. I fall där man har lämnat bifall har det varit livshotande tillstånd som har varat under förhållandevis lång tid och krävt sondmatning, och det har krävts långvarig rehabilitering när man har lämnat bifall.

Andelen bifall har från tid till annan legat på mellan 20 och 30 %. Avslagen har varit rätt många. Men vår bedömning är: Vi måste bedöma varje enskilt fall för sig på dess egna meriter. Vi tycker att bedömningen bör vara juridisk, men självfallet med ett stort inslag av medicinsk bedömning i de enskilda fallen.

Vi håller regeringsunderlaget ansvariga för nuvarande tingens ordning, deras oförmåga att ingripa – även Miljöpartiets och Vänsterens stöd för regeringen och oförmågan att ingripa – långsamheten i hanteringen i processen och långsamheten i att ta fram en ny utlänningslag som kan leva upp till de krav vi ställer på en human invandrings- och asylpolitik. Men vi moderater tycker faktiskt att reservation 54 är helt oacceptabel, nämligen att överlåta rättstillämpningen till utomstående, ett antal personer med medicinsk och psykologisk kompetens, som ska fatta mer eller mindre kollektiva beslut. Vi är emot kollektiva amnestier, och vi är emot kollektiva bestraffningar. Vi vill ha enskild rättsprövning med både medicinskt och juridiskt inslag.

I reservation 38, som vi tyvärr är ensamma om, pekar vi på att vi uppfattar att barnen har rätt till en egen asylprövning, något de inte har i dag men möjligen kan få i den kommande utlänningslagen. Det finns starka skäl som säger att ett antal av de apatiska barnen med den regeln skulle ha kunnat få uppehållstillstånd. Samtidigt som vi säger detta och att vi borde tidigarelägga detta genom att bifalla reservationen 38 tycker vi också att det finns anledning att peka på de olikheter i resultat av vård vi har kunnat se, där en del resultat har varit utomordentligt bra, bland annat i Uppsala, där man har lyckats hålla nästan alla borta från apatiskt tillstånd, och därmed har man kunnat klara en humanare vård.

Vi menar att lag tolkas av domstol eller myndighet, i detta fall tillsammans med medicinsk expertis. Det leder till en enskild rättsprövning. I den nya instansordning som nu aviseras till senare under våren tillsam-

mans med en ny utlänningslag ser vi det som centralt att alla barn ges rätt till en särskild asylprövning med rättssäkerhet och med individuell prövning, och det borde ha kommit långt tidigare. Vi lanserade förslaget för ett och ett halvt år sedan.

Asyl ska självklart ges till människor som har flyktingstatus, som behöver skydd för att kunna skydda sig mot förföljelser i hemlandet, men sedan ska man vara rätt restriktiv när det gäller humanitära skäl eller synnerliga skäl. Vi ställer krav på att rättsprocessen måste vara snabb. När många länder kan klara det på sex månader, vissa på tre månader, är det fullständigt oacceptabelt att många ska få lida i år i Sverige. Vi ställer krav på att den nya rättsprocessen ska vara rättssäker med muntlighet och tvåpartsförhållande. Vi ställer krav på att man under de nya rättsprocesserna generellt ska ha rätt att arbeta under processen, därför att vi vet att arbete eller någon form av sysselsättning ger bättre integration i samhället, och arbete befordrar faktiskt hälsa under lång, plågsam väntan. Vi vill även se förslag om arbetskraftsinvandring omgående.

Vi tycker att övergångsregler till en ny instansordning aldrig kan innehålla kollektiva beslut om amnesti. Vi vet att det finns, eller fanns föregående år, 30 000 människor i processen varav runt 10 000 var barn. Alla får illa, inte bara barnen och inte bara de apatiska barnen. Vi gör bedömningen att man måste göra en del för att underlätta övergången. Vi har därför föreslagit mer medel till Migrationsverket för att snabba på processen.

Jag vill samtidigt markera att någon nollställning inte är aktuell från vår sida. De som har gjort jämförelser med Spanien och USA och allmänna amnestier har gjort det i de här delarna på felaktig grund. Där har det varit fråga om i huvudsak illegal invandring, men om människor som arbetar och försörjer sig själva, och amnestierna har syftat till att ge dem mänskliga rättigheter och tillgång till rättsväsende, sjukvård, försäkringsystem och mycket annat.

Däremot vill vi moderater tidigarelägga, redan nu, möjligheten för arbetskraftsinvandring och redan från dagens datum tillåta att de som nu befinner sig i processen och har möjlighet att skaffa fast arbete med försörjning för sig och de sina ska beviljas tillfälligt uppehållstillstånd för arbete som kan bli ett fast uppehållstillstånd efter fem år, när man ändå har rätt att eftersöka medborgarskap i Sverige.

Självfallet accepterar vi i detta fall inte att kriminellt belastade kommer in. Inte heller accepterar vi om man inte kan bevisa sin identitet. Vi vill inte ha fler gömda krigsförbrytare eller kriminella i Sverige. Vi tycker detta är en bättre tingens ordning. Det man gör när man strävar efter att få stanna när man upplevs inte ha flyktingstatus ska inte vara att utveckla livshotande sjukdomar, utan i stället ska man sträva mot arbete och egenförsörjning, möjligheter att bygga en framtid för sig och de sina i Sverige och därmed ingå i det egna samhället och bygga det man många gånger avsåg att göra när man kom till landet.

Fru talman! Jag ska inte kommentera så många fler reservationer, men låt mig dock få nämna några.

Vi moderater har reserverat oss till förmån för att även barn till flyktingar som gömmer sig efter rättsprocessen i Sverige ska ha rätt att kunna få vård på sjukhus och gå i skolan utan att gripas av polis. Vi anser att

barnen inte är de som är skyldiga. De ska ha rätt till denna humanitära hjälp på sjukhus och i skolan som vi anser är ett FN-krav.

Vi har också sagt mycket tydligt om uppehållstillstånd vid människohandel och olika typer av *trafficking* att vi, om man uttrycker det rakt, anser att inte alla som är i *trafficking* eller kommer i prostitution ska få uppehållstillstånd i Sverige utan de som är beredda att bidra till att sätta dit dem som står för människosmuggling och *trafficking*, de som är skurkar. De som är beredda att aktivt hjälpa oss att få fast dessa människosmugglare, de ska få stanna. Det ska vara ett utomordentligt tungt vägande skäl.

Vi tycker också att ersättningen till kommunerna i samband med invandringen ska bli ett statligt ansvar i och med att det är en statlig politik och att det i dag slår väldigt olika över landet med olika hantering och olika belastning. Det ger en bättre, rättssäkrare och dessutom mer enhetlig politik i förhållande till de människor som sökt sig till Sverige.

Vi säger också att det ska löna sig att arbeta. Det gäller inte minst för dem som har sökt sig till Sverige. Vi gör den bedömningen nu, när nästan var fjärde svensk i arbetsför ålder inte går till arbetet en vanlig vardag, att det är ett misslyckande, och det ligger delvis inom migrationspolitiken, men även mycket inom social- och arbetsmarknadspolitiken. Det finns ett ansvar även när det gäller asyl och migration.

Det är arbete och företagande som bygger välfärden. Det gäller för invandrare; det gäller för svenskar. Det är därför som vi omgäende vill öppna dörren för arbetskraftsinvandring. De som kan försörja sig och de sina i Sverige ska beviljas tillfälligt uppehållstillstånd för arbete som kan övergå till fast uppehållstillstånd efter fem år, då man kan söka medborgarskap.

Anf. 2 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Den här debatten kommer att handla mycket om de svårt sjuka barn som vänt sig bort från livet och hamnat i ett sjukdomstillstånd när kroppsfunktionerna inte fungerar och de måste matas med sond. Jag tror inte att någon här eller som ser detta på tv har undgått de djupt gripande bilderna på tv av de barn som får mycket illa utan att få ordentlig vård och hjälp. Människor som jag möter tycker att det är förfärligt att det kan få förekomma utan att man gör något. Visserligen har regeringen tillsatt en samordnare som ska undersöka varför det här fenomenet finns. Men det är inte forskning om varför det blir så här som de här barnen behöver utan riktig vård.

Jag ska återkomma till frågan om barnen snart. Men först vill jag påpeka något som vi alltid glömmer bort när vi diskuterar asyl- och flyktingfrågor. Vi glömmer att tala om varför människor flyr och hur man ska kunna undvika att människor flyr. Jag ska göra det genom att delge er det som jag var med om förra veckan.

Förlåt, det är inte klokt att detta får hända. Det får inte hända igen. Det är ord som jag läste i en minnesbok på en minnesplats i staden Srebrenica i Bosnien. Det är svenska ungdomar från Göteborg som skrivit orden. De hade varit där precis innan jag var där tillsammans med en man som ursprungligen kommer från Srebrenica och som har varit i Sverige och blivit avvisad. Och jag fyller på i boken. Jag håller med om att det inte är klokt att det får hända.

Fru talman! Det som hände hände för tio år sedan när 7 000–10 000 män i ett grymt inbördeskrig dödades och begravdes i skogarna omkring staden. På minnesplatsen finns i dag rad efter rad med gröna tavlor av trä som gravstenar. Här begravs männen vartefter deras massgravar hittas i skogen.

Människorna som var med om detta folkmord bär med sig väldiga trauman, och av rädsla flydde de från sitt land. Många känner fortfarande rädsla för att återvända.

Fru talman! Omvärlden måste på alla sätt motverka att sådant här sker igen, fast det händer igen och igen. Det är händelser som denna som gör att världen översvämmas av flyktingar. Det är viktigt att demokratiska rörelser i olika länder stöttas och att Sverige deltar i fredsbevarande styrkor. Det är också viktigt att olika FN-organ får hjälp och stöd. UNHCR till exempel är ett viktigt organ som hjälper flyktingar världen över. Folkpartiet ville ge UNHCR extra stöd i sitt budgetförslag för 2005.

Vi måste gemensamt inom EU och internationellt i övrigt motverka att människor tvingas lämna allt de äger och har för att bege sig till ett främmande land och söka skydd där. Ingen lämnar sitt land frivilligt utan att veta om han eller hon kan återvända. Vi får inte glömma Srebrenica.

Men, fru talman, en politik för att förebygga flykt är en politik på lång sikt. Den får inte bidra till att de människor som i dag är i behov av skydd inte kan få skydd. Den flyktingpolitik som Sverige för i dag är inhuman. Det finns ett antal exempel på att vi inte lever upp till de konventioner vi skrivit på.

Dagligen hör människor av sig till mig och är förtvivalde över att någon familj i deras närhet ska avvisas, en avvisning som de upplever är djupt orättvis, där de asylsökande inte blivit trodda, där barn och ibland mycket små barn riskerar att komma till skada.

Förra veckan avvisades en familj med två barn, tre och fyra år gamla, varav fyraåringen är dövstum. Barnen hade tillbringat det senaste året i en svensk fosterfamilj eftersom föräldrarna var i så psykiskt dålig kondition. Polisen hämtade barnen, och föräldrar och barn möttes på flygplatsen. Föräldrarna kan inte teckenspråk, som fyraåringen, och inte svenska, som treåringen. Och de är utan släkt i hemlandet, som i detta fall är Bosnien. Pappan bröt ihop vid återvändandet och fick läggas in på sjukhus direkt. I det här fallet tycker jag att man har gått över humanitetens gräns. Jag undrar om man skulle ha behandlat svenska barn på det här sättet. Barn är barn och har egna rättigheter oavsett varifrån de kommer.

Fru talman! Jag skulle kunna hålla på hela förmiddagen och rabbla exempel för att påvisa hur illa det står till med humaniteten och medmänskligheten i den svenska flyktingpolitiken. Att den är rättsosäker konstaterades redan 2001 när man beslöt att lägga ned Utlänningsnämnden. Det är bra att nedläggningen äntligen blir av, men det har tagit för lång tid. Det har också skett en del andra förändringar. Men det här innebär i princip att regeringen har erkänt att asylpolitiken inte är bra i dag, liksom Per Westerberg har erkänt att den inte är bra. Se då till att de människor som i dag finns i asylprocessen får ett generöst och värdigt bemötande, och ge de gömda flyktingarna en chans att komma tillbaka genom att ge dem amnesti!

Fru talman! Vid mitt besök i Bosnien förra veckan träffade jag också UNHCR, som bland annat frågade varför inte Sverige följer upp de män-

niskor som avvisas. Även Riksrevisionen har i en rapport kritiserat Migrationsverket för att man inte följer upp dem som avvisas. Det gäller särskilt människor från länder dit ett återvändande kan vara osäkert, det vill säga där en del kan säkert återvända medan andra inte kan det. I det här fallet är det kvinnor som är särskilt utsatta.

UNHCR hade också en del andra synpunkter. De ansåg det till exempel inte acceptabelt att Sverige splittrar familjer, skickar tillbaka delar av familjer. De påpekade också att just när det gäller Bosnien finns det de som fortfarande har behov av internationellt skydd enligt flyktingkonventionen, bland annat vittnen i krigstribunaler, de som suttit i läger, de som varit utsatta för etnisk rensning, de som varit utsatta för massvåldtäkter och tortyr. Det är något som Sverige inte följer.

Fru talman! Asylsökande föräldrar får ofta kritik för att de lämnar sina barn i sticket. Det är i de flesta fall föräldrar som bär på egna svåra trauman från våldtäkter och tortyr. De orkar inte stötta sina barn som i många fall även själva utsatts för övergrepp. De här familjerna behöver få hjälp tidigt. Framför allt måste man även lyssna till barnens egna skäl i asylprocessen. Får de inte den hjälpen riskerar barnen att bli riktigt sjuka, en del så sjuka att de tappar livsgnistan och slutar att fungera normalt och måste matas med sond. Det är de barn som har diagnosen depressiv devitalisering eller de som vi i dagligt tal kallar apatiska barn. Eftersom de inte har fått den hjälp de behöver tidigare har vi ett stort ansvar att se till att de får en mänsklig behandling så att de kan återvända till livet. Jag kallar det inte mänsklig behandling att avvisa svårt sjuka barn som inte kan äta eller gå själva. De måste bäras in på det flygplan som ska ta dem tillbaka till hemlandet. Det är ovärdigt ett välfärdsland.

Fru talman! Jag har ställt frågan till migrationsminister Barbro Holmberg hur hon tänker följa upp sjuka barn i allmänhet som avvisas. Något skäl till uppföljning ser hon inte förutom när det gäller de apatiska barnen. Hon säger att det förefaller önskvärt att de följs upp. Ett citat från frågesvaret: "Det skulle bidra till en ytterligare förståelse av fenomenet."

Fru talman! För mig är det ett cyniskt uttalande. Det är inte för att se till att barnen får riktig vård utan för att bidra till den forskning som den samordnare som tillsatts av regeringen bedriver kring de apatiska barnen. Har migrationsministern möjligen någon kommentar till detta?

Fru talman! Overifierade påståenden har dessutom framförts från regeringens nationella samordnare utan att det finns belägg för att de är sanna. Det har påståtts att de apatiska barnen bara finns i Sverige och att det är det första barnet i familjen som drabbas av sjukdomstillståndet.

Det har framkommit att detta tillstånd visst finns på andra håll i världen. Professor Bryan Lask i England har forskat i 15 år om det som kallas för *pervasive refusal syndrome* eller PRS. Det är ett tillstånd som liknar det som vi talar om i det här fallet. När jag var i Bosnien förra veckan frågade jag chefen på den barnpsykiatriska kliniken om det fanns barn med de här symtomen där. Hon bekräftade att det finns två till tre fall varje år.

Det är av intresse att den påbörjade utredningen fullföljs, men det är oansvarigt att gå ut med påståenden utan att ha belägg för att de är sanna.

Fru talman! Det förslag som återfinns i Folkpartiets och fyra andra partiers gemensamma reservation innebär att vi uppmanar regeringen att utfärda en förordning om att dessa barn ska beviljas permanent uppe-

hållstillstånd av humanitära skäl. En oberoende expertgrupp bestående av barnläkare, barnpsykiater och barnpsykolog som utses av Socialstyrelsen i samråd med oberoende organisationer ska bedöma vilka barn som lider av depressiv devitalisering.

Detta är en individuell bedömning. Det är inte någon amnesti per automatik, Per Westerberg och migrationsministern! Det här är inget kollektivt beslut. Det är migrationsmyndigheterna som i sista ändan ska fatta beslutet om huruvida barnen ska stanna eller inte. Men det är en expertgrupp som ska göra bedömningen av huruvida barnen har den här sjukdomen.

Visst, Per Westerberg, finns det andra barn som också får illa och som också skulle behöva ha det här stödet och få hjälp att få stanna. Men det ska ju inte hindra att vi ser till att de barn som är allra svårast sjuka och som har en livshotande sjukdom ska få en möjlighet att stanna. Jag tycker att man måste diskutera även andra barn, men i det här fallet är det viktigt att man ser till att de barn som är allra svårast sjuka får en möjlighet att komma tillbaka till livet.

Jag tycker att det har gått för långt. Jag hoppas verkligen att de ledamöter som tillhör de partier som inte har ställt sig bakom vårt förslag tänker om och bifaller reservationen i eftermiddag.

Jag vet att det finns många människor ute i Sveriges land som sitter och tittar på den här debatten på tv. De skulle gärna se att det blir ett beslut som sätter barnen framför principerna. De här svårt sjuka barnen, som befinner sig i ett livshotande tillstånd, behöver känna den trygghet som det innebär att veta att de får stanna. Då kan de sakteliga återvända till livet.

Ta ert ansvar, moderater och socialdemokrater! Se till att vi lever upp till barnkonventionen! Barnen är vår framtid oavsett om de kommer från Sverige eller från något annat land. Med detta yrkar jag bifall till reservation 54.

I detta anförande instämde Marita Aronson, Karin Granbom, Solveig Hellquist, Bo Könberg, Gunnar Nordmark och Mauricio Rojas (alla fp).

Anf. 3 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Man kan naturligtvis säga att det är en enskild prövning. Men jag tror att Anne-Marie Ekström är väl medveten om att nästan alla har uppfattat det som generell amnesti för apatiska barn.

Det är detta som vi vänder oss emot. Lag tolkas av domstol – i de här fallen tillsammans med medicinsk expertis med de utlåtanden som finns, och så vill vi ha det.

Vi har valt den andra lösningen med den enskilda rättsprövningen. I reservation 38 vill vi – och det har vi drivit i ett och ett halvt år – att varje enskilt barn ska ges rätt till egen asylprövning. Det tror jag hade gett ett helt annat resultat. Det hade klart sammanfallit med vår uppfattning om rättssäkerhet.

Anf. 4 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! I det fallet håller jag med Per Westerberg. Jag tycker att de här barnen skulle ha fått en prövning långt tidigare. Man skulle ha lyssnat till deras egna asylskäl.

Jag kan inte förstå varför Per Westerberg stöttar regeringens politik och på det sättet offerar barn. Per Westerberg håller med om att det skulle ha skett långt tidigare. Där är vi överens. Men när det nu inte har skett långt tidigare, utan regeringen har förhalat och åter förhalat för att införa en ny rätts- och instansordning – varför ska då Moderaterna stötta den politiken genom att offera de svårt sjuka barn som vi pratar om i dag? De har ju en livshotande sjukdom.

Jag tycker inte heller att man ska ge en generell amnesti, men i det här fallet är det andra som har missat att göra det som de skulle. Då tycker jag att man får frågå principer och ge barnen en möjlighet att komma tillbaka. Jag tycker att det är märkligt att Moderaterna sätter principer före barns välbefinnande. Per Westerberg håller med om att barnen ska få detta och att de egentligen borde ha det. Men bara för att juridiken inte riktigt hänger med ställer man inte upp på det. Jag tycker att det är djupt oetiskt.

Anf. 5 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Jag vill först notera att Anne-Marie Ekström nu medger att det är en generell amnesti för apatiska barn som hennes förslag egentligen innebär.

Vi går på den enskilda rättsprövningen. Det är en lagparagraf som egentligen ska föras in. Vi har drivit det i ett och ett halvt år. Jag tror att den kommer att finnas i den nya utlänningslagen. Den hade varit lätt att besluta om nu och få ett snabbt ikraftträdande.

Anne-Marie Ekströms förslag innebär ett uppdrag till regeringen att stifta en särskild förordning och skapa en speciell prövning av läkare och psykologer delvis utsedda av Rädda Barnen. Jag tror att det både tar längre tid och är mindre rättssäkert. Det är därför vi har valt den lösning som vi har valt. Den är hållbar, den stämmer med den svenska rättstraditionen och den är human.

Anf. 6 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag sade inte att jag tycker att förslaget är en generell amnesti; jag sade att jag är emot generell amnesti i vanliga fall. Men detta är en individuell prövning. Varje enskilt barn ska prövas individuellt.

Jag tycker att det är mycket märkligt att Per Westerberg kommer med förslag nu. När vi tog upp frågan i de fem partierna om huruvida vi skulle ta ett utskottsinitiativ i socialförsäkringsutskottet ville man inte ens en gång vara med och diskutera. Jag trodde att vi alla fem partier var beredda att diskutera en bra lösning som kanske hade gått snabbare.

Men jag vidhåller att man måste försöka skydda de enskilda barnen i dag. Man får inte se tillbaka på hur det har varit. Moderaterna stöttar regeringens politik genom att man säger nej till att låta de apatiska barnen stanna. Det är en individuell prövning, och det är viktigt att framhålla. Det är inte alla barn som ligger sjuka. Det ska finnas ett expertutlåtande som säger att barnen verkligen är sjuka och har den här formen av depressiv devitalisering.

Anf. 7 SVEN BRUS (kd):

Fru talman! Det omfattande betänkandet spänner över migrations- och asylpolitiken i alla dess delar. Jag tänker inte beröra speciellt mycket

av de 51 punkterna utan först ge några övergripande reflexioner och sedan stanna vid det som är debattens mest uppmärksammade fråga, nämligen barnens situation. Betänkandet innehåller 80 reservationer. Vi kristdemokrater är med på 26 av dessa. Jag står naturligtvis bakom alla men yrkar här bifall till reservation 54.

Vi behandlar i dag ett politikområde som befinner sig i en djup förtroendekris, och exemplen är många. Förtroendekrisen är framkallad av beslut och av icke-beslut från regeringens sida, av passivitet och okänslighet men ofta också av att regeringen medvetet utmanar det politiska systemet.

Finns det, fru talman, något annat politikområde där regeringen gång på gång kommer till riksdagen med förslag där man uppenbart vet att man har en riksdagsmajoritet emot sig?

Just dessa veckor växer en folkrörelse fram i hela landet, en folkrörelse av både sorg och vrede över bristen på medmänsklighet i asylpolitiken. Jag tänker på det så kallade påskupprop som startats av Sveriges Kristna Råd och som har fått en bred uppslutning från partier, organisationer och massor av enskilda människor över hela vårt land.

Sveriges Kristna Råds fyra krav handlar om barnens bästa, om rättsordningen, om amnesti och om ett vidgat flyktningbegrepp. Vi kristdemokrater har ställt oss bakom uppropet, och vi har också utvecklat tankar kring hur dessa krav ska kunna uppfyllas.

Kyrkornas påskupprop är ett av många exempel på asylpolitikens förtroendekris. Och jag blir både förvånad och faktiskt skrämmd över det ansvariga statsrådet som inte verkar inse det allvarliga läget.

Fru talman! Jag måste få fråga statsrådet: Innebär det att denna massiva uppslutning från samfund och organisationer som representerar stora delar av svenska folket är helt grundlös? Saknar den kritik som man framför grund? Är det allvarliga ifrågasättandet av asylpolitiken bara taget ur luften? Tror inte statsrådet att denna folkliga vrede står för någonting?

Fru talman! Asylpolitiken kännetecknas av ett slags valhänthet. Det tar fem år att verkställa ett enigt riksdagsbeslut om en ny instans- och processordning. Det har varit många turer och många samtal med två statsråd. Nya tankar och trevare har förts fram om en specialdomstol och om andra lösningar. Man har pekat på oöverstigliga hinder då det gäller organisation och ekonomi. Sent omsider, och först efter ett politiskt ultimatum från samarbetspartierna, blir det som dittills varit så omöjligt plötsligt möjligt att genomföra. Sådana kovändningar under galgen inger inte förtroende för politiken. Nu kommer vi att så sent som i slutet av oktober i år ta beslut om detta som är den största reformen då det gäller asyl- och migrationspolitiken någonsin i Sverige. Beslutet om det kommer vi att ta några veckor före ikraftträdandet den 1 januari 2006.

Jag ska ge exempel på valhänthet. Ansvar för de ensamkommande barnen har begravts i årslånga överväganden på departementet. Den akuta situationen för mer än 100 barn i Sverige i direkt livsfara hänvisas till en nationell samordnares långtidsuppdrag. Jag ska återkomma till den frågan. Kristna konvertiter avvisas till länder med sharialagstiftning där de riskerar dödsstraff. Och i en rapport i januari i år från en FN-kommitté riktas det allvarlig kritik mot Sverige för hanteringen av barnen i asylprocessen.

Nej, allt står inte väl till i den svenska asylpolitiken, som den ansvariga ministern gärna vill framhålla. Vi har en djup förtroendekris, och knappast något annat politikområde väcker så starka känslor hos allmänheten som just detta – känslor av skilda slag. Det är ifrågasättanden från olika utgångspunkter; det ska erkännas. Några kritiserar svensk flykting- och invandringspolitik från helt andra utgångspunkter än vad jag gör just nu. Också den kritiken finns det stor anledning att vara uppmärksam på. Det finns krafter också i vårt samhälle som använder politikens brister i dunkla syften. Just därför tror jag att det skulle vara av allra största betydelse om vi här i denna kammare kunde uppnå breda samförståndslösningar på detta område för människornas skull men också för politikens skull. Vi har inget främlingsfientligt parti i denna kammare och inget sådant parti av betydelse, än så länge, i den svenska politiken. Låt oss tillsammans se till att det förblir på det sättet.

Fru talman! Vi får säkert anledning att återkomma till amnestidebatten, men jag saknar ändå en idé från statsrådet och regeringen om hur den nya instans- och processordningen ska kunna ges en någorlunda rimlig chans att starta utan en stor och belastande ryggsäck av gamla ärenden. Om det nu är så tabubelagt att över huvud taget diskutera någon form av nollställning borde väl statsrådet ha någon annan lösning att peka på. Jag tycker att just ordet amnesti leder tanken fel och föredrar ordet nollställning, och det begreppet har vi kristdemokrater använt. Att det skulle stå i strid mot varje tanke på rättstrygghet, som statsrådet påstår, faller faktiskt tillbaka på regeringen själv som flera gånger under 80- och 90-talen föreslagit och genomfört väntetidsregler och liknande. Varför är det nu tabubelagt att över huvud taget föra den diskussionen?

Ett beslut om nollställning skulle komma att omfatta även några som annars inte skulle ha fått uppehållstillstånd. Dock har alla dessa varit inne i det bristfälliga asylsystemet och ofta varit illa där. Jag och Kristdemokraterna anser att risken inte är att någon för mycket får stanna utan att människor tvingas leva i fortsatt ovisshet och otrygghet. Därför är priset för en nollställning acceptabelt. Alternativet är det inte.

Statsrådet har lovat att flyktningbegreppet ska vidgas till att omfatta förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning. Det är bra. Det har vi kristdemokrater föreslagit länge. Vittneskyddet ska stärkas. Det är också bra.

Men jag är nu nyfiken på vad som ryms i det som statsrådet Barbro Holmberg yttrade i en debatt här i kammaren så sent som i måndags. Då sade hon att åtgärder planeras för att stärka asylsökande barns ställning. Vad innebär det? Kan de apatiska barnen finna hopp i den formuleringen?

Det är knappast något som engagerar människor så djupt som när barn far illa i vårt samhälle. Och de gör det ofta som följd av vuxnas och samhällets beslut eller icke-beslut. Nu finns det ett antal barn i vårt eget land som bokstavligen svävar i livsfara. Det är kanske så många som 150 barn. Diagnosen är depressiv devitalisering.

Vi kristdemokrater anser att dessa barn med denna allvarliga diagnos ska få uppehållstillstånd tillsammans med sina familjer. Vi har varit med och prövat att få till stånd ett utskottsinitiativ i socialförsäkringsutskottet utan att lyckas. Och nu hänger det på kammarens utslag i eftermiddag vilket hopp som vi kan ge dessa barn och dessa familjer.

Även i denna fråga har regeringen visat prov på handlingsförlamning. Det är bra att man tillsätter en nationell samordnare för att utreda orsakerna. Dock är jag mycket kritisk till att den här samordnaren drar så snabba slutsatser, slutsatser som också den ansvariga ministern torgför, nämligen att den här företeelsen bara finns i Sverige, att den har uppstått efter 2002, att det är barn från vissa länder som drabbas, att det är det äldsta barnet och så vidare. Det är påståenden som starkt ifrågasätts av experter.

De invändningar som reses mot detta förslag – att det inte skulle innebära individuell bedömning – tillbakavisar jag bestämt. Det här är en individuell bedömning grundad på denna diagnos, icke något kollektivt beslut, det vill jag starkt understryka.

Regeringen gör en omvänd och märklig riskbedömning. Ett beslut om uppehållstillstånd för barn med denna diagnos skulle skicka signaler som drabbar andra barn, säger statsrådet. Det är också en effekt som starkt ifrågasätts.

För mig är inte den allvarliga risken att ett eller några barn och familjer för mycket får uppehållstillstånd. Det priset är acceptabelt. Alternativet är inte det.

Företeelsen finns bara i Sverige, säger statsrådet. Påståendet kan, som sagt, starkt ifrågasättas. Men, fru talman, om det nu skulle vara så att detta tillstånd, depressiv devitalisering, bara skulle uppstå i Sverige skulle det finnas så mycket större anledning att ingripa med kraft. Dessa 150 barn finns ju faktiskt fysiskt närvarande hos oss i Sverige. Tänk tanken att någon svår epidemisk sjukdom skulle drabba 150 svenska barn. Tänk tanken att någon, något statsråd eller någon annan politiker, skulle gå ut och säga: Det här tillståndet finns bara i Sverige, så låt oss tillsätta en utredning som tar reda på varför.

Tänk tanken. Betänk att det är just detta som händer just nu. Det kan vi här i Sveriges riksdag ändra på i eftermiddag. Låt oss göra det, för barnens skull, men också för att stärka den tilltufsade tilltron till det politiska systemet.

Jag yrkar bifall till reservation 54.

I detta anförande instämde Kenneth Lantz, Rosita Runegrund, Alf Svensson och Gunilla Tjernberg (alla kd).

Anf. 8 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Så har vi då återigen samlats i Sveriges högsta beslutande organ för att diskutera och fatta beslut som berör människors liv och möjlighet till en framtid. Återigen får vi bevittna hur Socialdemokraterna med det trogna stödpartiet Moderaterna vid sin sida skriver ytterligare ett sorgligt kapitel i historien om svensk flyktingpolitik. Även om Per Westerberg försöker spela oppositionspolitiker i talarstolen är nämligen moderater och socialdemokrater i dag överens om att inte på en enda punkt kritisera EU:s restriktiva flyktingpolitik. De är överens om att inte förbättra möjligheterna för anhöriginvandring. Socialdemokrater och moderater ställer sig bakom det av rasism anstrukna transportörsansvaret. Man avslår förslag om att förbättra den organiserade verksamheten på förläggningarna och om att värdesäkra dagersättningen för asylsökande. Man avvisar nollställning, det en del kallar amnesti. Man avslår förslag

om att låta barn som tycks ha tappat förmågan och viljan att leva få stanna och kunna börja bli friska. Jag ska återkomma till det sistnämnda.

Fru talman! Låt mig ändå försöka se lite ljus i denna i övrigt mörka tid för svensk flyktingpolitik. Det är en stor seger för rättssäkerheten att Utlänningsnämnden kommer att läggas ned den 1 januari 2006 och ersättas med domstolsförfarande. Det är sent, men det är välkommet. De som har försökt förhala, förvrida och förhindra reformen har nu motvilligt tvingats acceptera att Utlänningsnämnden läggs ned, fyra år efter ett enigt riksdagsbeslut. Tack till alla er i partier och organisationer och till alla enskilda som har gjort detta möjligt!

Reformen som nu är på remiss hos Lagrådet men också har en mycket stor bäring på det betänkande vi i dag diskuterar innehåller flera viktiga förbättringar. Nu införs ett tvåpartsförfarande mellan den asylsökande och Migrationsverket. Om den asylsökande begär det ska det i princip hållas muntlig förhandling. Det förbättrar insynen i ärendet och ger den asylsökande möjlighet att föra sin egen talan. Kraven kommer också att öka på kvaliteten på Migrationsverkets utredningar eftersom de ska hålla i en domstol. Landinformationen, som ligger till grund för beslutet, ska göras offentlig. Också det kommer att öka öppenheten och insynen i asyprocessen.

När det gäller terroristärenden genomförs med den nya lagen en förbättring av rättssäkerheten eftersom det blir kammarrätten, inte regeringen, som får sista ordet när det finns risk för bland annat dödsstraff och tortyr. Det är en nödvändig förändring, vilket tydligt har demonstrerats av den fullständigt skandalösa avvisningen av de två terroristanklagade egyptierna.

Många av dem som med den nuvarande lagen, trots skyddsbehov, bara har kunnat få stanna av humanitära skäl skulle med den lag som nu inom kort presenteras få uppehållstillstånd på grund av sina skyddsbehov. Det kommer också att klargöras att barns egna asylskäl ska ha större tyngd än vad som hittills har gällt.

Fru talman! Jag nämner de här frågorna för att regeringen inte ska kunna ta åt sig äran av en reform de inte ville ha från början och förslag som de tidigare har motsatt sig. Det är ju ett känt knep från regeringspartiet att så att säga kidnappa andras förslag och låtsas som om de vore ens egna.

Fru talman! Att vi inom kort pressar igenom en rättssäkerhetsreform inom flyktingområdet innebär inte att vi från och med nästa år får en solidarisk, eller ens human, flyktingpolitik. Ett av de stora problemen är den bristande tillämpningen, att man inte använder FN:s flyktingkonvention. Det visar att det fortfarande är så att regleringen av invandringen är överordnad humaniteten. Därför står vår grundläggande kritik av regeringens flyktingpolitik fast. Vi kommer att fortsätta, tillsammans med dem som så önskar, att kämpa för att återupprätta rätten för asyl i Sverige och i EU.

Ja, det handlar faktiskt om att återupprätta, inte bara om att utvidga rätten till asyl. Låt mig citera ett av kraven som Sveriges Kristna Råd ställer i det så kallade påskuppropet, som stöds av en mängd organisationer och enskilda, bland annat Vänsterpartiet: ”Vi kräver att rätten till asyl återupprättas och utvidgas på ett sätt som är värdigt ett humanitets-

samhälle.” Det är skarpa ord, men jag kunde inte ha uttryckt det bättre själv.

Statistiken talar också sitt tydliga språk. År 1999 var andelen som fick bifall hos Migrationsverket 45 %. År 2000 var siffran 41 %. År 2001 var den 28 %. År 2002 var den 20 %. År 2003 var den 15 %. Förra året, 2004, var siffran 9 %. Om den takten fortsätter skulle man ungefär vid årsskiftet vara nere i 0 % bifallna ärenden. Då spelar ju den rättssäkerhetsreform vi genomför inte så väldigt stor roll.

Fru talman! Tusentals människor lever gömda i Sverige, och ytterligare tusentals väntar alltför länge på besked i asylprocessen under ständigt rädsla att utvisas till de länder de en gång flytt från. Att människor gömmer sig är till stor del en följd av den hittills rättsosäkra asylprocessen, och att de får vänta är en följd av ineffektivitet. Vi ansluter oss självfallet till den rörelse som nu växer i hela landet. Ett nollställningsbeslut – det som ibland kallas ”amnesti” – måste fattas så att de gömda och väntande asylsökande som inte gjort sig skyldiga till allvarlig brottslighet får permanent uppehållstillstånd. Jag står bakom Vänsterpartiets samtliga 29 reservationer men yrkar bifall till reservation 46 under punkt 30.

Fru talman! En sak tror jag att de allra flesta i det här landet är överens om. De barn som har tappat sina livsuppehållande funktioner och drabbats av apati, så kallad depressiv devitalisering, måste få möjligheten att stanna i Sverige och få den vård de behöver. Flera tidigare talare har varit inne på det området. Jag ska, fru talman, göra något som jag inte är så van vid, och som jag kanske inte ens är så bra på. Jag tänker inte skälla. Jag tänker inte skrika. Jag kommer inte att anklaga den ene eller den andre för att medvetet eller cyniskt göra människor illa. Jag vill undvika att partitaktisera. Jag vill vädja. Jag vill hoppas. Jag vill tala direkt till hjärtat hos de socialdemokrater och moderater som finns här i kammaren eller som lyssnar i sina arbetsrum. Jag vill att ni lyssnar.

Jag vet att vi är, ska vara och under lång tid framöver kommer att vara oense om väldigt många saker. Så har det alltid varit. Så kommer det nog alltid att vara. Men jag vet en sak till. Vi har i dag en möjlighet att göra skillnad, inte bara att göra skillnad i politisk retorik och skrivningar och i ett betänkande eller beslut utan i verkligheten – och en viktig skillnad. I dag befinner sig omkring 150 barn i en direkt livshotande situation. Varken ni eller jag kan vara helt säkra på hur den har uppstått, kan veta precis vilken vård som är den allra bästa. Vi har inte den kunskapen. Vi har inte heller den rollen.

Vi vet att till och med experter är oense om orsaker och samband. Men vi vet att de, experterna, också kan vara överens om i alla fall två saker: Tillståndet av depressiv devitalisering kan inte simuleras, och möjligheten att börja ett tillfrisknande börjar med den trygghet som chansen att få stanna i Sverige innebär. Det vet vi, för det sade de när vi träffade dem i utskottet.

Så släpp för ett ögonblick prestigen och de fastlåsta positionerna. Försök för ett ögonblick att se vad det här faktiskt handlar om. I dag, nu, kan vi göra skillnad. Låt oss göra det. Jag yrkar bifall till reservation 54 under punkt 37.

Fru talman! Det är ovant, och det är måhända också förgäves, men jag vill göra ett försök. Jag hoppas på er socialdemokrater och moderater,

på er människokänsla. I dag mår flera av de här barnen så dåligt att det är osäkert om deras liv går att rädda.

Valrörelsen är långt borta. Kliv upp ur skyttegravarna. Lägg ned vapnen. Gör något. För det är som det socialdemokratiska landstingsrådet Britt Westerlund formulerade det: ”Vi kan inte bara sitta och titta på när de här barnen mår illa. Det enda som nu kan rädda de så kallade apatiska asylbarnen är att ge dem uppehållstillstånd. Vi kan inte bara sitta och titta på när de här barnen får illa.”

Nej, just det.

I detta anförande instämde Mats Einarsson, Sten Lundström och Gunnilla Wahlén (alla v).

Anf. 9 BIRGITTA CARLSSON (c):

Fru talman! Så här i början av mitt anförande vill jag yrka bifall till reservation 47 under punkt 31 och reservation 54 under punkt 37. I detta betänkande finns det många väldigt viktiga reservationer där vi i Centerpartiet är med, men för tids vinnande yrkar jag bifall till endast dessa två.

Fru talman! Debatten i dag med anledning av regeringens skrivelse *Migration och asylpolitik* och alla de motioner som behandlas i SfU:s betänkande 10 har rönt ett väldigt stort intresse hos väldigt många. Det finns särskilt en fråga som fått ett stort genomslag i hela Sverige, och det gäller frågan om de apatiska barnen och det sätt som vi behandlar dem på i vårt land. I dag kommer vi att fatta ett beslut som kommer att påverka många sjuka barn och deras familjer. Jag hoppas att tillräckligt många ledamöter här i kammaren lyssnat på och tagit till sig den kritik mot förslaget i betänkandet som framförts från så många olika håll.

Vi har fått ett stort antal brev från olika Rädda Barnen-avdelningar med uppmaningen att inte svika de apatiska barnen. Vi har fått många andra brev, telefonsamtal med gripande skildringar av flyktingfamiljer med barn som får illa och dessutom ett stort antal e-mejl.

Även Sveriges Kristna Råd har tagit initiativ i denna fråga genom påskuppropet. Vi är många både här i riksdagen och kanske framför allt ute i landet som ställer upp på detta upprop till regeringen.

Fru talman! ”Barnets bästa ska alltid komma i första rummet” – hämtat ur artikel 3 i barnkonventionen. ”I fall som rör barn skall särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver” – hämtat från § 1 i utlänningslagen.

Om någon hänsyn tas till artikel 3 i barnkonventionen och § 1 i utlänningslagen borde de apatiska flyktingbarnen få uppehållstillstånd i vårt land. Men vi vet att alldeles för många barn i svåra sjukdomstillstånd utvisas från vårt land, detta utan att man har kunskap om vad som händer dessa barn i de länder till vilka de utvisas. Enligt uppgift från Rädda Barnen har Utlänningsnämnden avslagit tre fall av fyra där barnen varit apatiska. Detta är djupt upprörande. Inte att undra på den stora förtvivlan som många svenskar känner inför denna uppgift!

Det är dags att regeringen tar till sig den kritik som riktas mot Sverige från olika FN-organ för vår inhumana politik inom migrations- och asylområdet vad gäller just barn. Annika Carlsson kommer i sitt anförande att ytterligare utveckla dessa frågor senare i debatten.

Fru talman! ”Alla människors lika värde och rättigheter är utgångspunkten för allt samhällsarbete. Det innebär att oavsett från vilket land en människa kommer ska hon i Sverige behandlas som en medmänniska på samma villkor som övriga svenskar. Målet ska vara att varje människa får rätt att bosätta sig i vilket land som helst oavsett hennes ursprung.

Sverige ska tillämpa en generös och human invandrar- och flyktingpolitik. Invandrare och flyktingar ska ges möjlighet till arbete och ha samma ekonomiska och sociala rättigheter och skyldigheter som övriga svenskar. Flyktingbarnens och de äldsta flyktingarnas behov bör särskilt tillgodoses.”

Detta citat ur vårt tidigare partiprogram har jag haft med i tidigare debatter i denna fråga, och det behöver upprepas i en tid när klimatet upplevs som allt kyligare och hårdare. Vi har inte längre en human och generös invandrar- och flyktingpolitik i vårt land.

Fru talman! Den svenska migrationspolitiken måste präglas av generositet och öppenhet. Människor som av olika anledningar flyr från sina hemländer och söker sig till vårt land har oftast svåra upplevelser med sig i bagaget. Dessa dramatiska händelser är ofta anledningen till att deras hälsa försämras här under asylprocessen. Den alltför långa väntan på besked om uppehållstillstånd gör att hälsotillståndet försämras. Och när sedan beskedet kommer, som nu nästan i regel är ett avslag på deras ansökan om asyl, är det vanligt att gränsen då är nådd för vad man orkar med.

Det är mycket viktigt att man i den hälsoundersökning som görs när de kommit hit verkligen tar reda på hela familjens hälsotillstånd och att de får den hjälp de behöver för att bearbeta de ofta dramatiska händelser de varit utsatta för. Vi i Centerpartiet är övertygade om att om man vid mottagandet gjorde denna kontroll och om man gav adekvat hjälp skulle vi inte ha så många sjuka asylsökande i vårt land. Det är mycket viktigt att särskilt barn med svåra chockupplevelser får hjälp med bearbetning av dessa.

När man fått denna hjälp från sjukvården är det viktigt att personer på förläggningar, var de än finns, som söker asyl hos oss ges möjlighet att få god kunskap om det svenska samhället, att lära sig det svenska språket och också får tillgång till arbetspraktik – detta för att stötta människor och ge dem möjligheter att, när och om de får asyl, lättare komma in i det svenska samhället och lättare få möjlighet att ta ett arbete och klara sin försörjning. Det är oerhört viktigt att vi förändrar hela asylpolitiken. Det finns beskrivet väldigt tydligt i betänkandet och i alla de reservationer som finns lämnade.

Mycket behöver ändras här i Sverige, och regeringen måste driva på utvecklingen inom EU vad gäller flyktingpolitiken för att se till att vi får en generös och human flyktingpolitik i hela Europa så att det inte blir en överstyrning mellan olika länder.

En annan fråga som behandlas i betänkandet är transportörsansvaret. Vi gick emot förslaget när det lades fram här i riksdagen. Vi har fått ganska massiv kritik från FN-organ. Där menar vi att det är viktigt att vi ser till och arbetar för att ta bort transportörsansvaret både här i Sverige och i Europa.

En fråga som vi också haft uppe i åtskilliga debatter är anhöriginvandringen. Jag satt själv med i Anhörigkommittén där vi lade fram

många förslag. Det är länge sedan det betänkandet lämnades till regeringen, men vi har ännu inte sett de förslag som vi väntar på. Bestämmelserna skärptes 1996, och det blev då betydligt svårare för nära anhöriga att få komma hit. Det är viktigt att vi har en öppnare attityd mot dessa sista-länken-anhöriga.

Man måste kunna söka uppehållstillstånd i Sverige. Det finns de som etablerar ett förhållande, och vi vet flera fall där det till och med har varit barn på gång i familjen men där mannen har varit tvungen att ta sig till sitt hemland för att söka uppehållstillstånd därifrån. De kan inte leva kvar i vårt land utan måste hem till sitt hemland och kan inte få de handlingar som krävs för att få vara kvar.

Vi måste se till att vi ändrar så att vi ökar arbetskraftsinvandringen. Vi behöver inte vänta på det förslag som ska komma från den utredning som sitter; det går att öppna på ett annat sätt redan i dag. Det finns humanitära skäl där vi menar att man måste förändra så att vi tillämpar dem i större utsträckning än vad vi gör i dag. Det är alldeles för hård tillämpning. Människor som har utsatts för människohandel behöver få uppehållstillstånd. Det är Centerns åsikt.

Vi står bakom påskuppropet och säger att människor inte ska behöva finnas i systemen i många år. Om man samarbetar och gör allt man kan för att utreda sin situation ska man inte behöva vänta i mer än ett år på besked. Om man inte har fått besked då ska man med automatik få uppehållstillstånd. Det är Centerns åsikt. När det gäller barn ska tiden inte vara längre än ett år.

Vi ser det som djupt förödande att man splittrar familjer. Hemma i min valkrets har vi just nu en sådan familj. Paret har varit gift sedan 1997. Man skickar hem mamman till ett land. Pappan, den fyraåriga dottern och några andra skickas till ett annat land. Hur humant är det mot ett barn, att skiljas från sin mamma och pappa, att utvisa människor till olika länder?

Det finns alltför många punkter i detta betänkande där man starkt kan ifrågasätta om det är så här vi ska hantera de frågorna. Vi i Centerpartiet tycker inte det.

I detta anförande instämde Margareta Andersson och Annika Carlsson (båda c).

Anf. 10 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Fru talman! När jag kom in i riksdagen för lite drygt två år sedan hade jag precis fått en vän. Jag hade lärt känna en liten livlig flicka med kastanjebrunt hår och ett klingande skratt som helst av allt ville bli doktor när hon blev stor. Hon bodde med sin familj i Sävsjö där hon hade fått en ny mormor i den lilla kommunens trygga Mildred Lundgren. Nardina, som den här flickan hette, hade en svår och ganska ovanlig ögonsjukdom som på sikt skulle göra henne blind om hon sändes tillbaka till Bosnien där hon kom ifrån.

Jag tog med henne hit till riksdagen. Jag satte henne här på läktaren. I en frågestund mot dåvarande migrationsministern Jan O Karlsson presenterade jag dem för varandra. Jag vet inte om Jan O Karlsson fortfarande tänker på frågan han fick om vad FN:s barnkonvention betyder i utlän-

ningsärenden. Men jag vet att Mildred och Nadina fortfarande tänker på det.

Nadina är tillbaka i Gorazde, Bosniens fattigaste kommun. Hon får ingen vård, och hennes syn blir allt sämre. Hon kommer att växa upp i ett land utan några möjligheter för funktionshindrade, och hon kommer att vara dömd av de svenska utlämningsmyndigheterna till blindhet.

Jag sade när Nadina utvisades att vi rullade nedför en moralisk nedförsbacke. Sedan dess har vi rullat snabbt. Nu avvisar man barn utan några livsfunktioner till länder där de riskerar döden, avrättade av svensk flyktingpolitik.

Fru talman! Riksdagen riskerar i dag att göra någonting som för mig ter sig alldeles obegripligt, oanständigt och sorgligt. Om riksdagen inte bifaller reservation 54, som kräver en regeringsförordning som ger de flyktingbarn som hamnat i tillstånd avapati en möjlighet att stanna för vård i Sverige, riskerar vi att putta svaga, sjuka och döende barn över den gräns där de aldrig igen kan bli återställda, aldrig kan få det liv som de inte ens hunnit börja.

Runtom i vårt land ligger 100, 150, kanske 200 barn som kommit hit från länder i krig eller med svår etnisk förföljelse. Det är trasiga barn som bär på svåra trauman, minnen av att se sin mamma bli våldtagen, sin pappa dödad eller som kanske själva har blivit våldtagna. Det är barn som brutit samman av sina trauman också i den svenska asylprocessen. Det är barn som inte längre kan äta, inte längre kan gå på toaletten, inte kan kommunicera, barn som skulle dö om de inte matades med sond. Det är apatiska, devitaliserade barn. Det är dessa barn som några inte tydligt vill säga ska stanna i Sverige. Man kan tänka sig att något av dessa barn sänds tillbaka till de länder och den förföljelse där de en gång fick sina trauman.

Fru talman! Argumentationen för utskottsmajoritetens linje mot en särskild förordning för dessa barn har under de senaste veckorna fallit som ett korthus. De myter som har presenterats har totalt överbevisats. Sådana här barn finns inte bara i Sverige. Tillståndet är internationellt känt, och den medicinska förkortningen är PRS. Det här är inte något helt nytt. Det nya är att sådana här barn numera inte får stanna i Sverige.

Man kan säga, som till exempel Moderaterna gör, att de här barnen redan borde ha fått stanna och att asylprocessen redan borde ha tagit hand om de sjukdomar och trauman de bär på. Det är helt riktigt. Så borde det vara. Men om det nu inte är så, ska man då låta principerna och formen gå före barnens rätt?

Fru talman! Situationen för dessa barn upprör och berör. I dagens Metro skriver journalisten Lena Sundström en tänkvärd krönika. Tillåt mig citera den: "Hur får man en sjuåring att ligga i dagar, veckor och månader? Hur får man en nioåring att tystna? Är det någon som vet? För jag vet det inte. Däremot vet jag en sak. Barn som skär sig i armarna mår inte bra. Barn som ligger lik hela dagarna mår inte bra. Jag är ingen läkare, jag är ingen psykolog, men så mycket förstår jag.

Och det är inte det att jag inte förstår Barbro Holmberg. Det är inte det att jag inte förstår de här människorna som springer omkring och antyder att de här barnen borde belönas med en Oscar. Jag förstår att det finns försvarsmekanismer, och jag förstår att en migrationsminister måste stänga av ibland. Däremot har jag aldrig förstått hur man stänger av.

En kvinna som Barbro Holmberg. En morsa. Hur gör man när man går till jobbet? Hur fixar man att stå där framför tv-kamerorna och säga orden som måste sägas för att det här är den soppiga flyktingpolitik som vi har? Hur formar man läpparna till 'Det här är ett symptom som bara finns i Sverige och det är ett symptom som vi inte har sett i Sverige heller före 2002' samtidigt som man buffar på folk med ett 'Nudge, nudge, know what I mean, know what I mean?'"

Fru talman! Också den myten, den verklighetsfrånvända föreställningen om att barn, sällan mer än tio år gamla, skulle kunna låtsas vara så sjuka som de är har fallit. Barn kan inte simulera ett tillstånd där man inte äter, dricker, går på toa eller kommunicerar. Idén som verkar bygga på ett närmast rasistiskt antagande om att föräldrar från vissa länder kan antas utnyttja sina barn på det grövsta sätt för att få vård i Sverige har mött mothugg av alla de som arbetar med barn och av internationell medicinsk expertis. Att några använder en sådan argumentation i Sveriges riksdag är i sig skandalöst.

Fru talman! Myterna har alltså raserats. Jag hoppas att de riksdagsledamöter för de två största partierna som baserat sin tanke på dessa myter att inte rösta för reservation 54 om en förordning för dessa barn i dag tar hänsyn till det, tänker efter om det finns några argument kvar.

Vi som ska fatta beslutet är riksdagsledamöter. Men vi är också, och i första hand, människor. Vi har alla syskon. Vi är kanske föräldrar. Vi har alla något barn som vi håller extra kärt, som vi kanske har sett växa upp. Jag hoppas att alla riksdagsledamöter i eftermiddag, när vi fattar beslutet, tänker på just det barnet. Tänk på det där barnet som ni håller extra kärt, som står er extra nära! Det barnet är inte på något sätt annorlunda än något av de 20 barn som nu riskerar avvisning, något av de barn som har försatts i ett vakuum av de svenska myndigheterna, något av de barn som anses för sjuka för att avvisas men inte heller får stanna i Sverige. Så fort de barnen visar tecken på förändring tvingas de lämna landet.

Det där barnet som du håller extra kärt är inte på något sätt annorlunda än det barn som det förra onsdagen fattades beslut om skulle utvisas, en 12-årig flicka från Uzbekistan som vårdas i ett apatiskt tillstånd. Utlänningsnämnden säger: Vården har ju inte fungerat, så då kan vi lika gärna utvisa flickan. Det där barnet ni tänker på i eftermiddag när ni röstar är inte på något sätt annorlunda än de barn som ni riskerar utvisa om ni inte bifaller reservation 54.

Fru talman! Sedan oktober förra året har 46 barn i apatiskt tillstånd fått sina fall prövade av utlänningsnämnden. Tre av fyra barn har fått avslag. De som röstar mot reservation 54 i eftermiddag tar på sig ett mycket tungt ansvar för de traumatiserade barnen. En dag, inte långt ifrån nu, kommer vi att få en rapport om hur ett sådant barn passerat gränsen, dött i väntan i Sverige eller tillbakavisat till det land där det fått sitt trauma.

Fru talman! Enligt artikel 24 i FN:s barnkonvention har Sverige och de andra konventionsstaterna erkänt "barnets rätt att åtnjuta bästa uppnåeliga hälsa och rätt till sjukvård och rehabilitering". I FN:s barnkonvention står att "konventionsstaterna skall sträva efter att säkerställa att inget barn är berövat sin rätt att ha tillgång till sådan hälso- och sjukvård". Sug på orden. Det står nämligen: inget barn.

Barnkonventionen känner inga gränser – inga nationsgränser, inga etniska gränser. Ändå funderar man alltså nu på att utvisa ytterligare apatiska barn. Några har redan flugits ut ur vårt land som kollin. När vi får en rapport om ett av dessa barn som fallit över gränsen, mist sitt liv, tagit sitt liv i Sverige eller tillbaka i det land där det fått sina trauman, då ska jag se till att alla i riksdagen får del av den rapporten, att ni alla får höra om det. Jag hoppas att ni som inte röstar med oss i eftermiddag skäms då. Jag hoppas att ni skäms lika mycket som några av oss skäms över att vara svenskar när vi ser hur sjuka barn behandlas.

Ni har fortfarande en chans. Det finns fortfarande möjlighet att backa från intagna positioner, att tänka på det där barnet ni håller extra kärt, att rösta med oss i eftermiddag. Det krävs att 25 riksdagsledamöter från Socialdemokraterna och Moderaterna bifaller fempartireservationen för att den ska gå igenom. Ni har fortfarande en chans. Och ni har alla ett personligt ansvar. Ta det!

Fru talman! Svensk flyktingpolitik har fler skamliga inslag än behandlingen av apatiska barn. På samma sätt innehåller betänkandet som vi i dag debatterar fler krav på förändringar inom flyktingpolitiken. Gröna reservationer om asylvisum, att riva upp Dublinförordningen, att reformera EU:s flyktingpolitik om utvidgat flyktingbegrepp, att ompröva transportörsansvar och en kommissionsgranskning av svensk flyktingpolitiks väg från solidaritet till flyktingförakt återkommer.

I reservation 31 pekar vi och Vänsterpartiet på det viktiga kravet att utlänningsmyndigheternas kunskap om situationen för romer i Kosovo måste öka och att kosovoromers skyddsbehov bör prövas enbart mot Kosovo.

Svensk flyktingpolitik har nått den gräns där den färgas av skam och där den som ser den bara kan bli ilsken, galen eller avtrubbad. Förslag efter förslag har kommit till riksdagen, och alltför många har passerat som inneburit inskränkningar i asylrätten. Miljöpartiets och Vänsterpartiets arbete i budgetförhandlingarna, och vårt och de borgerligas arbete i riksdagen, har lett till att vi nu äntligen kan vänta en proposition åt andra hållet, en proposition om en nedläggning av Utlänningsnämnden, en förbättring av rättssäkerheten vid asylprövning och en lägre ribba för skyddsskäl. Det är välkommet, och det borde markera starten på en vandring mot solidaritet och medmänsklighet.

Sveriges Kristna Råd tillsammans med bland andra Sveriges muslimer, SKTF och Hela Människan kräver därför att övergången kompletteras med någon form av nollställning av systemet. Prövningen i domstolar ska inte få tyngas av en ryggsäck fylld med trasiga människoöden. Kravet är viktigt, humant och logiskt – har riksdagen dömt ut det gamla systemet borde en del av dem som prövats enligt det, men finns kvar i vårt land, få stanna. Miljöpartiet de gröna stöder påskuppropet, som är det namn som kravet går under. I morgon kommer ärkebiskop KG Hammar till riksdagen, och kl. 8 kan de riksdagsledamöter som så vill träffa honom för att diskutera kravet.

Nedläggningen av Utlänningsnämnden och ett nollställningsbeslut borde kompletteras med att det införs en bortre gräns i asylprocessen. Den som väntat på ett slutgiltigt besked längre än 18 månader borde automatiskt få stanna. Detta kräver vi i reservation 40, som jag avslutningsvis vill yrka bifall till.

Anf. 11 GÖTE WAHLSTRÖM (s):

Fru talman! Det betänkande, 2004/05:SfU10, som vi i dag ska behandla utgörs av regeringens årliga skrivelse kring migration och asylpolitik. Till detta har kopplats såväl motioner med anledning av skrivelsen som motioner från den allmänna motionstiden.

Jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Fru talman! Skrivelsen ger en bred beskrivning av hur regeringen ser på frågorna utifrån en genomförd politik men också på de behov av förändring som behövs och som planeras. Anledningen är den förändrade bild som i dag finns och som kan förutses i såväl vårt närområde som i omvärlden i stort. Utskottet har vid flera tillfällen delgivit information från regeringen om handläggningen av politikområdet utifrån ett europeiskt perspektiv, men har också på olika sätt fått del av den mera globala debatten kring migration och asylpolitik.

Av informationen framgår att den via FN redovisade situationen rörande människor som är i behov av skydd radikalt minskar men att den globala migrationen ligger kvar på en hög nivå. Situationen är dock inte av sådant slag att man kan bortse från människors behov av skydd. Sveriges roll som asylland är, precis som framgår av regeringens skrivelse, av stor betydelse. Detta framgår också av de kontakter som sker med FN-organet UNHCR, där Sverige lyfts fram som ett viktigt föregångsland för världens nationer.

Den förändrade situationen i migrationsströmmar har också fått genomslag i den svenska situationen. Allt färre bedöms i dag av ansvariga myndigheter ha asylskäl. I ökad utsträckning är det andra skäl som utgör grund för människor att söka sig från sitt hemland till förhoppningsvis bättre förutsättningar i annat land. Denna förändrade rörlighet bland människor, och härigenom minskad tillståndsgivning av uppehållstillstånd på grund av asylskäl, tas av många som intäkt för en hårdnande politik och en förändrad praxis.

Varken Migrationsverket eller Utlänningsnämnden kan verifiera att så skulle vara fallet i närtid. Det förhållande som tidigare gällt, med krig och väpnade konflikter i vårt närområde, är i dag annorlunda. Dock kvarstår helt naturligt att människor är i rörelse inom Europa, kopplat till den förstörelse av infrastruktur och den oro som kvarstår efter kriget på bland annat Balkan. Situationen inom det forna Sovjet har inneburit ökad rörlighet från de nya stater som nu finns i området och så vidare.

Fru talman! Jag har inledningsvis försökt beskriva en bra informationsskrift i form av regeringens skrivelse, som finns för den som är intresserad av den politik som bedrivits och som förväntas föras. Jag har också visat på hur utskottet informerats om den förändring som skett vad gäller migrationsströmmar och det minskande antalet personer med asylskäl som i dag kommer till landet enligt ansvariga myndigheter. Jag kan också konstatera detta förhållande utifrån såväl skrivelsen som översända årsberättelser från Migrationsverket och Utlänningsnämnden över den förändringsprocess som pågår och som på olika sätt försöker möta de nya problem som uppstår.

Denna förändringsprocess är också ett sätt att möta den kritik som Riksrevisionen och Statskontoret, men också socialförsäkringsutskottet,

framfört vad gäller behovet av ökad flexibilitet och snabbare handläggning.

Jag kan även konstatera att regeringen gett uppdrag till Migrationsverket om åtgärder för att möta och föreslå åtgärder. Resultatet av förändringsarbetet har redan kunnat konstateras, och mera kan vi vänta i takt med att personalen utbildas på ett bredare sätt.

Vidare kan jag konstatera att en rad förslag är under beredning i Regeringskansliet och förväntas till riksdagen under året men även under 2006. Det kanske mest uppmärksammade är förslaget om en ny instans- och processordning. En lagrådsremiss har nyligen förelagts i vilken en förändring av utlänningslagen ska skapa förutsättningar för handläggning av asylärenden inom förvaltningsdomstol med möjlighet till överprövning i Kammarrätten i Stockholm. Genom förslaget ska Utlänningsnämnden läggas ned och en ökad rättssäkerhet skapas. Detta sker bland annat genom ökad öppenhet, men också genom att tydliggöra och förstärka vad gäller skyddsskäl vid domstolens prövning.

Reformen är den kanske största satsningen någonsin inom politikområdet och ska möta de krav som riksdagen ställt på ökad rättssäkerhet samt tydlighet och öppenhet i processordningen. Vi får för utskottets del anledning att återkomma i denna fråga under sommaren och i kammaren efter sommaruppehållet. Budgetmässigt har ca 1,2 miljarder kronor anslagits under 2005–2006 för att kunna genomföra reformen. Härutöver finns, som tidigare sagts, ett antal propositioner aviserade, vilka nu bereds i Regeringskansliet och kommer att behandlas under året.

Genom de aviserade propositionerna kan konstateras att en rad av de förslag till åtgärder som finns i reservationerna kommer att bli föremål för behandling i denna kammare vid senare tillfällen, och vår debatt på dessa områden bör därför, som utskottet föreslår, anstå till dess.

Fru talman! Jag ska i övrigt försöka att bemöta några de reservationer som föreligger i betänkandet. För tids vinnande ska jag dock inte enskilt besvara alla 80 reservationer som föreligger utan hänvisar i stycken till mitt anförande i övrigt.

I reservation nr 3 vill Miljöpartiet ha en kommission för att se över svensk flyktingpolitik. Få frågor har väl fått en sådan hantering och genomlysning som asyl- och flyktingpolitiken. Även om partierna här i kammaren inte har exakt samma uppfattning, vilket klart framgår av 80 reservationer med olika politiska konstellationer, finns en grundläggande gemensam syn på värdet av den svenska asyl- och flyktingpolitiken.

Jag tvingas se en rad av dessa reservationer som en del i den politiska retorik som just nu finns inom den svenska politiken och som mer handlar om den polarisering som alltid föregår ett valår.

Sveriges hållning inom EU såsom pådrivande för en generös asylpolitik markeras i en rad reservationer. Jag kan konstatera, liksom utskottet har informerats om, att Sverige intagit en mycket aktiv roll i arbetet för en generös och offensiv politik inom ramen för Europasamarbetet.

Jag kan även konstatera att det i flera av Europas länder finns en debatt där man eftersträvar en betydligt skärpt hållning i asyl- och flyktingfrågor. För svensk del kan vi bara titta på våra grannländers nationella debatter.

Frågan om en ökad migration via arbetskraftsinvandring för att möta de förändrade strömningar som finns, men också för att möta framtida

nationella behov, har lyfts fram i några reservationer. En kommitté arbetar just nu under ledning av förra vice statsministern Lena Hjelm Wallén för att under 2006 framlägga förslag inom området. Utan att föregripa denna kommittés arbete kan jag såsom en av två ledamöter från socialförsäkringsutskottet i kommittén konstatera att arbetskraftsinvandringsfrågan har en rad dimensioner som på inget sätt är lätta att hantera.

I detta sammanhang vill jag även belysa asylsökandes rätt att arbeta inom ramen för handläggningstiden. Få av de asylsökande utnyttjar i dag rätten till undantag från kravet på arbetstillstånd. Arbetsmarknadsrådet är kanske inte av det slaget just nu att det står öppet för asylsökande. Likaså tycks arbetsgivares vilja att anställa under kortare perioder vara begränsad.

Frågan om skyddsbehov och humanitära skäl har jag belyst i min inledning. Jag hänvisade då till den beredning som nu sker inom ramen för den så kallade Nipuprocessen. Jag vill därför för eventuella svar på reservationer hänvisa till detta resonemang. En lagrådsremiss har som tidigare nämnts lagts fram, och i denna görs en rad förtydliganden för att stärka frågan om skyddsbehov och även lyfta fram barnens speciella roll i asylprocessen.

Många reservationer tar upp situationen för de asylsökande under handläggningstiden. Detta gäller organiserad verksamhet, skolgång, sjukvård, boende, ersättning samt ersättning till kommunerna med mera.

På flera av dessa områden har förhandlingar förts med Kommun- och Landstingsförbunden där överenskommelser om ersättning liksom formerna för densamma har träffats. I vissa stycken styr dock kommunerna utifrån självbestämmanderätten över hur viss verksamhet ska bedrivas.

Regeringen har inom delar av de i reservationerna upptagna frågorna uppdragit åt Migrationsverket att se över frågorna och återkomma till regeringen för utifrån detta vidta erforderliga åtgärder.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis beröra de reservationer som gäller frågan om de så kallade apatiska barnen. Inom utskottet har frågan hantrats vid ett antal tillfällen. Utskottet har kallat till sig såväl regeringen, regeringens speciella samordnare, Migrationsverket, Utlänningsnämnden som företrädare för professionen, det vill säga läkare, psykologer med flera.

Härutöver har ledamöter haft kontakter med frivilligorganisationer och företrädare för de berörda barnen liksom barnen och deras föräldrar.

Det är många gånger svåra situationer som vi möts av. Men det finns också en stor vilshenhet bland de många som haft synpunkter på vård, rehabilitering och vidare åtgärder för att motverka att barn hamnar i situationer som leder till apatiskt tillstånd.

Det är därför av stort värde att, som i dag sker, en noggrann bedömning redan inledningsvis görs hos Migrationsverket av hälsotillståndet hos barnen men också hos vuxna. Detta görs för att kunna göra en bedömning vårdbehov för att härigenom förebygga ohälsa.

Regeringens speciella samordnare har en viktig uppgift att kartlägga och klarlägga för att utgöra ett stöd till bland annat vårdgivare. En första forskningsstudie kommer att presenteras inom det snaraste. Jag beklagar vissa organisationers och partiets agerande för att misskreditera samordnarens arbete. Detta agerande kan knappast vara ett stöd i en viktig process som ska utgöra ett stöd till framför allt barnen.

Riksdagen har i uppdrag att tillse att en lagstiftning finns och att ansvariga myndigheter utifrån denna fattar erforderliga beslut. Riksdagen och dess ledamöter kan knappast ikläda sig rollen att pröva varje ärende, utan måste tillse att rättssäkerhet tillämpas genom den myndighetsutövning som finns.

När enskilda ärenden lyfts fram för riksdagens ledamöter i medierna och på annat sätt kan ingen undgå att beröras. Utskottet säger i sitt betänkande att utskottet känner stark oro för de apatiska barn som utan tvivel befinner sig i en mycket svår situation.

Utskottet kan också konstatera via beslut från Utlänningsnämnden att graden av sjuklighet i de ärenden som behandlats i nämnden varit varierande. Av detta framgår att det kan vara svårt att göra generella ställningstaganden. Varje ärende måste såväl för att klara en rättssäker prövning för den enskilde som för att utgöra ett stöd för den enskilde och dennes familj liksom för vårdande instanser prövas utifrån den speciella situationen.

Ett generellt beslut, oavsett var ribban än läggs, löper risk att skapa en rättssäkerhet och ett tryck mot många barn som på inget sätt kan anses humant.

Jag har respekt för dem som tar ställning för barnen och den många gånger mycket svåra situation dessa befinner sig i. Jag konstaterar dock att ansvariga myndigheter ser på varje enskilt ärende med såväl humanitära aspekter som rättssäkerhetsaspekter.

Ett kollektivt beslut i enlighet med reservation nr 54 löper risk att bortse från båda dessa grunder.

Även om professionen är oense i frågan om behandlingsform för de berörda barnen eller i vilken mån automatiskt uppehållstillstånd skulle tillämpas är det av största vikt att barnen erhåller den vård som erfordras såväl medicinskt som via psykiatrin.

En utskottsmajoritet ser därför att en prövning i det enskilda ärendet utifrån rättssäkerhet, innefattande bedömning av sjuklighet eller den sammantagna bedömning som erfordras, är viktigare för berörda barn och övriga 10 000 barn i asylprocessen än en rättsosäker ”amnesti”.

Fru talman! Jag vill än en gång yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

I detta anförande instämde Cinnika Beiming, Mona Berglund Nilsson, Tomas Eneroth, Lars U Granberg, Maria Hassan, Anita Johansson, Anita Jönsson, Yilmaz Kerimo, Lennart Klockare, Kurt Kvarnström, Yoomi Renström, Britta Rådström, Per-Olof Svensson, Anneli Särnblad och Mariann Ytterberg (alla s).

Anf. 12 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag har några frågor till Göte Wahlström. Påverkas inte Socialdemokraterna på något sätt av den massiva kampanj som förts och den massiva kritik som ändå har lyfts fram från så många viktiga organisationer som verkligen arbetar för barns bästa i vårt land? Både Rädda Barnen och Röda Korset har gjort allt vad de kan. Jag menar att det också gäller den samlade kristenheten som verkligen jobbar för barns bästa i vårt land. Trots detta är man inte alls beredd att diskutera frågan om att verkligen göra ett undantag, eller rättare sagt att verkligen beakta huma-

nitära skäl när det gäller bedömningen av de här apatiska barnens tillstånd i vårt land.

Jag läste upp vad som står i barnkonventionen: Barnets bästa ska alltid komma i främsta rummet. Kan man prata om att man låter barnets bästa komma i främsta rummet när man låter tre av fyra barn utvisas från vårt land? Vi vet att till exempel en mamma och en pojke som var apatisk utvisades och tillbringade första natten under bar himmel, och i fortsättningen bor de i ett garage. Är det human invandrar- och flyktingpolitik när vi behandlar människor på det sättet?

Frågan om familjesplittring tog jag också upp i mitt anförande. Man utvisar ett par som har varit gifta sedan 1997, mamman till ett land och pappan och den fyraåriga dottern till ett annat land. Är det verkligen att se till barnets bästa i en sådan familjesituation?

Anf. 13 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Birgitta Carlsson och övriga partiföreträdare har lyft fram en något aggressiv hållning mot att vi som nu företräder en majoritet i utskottet skulle inta en inhuman och hård hållning i dessa frågor. Till er vill jag säga att vi inte har det. Vi har en mycket human inställning och är väldigt lyhörda för de organisationer som på olika sätt agerar och aktiverar sig i de här frågorna.

När vi lyssnar med Rädda Barnen och läser vad Röda Korset säger, Birgitta Carlsson, är det inte en generell amnesti och kollektiva beslut man eftersträvar, utan man vill ha enskilda bedömningar i de ärenden som ska behandlas. Att man har synpunkter på Migrationsverkets och Utlänningsnämndens agerande och beslutstagande må vara en annan sak, men de är inte för det förslag som framförs i den reservation som bland annat Birgitta Carlssons parti står bakom om kollektiva beslut i frågor som berör just dessa barn.

När det gäller familjesplittringen ska vi naturligtvis på alla sätt verka för att familjesplittring inte uppstår. Jag vet, med erfarenhet av de kontakter jag har med ansvariga myndigheter, att man agerar på så vis. Men det kan uppstå tillfällen där man också sätter barnets bästa i centrum och likväl får en situation där föräldrar och kanske också familjer i övrigt vid vissa tillfällen hamnar på olika platser. Men utgångspunkten är att familjesplittring inte ska vara gällande i sammanhanget.

Anf. 14 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag trodde att Göte Wahlström hade läst vår reservation. Det står ingenting om att vi skulle bunta ihop alla och göra en kollektiv bedömning. Det står inte någonstans. Man skulle bedöma vilka barn som lider av depressiv devitalisering, och en expertgrupp som har den rätta kompetensen för det skulle göra den bedömningen. Vi politiker har inte alltid den kunskapen och den bredden att vi vet exakt hur de här barnen fungerar. Jag tycker att det är att försöka svartmåla vår reservation att säga att vi bara vill bunta ihop och kollektivt ge amnesti för dessa personer. Det är inte det vi pratar om.

Sedan var det frågan om familjesplittringen. Pappan har uttryckt sin djupa oro, och kvinnan har mått väldigt dåligt och varit intagen på sjukhus ett par gånger. Trots detta skickar man en människa till ett land där

man vet att det är svårt att få ut passhandlingar. De har varit gifta sedan 1997. Jag skäms över att vi i Sverige hanterar människor på det sättet.

Flera personer som stod den här familjen nära i samhället hemma i min valkrets har ringt och varit mycket bekymrade och oroliga över att vi i Sverige hanterar människor på detta sätt. Det är en familj som har fungerat hyggligt bra tillsammans men där sjukdom också har förekommit. Vi bara skickar ut människor utan att ha den samlade bilden. Jag känner stor besvikelse över att vi gör på det sättet.

Anf. 15 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag kan omöjligen gå in i enskilda ärenden, utan jag får hänvisa Birgitta Carlsson till att ta kontakt med den beslutande myndighet som har haft handläggningen av det ärende som hon själv åberopar. Jag har försökt göra en beskrivning av hur man med politiska medel utifrån lagstiftningen kan se på frågeställningarna.

När det gäller att läsa reservationen från Birgitta Carlsson och hennes parti och ytterligare fyra partier är det på inget sätt en ny fråga för utskottet. Frågeställningen dök upp i samband med en diskussion om ett eventuellt utskottsinitiativ – ett utskottsinitiativ som man sade sig vilja söka ett brett stöd för utan att söka kontakt med socialdemokratin.

Däremot kan vi konstatera att även om Birgitta Carlsson säger att det är individuell prövning, handlar det om att göra en prövning och konstatera att en viss diagnos för ett visst antal människor skulle vara avgörande för om de ska få stanna. Då är det ett kollektivt beslut som man förordar i samband med denna reservation.

Vi ser, liksom Röda Korset, Rädda Barnen och andra organisationer, inte det riktiga i den handläggningen, utan vi ser individuell prövning utifrån individens specifika förhållanden. Det är det som vi tycker är det avgörande förhållandet för att få en rättssäker process.

Anf. 16 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Göte Wahlström är ansvarig för de här frågorna i utskottet, för asylpolitiken, och jag kan inte tänka mig annat än att han har både tagit del av kyrkornas upprop och på sin egen kammare reflekterat över innehållet. Det hoppas jag verkligen. Jag skulle ändå vilja ställa en övergripande fråga.

Det som nu kommer till uttryck i detta upprop stöds av kyrkor och samfund, av det muslimska riksförbundet, en rad organisationer, en stor facklig organisation och också en hel del av Göte Wahlströms egna partikamrater och organisationer. Jag läste i tidningen Dagen i dag att bland annat Norrbottensdistriktet i Broderskapsrörelsen ställer sig bakom det här.

Jag måste fråga Göte Wahlström: Vad väcker detta för reflexioner? Det här är kanske en av de mest massiva opinionsyttringar som vi har varit med om i Sverige på väldigt lång tid. Säger inte detta Göte Wahlström någonting om att den här politiken är i allvarlig kris? Borde det inte leda till en fundering, om det är någonting som i grunden är fel i den politik som vi för i dag? Det skulle jag vilja att Göte Wahlström reflekterade över en liten stund.

Anf. 17 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag uttryckte i mitt anförande, Sven Brus, att jag och socialdemokratin, precis som alla andra, berörs av den här debatten och den situation som familjerna men framför allt barnen befinner sig i när det gäller att vara på flykt. Det innebär också att jag i lika stor utsträckning, kanske i större utsträckning än Sven Brus, är ute och pratar med organisationerna. Även om vi är ett större parti är det naturligtvis svårt att komma ut på alla platser i landet och föra en diskussion. Men i en bredad diskussion upplever jag att man får en förståelse för problematiken och inser vilken problematik det är att handlägga frågor av det här slaget som inte på något sätt är enkla.

Jag konstaterar bara av Sven Brus tidigare inlägg och anförande i den här debatten att han säger att myndigheter ofta har brister i sina utredningar, att det har blivit en hårdnande praxis och en hårdnande tolkning. Då ställer jag mig frågan: Var hämtar Sven Brus sitt faktaunderlag för att uttala sig på det här viset gentemot de flera tusen anställda som finns i Migrationsverket och Utlänningsnämnden? Sven Brus har ju god insyn i Migrationsverkets arbete och har möjlighet att påverka det genom kontakter och genom sin funktion som riksdagsledamot och nära ansvarig i migrationsfrågor. Vilket belägg har han för att det finns så mycket brister i handläggningen utan att själv agera utifrån den position han själv befinner sig i?

Anf. 18 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Jag har inte för ett ögonblick, varken i denna talarstol eller i andra sammanhang, kritiserat tjänstemännen i utlänningsmyndigheterna. De utför det uppdrag de ska göra, oftast på ett mycket bra sätt. Det jag kritiserar är den politik som ligger till grund för deras agerande.

Göte Wahlström menar tydligen att om man bara går ut till organisationerna och förklarar hur det verkligen ligger till så förstår de. Den iakttagelsen får stå för Göte Wahlström. Jag har inte upplevt att jag har mött någon större förståelse för den politik vi för, utan tvärtom växer ju opinionen och vreden, inte minst genom det här uppropet, som vi talar om nu.

Sedan upprepar Göte Wahlström gång på gång det här om ett kollektivt beslut om barnen och att detta som vi föreslår i reservation 54 egentligen inte skulle vara vad organisationen önskar. Då ska jag bara läsa vad som står i det papper som varje riksdagsledamot förmodligen har fått på trappan till huset i dag. Där säger Rädda Barnen att de apatiska barnen behöver politiker som vågar följa sin egen övertygelse. Det står: Därför kräver vi att du som riksdagsledamot sätter press på regeringen och har barnens bästa för ögonen när frågan avgörs i dagens omröstning. Om viljan finns kan du agera här och nu.

Jag upplever inte att Rädda Barnen har någon större förståelse för den synpunkt som Göte Wahlström står bakom.

Anf. 19 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag hörde på inget sätt i den uppläsning som Sven Brus här gjorde att Rädda Barnen ställer upp på den reservation som man förelägger från de fem partierna. Däremot har man en kritik mot de beslut som fattas i många enskilda ärenden, och det är en helt annan sak.

Sven Brus sade att han inte i denna talarstol har tagit ställning och kritiserat tjänstemännen, men det var precis det jag lyssnade in. Vi får väl läsa i protokollet vad som står, men jag tycker mig ordagrant ha tagit upp vad Sven Brus sade.

Myndigheter har ofta brister i sina utredningar. Då är det inte de politiska besluten utan handläggande tjänstemän man kritiserar med den typen av uttalanden. Då är man inne på just det område som jag försökte belysa i mitt förra replikskifte, och det tycker jag är olyckligt. Men låt oss titta i protokollet och se vad där står, om så skulle vara fallet.

I mina kontakter med Migrationsverkets handläggare och Utlänningsnämndens tjänstemän upplever jag att det är seriöst arbetande människor som tar väldigt mycket hänsyn till den situation som människor befinner sig i, och utifrån den rollen i olika ställningstaganden får de avgöra på vilket sätt man ska följa den svenska lagstiftningen, om det ska bli ett bifall respektive ett avslag när det gäller rätten till uppehållstillstånd. Jag tycker att det är en riktig väg att låta dem fortsätta med det arbetet intill dess att vi får den process som vi alla har eftersträvat i form av en ny instans- och processordning från årsskiftet 2006.

Anf. 20 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Jag har först en liten korrigerings. Jag yrkar givetvis bifall till reservation 46 och ingenting annat.

Människan är en ganska fantastisk varelse. Vi kan sitta och stirra rätt in i en vit vägg och hävda att den är svart, och hävdar vi det tillräckligt länge och upprepar det tillräckligt många gånger tror vi tydligen själva på det. Jag tror fortfarande att det är ganska svårt att få andra att tro på det.

Göte Wahlström säger att varje enskilt ärende när det gäller de apatiska barnen handläggs på det sätt som behövs. Att man kollar upp allting, att man får all bakgrund och att man sedan fattar ett rimligt avvägt beslut.

Tre fjärdedelar av de beslut som kommit vad gäller apatiska barn har slutat i att apatiska barn har flugits ut ur vårt land eller åtminstone fått ett avvísingsbeslut. Jag tycker inte att det är att ta tillräcklig hänsyn till barnens bästa. Jag tycker inte att det är att man har tittat tillräckligt väl i det enskilda ärendet.

Jag hade en fråga till Göte Wahlström. Den kan möjligen låta privat, men den har faktiskt med argumentationen att göra. Jag vet inte – jag frågar av ren nyfikenhet: Är Göte Wahlström förälder?

Anf. 21 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag brukar vara lyhörd för Gustav Fridolin och lyssna på vad han säger, men jag lyckades faktiskt inte höra den sista frågeställningen, varför jag ber att han återkommer i nästa replikskifte.

När det gäller Miljöpartiets agerande i dessa frågor blev jag lite bekymrad under gårdagen. Jag brukar lyssna in och tycka att det är bra att se de gröna frågorna lyftas fram på ett offensivt sätt, inte minst av Gustav Fridolin. Men i ett elektroniskt brev till riksdagsledamöterna går han ut och försöker skrämja till en annan uppfattning genom att lägga ansvarsstagande på riksdagsledamöterna på ett sätt som vi kanske inte känner igen från tidigare debatter. Och när man här i kammaren pratar om att personer blir avrättade av den svenska flyktingpolitiken och så vidare

tycker jag att man har passerat gränsen för vad som är anständigt. Jag måste ställa mig frågan: Är det Miljöpartiets totala hållning, det som har framförts via Gustav Fridolin? Ibland är det underskrivet av honom själv, men ibland är det också det från Miljöpartiets sida. Är det Miljöpartiets hållning att människor i dag i Sverige blir avrättade av den svenska flyktingpolitiken? Jag måste ställa den frågan, och så ber jag Gustav Fridolin att återkomma med den frågeställning som han hade alldeles nyss.

Anf. 22 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Jag sade i mitt anförande: Förr eller senare kommer vi att få se hur ett av de här svårt sjuka barnen har puttats över den gräns där det inte längre kan återställas eller där barnets liv har släckts innan det ens har börjat. Då är de avrättade av en inhuman flyktingpolitik, och i den flyktingpolitiken menar jag att vi alla riksdagsledamöter har ett enskilt ansvar. Det var det jag skrev i ett mejl i går. Den som vill läsa mejlet kan gå in på vår hemsida och göra det.

Jag skrev till alla dem som är med i ett parti som i dag har tänkt avslå begäran om att man ska utarbeta en förordning som ger de apatiska barnen rätt att stanna. Jag upplyser dem om att jag anser att de faktiskt har ett personligt ansvar för det beslut de fattar. Och jag tycker att ni, när ni fattar det, ska tänka på ett av de barnen som står er nära, för det är samma barn. Det är samma sorts barn. Det finns ingen skillnad på de barnen som står er nära och de barnen vi i dag fattar beslut om.

Den fråga jag ställde till Göte var om han var förälder. Nu kan vi inte ha en ordväxling här, men hela bakgrunden handlar ju om det. Man hör den socialdemokratiska argumentationen mot att vi ska fatta ett sådant beslut i dag. Man pratar om att det är en humanitär katastrof. Göte Wahlström sade att man sätter ett väldigt hårt tryck mot många barn. Det andas en idé om att barn ska kunna fösas in i den här sjukdomen, att föräldrar ska kunna utnyttja sina barn så att de uppnår symptom som gör att de sedan kan stanna. Jag tror inte att det finns någon förälder i världen som stämmer in i den bilden att föräldrar kan utnyttja sina barn på det sättet. Och jag tycker att det förhållningssättet borde lämnas utanför riksdagens kammare, att man säger att föräldrar just från andra länder minsann kan komma att utnyttja sina barn till att få uppehållstillstånd i Sverige och att vi därför inte ska ge de barn som i dag ligger sjuka, devitaliserade och apatiska rätt att stanna i Sverige. Jag förstår inte hur det kan vara en humanitär katastrof att låta barn stanna men tydligen humanitärt acceptabelt att utvisa dem till de länder där de har fått sina trauman.

Anf. 23 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! I det brev som jag nyligen återopade från Gustav Fridolin som har gått ut till riksdagsledamöterna inom socialdemokratin och Moderaterna tas det upp, på samma sätt som Gustav Fridolin gjorde i sitt anförande tidigare, att personers och ledamöters argumentation har byggt på att barn skulle simulera i situationen av apati.

När vi hade utskottets utfrågning kunde vi konstatera att vi fick en god information om den situation som barnen befann sig i, att det inte var möjligt att simulera den här sjukdomsbilden på det sätt som Gustav Fridolin ibland framför att andra skulle ha kunnat återopa.

Jag lyssnar på Gustav Fridolin. Det är snart bara Gustav Fridolin själv som går ut och talar i dessa termer. Det gör det naturligtvis bekymmersamt därför att genom att man torgför det här blir man själv den som försöker att uttrycka att så skulle kunna vara fallet. Jag tror att vi alla här i övrigt dementerar just det påståendet att människor skulle simulera den här sjukdomsbilden. Det är naturligtvis bekymmersamt, men det får stå för Gustav Fridolin att han själv går ut i brev till riksdagsledamöter och på annat sätt i medierna åberopar just det synsättet.

Anf. 24 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag väntade lite med att begära ordet för replik. Jag ville lyssna på Göte Wahlström och på vad han sade för att kunna konstatera om det fanns någon verkan av de vädjanden och de förhoppningar som många ställer till socialdemokrater och moderater just nu. Men så kom det då ganska fort, uppläst ur ett tidigare skrivet manus: Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Så kan man ju göra. Skriva sina anföranden i förväg gör många av oss, och det är inget märkligt att vilja veta vad man ska säga. Men har Göte Wahlström tagit något som helst intryck av den diskussion som vi har försökt föra här? En del attacker är hårda. Jag har försökt att anslå en lite annan ton. Jag har försökt säga: Låt oss gräva ned stridsyxan. Låt oss försöka se bortom partitaktiserande vad det här egentligen handlar om.

Jag välkomnar att Göte Wahlström säger att tillståndet av depressiv devitalisering inte kan simuleras. Det är bra att vi är överens om det.

Jag vill höra om den andra sak som experterna var överens om vid utskottets utfrågning också har nått fram till Göte Wahlström, nämligen att en början till tillfrisknande underlättas av att man får uppehållstillstånd. Jag tycker nämligen att det är de två variablerna, att man inte kan fejka och att man blir bättre om man får uppehållstillstånd, som är de avgörande som man behöver känna till för att ta ställning i den här i övrigt ganska komplicerade frågan. Därför vill jag veta om också Göte Wahlström håller med om det påpekandet, alltså att ett uppehållstillstånd är en viktig förutsättning för att man ska kunna börja bli frisk.

Anf. 25 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Först måste jag säga att jag blev häpen över ett av replikskiftena mellan Vänstern och Moderaterna tidigare. Kalle Larsson sade: s och det trogna stödpartiet Moderaterna.

Det var intressant. Under gårdagen basunerades det ut att vårbudgeten, heltäckande på alla politiska områden, hade arbetats fram tillsammans av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Socialdemokraterna gick ut och kallade Moderaterna för kvinnofientliga. Dagen efter säger Kalle Larsson: s och det trogna stödpartiet Moderaterna. Det blir en något märklig debatt, kan jag tänka mig, för den som sitter och lyssnar av och följer det politiska skeendet i Sverige i stort.

När det gäller den frågeställning som Kalle Larsson tar upp är det vedertaget att människor som känner sig trygga också känner sig stabilare. Man har större möjligheter att ha ett liv med bättre hälsa än om man befinner sig i otrygghet. Det är så. Därför förstår jag helt naturligt att ett klart beslut i migrations- och asylpolitiken är bra och riktigt att få.

Migrationsministern brukar ibland uttrycka det så att vi har haft en politik utan klar början och klar avslutning. Det har inneburit en problemställning som i sig har genererat ohälsa hos många som finns i processen. De förslag som vi har lagt fram på olika sätt för att försöka minimera det förhållandet har motarbetats av Vänsterpartiet, vilket naturligtvis är bekymmersamt.

Anf. 26 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Eftersom Göte Wahlström väljer att ta upp ämnet kan jag bara konstatera att jag är glad att vi har fått fram en gemensam budgetöverenskommelse, att Vänsterpartiet där har fått genomslag för frågan om pengar till kvinnojourer men också pengar till sjukvård för asylsökande. Det är en viktig fråga i det sammanhang vi nu diskuterar. Jag är glad att vi fick fram löfte om mer pengar till kommunerna som kan innebära höjning av kvinnors löner. Jag är lite besviken på att vare sig socialdemokrater eller moderater ville penningsätta de summor som vi behövde. Men låt det vara passerat för tillfället. Nu är det flyktingpolitisk debatt.

Det var därför jag också nämnde – inte i ett replikskifte utan i mitt anförande – att Moderaterna är ett villigt stödparti till den socialdemokratiska flyktingpolitiken. Det syns nämligen ganska väl. Jag tror att de flesta ute bland allmänheten numera är medvetna om att det är så det ser ut. På område efter område av svensk flyktingpolitik är det socialdemokrater och moderater som utgör den järnaxel som upprätthåller en restriktiv politik. Vi har här i kammardebatten gett ett stort antal sådana exempel. Den som vill kan läsa protokollet och där se de exempel som jag gav.

Nu säger Göte Wahlström dels att tillståndet av apati inte kan simuleras, dels att det underlättar möjligheten att bli frisk om man får ett uppehållstillstånd. Då skulle det vara väldigt märkvärdigt om vi inte kunde ge barnen den möjligheten till tillfrisknande. Det är där som det mänskliga försvinner och hjärtat göms någonstans väldigt långt ned under kavajen.

Låt mig avsluta med en kort fråga. Bakom påskuppropet står ett mycket stort antal organisationer. Många av dem har nämnts här tidigare. Kan Göte Wahlström ge exempel på ett par tre kanske fyra organisationer som stöder svensk flyktingpolitik av i dag? Vi har 80 reservationer i det här betänkandet. Inte ens det socialdemokratiska ungdomsförbundet står bakom regeringens politik. Kan Göte Wahlström hjälpa mig att hitta någon som gör det?

Anf. 27 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag brukar uttrycka i dessa debatter att jag upplever att den svenska riksdagen har en ganska stor samsyn kring migration och asylpolitiken. På en rad delområden har vi olika uppfattningar, men när vi lyssnar in den internationella kompetensen, när vi lyssnar in UNHCR och andra organisationer ute i ett mer globalt perspektiv får vi signaler där man, precis som jag uttryckte i mitt inledningsanförande, talar om att Sverige är ett föregångsland på området.

Vi kan bara titta ut över vårt närområde i våra grannländer, där man har en helt annan debatt än vad vi har i Sverige. Jag vill faktiskt påstå att vi i grund och botten har en stor samsyn på det här politikområdet.

Migration och asylpolitik är ju en del av många för att ett samhälle ska kunna fungera. För att kunna skapa en bred förankring för den politik som vi ska föra för att asylpolitiken ska kunna lyftas fram är det bra att känna den stabilitet som finns i form av den majoritet som under gårdagen arbetade fram en budget innebärande att man också finansierar de förändringar som Kalle Larsson här i sitt inledningsanförande talade så väl för när det gäller ny instans- och processordning. Det innebär också att jag känner en stolthet över att vi i Sverige kan föra den politik som vi för på det här komplicerade området och att vi ges utrymme till att under året och under hösten diskutera ytterligare förändringar i den riktning som vi alla här tillsammans har påtalat finns behov av för att få en öppnare och bättre migrations- och asylpolitik.

Anf. 28 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! De frågor som vi diskuterar i dag som handlar om migration och asylpolitik är frågor om liv och död och om människors framtid. När jag lyssnar på Göte Wahlström, särskilt den senaste repliken mot Kalle Larsson, säger han: Vi är glada för att vi har den asylpolitik som vi kan föra i dag.

Då ställer jag mig frågan varför det är så många barn och människor som mår dåligt. Varför finns det barn i vårt svenska välfärdssamhälle som lägger sig ned och vänder sig bort från världen därför att de inte tror på livet längre?

Jag vill gå lite vidare och fråga varför Migrationsverket har fått kritik av Riksrevisionen för att man inte har länderkunskap och inte följer upp de människor man skickar tillbaka. Man har tagit fram riktlinjer på Migrationsverket. Dem följer man inte. Om man gjorde det kanske vi skulle ha en betydligt bättre och humanare flyktingpolitik här i landet.

Tycker Göte Wahlström att den här tingens ordning är tillfredsställande?

Anf. 29 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Man kan naturligtvis önska mycket mer av de organisationer och myndigheter som vi har satt att förvalta ett viktigt politikområde, men till skillnad från Anne-Marie Ekström upplever jag att man väldigt seriöst på Migrationsverket och Utlänningsnämnden arbetar med dessa frågor. I kontakter med Migrationsverkets anläggningar och handläggare upplever jag att det är seriöst arbetande människor. Det är inte så, som Anne-Marie Ekström framförde i sitt inledningsanförande, att man inte gör något.

Vi fick tillsammans Anne-Marie Ekström och jag i samband med en konferens för inte alltför länge sedan en signal från barn- och ungdomspsykiatri i Borås om hur mycket tid som avsätts på just denna grupp av barn. Man kan inte säga att det inte görs något. Det görs väldigt mycket, men det skulle säkert kunna göras mer.

Vi kan se, precis som jag sade i mitt inledningsanförande, att regeringen har gett en rad uppdrag åt Migrationsverket att se över och förändra. Vi kan också se hur det kommer propositioner med förslag om lagförändringar under hösten för att just utveckla och bygga vidare.

Vi vet också, inom ramen för det som vi nu diskuterar – en ny instans- och processordning – hur mycket som behöver förändras i första

instans, det vill säga inom Migrationsverket, för att vi ska kunna få en kedja och en lagstiftning som fungerar och en öppen och rättssäker prövning.

Vi borde vara överens om att det händer mycket och att vi har myndigheter som aktivt arbetar med frågeställningarna.

Anf. 30 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Det är vackra ord. Jag hoppas att Göte Wahlström är nöjd och stolt över det som han framför. Visst är det bra att det händer saker.

Jag vet att barnpsykiatrin i Borås gör ett fantastiskt jobb för att rätta till de problem som regeringen bidrar till. Jag tror också att de som jobbar på migrationsmyndigheterna gör så gott de kan efter de förutsättningar de har fått av regeringen.

Göte Wahlström sade i sitt huvudanförande att personalen utbildas, att man håller på att förbättra processen och att man har konstaterat alla fel som har funnits. Det är jättebra. Det måste till. Men det hjälper inte de människor som finns i asylprocessen i dag. Man måste komma ihåg att det finns en dåtid, nutid och framtid. Framtiden kan bli bra. Det gör vi gemensamt genom en ny instans- och processordning.

De barn och vuxna asylsökande som har funnits i en dåtid mår i nutid fruktansvärt dåligt. Det måste man kunna rätta till på något vis. Det är regeringen som har sett till att människorna mår så dåligt. Man har då ansvar att se till – inte att man skickar tillbaka dem snabbt och dumpar dem varsomhelst ute i världen, – att de får en värdig framtid och trygghet i vårt land.

Anf. 31 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Dåtid, nutid, framtid, säger Anne-Marie Ekström. Det är väl naturligt så att man arbetar i nutid för att förändra i framtid. Det innebär inte att man glömmer bort och slutar handlägga de ärenden som i dag finns i processen.

Förra veckan var jag på besök på en av Migrationsverkets större anläggningar. Där fick jag en bred beskrivning av den verksamhet som bedrivs. Jag måste säga att jag blev imponerad över den sakkunskap och den humanitet som visades från de tjänstemän som jag mötte vid anläggningen. Jag vet att andra partier har mött samma tjänstemän på samma anläggning och fått samma bild och uttryckt det på ungefär samma sätt.

Det blir därför lite märkligt när man i retoriken försöker misstänkliggöra och tala om den inhumana hållning som i dag finns inom migrations- och asylpolitiken.

Till sist vill jag bara påtala för Anne-Marie Ekström, även om jag inte är fullständigt påläst vad gäller dåtid, att jag tror att Folkpartiet när man inrättade Utlänningsnämnden för dryga tio år sedan kände stolthet över att dra i gång den verksamhet som man i dag säger att man äntligen får lägga ned.

Det är skiftningar i politiken. Det tror jag att vi måste vara medvetna om, Anne-Marie Ekström och övriga i kammaren.

Anf. 32 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Kritiken mot den asylpolitik som i dag förs är mycket massiv och näst intill enhällig i denna kammare. Vi har självfallet tittat

på de förslag som nu ligger i Lagrådet. Vi har gått igenom delar av dem. Det löser nog en hel del problem. Vi får se vad propositionen i sak innehåller.

Däremot lär väl en del av den gamla kulturen finnas kvar bland människor i allmänhet, och även bland dem som berörs.

I reservation 38 har vi sagt att vi gärna skulle ha haft detta mycket tidigare och i synnerhet lyft ut möjligheten för särskilda asylskäl för barn.

Vi beklagar att förseningen av den nya utlänningslagen gör processen mer smärtsam än den skulle behöva vara. Vi menar att särskilda asylskäl för barn och prövning av domstol med medicinsk expertis är det bästa sättet att hantera frågan, det vill säga enskild rättsprövning.

På en annan punkt är vi ganska tydliga. Där vill jag efterfråga Göte Wahlströms åsikt. Vi vill släppa på arbetskraftsinvandringen, och även för dem som i dag, från dags dato, befinner sig i asylprocessen. Vi menar att det är fel att man, om man ska få stanna av humanitära skäl, i princip ska uppvisa livshotande sjukdom. Vi tycker att det i stället borde vara egenförsörjning för sig och de sina och fast arbete för att åtminstone kunna få ett temporärt uppehållstillstånd som kan omvandlas till ett permanent.

Jag vill gärna höra Göte Wahlströms argument kring detta. Vi upplever att det vore en mycket humanare inställning. Människor kan då bygga sin framtid och se framåt i stället för att hela tiden känna efter och påvisa hur sjuk man är. Samtidigt ger man alla i asylprocessen full rätt att arbeta under processen.

Anf. 33 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det gläder mig att Per Westerberg har tagit del av Lagrådsremissen och, precis som vi övriga, ser fram emot den process, den kommande proposition och det beslut som vi förhoppningsvis ska kunna ta här i kammaren före årsskiftet för en verkställighet från den 1 januari 2006. Det gläder mig att vi har den samsynen.

När det gäller arbetskraftsinvandringen och arbetsmarknadsproblematiken är vi, som jag inledningsvis sade två ledamöter i Kommittén för översyn av arbetskraftsinvandring, nämligen just Per Westerberg och jag, som från utskottet kan ta del av den debatt och den problematik som finns inom det här området.

Det är inte enkelt. Man kan inte knäppa med fingrarna och hitta lösningen. Här uppstår en rad problemställningar. Jag är inte säker på att vi har en arbetsmarknad med ett arbetsmarknadsläge som i dag med omedelbar verkställighet accepterar det förslag som Per Westerberg för fram i detta replikskifte.

Låt oss titta på den frågeställningen mer seriöst när vi före sommaren lägger fram ett delbetänkande på området och när vi fram emot 2006 kan ta ställning till de förändringar som då behöver införas.

Jag tog i mitt anförande upp att under asylprövningen ha möjlighet att göra undantag för att ge möjlighet att komma in på arbetsmarknaden och pröva sina vingar där. Det är tyvärr inte speciellt många som har gjort det. Framför allt är arbetsmarknaden i dag kanske inte heller anpassad för att kunna ta emot asylsökande under korta tider.

Låt oss titta på problematiken tillsammans.

Anf. 34 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Jag beklagar som sagt att det har gått långsamt med Lagrådsremissen. Vi kommer att göra vad vi kan här i kammaren för att få ett beslut så snart som möjligt. Vi behöver en förändring i hela asylpolitiken.

Vi är av den uppfattningen att alla som befinner sig i asylprocessen ska ha en generell rätt att arbeta under tiden. Skälet är mycket enkelt: Människor som arbetar mår nästan alltid mycket bättre, har bättre självkänsla och bättre förutsättning till egen försörjning.

Jag säger inte generell rätt till arbetskraftsinvandring ögonblickligen. De som i dag befinner sig i asylprocessen anser vi får en mycket bättre motivation och en mycket mer human inriktning om man kan få dem att sträva efter fast arbete och egenförsörjning. Vi ska uppmuntra detta i stället för att hela prioriteten – om man inte kan erhålla flyktingstatus – blir att vara så sjuk som möjligt.

Det blir att förnedra människor. Det leder till fel beslut och fel hantering. Arbetsförsörjning är mycket bättre, humanare och mänskligare.

Anf. 35 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Den svenska asylprocessen bygger på två vägar. Den bygger på återvändandeperspektivet och på integrationsperspektivet.

Det innebär att vi jobbar med att förbereda människor för ett eventuellt avslag på sin ansökan och att då få ett bra återvändande. Man ska också kunna återvända till sitt hemland med goda minnen och med vissa ökade kunskaper. När det gäller integrationsperspektivet ger vi också möjlighet att se betydelsen av att komma ut i arbetslivet och möta arbetskamrater på en arbetsplats, skapa försörjning och så vidare. Det är ett mycket viktigt led i detta.

Det gläder mig att vi tillsammans har ungefär den uppfattningen.

Det finns en risk i det Per Westerberg lyfter fram. I många andra länder har man kanske inte rättigheten, utan skapar sig möjligheten. Bland många som i dag finns på flykt i länder i vår omgivning säljer man sig därför till vilket pris som helst på arbetsmarknaden. Den arbetsmarknaden tror jag inte att vi vill ha i Sverige. Det är därför viktigt att vi hittar formerna för detta.

Låt oss diskutera den saken inom ramen för den kommitté där vi gemensamt sitter, Per Westerberg och jag.

Anf. 36 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Det betänkande vi diskuterar i kammaren i dag handlar om hela asyl- och migrationspolitiken. Det handlar om EU-politiken, och det handlar också om alla de reformer som vi just nu håller på att genomföra.

Det som dock diskuterats mest hittills, och det är också där jag vill börja, är de apatiska asylsökande barnen, som väldigt många har tagit upp i sina inlägg. De berör oss alla väldigt, väldigt djupt. Att vi i Sverige ser så många barn med så svåra symtom är naturligtvis mycket allvarligt. Vi är alla väldigt oroliga över den här situationen.

När man är orolig är det väldigt lätt att ta till en lösning som kanske förefaller ligga allra närmast men som kanske inte är den bästa lösningen. När man är orolig är det också väldigt lätt att måla allting i svart eller

vitt. Den som har lyssnat på den här debatten kan kanske förledas att tro att det faktiskt handlar om att vi ska fatta beslut om att antingen alla eller ingen ska stanna. Jag tror att alla som finns i den här kammaren i dag vet att så inte är fallet.

Många av de sjuka barnen har fått stanna. En del har fått avslag, och då har det till exempel handlat om att föräldrarna inte medverkar till att barnen blir friska. En del väntar också på beslut i Migrationsverket och Utlänningsnämnden.

Därför är det för mig väldigt viktigt att sakligt understryka några saker.

För det första är det så att barn som är sjuka ska ha den vård de behöver. Asylsökande barn har precis samma rätt till hälso- och sjukvård som andra barn i Sverige. Vilken vård de behöver och vilken vård de ska ha är någonting som ska avgöras av behandlande läkare. Om de behöver sjukhusvård, om de behöver vårdas hemma, om de behöver mediciner eller om de behöver psykoterapi är inte frågor som ska avgöras av en politiker. De måste avgöras av en läkare.

För det andra är det viktigt att säga att barn som har livshotande sjukdomar som de inte kan få vård för hemma ska få stanna i Sverige. Så ser vår lagstiftning ut. Det gäller oavsett om det är barn med uppgivenhetsyndrom, barn som har aids, barn som har tumörsjukdomar, barn som har leukemi eller barn som har posttraumatiskt stressyndrom som tar sig andra uttryck. Vi har ungefär 10 000 barn i asylprocessen i dag, och det finns barn med alla de sjukdomar jag just nämnde.

Regering och riksdag har ansvar för helheten. Vi har ansvar för alla sjuka och utsatta barn, och vi har också ansvar för dem som kan bli sjuka. Det innebär att vi också har ett ansvar för att förebygga att barn hamnar i så här väldigt svåra situationer. Jag har inte i ett enda inlägg i dag hört någon tala om att vi måste förebygga att barn blir så här sjuka.

Jag har rest runt i landet väldigt mycket och hört att det naturligtvis går att förebygga att barn blir apatiska. Det finns väldigt många platser runtom i Sverige där man har utvecklat förebyggande metoder – Skellefteå, Uppsala, Stockholm, Bollnäs, flera platser där man arbetar väldigt bra på ett förebyggande sätt.

Den debatt vi har i dag gäller alltså inte om barn med livshotande sjukdomar ska få uppehållstillstånd i Sverige. De allvarligast sjuka barnen ska få stanna i Sverige oavsett sjukdom. Debatten gäller om vi ska lyfta fram ett speciellt sjukdomstillstånd och fatta kollektiva beslut eller om dessa barn också ska ha rätt till en individuell bedömning.

Jag menar att vi måste värna alla barn som finns i asylprocessen och se till att alla barn får en individuell prövning. Här är det naturligtvis viktigt att jurister som avgör om barn ska få uppehållstillstånd eller inte på grund av sjukdom också har ett samarbete med professionen, det vill säga läkare och psykologer. Jag har särskilt försäkrat mig om att Utlänningsnämnden och Migrationsverket har ett sådant samarbete med professionen.

Vad vi också har sett till är att vi har ett akutspår i asylprocessen så att de här barnen får sitt besked så tidigt som möjligt. De ska inte behöva vänta på besked.

Kollektiva beslut är inte, menar jag, rätt väg att gå. De riskerar att slå undan benen för det förebyggande arbetet. De riskerar till och med att

förräda en situation som redan nu är väldigt allvarlig. Denna risk finns. Läkare, psykologer och andra som arbetar med asylsökande säger till mig att med en amnesti finns det en uppenbar risk att man förräddar de här symtomen. Vi vet inte om det är så. Men risken finns, och den risken är jag inte beredd att ta.

När larmrapporterna om de apatiska barnen kom förra sommaren var bedömningen att detta bara fanns i Sverige. Sedan dess har vi satt i gång en forskning för att ta reda på det. Än i dag finns det inga rapporter från något land som visar att man har en liknande situation. Detta är dock väldigt viktigt att faktiskt ta reda på. Inom några veckor kommer den här forskningsrapporten att presenteras, och då vet vi lite mer. Då vet vi om det finns erfarenheter någon annanstans som vi kan använda för den här situation med de kanske 150 barn som vi har i Sverige.

Fru talman! Många har nämnt att människor mår dåligt i asylprocessen. Det är helt riktigt, och det är någonting vi måste komma till rätta med. Det måste vi göra genom att fortsätta på den väg vi har slagit in på, nämligen att stärka asylrätten och att stärka den individuella prövningen i asylansökningarna.

Jag ska nämna några saker som vi arbetar med och som jag tycker är viktiga att lyfta fram i den här debatten.

Det första är handläggningstiderna. Vi ska korta handläggningstiderna. De som söker asyl i Sverige ska kunna ställa krav på svenska myndigheter att få ett besked inom rimlig tid. I dag är det inte riktigt så. Alltför många får vänta alltför länge. Därför har vi nu tillfört resurser på Migrationsverket och Utlänningsnämnden så att vi kan korta denna väntan.

Vi måste dock också kunna ställa krav på den asylsökande. Den som söker asyl måste till exempel finnas tillgänglig under utredningarna. Den som söker asyl måste lägga fram alla sina handlingar och skäl för asyl. Den som söker asyl måste klarlägga sin identitet. När så sker är det högst rimligt att vederbörande får ett besked inom sex månader.

Det andra är att vi nu ökar muntligheten och öppenheten i asylprocessen. Många har nämnt det; jag ska bara säga att detta är den största reformen någonsin på migrationspolitikens område. Utlänningsnämnden ska läggas ned och ersättas med ett domstolsförfarande. Det innebär att den som fått ett avslagsbeslut kommer att kunna möta Migrationsverket i en domstolsförhandling. Det här kommer – jag tror att det var Kalle Larsson som sade det – också att få bieffekter såtillvida att vi kommer att få en kvalitetshöjning både när det gäller Migrationsverkets utredningar och när det gäller de ombud som företräder de asylsökande.

Det tredje jag vill nämna är att vi i dag utvidgar skyddsgrunderna. Kraven för vad som ska anses vara förföljelse sänks i det förslag till ny utlänningslag som nu läggs fram. Det är också flera lagförslag som är på gång.

I maj kommer ett förslag om att förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning ska jämföras med annan förföljelse. Vi arbetar också med förslag om att införa en särskild grund för uppehållstillstånd för vittnen vid internationella tribunaler och domstolar. De grova brotten mot mänskligheten måste beivras, och vittnesskydd är naturligtvis en oerhört viktig del i det arbetet.

Vi stärker också skyddet för barnen. I förslaget till den nya utlänningslagen som kommer att läggas fram betonas att barns egna asylskäl ska utredas och bedömas. De barn som kommer ensamma till Sverige får också ett ökat skydd genom att vi ska utse en god man som kan företräda barnen och som kan träda in i föräldrarnas ställe.

I höst kommer också ett förslag som förtydligar ansvaret mellan Migrationsverket å ena sidan och kommunerna å andra sidan vad gäller omhändertagandet av de ensamma barnen.

Fru talman! De viktigaste insatserna för att asylsökande barn ska må bättre handlar som jag ser det precis som när det gäller vuxna om att vi ska ge klara och raka besked om vad som gäller och att man får vänta under kortare tid. Därför menar jag att en human flyktingpolitik också måste vara en tydlig flyktingpolitik. Den måste gå att förutse. Den som söker asyl ska kunna följa sitt ärende. Den som söker asyl ska kunna förstå varje steg i asylprocessen, måste kunna förstå de motiv som finns för de beslut som fattas, oavsett om det är ett ja eller om det är ett nej. De måste också förstå vilka krav som ställs på den asylsökande i asylprocessen, till exempel när det gäller att klarlägga sin identitet.

Det som har förts fram i en del inlägg, nämligen en allmän amnesti, är som jag ser det motsatsen till det som jag nu talar om. Det är motsatsen till en rättssäker asylprocess. Och jag menar att det inte bara är motsatsen till rättssäkerhet, jag menar att det också är oansvarigt. En allmän amnesti, som alltså betyder att alla människor som är här och söker asyl och uppenbarligen också alla människor som har sökt asyl, ska få stanna oavsett om de har asylskäl, oavsett om vi vet vilka dessa människor är. Det menar jag är inte bara orättssäkert, jag menar att det är oansvarigt.

Låt mig bara avslutningsvis säga någonting om majoriteten flyktingar, nämligen de flyktingar som vi inte ser, de flyktingar som finns i flyktingläger runtom i världen. Där arbetar Sverige väldigt aktivt med att bistå fattiga länder som hårbärgerar de hundratusentals människor som är på flykt. Genom freds- och utvecklingsinsatser bidrar vi till att människor kan återvända hem. Vi bidrar till att människor kan ha ett drägligt liv under den tid de är på flykt.

Vi använder oss också av flyktingkvoten. Förra året tog Sverige ut 1 700 flyktingar ur den så kallade flyktingkvoten. Men det vi också driver väldigt aktivt är att vi ska kunna använda kvotsystemet mer strategiskt. För att kunna göra det behöver vi en större kvot, och för att kunna få en större kvot måste vi ha en gemensam kvot i EU där alla 25 länderna har en gemensam flyktingkvot. Det är vad Sverige driver i EU.

I detta anförande instämde Ann-Christin Ahlberg, Luciano Astudillo, Mona Berglund Nilsson, Susanne Eberstein, Tomas Eneroth, Christer Erlandsson, Billy Gustafsson, Inger Jarl Beck, Anita Johansson, Anita Jönsson, Sonia Karlsson, Yilmaz Kerimo, Lennart Klockare, Kerstin Kristiansson Karlstedt, Kurt Kvarnström, Britta Lejon, Anne Ludvigsson, Göran Norlander, Yoomi Renström, Margareta Sandgren, Anneli Särnblad, Göte Wahlström och Mariann Ytterberg (alla s).

Anf. 37 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja be även Barbro Holmberg att reflektera något över den massiva opinionsyttring som sveper över landet i det så

kallade påskuppet. Jag tror att det här kanske är en av de kraftfullaste opinionsyttringar som vi har varit med om i vårt land under den tid vi kan minnas. Jag utgår från att Barbro Holmberg och det ansvariga statsrådet har reflekterat mycket över vad kyrkorna och alla de här organisationerna framför och som även en hel del av Barbro Holmbergs egna partikamrater instämmer i.

Det här väcker som sagt var väldigt starka känslor. Jag vet ju att asylpolitiken också väcker starka känslor hos människor som ifrågasätter den. Alla vi som arbetar med de här frågorna har inte minst de här dagarna fått brev, mejl och olika uttryck för en uppfattning som öppnar en avgrund i samhället. Jag vill inte ens här i kammaren citera innehållet i sådana brev som jag har fått som ifrågasätter när jag ställer upp för till exempel de apatiska barnen.

Jag vill ändå be Barbro Holmberg att kort reflektera över de starka stämningar som finns i samhället och det starka ifrågasättandet av asylpolitiken. Ser inte Barbro Holmberg en risk i att vi får en polarisering och att vi här också ger grogrund för krafter som ingen av oss vill kännas vid? Finns det inte en uppenbar risk i den här debatten att så sker?

Anf. 38 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Sven Brus frågar om jag har reflekterat och tagit in påskuppet och det stöd som finns för påskuppet. Ja, det har jag. Jag har också träffat väldigt många företrädare för kyrkan, och jag måste först och främst säga att jag har väldigt stor respekt för kyrkans arbete när det gäller asylsökande. Man gör ett mycket viktigt arbete i mottagandet av asylsökande.

Jag tycker också att påskuppet på en punkt för fram ett väldigt viktigt krav. Jag kommer inte riktigt ihåg hur man formulerar det, men andemeningen är att man bör se över lagstiftningen så att den anpassas och blir adekvat för de människor som kommer. Det är precis det som vi nu har gjort i det nya lagförslag som faktiskt föreligger. Vi utvidgar skyddsgrunderna så att människor inte behöver gå ned sig i de humanitära skälen, om jag ska uttrycka mig så, utan att de som har skyddsskäl faktiskt får uppehållstillstånd tidigare. Det är någonting som är väldigt viktigt.

Men jag skulle också vilja ställa frågan till Sven Brus, har Sven Brus reflekterat över påskuppets krav på en allmän amnesti? Det innebär alltså att alla människor som har kommit och uppenbarligen också alla människor som över huvud taget har varit här och sökt asyl och som fått avslag ska få stanna per automatik.

Anf. 39 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Barbro Holmberg tog inte upp den tråd som jag försökte ta tag i då det gäller polariseringen av debatten i samhället. Men det kanske det finns anledning att återkomma till.

Ja, jag och mitt parti har inte bara reflekterat över de här förslagen utan vi har också tagit ställning till dem. Vi har utvecklat tankar på hur det här ska kunna gå till, vilka människor som skulle omfattas och vilken teknik man skulle kunna använda vid ett sådant här nollställningsbeslut. Men repliktiden medger inte att utveckla det. Det får vi ta i ett annat

sammanhang. Vi har inte bara reflekterat, vi har också förhållit oss till det.

Jag vill avslutningsvis ändå ta upp barnen en gång till. Barbro Holmberg fortsätter att argumentera mot förslag som inte finns. Det är inte så att vi föreslår en kollektiv bedömning av de apatiska barnen. Det är naturligtvis en individuell bedömning, men där den här diagnosen ligger till grund.

Nu säger statsrådet att detta öppnar för risken att andra barn dras in i denna allvarliga situation. Jag skulle vilja att statsrådet här berättar vilken risk som är den allvarligaste. Är den allvarligaste risken att ett eller två barn ytterligare skulle få uppehållstillstånd i Sverige eller är den allvarligaste risken att ett, två eller fler barn som redan får så illa till och med passerar den yttersta gränsen? Jag gör bedömningen att den senare risken är betydligt allvarligare.

Anf. 40 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Sven Brus säger att Kristdemokraterna har utvecklat tankar kring en allmän amnesti. Jag förstår att tiden inte räcker till för att redogöra för de tankarna, men det ska bli intressant att se hur man har tänkt sig att det över huvud taget skulle vara möjligt att ge alla människor permanent uppehållstillstånd oavsett om vi vet vilka de är och oavsett deras bakgrund. Jag ser fram emot Kristdemokraternas redovisning på den punkten.

Sedan var det frågan om de apatiska barnen. Den gällde risken för att om ett enda sjukdomssymtom lyfts fram att fler människor utvecklar just det symtomet. Det är något som vi faktiskt inte vet. Många människor som arbetar med asylsökande, psykiater, läkare, psykologer, varnar för att om man vidtar en sådan åtgärd kan det bli en sådan utveckling. Därför menar jag att vi inte vågar ta den risken. Det framgår redan i dag i lagstiftningen, i förarbetena, att självmordsrisk eller självmordshandlingar bör leda till permanenta uppehållstillstånd. Svenska Psykiatriska Föreningen säger att det ska tas bort. Det leder till att fler begår den typen av handlingar. Är det någonting av det resonemanget som Sven Brus skulle kunna reflektera över?

Anf. 41 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Barbro Holmberg sade att regeringen har ansvaret för flyktingpolitiken. Varför har man inte tagit det ansvaret ordentligt tidigare? Precis som jag sade i en tidigare replik med Göte Wahlström är det här många gånger en fråga om liv eller död. När det gäller de apatiska barnen håller jag med om att det aldrig skulle behöva gå så långt om vi hade en rättssäkrare asylprocess och alla de fantastiska åtgärder som nu föreslås. Många är säkert bra, och det kommer att bli bättre. Varför ska de barn som har funnits med i en asylprocess, som Barbro Holmberg själv erkänner är dålig, offras? Kan man inte se till att något görs så att de barn som mår så dåligt ska få stanna?

Precis som Sven Brus sade är det fråga om en oberoende expertgrupp som ska pröva varje barn individuellt. Det är inte fråga om amnesti per automatik för de apatiska barnen. De barn som har ett livshotande tillstånd eller där det är risk för allvarliga men för barnets fortsatta liv och hälsa ska få möjlighet att stanna.

Man vet inte om dessa barn finns på andra håll i världen. Det har dykt upp experter som säger att de finns på andra håll i världen. Jag träffade en bosnisk psykiater förra veckan som sade att symtomet finns. Men egentligen ska det inte spela någon roll. Barnen som finns i Sverige är sjuka här i Sverige oavsett om symtomet finns någon annanstans i världen.

Anf. 42 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tror inte riktigt att Anne-Marie Ekström lyssnade på mitt inledningsanförande. Jag sade att barn som har livshotande sjukdomar som de inte kan få vård för i hemlandet ska få stanna. Så ser vår lagstiftning redan ut. Det gäller inte bara dessa barn utan även andra barn som har andra typer av sjukdomar. Det är en lagstiftning som jag menar måste gälla alla barn, inte bara ett speciellt sjukdomssyndrom. Därför är det viktigt att vi slår vakt om den lagstiftning vi har.

Sedan är det frågan om professionen – läkare och psykologer. Självklart är det så att innan man fattar beslut om avvisning av ett sjukt barn ska man ta in synpunkter och erfarenheter, intyg och så vidare från dem som har behandlande ansvar. Det är något som faktiskt redan finns i dag. Det är viktigt att säga.

Sedan var det att detta symtom finns på andra håll i världen. Låt oss vänta några veckor tills vi får forskningsrapporten. Vad jag förstår har det skett en gedigen kartläggning bland annat av hur det ser ut i Sverige. Det är viktigt att se hur det här har utvecklats över tid och hur det ser ut i dag, men vi ska också se vilka erfarenheter som finns i andra länder. Jag upprepar att en liknande situation inte har rapporterats från något annat land.

Anf. 43 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Barbro Holmberg frågade om jag lyssnade. Jag undrar om Barbro Holmberg lyssnar på sina egna partikamrater. I dagens Göteborgs-Posten står det att flyktningbarnens öde splittrar s. Det känns hoppfullt att det finns de inom Socialdemokraterna som ändå har en viss förståelse för humanitet och medkänsla. Det är vad man känner för dessa barn när man ser dem ligga helt apatiska och de varken äter, dricker eller rör på sig. Än mer beklämmande är att se att svårt sjuka barn avvisas och bärs in på flygplan. Det är inte värdigt vårt samhälle.

Visst är det jättebra att en utredning görs. Men barnen är sjuka här och nu. De kan inte vänta på att nationella samordnaren har färdigutrett frågorna.

Det vore välkommet om de riksdagsledamöter som i dag tänker avslå vår reservation tänker om och tänker på barnens liv.

Anf. 44 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag delar Anne-Marie Ekströms oro. Jag känner också – det tror jag alla gör – starkt när vi ser dessa bilder eller möter dessa sjuka barn. Därför är det viktigt att vi fortsätter och ser till att dessa barn får en ordentlig prövning, men det ska vara en individuell prövning. Vi ska inte lyfta ut ett sjukdomssymtom eftersom vi har så många andra barn som vi också känner för. Ätminstone jag känner också för andra barn med andra

sjukdomar. Därför måste vi ha en lagstiftning som faktiskt omfattar alla. Det tycker jag är grundläggande.

Sedan var det samordnaren. Det är inte alls så att vi sitter och väntar på någon utredning. Det är inte en utredning som är tillsatt. Samordnaren har två uppgifter. Den ena är att samla kunskap. Jag tror, trots allt, att vi vet en hel del om detta, men det är mycket som vi fortfarande inte vet, till exempel omfattningen. Därför är det viktigt att vi får grundläggande kunskap. Samordnaren har då lagt ut ett uppdrag till en oberoende forskare att titta på detta.

Samordnarens andra uppgift är att vara mer operativ, att stimulera nätverk, att se till att man kommer i gång med ett förebyggande arbete på området. Det är viktigt att peka på det. Vi vet att det går att förebygga att barn hamnar i dessa svåra situationer. Därför är det oerhört viktigt att vi utvecklar det arbetet. Samordnaren sitter inte och skriver på en rapport utan samordnaren är ute i landet och stimulerar nätverksbyggande och förebyggande arbete.

Anf. 45 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Barbro Holmberg nämnde att ingen av oss hade talat om det här med att arbeta förebyggande. Även om jag inte uttrycker mig på det sätt som Barbro Holmberg gör sade jag att det är mycket viktigt att i den hälsoundersökning som görs när de kommer hit verkligen ta reda på hela familjens hälsotillstånd och att de får den hjälp de behöver för att bearbeta de traumatiska händelser som de varit utsatta för. Vi tror att det, som jag sade, skulle innebära att vi då inte skulle se så många sjuka människor som vi ändå ser i dag. Det är ju inte bara barnen som är sjuka, utan alltför många – även vuxna – är om inte apatiska så i alla fall psykiskt sjuka och väldigt illa däran.

Det är väldigt mycket fokus kring detta med barnen. Också jag kommer att uppehålla mig en del vid det. Jag tycker att det är viktigt att vi lyssnar på de många organisationer och verksamheter där man lyft fram den här frågan och verkligen gör allt man kan för att påverka oss.

Rädda Barnen skriver i dag:

”Trots starka humanitära skäl avslår Migrationsverket och Utlänningsnämnden apatiska barns ansökningar om uppehållstillstånd. Det är en skam för vårt land.”

I ett brev som vi tidigare fått från dem säger de att tre av fyra apatiska barn i dag utvisas. Andra har tidigare här nämnt om i vilket tillstånd en del barn är när de skickas hem till någonting som vi inte känner till. Jag nämnde tidigare om den pojke som första natten sov ute och sedan i ett garage. Det är inte värdigt, tycker jag, att ett land som Sverige skickar hem människor utan att veta att de har någonting att återvända till.

Min fråga är: Om nu vårt förslag inte går igenom, kan statsrådet ändå inte göra allt vad statsrådet kan för att se till att större hänsyn tas till humanitära skäl när barn är inblandade? Det måste kunna gå. Jag avser då inte ministerstyre, utan det måste gå att på annat sätt öppna för den möjligheten.

Anf. 46 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag var tydligen inte uppmärksam på Birgitta Carlssons hela inlägg. Jag tycker att det är väldigt viktigt och betonar detta med

förebyggande insatser. Vi vet, som sagt, att det går att förebygga. Därför måste vi satsa väldigt mycket på det. De barn som är sjuka ska naturligtvis ha den vård som de behöver. Men vi måste också se att det behövs ett förebyggande arbete.

Jag har varit runt och pratat med väldigt många människor som arbetar med de asylsökande barnen generellt och som också har mött de här barnen. En psykiater sade ungefär så här: Om det finns en flod och man ser att barn hela tiden ramlar i den floden är det klart att man måste kasta sig i och rädda de barnen. Men man måste också titta på vad det är de ramlar i. Vad är det som händer? Hur kommer det sig att de ramlar i? Att ha bägge dessa perspektiv tror jag är väldigt viktigt.

Som jag sade i mitt inledningsanförande har jag – det är väldigt viktigt att peka på det – försäkrat mig om att Utlänningsnämnden och Migrationsverket har ett samarbete, ska samarbeta, med professionen i de här ärendena när det handlar om svårt sjuka barn så att man tar in alla intyg, journalanteckningar och så vidare och har ett så fullgott material som möjligt innan man fattar beslut. Detta är väldigt viktigt.

Det andra är att vi har skapat ett akutspår i asylprocessen. Jag tror inte att enbart väntetiden gör att de här barnen blir så sjuka – självklart inte. Däremot tror jag att det kan vara sten på börd. Därför måste man se till att den tid då de får vänta hålls så kort som möjligt. Därför behöver vi ett akutspår i asylprocessen.

Anf. 47 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag håller med Barbro Holmberg om att det är oerhört viktigt att vi verkligen ser till att de inte får vänta för länge. Jag tror inte heller att det vi talar om utvecklas enbart på grund av detta, utan det beror också på de upplevelser som de här barnen från början har med sig. Oerhört många av dem – det vittnar de på olika sjukhus om som haft inne barn där – har oerhört tragiska händelser med sig i bagaget. Om man hade vetat det från början och verkligen hade tagit hänsyn till detta hade de här barnen, tror jag, inte hamnat i den här situationen.

Jag vill sedan ta upp det som jag tog upp med Göte Wahlström, nämligen detta med att splittra familjer. Det kan inte vara en human flyktingpolitik att, som vi gör, skicka hem en kvinna till ett annat land där det, det vet man, är ganska svårt att få ut ID-handlingar. Sådana hade hon inte med sig när hon kom hit. Kvinnan har varit gift så länge som sedan 1997. Makarna fungerar ihop och har ett barn på fyra år.

Jag tycker inte att vi då tar hänsyn vare sig till barnkonventionen eller till, som också Utlänningsnämnden säger, att det som rör barn ska särskilt beaktas med hänsyn till barnets bästa och utveckling samt till vad barnets bästa i övrigt kräver.

Det råder ingen tvekan här. Vi har fått så många bevis på att det har hårdnat inom hela det här området. Man är tuffare i sin bedömning. Vi var generösare tidigare när det gäller att låta människor få stanna i Sverige och att låta dem få starta en ny framtid i vårt land. Vi har möjligheter.

Barbro Holmberg nämnde också de stora flyktingströmmarna i världen. För bara några veckor sedan möttes vi i Kenya. Vi ser verkligen, trots den problematik som finns i många länder som är så mycket fattigare än vi, hur människor ställer upp för varandra. Då kan jag känna att

vi som ändå är ett rikt land har möjlighet att hjälpa. Låt oss ta den möjligheten! Det gäller då inte bara de människor som finns i flyktingläger utan också de människor som av olika anledningar har kunnat ta sig till vårt land men som ändå befinner sig i samma situation.

Anf. 48 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Först en kommentar till det som sades om att det har hårdnat. Jag menar att det inte har hårdnat. Lagstiftningen har inte förändrats. Praxis har inte förändrats. Däremot har verkligheten förändrats.

Vad vi i dag ser är att antalet flyktingar i världen minskar. I hela EU ser vi att antalet människor med asylskäl faktiskt har minskat därför att världen ser annorlunda ut. Det betyder inte att människor inte har skäl. Många har väldigt starka skäl, men inte alltid asylskäl.

I frågan om att splittra familjer är självklart en av de viktigaste riktlinjerna som Migrationsverket har när det gäller att återsända människor att hålla samman familjer.

Vad vi nu har sett är att det finns föräldrar som överger sina barn när de fått ett avvisningsbeslut. De lämnar barnen och går själva under jorden. Då har myndigheterna, det vill säga Migrationsverket och sociala myndigheter, att hantera en splittrad familj. Barnen finns på ett ställe och föräldrarna på ett annat ställe – det är en splittrad familj. Då måste man titta på vad som är bäst för dessa barn. Detta är det väldigt svårt att avgöra. Det är oerhört viktigt att Migrationsverket har ett mycket nära samarbete med sociala myndigheter i de här fallen.

Anf. 49 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Barbro Holmberg introducerade för oss här i kammaren en liknelse om en flod. Hon sade att man om det är en massa barn som har ramlat ned i en flod inte bara kan hoppa ned i vattnet och hjälpa dem som ligger där. Man måste också ta reda på hur de ramlat i så att inte fler ramlar i. Detta är rimligt. Men medan Barbro Holmberg går där längs floden och medan hon tillsätter en samordnare som någon gång ska komma med en utredning om hur de här barnen eventuellt har ramlat i drunknar tre fjärdedelar av barnen i floden. Tre fjärdedelar av de apatiska barnen i Sverige har fått avslag på sin asylansökan.

Kritiken mot detta är hård. Den kommer från socialdemokratiska partidistrikt. Den kommer från Rädda Barnen som i dag i Aftonbladet skriver: Rädda Barnen är upprört över hur den svenska asylpolitiken tillämpas. Nu får det vara nog. Migrationsminister Barbro Holmberg måste ta sitt ansvar. Det räcker inte att hänvisa till en pågående kartläggning om de apatiska barnen.

Kritiken kommer också från internationella organ. FN:s barnrättskommitté har kritiserat Sverige för hanteringen av asylsökande barn.

I dag får vi också uppgifter om att Europadomstolen tar upp alltfler svenska asyl- och avvisningsprocesser till behandling. Under de två första månaderna tog Europadomstolen upp åtta avvisningsärenden. Senast i tisdags stoppade Europadomstolen avvisningen av ett apatiskt barn. Man säger: Det här håller inte enligt internationella rättsnormer. Det här måste vi pröva.

Blir det inte lite ”skämmigt” att vara migrationsminister i Sverige när internationella organ, FN och Europadomstolen, rycker ut för att rädda de asylsökande som vi håller på att kasta ut ur landet?

Anf. 50 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag skulle önska att Gustav Fridolin också lyssnade på vad FN säger om svensk flyktingpolitik. FN:s flyktingkommissarie och även FN:s barnrättskommitté har faktiskt gett Sverige väldigt mycket beröm för den flyktingpolitik vi har.

FN:s flyktingkommissarie har till och med skickat ut ett pressmeddelande för en tid sedan för att visa att svensk flyktingpolitik är ett föredöme i världen när det gäller hur man tar emot och vilken politik man har för världens flyktingar. Det är viktigt att se att världen ser med stora ögon att vi tar ett oerhört stort ansvar. Vi har tagit ett väldigt stort ansvar, och vi ska också fortsätta ta ett stort ansvar för världens flyktingar.

När det gäller EG-domstolen: Ja, det har blivit ett antal flera ärenden i EG-domstolen, och det tror jag delvis beror på – det får vi se – att vi har haft en väldigt kraftig inströmning av antalet asylsökande. Vi har fler ärenden i dag än vad vi hade tidigare, och det ser vi på väldigt många olika håll. Sedan är det väl bra att vi har EG-domstolen som så att säga ett yttersta nät och involverar detta i den nationella lagstiftningen. Jag trodde att Miljöpartiet och Gustav Fridolin kanske var lite tveksam till EG och harmoniseringen av flyktingpolitiken inom EU, men det här är faktiskt en konsekvens av harmoniseringen i EU, nämligen att vi faktiskt också får en rättslig bedömning på EG-nivå.

Anf. 51 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Miljöpartiet har aldrig varit kritiskt till vare sig Europadomstolen eller Europarådet.

Jag är glad att Barbro Holmberg inte är socialminister. Hade vi fått en epidemi bland barn i Sverige, bland svenska barn, och Barbro Holmberg hade varit socialminister, så hade hon sagt: Oj, nu måste vi nog gå ut och titta på varifrån den här epidemin kommer ifrån. Vi måste fundera. Vi får nog tillsätta en samordnare som blir färdig någon gång nästa år med en utvärdering om hur de här barnen blir sjuka – men akta er, vi ska inte ge dem medicin, för tänk, då blir kanske fler barn sjuka, för de vill också åt den här medicinen!

Det är klart vi ska arbeta med förebyggande åtgärder! Jag nämnde hur man kunde förbättra asylprocessen i mitt anförande. Jag pratade om att barns asylskäl måste tas upp och att man skulle behöva en bortre gräns i asylprocessen. Vi måste också förebygga internationella oroshärdar. Vi måste verka för att internationell rätt upprätthålls. Vi måste verka för att kvinnor och barn inte utnyttjas i krig. Men tyvärr har vi krig, konflikter och förföljelse i världen. Tyvärr har vi etnisk förföljelse. Tyvärr våldtas barn och kvinnor i krig, och barn tvingas bevittna när deras mammor våldtas. Då får man svåra trauman, och vi har ett ansvar att hjälpa dem som kommer hit.

Martin Luther King sade en gång att världens tragik inte beror på de onda människornas ondskan utan på de goda människornas tystnad. Apati är att inte göra någonting. I dag finns det några riksdagspartier som inte vill att riksdagen ska rycka ut och göra någonting när vi ser 150 apatiska

barn ligga och sondmatas i vårt land och riskerar att utvisas härifrån. Ibland tror man att det är ett större problem med de apatiska riksdagsledamöterna – inte de apatiska barnen!

Mot denna apati ställer fem partier empati, medkänsla med de här barnen, möjligheten att låta dem stanna, kravet på regeringen att utarbeta en förordning som ger dem en möjlighet att stanna och få vård. Jag är ledsen för den sida Barbro Holmberg har valt. Jag hoppas att inte alla hennes partikolleger i riksdagen väljer samma sida.

Anf. 52 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Gustav Fridolin talar om inkännande och medkännande, och det är klart: Man ska ha hjärta i politiken. Men man ska också ha hjärna i politiken. Vi måste se till helheten. Vi måste se till att alla sjuka barn får den vård de behöver. Vi måste se till att alla sjuka barn tas om hand i den individuella prövningen i asylärenden.

Gustav Fridolin nämner en medicin. Det är nog så att vi inte riktigt vet vilken medicin som de här barnen behöver. Det kan se väldigt olika ut. De här barnen kommer från olika länder, de har haft olika upplevelser, deras sjukdomssymtom kanske utvecklas på olika sätt, en del kanske behöver sjukhusvård – andra behöver det inte och så vidare. Det ser väldigt olika ut. När det gäller kopplingen till uppehållstillstånd ser vi att det går att förebygga att barn hamnar i de här väldigt svåra situationerna. Det går att vända den här processen även innan man har fått uppehållstillstånd. Vi har också sett exempel på att barn blir friska när de återvänder till sina hemländer.

Det här är inte så enkelt. Det är enkelt att måla ut allting i svart eller vitt, men det är inte särskilt enkelt. Det innehåller väldigt många komplicerade samband.

Anf. 53 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag väntade en stund, igen, för att lyssna hur orden från Barbro Holmberg föll. De handlade om att den situation de här barnen befinner sig i berör oss väldigt djupt, och vi är mycket oroliga. Till synes var det mer spontant än det vi tidigare har fått höra från socialdemokratiskt håll. Men vi fick också höra att de barn som har livshotande sjukdom ska få stanna. Det är ju bara det att det här är ord som döljer verkligheten i dag, och det är ju verkligheten vi behöver förändra – inte hitta de bästa orden för att skyla över den.

Barbro Holmberg har ett retoriskt och politiskt problem, minst ett. Det är att varje positiv beskrivning om den kommande instans- och processordningen och utlänningslagen som vi har pressat fram ju också är en beskrivning av en brist i den gamla. Den ökade muntligheten innebär ju att vi hittills inte har haft tillräcklig muntlighet. Den ökade öppenheten innebär ju att det till nu har varit slutenhet. Tvåpartsförfarandet innebär ju att man inte har fått tala för sin sak som asylsökande hittills, och den stärkta rättssäkerheten i den nya processen, som Barbro Holmberg också talar om, innebär ju att det finns en brist i rättssäkerheten i dagens process. Det är den retoriskt och politiskt bekymmersamma situationen som Barbro Holmberg faktiskt inte riktigt lyckas ta sig ur.

Det finns ju en lösning på detta. Det handlar om att se och erkänna bristerna nu och göra någonting åt de fall som har behandlats med bris-

tande rättssäkerhet, med bristande muntlighet, med bristande tvåpartsförfarande och med bristande öppenhet på ett sätt, och att inse att de som kommer till det nya systemet kommer att få en bättre process och därför inte behöver några specialbeslut.

Är Barbro Holmberg medveten om bristen i logik i det resonemang hon själv för just nu?

Anf. 54 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Ja, Kalle Larsson målar som vanligt allting i svart eller vitt – antingen eller. Antingen har vi öppenhet eller också har vi slutenhet. Antingen har vi muntlighet eller också har vi ingen muntlighet alls. Antingen har vi rättssäkerhet eller också är det helt rättsosäkert. Verkligheten ser ju inte ut så.

Vi har öppenhet i processen redan i dag, men vi vill öka den. Vi har en viss muntlighet i processen i dag – i Migrationsverket är det muntlighet i 100 % av asylutredningarna, och i Utlänningsnämnden är något färre – men vi vill öka muntligheten. Vi har en rättssäker prövning i dag, men vi vill öka rättssäkerheten. Jag ser inget problem med att vi nu, hela tiden, måste förbättra det system som vi har. Nedläggningen av Utlänningsnämnden och överförandet av de här ärendena till domstol är ju inte en slutpunkt, utan det är ju en del i en process som sannolikt kommer att förtgå. Det är ju en del i en process som innebär att vi ständigt måste se över processen. Vi måste se över lagstiftningen för att anpassa den på olika sätt. Verkligheten förändras, och då måste vi se över detta. Det här är alltså någonting som vi måste se som en process.

Anf. 55 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Ja, det var ju också ett svar: Det här är någonting som vi måste se som en process. Ja, det är klart att vi måste göra det!

Men min invändning var ju att om man säger att saker kan bli bättre så är de inte bra nog i dag. Det betyder ju att tiotusentals människor befinner sig i asylprocessen i dag i en process som inte är bra nog. Och då är förslaget just det: att förändra verkligheten för dessa människor – ytterst för dessa 150 apatiska barn – genom att ge dem möjligheten till en bättre individuell prövning än vad de har fått i dag och därmed också möjligheten att stanna.

Jag är också fascinerad över den beskrivning av forsen som förekommit i tidigare replikskiften. Barbro Holmberg säger att vi måste göra båda delarna: både fundera över varför barn ramlar i forsen och försöka rädda dem när de befinner sig där. Och Barbro Holmberg har gett en del argument för vad det är man gör för att förhindra att barn ska hamna i den forsen. Men vad har Barbro Holmberg egentligen presenterat för att hjälpa de barn som har trillat i?

Jag ska göra ett personligt erkännande. Jag lärde mig simma först i gymnasieskolan. Jag var först i min grundskolas historia att faktiskt få högsta betyg i gymnastik utan att ha deltagit i några simträningar över huvud taget. Men jag är i forsen. Vi är fem partier i forsen just nu. Vi gör vad vi kan, men vi är inte många nog. Vi sträcker ut en hand. Vi ber om en livräddningsväst. Vi ber om hjälp och stöd för att nu göra någonting åt de barn som befinner sig i forsen. Frågan är: Har Barbro Holmberg bad-dräkten med sig?

Anf. 56 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag kan gärna upprepa det som jag har sagt tidigare. Vad gör vi för de barn som finns i forsen, vad gör vi för de barn som är väldigt sjuka? De barn som är väldigt sjuka ska få den vård de behöver. Vad vi har sett till är att de har rätt att få samma vård som alla andra barn som bor här. Vi har också sett till att vi har en lagstiftning som omfattar alla sjuka barn, så att barn som har livshotande sjukdomar får stanna i Sverige om de inte kan få vård för sin sjukdom i sitt hemland. Vi har sett till att vi har ett sådant system att vi fångar upp människor som hamnar i väldigt svåra situationer, framför allt barn.

Som jag sagt tidigare har jag också sett till att verkligen försäkra mig om att Utlänningsnämnden och Migrationsverket samarbetar nära med läkare, psykologer när det gäller de här barnen, så att man får ett fullgott beslutsunderlag när man sedan ska fatta beslut om barnen ska få stanna eller inte. Vi har också sett till att vi får ett akutspår i asylprocessen.

Det är väldigt viktigt att vi ser till helheten men att vi också ser till det enskilda barnet.

Anf. 57 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Jag vill även till statsrådet ställa de frågor jag hade till Göte Wahlström tidigare. Vi ser ju att vi har haft en asylprocess som har gått alldeles snett, även om vi har menat väl. Vi hade gärna sett en ny utlänningslag, en ny instansordning betydligt tidigare. Vi hade gärna sett att barnens egna asylskäl hade kunnat komma in och vara med redan nu i den enskilda rättsbedömning som nu görs av de apatiska barnen.

Men den stora breda delen återkommer vi till. Det är frågan om egenförsörjning, arbete även under processen. Vi ser alldeles för många som går sysslolösa och inte har någon funktion. Det är självklart att människor – det vet vi från arbetslösa sjuka – mår dåligt under sådana premiser. Vi vill att man ska ha en generell rätt att arbeta under asylprocessen.

När det gäller de som nu befinner sig i övergångsskedet, och som nu är inne i processen inför den nya instansordningen, vill vi gärna se att den som kan få fast anställning och klara egenförsörjning för sig och de sina ska få tillfälligt uppehållstillstånd och därmed kunna försörja sig och bygga sin framtid i Sverige. Vi upplever sysslolösheten som mycket, mycket destruktiv mänskligt och socialt och att den leder till en hel del av de tragedier vi ser.

Jag erkänner att vår syn här ligger väldigt nära den amerikanska med tillfälliga uppehållstillstånd för arbete som kan bli permanenta efter fem år när man har rätt att söka medborgarskap. Men jag tror att det mer bygger på visionerna om att bygga sig en ny framtid, inte att försöka få fram så många krämpor som möjligt.

Anf. 58 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Först lite grann om slängen om att det har tagit väldigt lång tid för regeringen att få fram ett förslag om att lägga ned Utlänningsnämnden. Per Westerberg vet mycket väl, precis som alla andra ledamöter i den här salen, att det inte har tagit särskilt lång tid. Regeringen lade fram en lagrådsremiss med utgångspunkt från det beslut som riksdagen fattade. Men, Per Westerberg, det var inte genomförbart, därför att Lagrådet sade faktiskt nej till det förslaget. Jag utgår ifrån att Per

Westerberg inte tycker att vi bara ska köra över Lagrådet och lämna ett förslag utan att ha stöd från Lagrådet.

Vad vi nu har är ett genomarbetat förslag med en finansiering av reformen och ett genomarbetat förslag till en ny utlänningslag. Nu är förslaget genomförbart. Det har inte tagit alltför lång tid.

När det sedan gäller arbete under processen skiljer sig Sverige från väldigt många andra länder i Europa såtillvida att om man är asylsökande och ärendet beräknas ta längre tid att handlägga än fyra månader har man rätt att arbeta. Det tycker jag är viktigt därför att det innebär att man kan vara aktiv under processen. Men om jag förstår Per Westerberg rätt ska det vara en generell rätt att arbeta från dag ett i asylprocessen. Det tror jag inte är en bra lösning, därför att det finns väldigt många som kommer hit och uppenbart saknar asylskäl. De får sin sak prövad oerhört snabbt, och de ska också återvända väldigt snabbt. Att dra in dem på arbetsmarknaden tror jag inte är en bra idé, utan vi måste ha en ordning som innebär att om man ska befinna sig här under en tid ska man ha rätt att arbeta. Det tror jag är riktigt.

Anf. 59 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Får uppfattning är nog, oavsett vad statsrådet tycker, att det har tagit för lång tid från 2001 och framåt. Vi känner väl problemen, men det handlar om att hantera problemen och komma fram så snabbt som möjligt. Att hålla på i fyra år är för oss en orimligt lång tid. Jag vet problemen, och det är allmänt känt i kammaren. Vi hade gärna sett att de särskilda asylskälen för barnen hade varit i kraft redan nu. Det är därför som vi i praktiken yrkar på detta i reservationen 38.

När det sedan gäller generell rätt att arbeta under asylprocessen är det självfallet så att om det blir en snabb avvisning via ett snabbt beslut så blir det inte mycket till arbete. Men vi anser att det finns ett problem med att människor under relativt ovissa förhållanden under rätt lång tid går sysslolösa. Det är destruktivt. Vi vet det från andra politikområden. Vi tycker att om man kan och har möjlighet att jobba – jag betonar det – är det en bättre lösning för egenförsörjning.

Sedan kommer vi att ha problem med övergångsreglerna och att kunna klara en vettig övergång till den nya instansordningen. Vi skulle gärna se att man fick ett system där den som kan få fast arbete och egenförsörjning skulle få det tillfälliga uppehållstillståndet för arbete. Vi vill gärna få fram den permanenta möjligheten till arbetskraftsinvandring i ett senare skede. Men vi tror att detta är fullt möjligt och skickar rätt signaler. Man ska inte i första hand komma till Sverige för att bli bidragsförsörjd utan för att bli arbetsförsörjd. Det är vår sensmoral. Vi tror att den är viktig som signalsystem, för annars kan vi lätt locka hit människor på fel premisser, fel idéer. Det är arbete och företagande som bygger välfärden.

Anf. 60 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tror nog att vi alla är eniga om att en alltför lång väntan är väldigt destruktiv för människor. Det gäller egentligen oavsett om man är sjukskriven eller arbetslös under väldigt lång tid eller om man befinner sig i en asylprocess under väldigt lång tid. Det tar ett tag att komma tillbaka. Därför måste vi i första hand arbeta på att se till att den

väntan blir så kort som möjligt. Den väntan ska inte vara lång. Därför menar jag att det är oerhört viktigt att vi ställer väldigt stora krav på myndigheterna. Men det är också viktigt att vi faktiskt ställer krav på de asylsökande och tydliggör vikten av att klarlägga sin identitet, se till att alla handlingar finns och att finnas tillgänglig under utredningen. Då ska man kunna ställa krav på myndigheten att få ett beslut väldigt snabbt.

Detta att man också ska kunna arbeta under asylprocessen, att få ett undantag, tror jag är viktigt för att man ska kunna hålla sig sysselsatt under tiden. Det är någonting som egentligen redan finns, däremot inte från dag ett utan om ärendet beräknas ta en längre tid.

Anf. 61 SOLVEIG HELLQUIST (fp):

Fru talman! Mycket har sagts så här långt in i debatten, men jag väljer ändå att säga vad jag har på hjärtat. Det handlar om dessa våra minsta.

Jag kommer från Västernorrland. Under den här mandatperioden är det många som har varit i kontakt med mig angående asylsökande familjer som hotas av utvisning eller har fått avvisningsbeslut. Det gemensamma är att alla de här familjerna har farit mycket illa. Bara under de senaste dagarna har flera stycken vänt sig till mig och vädjat om hjälp. Tyvärr är jag som enskild ledamot maktlös. Det handlar om ett apatiskt flickebarn. Hon kollapsade efter det att familjen hade fått besked om utvisning. Flickan sover hela tiden. Hon sondmatas och reagerar inte på värme, kyla eller beröring. Hon talar inte. Hon är orörlig. Hon sväljer inte ens vatten. Hon är slapp i kroppen. Den enda aktiva handling hon har gjort är att flera gånger ha försökt dra ut sonden.

Socialtjänsten bedömer att föräldrarna har bristande omsorgsförmåga. Det gjordes i februari. Det senaste avslagsbeslutet fattades av Utlänningsnämnden den 30 mars. Familjen ska utvisas till Uzkebistan, där pappan hotas av fängelse och tortyr.

Sverige har tidigare gjort sig känt för demokrati, humanism och välfärd. Vi har varit en röst i världen när det gäller de mänskliga rättigheterna. Men nu är det andra tider. Någonting ofattbart håller på att hända i Sverige. Vi vet att de apatiska barnen har egna traumatiska upplevelser. Vi vet också att föräldrar har utsatts för livshotande och förnedrande situationer i sina hemländer, ibland inför barnens ögon. De har därför svårt att orka vara föräldrar. De saknar förmåga att hjälpa barnen att tillfriskna eftersom även de lever i en svår, oviss situation. Barn och föräldrar har kommit till Sverige i hopp om att få stanna – ett hopp som har slutat i fullständig hopplöshet. Föräldrar skulle kunna hjälpa sina barn om de själva orkade le mot barnen och ingjuta hopp inför framtiden. Men en förutsättning är ett uppehållstillstånd.

Jag har under en följd av år generellt sett varit mycket kritisk till allt tal om barns bästa och barnkonventionen. Det var långt innan dess att debatten om de apatiska barnen väcktes. Det är mycket prat om barns bästa i dag, men väldigt lite handling. Få beslut fattas som faktiskt prioriterar barn. Att Sverige var ett av de första länder som ratificerade barnkonventionen är inte mycket att yvas över en dag som den här.

Jag har farhågor inför framtiden. Om de apatiska barnen inte bedöms vara barn som far illa och som därför behöver allt tänkbart stöd från samhället frågar jag mig: Vilka barn i samhället i Sverige och i världen i dag ska betraktas som barn som far illa?

Att besluta att svårt sjuka barn ska avvisas till sina hemländer innebär att taket för vad barn ska tåla och utstå har höjts avsevärt. Jag anser att Sverige bryter mot etiska regler, mot mänskliga rättigheter och inte minst mot barnkonventionen.

I dag har varje enskild socialdemokratisk och moderat riksdagsledamot tagit på sig ett mycket stort ansvar när vi ska rösta i frågan. Jag vänder till samtliga riksdagsledamöter att lyssna till sitt förnuft och sitt samvete och bestämma sig för att låta de svårt sjuka apatiska flyktingbarnen och deras familjer få uppehållstillstånd. Ge barnen och deras familjer möjligheter att tillfriskna och få tillbaka lusten att leva! Då kan vi alla lämna kammaren med högt burna huvuden.

Anf. 62 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Jag berättade för några kommunalråd som jag mötte nere i cafeterian vad vi debatterar här i dag. Jag sade att den stora frågan handlar om de apatiska barnen. Den bekymrade fråga jag fick tillbaka var: Men ser man inte att det är ett större problem än bara det här? Jo, det är ju det vi ser allihop. Det är därför det finns 80 reservationer i det här betänkandet, och det är därför det finns ett upprop där svenska kyrkliga församlingar ansluter sig. Många enskilda människor engagerar sig och är mycket upprörda över hur den svenska asyl- och migrationspolitiken bedrivs.

Men någonstans är det det här som blir det synliga beviset på hur snett det är i samhället i dag. Birgitta Carlsson var uppe tidigare, och jag ansluter mig till hennes anförande. Det gäller också de reservationer, nr 47 och 54, som hon yrkade bifall till. Jag står självfallet bakom alla våra övriga reservationer också.

I Sverige har vi länge berömt oss av att vi har en väldigt human och generös flyktingpolitik. Jag möter många människor i dag som fortfarande går i föreställningen att det är där vi befinner oss. Men alltfler upptäcker att så inte är fallet. Alltfler talar om att de skäms över att vi uppför oss på det här viset. Den politiken existerar inte längre.

Om man läser riktlinjer eller svaren från statsrådet eller lyssnar på Göte Wahlström eller Barbro i kammaren här i dag så låter det väldigt bra, och det ser så fint ut i alla dokument. Men gapet är så stort mellan orden och verkligheten.

Det finns en flicka, en bland många fall. Det är Shahida, som är 13 år och kommer från Uzbekistan. Även om man smeker henne över kinden så blir det ingen reaktion över huvud taget. Beslutet låter så här: Beträffande barnens bästa och barnkonventionen sägs att enligt förarbetena till lagen kan de humanitära skälen vara av något mindre allvar och tyngd när barn berörs. Samhälleliga intressen som behovet av en reglerad invandring och att förhindra ökade kostnader medför att beslutet att avvisa en familj med barn måste kunna fattas även om det i det enskilda fallet hade varit bäst för barnet att stanna här.

Verklighet och ord kan vara långt ifrån varandra, som sagt. Flickan är en av många tusentals barn som finns både i den svenska asylprocessen och som lever här gömda. Det har varit tal om vården här i dag, men det handlar också om barnens rätt till skola och utbildning. Det finns många bekymmer på området fortfarande.

Barnen har inte själva valt den situation som de är i. Därför har vi också ett ansvar för dem. Vi kan också se att det finns enorm kritik både från organisationer som jobbar med de här människorna och barnen och från internationellt håll mot Sverige. Det om något borde vara ett varningstecken – när de vackra orden inte omsätts i praktiken och när gapet mellan ord och verklighet är så stort.

Riksrevisionen uppmärksammar regeringens tillkortakommanden på området. Man sade att det görs för lite och för sent och att det inte är nog med pengar. Centerpartiet har sagt att vuxna inte ska behöva befinna sig i processen längre än tolv månader och barn i sex månader. Om man går efter de riktlinjerna så behöver vi inte hamna i den situation där vi är i dag, när vi har 150 apatiska barn som vi inte vill ge en ordentlig prövning utifrån den situation de befinner sig i.

Som en av 349 riksdagsledamöter har jag många gånger funderat på var beslutet har fattats någonstans. Inte någonstans, i någon debatt, har jag hört riksdagsledamöter stå upp och säga: Vi måste ha en hårdare och tuffare politik! Vi ska skicka ut barnen! Här ska inte prövas! Inte någonstans har jag känt att den debatten förs. Ändå är det det som blir konsekvensen.

Jag har försökt fråga människor som jobbar i organisationer nära flyktingar var de ser att beslutet fattas någonstans. En del små beslut kommer till socialförsäkringsutskottet.

De menar också att när regeringen gör utlåtanden i enskilda ärenden är det många gånger väldigt specifika utlåtanden, som just i detta enskilda fall är positiva, men som för alla övriga i samma grupp blir förödande.

Man pekar också på att Utlänningsnämnden stegvis förändrar praxis, där beslutet kan låta som det som jag läste upp nyligen.

Den bild som tonar fram för mig är en regeringspolitik som med väldigt små steg hela tiden går i samma riktning. Det känns som om att det handlar om att ge vissa signaler: Stäng gränserna! Bomma igen! Kom inte hit! Men man erkänner inte detta i ord.

Betänkandet skulle också kunna kallas för solidariteten som försvann.

Under debatten har det funnits lite olika tolkningar av reservation 54. För att klargöra för dem som sitter hemma vid tv-apparaterna eller uppe på läktaren och som inte har betänkandet ska jag läsa ställningstagandet i reservation 54.

”Asylsökande svårt traumatiserade barn i Sverige har i ett antal fall utvecklat psykiska störningar som lett till livshotande funktionsbortfall, s.k. depressiv devitalisering. Detta är ett behandlingsbart tillstånd med god prognos. En väsentlig faktor för behandlingsresultatet synes vara att familjen får permanent uppehållstillstånd. Dock krävs långvarig vård för att barnet helt skall återvända till livet.

Vi anser det nödvändigt att regeringen, bl.a. för att förhindra tragiska dödsfall hos de depressivt devitaliserade barnen och mot bakgrund av barnens och deras föräldrars svåra traumatisering, utfärdar en förordning om att dessa barn skall beviljas ett permanent uppehållstillstånd av humanitära skäl. Det är också viktigt att det inte är migrationsmyndigheterna som avgör vilka barn som lider av depressiv devitalisering. En oberoende expertgrupp bestående av barnläkare, barnpsykiater och barnpsykolog och utsedd av Socialstyrelsen i samråd med oberoende organisationer

som exempelvis Rädde Barnen och Röda Korset skall bedöma vilka barn som lider av depressiv devitalisering.”

Det är alltså inte något generellt, utan det kommer att avgöras från fall till fall.

I detta anförande instämde Birgitta Carlsson och Kenneth Johansson (båda c).

Anf. 63 MAURICIO ROJAS (fp):

Fru talman! Det har varit en lång debatt som har varit intressant på många sätt. Vi har hört några pinsamheter. Jag vill kommentera en.

Migrationsministern blandar ihop Europeiska unionen med Europadomstolen. De hänger inte ihop. De har ingenting med varandra att göra. Det är viktigt att upplysa allmänheten om att så är fallet. Det är bara synd att en migrationsminister kan betrakta Europadomstolen som en del av Europeiska unionen.

Sedan har vi hört en debatt om en missuppfattning. Per Westerberg började så. Han sade att det som fem partier föreslår i reservationen kan uppfattas som ett kollektivt beslut. Per Westerberg vet att det inte handlar om något kollektivt beslut. Men han tror att det kan uppfattas på det viset.

Det är just den här missuppfattningen som både socialdemokrater och moderater har spritt. Det vore mycket beklagligt om Moderaterna i dag röstar mot en missuppfattning när de röstar mot vår reservation.

Jag är väldigt glad över att Annika Carlsson läste upp ställningstagandet i vår reservation. Det är ett förfarande där det finns ett individuellt moment. Det är mot detta som moderater och socialdemokrater kommer att rösta, inte mot den missuppfattning som Per Westerberg nämnde i sin 15 minuter långa bortförklaring. Det är mycket svårt för mig att förstå hur Moderaterna kommer att kunna stödja regeringen i detta fall.

Fru talman! Vi har talat om 150 barn. Vi har talat om flyktingar. Men jag tror att det som vi kommer att rösta om i dag klockan fyra egentligen handlar om någonting annat. Det handlar om Sverige, det handlar om oss, det land som vi lever i och vilka värderingar, vilken etik och vilken moral som detta land ska bygga på. När vi trycker på knapparna i dag ungefär klockan fem över fyra är det inte i grunden om 150 barn som vi säger något. Vi säger något om Sverige, om vilket Sverige vi vill ha.

Jag vill ha ett Sverige som inte kastar ut sjuka barn, oavsett var de är födda. Jag vill ha ett Sverige som kan vara solidariskt nog att ta emot dem som vill och behöver komma hit. Det är det som står på spel. Och jag är övertygad om att även om det finns en majoritet i dag som röstar för ett annat Sverige, ett mera slutet, mindre solidariskt och mindre medmänskligt, finns det ett verkligt Sverige där utanför som i dag röstar med minoriteten. Vi kommer att vinna den här omröstningen klockan fyra, även om vi förlorar här i kammaren eftersom vi där ute i samhället bland de flesta människor, välmående människor, har vunnit.

Det här kommer inte att hålla även om vi förlorar eftersom den majoritet, den rörelse, som i dag finns för ett annat Sverige, ett Sverige som kan vara stolt över sig självt inte kan stoppas. Den finns inom socialdemokratin, den finns också hos Moderaterna, inte minst bland de unga moderaterna och inte minst bland de unga socialdemokraterna. Den rö-

relsen kommer att förändra Sverige och göra det bättre oavsett hur många som i dag trycker på den knapp som leder till ett Sverige som är mindre solidariskt.

Jag har inga tvivel. Vi har vunnit, och vi har vunnit för att vi står på den rätta sidan moraliskt och etiskt för det land som de flesta människor vill leva i.

Samtidigt måste man ställa sig frågan: Varför kommer kanske en majoritet i kammaren trots allt i dag att rösta mot det Sverige som jag tror att vi alla vill ha? Jag tror inte att de socialdemokrater och moderater som kommer att rösta mot vår reservation är främlingsfientliga, inhumana eller något liknande. Det tror jag verkligen inte.

Jag tror att det som driver dem och migrationsministern till detta mycket sorgliga spektakel som vi har fått se i dag och under flera månader är en djupt misslyckad integrationspolitik och den oro som finns i Sverige om detta. Det är därför som socialdemokratin väljer att ha en utkastarpolitik. De blir inte glada när det kommer människor till oss. De säger inte: Hurra, det kom 1 000 unga människor till som vill leva här! Är det inte bra och roligt att det kommer människor till oss?

Nej, de blir jätteledsna och oroade och försöker hitta alla sätt att göra sig av med dessa människor. Varför? Jo, därför att det finns en integrationspolitik som inte fungerar, som har lett till segregation, som har lett till bidragsberoende och som har lett till utslagning. Och ni har inte kunnat göra något åt det.

I stället för att göra integrationspolitiken bättre, och i stället för att fixa jobb och värdiga liv och göra vad ni kan för detta slår ni mot människorna. Ni vill stänga gränserna, ni vill slänga ut sjuka barn, och ni slår mot människor i stället för att ha mod att förändra den politik som inte fungerar.

Jag utmanar er socialdemokrater, och även moderater. Vi kan ta emot dessa människor. Dessa barn kan stanna. Vi måste förändra den politik som inte fungerar.

Låt oss göra det i stället för att kasta ut människor som behöver ett land att leva i, och låt oss också göra det för det Sverige som ni och vi vill leva i, ett Sverige vi alla kan vara stolta över. Klockan fyra kommer vi att vara lite mindre stolta över det här Sverige, men inom kort kommer majoriteten i samhället att säga: Det här accepterar vi inte!

I detta anförande instämde Linnéa Darell och Gunnar Nordmark (båda fp).

Anf. 64 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag hade inte haft för avsikt att replikera på Mauricio Rojas, men eftersom Mauricio Rojas är ledamot i denna riksdag bekymrar det mig att Mauricio Rojas i talarstolen tar ord i sin mun som jag inte trodde att jag skulle få höra här. Att Mauricio Rojas kallar dem som inte har samma uppfattning som han för ”detta spektakel” måste ju vara beklämmande. Är det något som Folkpartiet i övrigt står för, att de personer som uttrycker en annan åsikt än den som Mauricio Rojas företräder från talarstolen utför ett spektakel? Jag måste ställa frågan.

Är det fler frågor som är spektakel för Mauricio Rojas i riksdagsdebatten så är det naturligtvis bekymmersamt. Han talar om att man slänger

ut, kastar ut, och använder uttryck som ingen annan har gjort tidigare i debatten. Jag måste ställa mig frågan: Är det Folkpartiets uppfattning att människor kastas ut ur Sverige, att man slängs ut ur Sverige och att det här är ett spektakel? Jag måste ställa frågan.

Anf. 65 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Ja, det är Folkpartiets uppfattning att den flyktingpolitik som ni har skapat och förvaltar är inhuman. Det har vi skrivit om. Det har vi motionerat om. Det har vi sagt hundratals gånger. Så är det. Och det är inte bara vi som säger det. Socialdemokratiska organisationer och politiker, Rädda Barnen, Röda Korset – tiden skulle inte räcka för att nämna alla dem som säger att den politik som ni bedriver inte är human.

Ni slänger ut människor, och inte bara det. Ni har också tusentals människor som finns runt om i Sverige som ni inte ens kan slänga ut. Men de får inte heller leva bland oss på ett normalt sätt. Det är människor som inte kan avvisas. Jag har träffat många. Jag företräder några av dessa inför Europadomstolen, där jag har anklagat din regering för inhuman behandling av människor.

Jag vill också säga en sak till. En migrationsminister som säger att det vore en humanitär katastrof att ge dessa barn rätt att stanna – vad ska man kalla det? Är det inte ett spektakel? Hur många människor kan tycka att dessa ord var väl övervägda? Tycker du det, Göte Wahlström? Tycker du att det vore en humanitär katastrof att ge dessa 150 barn rätt att stanna i Sverige? Tycker du verkligen det? Eller tycker du att det var ett övertramp från en minister som är mycket pressad, som vet att hon försvarar en sak som i grunden inte kan försvaras?

Anf. 66 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Mauricio Rojas, jag har träffat Rädda Barnen. Jag har lyssnat till vad Röda Korset säger. De säger inte samma sak som Folkpartiet säger i den reservation som de har gemensamt med ytterligare några partier. Jag tror att de organisationerna betackar sig för att få ord lagda i sin mun av Mauricio Rojas om att det är ett spektakel som förekommer i den svenska riksdagen. Jag tror att de betackar sig för att få dessa uttryck framförda av Mauricio Rojas. Det är inte förenligt med den tradition som dessa organisationer normalt sett företräder. Men är det fler politikområden så tala gärna om det. Tala om ifall Mauricio Rojas har en demokratiprocess som står över den svenska riksdagens!

Anf. 67 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! När jag kom in till riksdagen i dag, och antagligen också när du gjorde det, fick jag ett litet flygblad från Rädda Barnen där det stod att klockan fyra på eftermiddagen i dag kunde vi göra skillnad. Vi kunde markera att vi ville ha ett annat Sverige, ett mer humant Sverige. Tolka det som du vill, men att tolka det så att de skulle vilja något annat än att ni, du och de andra, röstar för den reservation som vi har lagt fram är väldigt svårt. Vi kan gå ut och fråga sedan om de menade det eller kanske något annat som du har hittat på, jag vet inte vad.

Demokratin finns här, men den finns också ute i samhället. Och när det ute i samhället finns en majoritet som vill något annat, något bättre, något mer humant, då kommer den majoriteten att påverka dem som

sitter härinne, dig till exempel, som inte tar detta till dig. Det ska gå demokratiskt till genom samtal och påverkan, genom kyrkor, ungdomsförbund och alla de demokratiska organisationerna och processerna. Det kommer en dag – mycket mer förr än senare – då den här riksdagen kommer att säga: Vi har fattat att det ute i samhället finns en vilja till humanitet. Det är en vilja som ni inte kan nonchalera, för demokratins väsen är att de folkvalda står för det som de flesta människor tycker är rätt och riktigt. Det ni gör i dag har faktiskt inte folket bakom sig. Ni har inte ens partiet bakom er om man tänker på de flesta socialdemokrater. De kommer att ändra på hur ni tänker och på hur den här kammaren röstar.

Anf. 68 GUNNAR NORDMARK (fp):

Fru talman! Ska man döma av vad representanter för regeringen och regeringspartiet har sagt här är detta en onödig debatt. Vi har en flyktingpolitik som präglas av humanitet och där man tar hänsyn till barnens bästa i varje beslut. Men sedan ser vi hur verkligheten ser ut. Vi ser hur människor trasas sönder när de möter den svenska asylpolitiken. Vi ser hur människor trasas sönder i asylprocessen.

Ett samhälles grad av civilisation och humanitet mäts kanske bäst i hur man behandlar de mest utsatta och skyddslösa. Under åren 2003–2004 fattade svenska migrationsmyndigheter i ett antal fall beslut om att skilja mycket små barn, ibland spädbarn, från den ena föräldern genom att utvisa föräldrarna till skilda länder. Det strider mot barnkonventionen. Det strider mot Europakonventionen om mänskliga rättigheter. Vi har en skyldighet att se till barnets bästa. Vi har en skyldighet att garantera människor rätt till familjeliv. Vi har en skyldighet att se till att familjer kan återförenas över gränserna. Men enligt den svenska regeringen och de svenska migrationsmyndigheterna är detta någon annans ansvar, inte vårt. Jag tror att alla kan förstå vad det innebär att mycket små barn utvisas med den ena föräldern och skiljs från den andra. Det är orimligt.

Jag kan bara beklaga att en majoritet av utskottet inte står bakom det som sägs i reservation 37, där det bland annat beskrivs en utvidgad och förtydligad tolkning av begreppet ”humanitära skäl” där man genom detta inte skulle kunna skilja mycket små barn från sina föräldrar genom att utvisa föräldrar och barn till olika länder. Men tyvärr kommer denna kammare än en gång att ge grönt ljus till att man skiljer små barn från den ena föräldern trots att detta inte är till barnets bästa.

Det finns dagar i livet då vi ställs inför valet att fatta beslut som rent konkret kan förändra livsvillkoren och livsmöjligheterna för andra människor. I dag är en sådan dag för alla ledamöter i denna kammare. I dag är en sådan dag för *alla* ledamöter i denna kammare. Det handlar om omkring 150 barn och ungdomar som denna vårdag kanske skulle kunna springa omkring på en skolgård och leka med sina kamrater. De skulle kunna vandra hand i hand med den första tonårsförälskelsen. Men det gör de inte. De ligger fjättrade i sina sängar, sonmatade, okontaktbara, omgivna av förtvivlade föräldrar och syskon. I många fall känner vi deras namn, vi känner deras ansikten, vi vet namnen på deras mammor, deras pappor, deras syskon. Ibland får vi höra de livsdrömmar och de framtids hopp de hade innan svensk migrationspolitik bidrog till att sända dem in i depressiv devitalisering.

Det är barn och ungdomar som får tiotusentals människor att skriva på det så kallade påskuppropet. Det är barn och ungdomar som fått hundratals människor att kontakta oss ledamöter. Det är barn och ungdomar som fått kommunpolitiker och landstingsråd av alla partitillhörigheter att reagera. Det är barn och ungdomar som enligt denna morgons Ekonyheter fått ett rekordstort antal fall i Europadomstolen att leda till att man avbryter svenska utvisningsprocesser för att Europadomstolen ska undersöka om dessa processer bryter mot förbudet mot att utsättas för tortyr eller omänsklig behandling antingen när flyktingen kommer till sitt hemland eller genom själva avvisningen i sig. Detta är en mätare så god som någon på hur det står till med svensk asylpolitik.

Det är egentligen inte mycket som begärs i reservation 54. Det är att barn med livshotande funktionsbortfall, efter det att sådant ska ha konstaterats av en oberoende expertgrupp, ska ges permanent uppehållstillstånd. Egentligen skulle inte detta beslut behövas. Det borde rymmas inom möjligheterna för uppehållstillstånd av humanitära skäl. Tyvärr stöder regeringen migrationsmyndigheternas alltför snäva tolkning.

Vissa dagar ställs vi inför möjligheten att fatta beslut som är av livsavgörande betydelse för andra människor, och i dag är det en sådan dag. Vissa dagar är de av oss som är fäder eller mödrar medvetna om hur man känner det när ens älskade barn ligger apatiskt, sondmatat och glider allt längre bort från livet. Ibland ställs vi bara inför beslut som är enkla och rätta att fatta.

Anf. 69 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får be Anita Johansson, som är den av de närvarande ledamöterna som varit ledamot av riksdagen längst tid, att överta ledningen av sammanträdet.

Anf. 70 PETER ERIKSSON (mp):

Fru ålderspresident! Jag tycker att vi har hamnat i ett väldigt märkligt läge, det måste jag säga. Det är en mycket märklig situation. Jag tror inte att jag varit med om det tidigare. Vi har många gånger tidigare i Sverige haft lägen där en enskild flyktingsituation har uppmärksammats, där ett enskilt barn eller en enskild familj har blivit en stor historia i medier och ibland nått ända fram till riksdagen. Det har visat på brister i humanitet och medmänsklighet i den svenska flyktingpolitiken.

Den här gången är det lite annorlunda. Här är det inte bara en eller två, tre eller tio, utan här handlar det om över hundra barn. Det är inte bara så att de mår dåligt, utan det har gått extremt långt. Runtom i Sverige är människor förtvivlade. Hemma i Norrbotten är massor av människor förtvivlade över att vi kan ha en politik som är så fruktansvärt omänsklig att vi visar ut barn som inte ens klarar att gå på toaletten själva utan helt har försvunnit bort från kontaktbarhet och nåbarhet.

Samtidigt talar en minister som är ansvarig för den här politiken i Sveriges riksdag om det här problemet och säger att problemet inte finns. Vi har en fungerande asylprocess i Sverige. De som behöver får stanna. Motsättningen mellan vad tusentals människor runtom i Sverige upplever och det som den ansvariga ministern säger är så extrem att jag knappt någonsin varit med om en sådan skillnad. Hur stor skillnad kan vi ha när vi ser och beskriver verkligheten och ändå ska ha en vettig dialog med

varandra? Jag förstår att den här debatten kommer i tonläge som alla inte klarar av därför att verklighetsbilderna är så totalt olika.

Vi som ser att asylprocessen inte fungerar, vi som ser enorma problem och tycker att det här kanske är någonting som i och för sig har funnits länge men som plötsligt exploderar i medierna och mitt i ansiktet på oss allihop ser en politik som har gått i baklås. Myndigheterna fungerar inte. Myndigheter tar beslut som är helt oacceptabla ur varje mänsklig aspekt. Vi ser en regering och en minister som har fastnat i prestige och i principer i stället för att utgå från det medmänskliga. Principerna går före mänskliga hänsyn. Jag tycker att man ska tänka sig väldigt noga för när man börjar hamna i den situationen.

För ett halvår sedan hade vi en diskussion som jag tycker känns likartad om kommunismen här i kammaren, bland människor och i tv, historien om hur aldrig så goda föresatser – som Per Westerberg var inne på tidigare – kan sluta i förtryck, i diktatur, tortyr och till och med massmord. Aldrig så goda föresatser! När principerna får gå före medmännisklighet och humanitet ska man stanna upp och fundera vart vi är på väg. Finns det något annat sätt att se på det?

Jag har en asylansökan med mig där en av alla de flickor som nästan slutat att leva har fått sitt besked. Det är ett nej från Utlänningsnämnden. Det går inte överklaga. Där står det om barnens bästa, om FN:s flyktingkommission, om vår lagstiftning som säger att man ska utgå från barnets bästa. Men det står också att hänsynen till barnets bästa inte är absolut. Samhälleliga intressen som behovet av en reglerad invandring och att förhindra ökade kostnader medför att beslut att avvisa en familj med barn måste kunna fattas, även om det i det enskilda fallet hade varit bäst för barnet att stanna här.

Så var det i det här fallet. Det hade varit bäst för barnet att stanna här. Det är ingen som förnekar det. I beslutet är det en självklarhet att man hade kunnat ge en bättre vård här än i Uzbekistan och kunnat ta större hänsyn till det här barnets förutsättningar och möjligheter om barnet fått stanna och fått ett besked om det, i stället för att utvisas. Men kostnaderna går före. Det kanske blir för dyrt att låta en hel familj stanna. Det kostar en massa pengar. Jag tycker att vi är väldigt illa ute när vi låter den typen av principer gå före medmännisklighet.

Svensk flyktingpolitik har gått i baklås. Det här är en akut situation, en debatt som har kommit upp plötsligt. För ovanlighetens skull är Sveriges riksdag mitt i skeendet. Vi brukar kunna sitta lite bredvid och diskutera principerna. Och flyktingministern, som inte längre är kvar i kammaren, vill gärna fortsätta att diskutera principerna. Det vill Per Westerberg också som sade att man från Moderaternas utgångspunkter gärna hade sett en annan lösning.

Men, kära vänner, den andra lösningen finns inte i dag. I dag finns den lösning som vi har i reservation 54, och den skulle vi kunna rösta igenom. En annan dag, ett annat sätt – okej, Per Westerberg, du kanske har rätt. Men i dag är det de här barnen, den här flickan som just har fått avslag på sin ansökan och 150 andra flickor och pojkar som vi har möjlighet att sträcka ut en hjälpande hand till. Ta den, Per, i stället för att snacka om principer.

I detta anförande instämde Helena Hillar Rosenqvist (mp).

Anf. 71 LINNÉA DARELL (fp):

Fru ålderspresident! Det är djupt tragiskt att vi riskerar att i eftermiddag fatta beslut på osakliga grunder och på grund av politisk prestige.

Jag har inte suttit så länge i riksdagen. Jag kom in vid förra valet. Men jag blir djupt bekymrad om våra beslut som rör människors väl och ve ska kunna grundas på påståenden och myter. Det är precis vad det här gör.

Migrationsministern upprepar samma sak hela tiden. Vi har hört det i flera månader. Hon har inte bytt argument en enda gång trots att omgivningen på alla de sätt försökt visa att hon borde omvärdera åtminstone en del av sina uttalanden och grunder för diskussionen.

Man bryr sig inte om att lyssna på politiska motståndare, inte ens på sina samarbetspartier i det här fallet. Men man kunde ändå lyssna på dem som annars inte brukar debattera utifrån politiska värderingar utan utifrån den mänsklighet som finns i det här: Rädna Barnen, Röda Korset, medicinsk kompetens, kyrkorna och mängder av enskilda personer.

Det är precis som Mauricio Rojas sade, samhället där ute har mer insikter än regeringens företrädare och en del av företrädarna i utskottet. Jag tänker då på Göte Wahlströms utbrott här tidigare, att vi inte skulle få kritisera dem som har en annan mening. Men vad har vi mött? Nu talar jag om en minister som inte finns kvar i kammaren, men det är faktiskt hennes eget val att inte stanna kvar under hela debatten.

Som vanligt när vi har haft diskussionerna i kammaren de senaste månaderna får vi en föreläsning från ministern i en ton som tyder på att nu ska vi ta det lugnt här och jag ska tala om hur det borde vara. Vi ska värna alla barn i asylprocessen. Ja visst, och så ser lagstiftningen ut. Men den tillämpas ju inte på det sättet. När en lagstiftning inte tillämpas är det sannolikt för att man känner att man har politiskt stöd för att inte tillämpa den som det borde vara.

Jag sitter i socialförsäkringsutskottet som behandlar de här frågorna, och ett av mina första studiebesök sedan jag kom in i riksdagen var just på Utlänningsnämnden. Jag hade läst på och fastnat för uttrycket ”barns bästa”. Jag har tidigare som kommunpolitiker och enskild människa kommit i kontakt med flyktingärenden och var därför intresserad av att höra hur man hanterade frågan om barns bästa. Jag hade inte precis upplevt att det hade högsta prioritet för Utlänningsnämnden. Då fick jag förklaringen att det finns med, men det är en faktor av alla. Det är väl så det ser ut.

Jag ser att min tid snart är slut. Jag vill avrunda med att säga att migrationsminister Barbro Holmberg sade att man ska använda både hjärna och hjärta i politiken. Jag delar den uppfattningen, men för mig handlar det om att använda hjärna och hjärta i eftermiddag klockan fyra vid voteringen om att rösta för en humanitär asylpolitik, att se till barns bästa och också i verkligheten tillämpa den lagstiftningen. För Barbro Holmberg och hennes partikamrater ligger det tyvärr tydligen någonting annat i det begreppet.

Anf. 72 ANNE LUDVIGSSON (s):

Fru ålderspresident! Det är en viktig debatt vi har haft och har i riksdagen i dag. Jag ska uppehålla mig kring de asylsökande barnen och framför allt de apatiska barnen.

Det är en situation och ett område som berör oss alla. Det berör mig väldigt djupt. Det berör s-kvinnor runtom i landet som jag pratar med. Det gör det därför att det handlar om barn och ungdomar, om deras liv och hälsa. Det handlar om deras rätt till ett liv och en framtid.

Jag är glad över det svenska folkets engagemang och alla de organisationer som har engagerat sig. Det engagemanget kommer vi att behöva också framöver.

Vi får nu mer och mer kunskap om de apatiska barnen och deras sjukdomstillstånd. Vi kan också mer och mer hjälpa dessa barn och familjer förebyggande. Vi kan också lämna bakom oss de felaktigheter som stundtals har framförts i debatten.

När det gäller flyktingsituationen har världen förändrats. Också de asylsökandes skäl för att få uppehållstillstånd i Sverige har förändrats. De människor och barn som kommer hit har med sig upplevelser som jag inte tror att vi har sett tidigare. Därför välkomnar jag den nya instans- och processordningen och en ny utlänningslag som ska träda i kraft den 1 januari 2006. Där kommer skyddsgrunderna att få en mer framträdande roll. Vi får se till att det inte bara blir fina ord utan verkligen konkret handling. Jag välkomnar också det samarbete med v och mp som sker i den här frågan.

Jag tror på att en individuell prövning är det bästa sättet för en rätts-säker ordning för alla asylsökande barn som finns i Sverige. Vi har ca 10 000 asylsökande barn. Däremot är jag kritisk till rätts-säkerheten i asylprocessen och de brister som vi ändå måste vara ödmjuka och se.

De beslut som tas när det gäller barn ska tas utifrån FN:s barnkonvention och barnens bästa i utlänningslagen. Det är det vi politiker har ställt oss bakom. Utlänningslagen säger att barnets hälsa och utveckling ska väga tungt i beslutet. Med det för ögonen borde vi inte vara i den akuta situation som vi i dag är i. Barn i asylprocessen ska prövas utifrån sina egna skäl, utifrån FN:s barnkonvention och barnens bästa. Slutligen finns också möjligheten till uppehållstillstånd av humanitära skäl.

Men de apatiska barnen har inte tid att vänta på de förändringar och reformer som är på gång. De behöver hjälp och beslut nu.

Det är viktigt att vi lever upp till vad som är värdigt en rättsstat och ett humanitärt samhälle. Den möjligheten ser jag finns i lagstiftningen redan nu, och därför känns det onödigt att ha hamnat i den här svåra akuta situationen.

Jag vill sätta press på myndigheter, framför allt Migrationsverket och Utlänningsnämnden, att använda sig av det som står i utlänningslagen om barns bästa.

Anf. 73 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru ålderspresident! Jag instämmer i mycket av den verklighetsbeskrivning som Anne Ludvigsson för fram. Den är vanlig inom svensk socialdemokrati, framför allt lite längre ned i hierarkin, om man uttrycker det så. Jag möter också många socialdemokrater som i dag frågar sig om de ord som uttalas om en human flyktingpolitik också kan komma att betyda någonting i praktiken.

Vi är överens om att den nuvarande ordningen är rättsosäker och att den nya ordningen kommer att kunna bli bättre. Men vi har också ett akut problem, och Anne Ludvigsson säger det själv: Apatiska barn kan inte

vänta. Om vi nu har en rättsosäker process där barn tvingats in i ett livshotande tillstånd av apati och Anne Ludvigsson och jag kan göra något åt det, väl medvetna om att mycket större reformer också behöver genomföras, anser Anne Ludvigsson då att vi i eftermiddagens votering bör göra något åt det eller att vi inte bör göra något åt det?

Anf. 74 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Fru ålderspresident! Jag är glad att vi kan vara överens eftersom vi tillsammans ska jobba framåt inom det här området. Jag ser dock att det finns svårigheter att fatta det beslut som flertalet partier lägger fram förslag om i eftermiddag.

Jag vidhåller det jag sade i mitt anförande, nämligen att jag tror att en individuell prövning är det bästa och att det utifrån dagens lagstiftning finns möjligheter att se till de skäl som efterfrågas i reservationen. Jag kommer att på olika sätt fortsätta att arbeta för det som jag tror på och det som vi har skrivit i utlänningslagen. Sedan kan vi ha olika sätt att gå fram med det.

Anf. 75 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru ålderspresident! Det är lite svårt att veta hur man ska hantera detta. Det är väl ett exempel på röstförklaring av en socialdemokrat som egentligen är väldigt tveksam till eftermiddagens beslut, skulle jag tippa. Man hänger fast sig vid det halmstrå som erbjudits av andra partikamrater och säger att det som de fem partierna föreslår inte är en individuell prövning. De vill ta ett kollektivt beslut, alltså kan vi inte godkänna det.

Var och en som läser reservationen ser emellertid att vi inte föreslår något kollektivt beslut. Vi föreslår att man ska göra en prövning. Det har nämligen inte riktigt skett hittills. Man kan hänvisa till utlänningslagen och till barnkonventionen om barns bästa. De lagarna och konventionerna är alldeles utmärkta, men de används inte i praktiken i dag. Tre av fyra av de barn som befinner sig i apatiskt tillstånd har nekats uppehållstillstånd trots den fina lagstiftning som Anne Ludvigsson lutar sig mot.

Nu har vi ett möjligt tillfälle i eftermiddag. Anne Ludvigsson har också ett personligt ansvar för det beslut hon då fattar. Tänker Anne Ludvigsson påverka sina partikamrater och själv ge dessa barn möjligheten att få en rättvis individuell prövning och därmed också möjligheten att stanna i Sverige, eller är det – vilket jag befäradar – endast fagert tal som kommer från Anne Ludvigsson i dag?

Anf. 76 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Fru ålderspresident! Jag känner ett stort ansvar. Det gör jag som mamma, farmor och mormor. Jag känner ett oerhört stort ansvar. Ändå ställer jag mig bakom förslaget att varje barn ska prövas individuellt. Som jag påpekade finns där brister, och jag vill därför att vi verkligen ska arbeta utifrån det som sägs i utlänningslagen om barns bästa. Jag ser bristerna, och det är därför vi står här i dag – eftersom man inte arbetat utifrån den. Sedan kan vi arbeta på olika sätt för att förändra den situationen. Det är min ståndpunkt i dag.

Anf. 77 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Fru ålderspresident! Den lagstiftning som tillämpas i dag, och som Anne Ludvigsson i praktiken säger att vi ska fortsätta att tillämpa, har lett till att vi har 150 apatiska flyktingbarn och den leder till att tre av fyra av dessa utvisas. Vi vet också att ett antal läkare sagt att en av förutsättningarna för att dessa 150 ska kunna återvända till livet och man ska kunna sätta in en god behandling för dem är att de får ett positivt besked på sina ansökningar.

Vad är det som får Anne Ludvigsson att tro att om man fortsätter med samma lagstiftning och samma process som hittills det på något sätt skulle förändra detta? Denna fråga har varit uppe i riksdagen många gånger.

Anf. 78 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Fru ålderspresident! De diskussioner som förts i socialförsäkringsutskottet om huruvida det handlar om en allmän amnesti för dessa barn eller om de ska prövas utifrån vars och ens enskilda behov har också lyfts upp tidigare i debatten i dag. Jag vidhåller att det finns möjligheter, och jag förutsätter att alla dessa barn kommer att prövas individuellt utifrån den lagstiftning vi har. Vi kan på olika sätt påverka att den lagstiftning som vi riksdagsledamöter och politiker ställt oss bakom verkligen genomförs.

Anf. 79 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Fru ålderspresident! Om vi tittar på vad som rent formellt står i den lagstiftning som vi har verkar den vara human. Men problemet är det sätt som den hittills tillämpats på. Det finns nämligen ingenting i det som majoriteten föreslår som på något egentligt sätt ändrar det regelverket och då kommer man sannolikt att fortsätta på samma sätt som man gjort tidigare. Det har lett till den situation som vi i dag har, att kanske upp till 150 apatiska flyktingbarn befinner sig i ett tillstånd som kan vara mer eller mindre livshotande.

Är det inte dags att sätta ned foten och säga att nu får det vara nog? Dessa barn har rätt att få en chans till ett liv, och det kan de bara få om de beviljas uppehållstillstånd.

Anf. 80 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Fru ålderspresident! Jag delar helt uppfattningen att de barnen, precis som alla andra asylsökande barn i Sverige och runtom i världen, har rätt till ett liv och en framtid – och till ett bra liv och en bra framtid. Där är vi helt eniga.

Jag tror att dagens debatt i riksdagen haft stor påverkan på dem som lyssnat, och då inkluderar jag de myndigheter vi har. Jag tror att den påverkat i positiv riktning. Där är jag optimist och hoppas på det.

Anf. 81 MONA JÖNSSON (mp):

Fru ålderspresident! Först vill jag yrka bifall till reservationerna 54, 42 och 80 i betänkandet.

Jag hade inte tänkt gå upp i den här debatten då Miljöpartiet redan haft flera talare uppe, men jag kan inte låta bli efter att ha hört anföran-

dena om de apatiska barnen. Apatiska barn är egentligen ett mycket slarvigt uttryck. Barnen lider, uttryckt på fackspråk, av depressiv devitalisering, alltså något mycket värre och allvarligare än apati – depressiv devitalisering. Vitalisering har med liv att göra, medan devitalisering har att göra med död. Kolleger i riksdagen! Dessa barn dräneras på sina liv.

I barnkonventionens artikel 2 står att alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras. Jag skulle vilja påstå att de depressivt devitaliserade flyktingbarnen diskrimineras. Inga svenska barn skulle behandlas, eller tillåtas behandlas, på det sätt som nu sker med dessa barn. Barnen ligger dag ut och dag in utan relevant hjälp. Vem tar ansvar? Vi kan inte i riksdagen se på när vuxna människor inom sjukvården, rättsväsendet och många fler områden träter. Barn får illa i vår närhet.

I barnkonventionens artikel 6 står att varje barn har rätt att överleva och utvecklas. I artikel 23 står att ”varje barn med fysiskt eller psykiskt handikapp har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv som möjliggör dess aktiva deltagande i samhället”. I artikel 31 står: ”Barn har rätt till lek, vila och fritid.” Jag anser att Sverige bryter mot FN:s barnkonvention.

Dagen efter jul inträffade en katastrof i Sydostasien. Då hyllades den lokala befolkningen och dess omhändertagande och empati med de svenska turister som fanns där. Man kan fråga om detta inte gäller omvänt. Ska vi i Sverige inte agera på liknande sätt när människor kommer hit och får illa?

I Svenska Akademiens ordlista står om man slår upp ordet apati: håglöshet, likgiltighet. Det är att visa känslökyla, att inte känna in andras känslor, att stänga av. Om man sedan slår upp ordet empati står det: förmåga av inlevelse i andras problem.

Har ledamöter i Sveriges riksdag enligt Svenska Akademiens ordlistas definition blivit apatiska, blivit likgiltiga och stängt av? Var har det civila kuraget tagit vägen? Var har det personliga ansvaret tagit vägen? Det frågar jag mig i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 8 §.)

*Riksrevisionens
granskning av
Försäkringskassans
köp av tjänster
för rehabilitering*

6 § Riksrevisionens granskning av Försäkringskassans köp av tjänster för rehabilitering

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2004/05:SfU11
Riksrevisionens granskning av Försäkringskassans köp av tjänster för rehabilitering (framst. 2004/05:RRS14).

Anf. 82 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Herr talman! Riksrevisionen har gått igenom Försäkringskassans köp av rehabiliteringstjänster. I den mycket kritiska rapporten visar Riksrevisionen på brister i ansvarsfördelning och upphandling av rehabilitering med allvarliga konsekvenser för rehabilitering av de sjukskrivna.

Genomgången visar också att rehabiliteringen inte på något sätt utvecklas i proportion till flerdubblingen av antalet sjukskrivna och förtidspensionerade. Situationen har nu förvärrats så att var femte svensk inte går till arbetet en vanlig dag på grund av sjukskrivning eller förtidspensionering.

Att de sjukskrivna lämnas åt sitt öde kan illustreras av att hälften av de långtidssjukskrivna inte ens vet vem som är deras kontaktperson på Försäkringskassan. Försäkringskassans anslag för rehabiliteringsinsatser har år efter år inte gått åt. Det senaste halvåret har antalet personer som rehabiliteras minskat.

Av de nära 200 000 som varit sjukskrivna över tre månader får högst 15 000–20 000 rehabilitering. Samtidigt ser vi hur alltfler sjukskrivningar slutar med förtidspension. Särskilt oroväckande är att allt yngre människor blir förtidspensionärer som för all framtid låses ute från arbetsmarknaden.

I en nyligen redovisad undersökning av långtidssjukskrivna kvinnor visades att dessa kvinnor upplevde att de varken hade fått diagnos, medicinsk behandling eller rehabilitering så att de kunde återgå till sitt tidigare arbete eller ett nytt arbete. Rehabiliteringen tycks inte fungera i något steg. Det är något som särskilt gäller alla dem som är sjukskrivna med svårhanterade diagnoser såsom svårdefinierade problem i rörelseorganen eller det växande antalet sjukskrivna på grund av psykisk ohälsa.

Rehabilitering och behandling måste vara en kedja som inleds redan tidigt under en sjukskrivningsperiod. Försäkringskassans rehabiliteringsinsatser sätts in mycket sent trots att specialister är ense om att rehabilitering måste sättas in tidigt för att vara effektiv. Vad vi vet är att redan efter några månader minskar sannolikheten att dessa människor någonsin börja arbeta igen. Alla de möjligheter med förbättrade metoder och ökad kunskap om rehabilitering som finns tas inte till vara.

Att få tillbaka sjukskrivna i arbete kräver samarbete. Riksrevisionen visar här på en otydlighet i uppdelningen av ansvar mellan Försäkringskassan, arbetsgivare, sjukvård och AMS som blir ett direkt hinder för samarbetet. Det som är särskilt oroande är att Försäkringskassan samverkan med sjukvården tycks ha gått i stå efter regeringens utformning av finansiell samordning.

Arbetsgivare har inte getts redskap för rehabilitering ens i samband med att regeringen lade över ansvar för en del av sjukpenningen på arbetsgivarna. Att den nödvändiga samverkan inte har prioriterats visar sig också i att de avstämningsmöten som regeringen särskilt betonade i en proposition för över två år sedan ännu inte kommit till stånd utom i enstaka fall.

Det har berättats för mig om fall när sjukvården förgäves har försökt få till stånd avstämningsmöten med Försäkringskassan och arbetsgivare för att utforma behandling och rehabilitering. Men Försäkringskassan har till och med utgjort ett hinder för att få dessa till stånd.

Vi moderater har visat på ett antal lösningar. Försäkringskassan bör ges en tydlig roll med ansvar för att en rehabiliterings- och behandlingsplan kommer till stånd på ett tidigt stadium. Vi har också pekat på arbetsmodeller som tillämpas till exempel i Stockholm och Finspång för att få tidig bedömning och behandling. Sjukvården måste garantera behandling i rimlig tid.

Herr talman! Vi moderater och övriga allianspartier tar Riksrevisionens kritik på allvar och instämmer i Riksrevisionens förslag. För oss som anser att den kanske största politiska utmaningen just nu är att få fler i arbete utgör Riksrevisionens genomgång en välbehövlig väckarklocka. Det är beklagligt när regeringspartierna tar avstånd från Riksrevisionens krav på åtgärder från regeringens sida och förslag om översyn av lagen om allmän försäkring med precisering av mål och riktlinjer.

Det är hög tid för en sådan översyn. Den borde ha prioriterats för länge sedan om man har ambitionen att minska sjukskrivningar och förtidspensioner och få fler i arbete. Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Anf. 83 LINNÉA DARELL (fp):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till två reservationer, reservationerna 1 och 3. Jag står naturligtvis bakom också de två övriga där Folkpartiet har skrivit under, men jag yrkar bifall till dessa.

I december 2004 fick 274 300 personer sjukpenning. Av dessa hade drygt 100 000 varit sjukskrivna mer än ett år. Därutöver fanns det drygt en halv miljon människor med sjuk- och aktivitetsersättning, det vill säga förtidspensionerade.

När man ser Riksrevisionens granskning, som vi har att behandla här i kammaren i dag, kan man konstatera att av alla dessa har 16 000–17 000 sjukskrivna under de senaste åren fått del av de tjänsteköp som Försäkringskassan har gjort i syfte att ge människor möjlighet att återgå i arbete.

Det är naturligtvis fler människor som har fått möjlighet till rehabilitering. Men det är i alla fall en mycket liten andel som har nytjats på det sätt som skulle vara möjligt. Det säger sig självt att det någonstans har blivit rejält fel.

Ett stort antal sjukskrivna och förtidspensionerade har inte kunnat få den hjälp som de kunnat förvänta sig. Det är ett stort slöseri med mänsklig kraft att personer i arbetsför ålder sjukskrivs för att så småningom avskrivs från allt hopp om att komma tillbaka till arbetslivet.

En socialdemokratisk riksdagsledamot uttalade här i kammaren för några månader sedan i ett annat sammanhang att Socialdemokraterna vill att alla ska få chansen att bidra till det gemensamma. Ett sådant budskap rimmar illa med det förslag till beslut som majoriteten i socialförsäkringsutskottet nu lägger fram.

Riksrevisionens styrelse har två krav – krav som vi från Folkpartiet anser helt rimliga. Det finns en otydlighet i nuvarande regler, och det har varit och är fortfarande dålig resultatuppföljning. Det är brister som, när de uppmärksammas, borde åtgärdas så snart det bara är möjligt dels för de enskilda människornas skull, dels för att det handlar om stora pengar. Det är skattemedel på närmare en miljard per år, och så mycket pengar måste naturligtvis vara föremål för noggrann uppföljning.

Det borde vara en självklarhet för varje ansvarsfull politiker att se till att målen tydliggörs så att syftet med de anslagna medlen nås och att reglerna blir så tydliga att utrymme för godtycklig hantering elimineras.

När utskottet hade ett slags utfrågning av Socialdepartementet och Försäkringskassans ledning rörande Riksrevisionens rapport framkom det att regeringen ”i princip” är klar med direktiv för en utredning i frå-

gan – en utredning som ingen visste när den skulle tillsättas. Det mest preciserade svar vi kunde få var att det skulle ske ”i närtid”. Vid en kontroll av detta i går var det samma besked. Det har i alla fall inte kommit några nya direktiv som vi har fått del av.

Försäkringskassan däremot utarbetar nu riktlinjer för en metodutveckling, vilket förhoppningsvis ska leda till en mindre godtycklig hantering runtom i landet. Men det löser inte grundproblemet, vilket också påtalades vid mötet med utskottet. Det är mot den bakgrunden märkligt att socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister inte anser att något tillkännagivande till regeringen är nödvändigt.

Herr talman! Riksrevisionens rapport kom till regeringen i början av september förra året. Nu har det gått ett drygt halvår, och svaret är alltså att en utredning ska tillsättas ”i närtid”. Enskilda människor kommer i kläm. Nära en miljard av skattemedel hanteras utan klara mål för syftet med dess användning, och resultatuppföljningen blir därmed mycket bristfällig. Till det ska också läggas att det granskade området är en del av vårt lands största samhällsproblem i dag, nämligen sjukskrivningar och förtidspensioneringar. Men för socialförsäkringsutskottets majoritet är det viktigare att vara den socialdemokratiska regeringens lydiga lakejer än att som riksdagsledamöter utöva sitt ansvar gentemot skattebetalarna.

Herr talman! Denna brist på ansvar för skattemedlens användning på ohälsoområdet har utskottsmajoriteten visat prov på tidigare i frågan. Vi nämner en del om det i vår motion. Jag tänker närmast på det beslut som riksdagen tog om finansiell samordning för mer än ett år sedan. Där har inte särskilt mycket kommit i gång. Det är trevande uppstarter på några håll ute i landet. Och de framgångsrika Socsamförsöken med stark lokal prägel känner sig nu hotade genom de begränsningar som detta riksdagsbeslut har givit dem.

Från liberalt håll ser vi alla möjligheter till en samordning. Vi vill ha en finansiell samordning värd namnet och med utrymme för lokala variationer som innebär att två eller flera parter kan delta. Vi vill pröva möjligheterna att skapa vårdregioner med ett gemensamt ansvar för sjukförsäkring och sjukvårdsresurser. Vi vill också att den som har fått ett beslut om rehabilitering verkligen ska garanteras att planen blir genomförd genom en rehabiliteringsgaranti.

Herr talman! Jag har här uppehållit mig vid dagens brister kring effektiviteten i användandet av nära en miljard i skattemedel per år, hur de oklara målen drabbar alla hundratusentals sjukskrivna och förtidspensionerade och utskottsmajoritetens bristande ansvar när det gäller att ställa krav på regeringen att agera för en förändring.

Men det finns ytterligare en part som är starkt berörd av att reglerna är otydliga i det här fallet, och denna part är arbetsgivarna. Riksrevisionen konstaterar att det finns en oklarhet om gränsen för arbetsgivarens förstahandsansvar och innebörden av Försäkringskassans samordningsansvar. Oklarheterna leder dels till onödiga diskussioner om kostnadsansvar med försenade åtgärder som följd, dels till rena förhandlingssituationer mellan kassan och arbetsgivare. Så kan vi naturligtvis inte ha det. Jag och Folkpartiet delar helt Riksrevisionens uppfattning att det måste bli klarhet i hur medlen ska användas i relation till arbetsgivarens ansvar och hur kostnaderna ska hanteras. Vem som ska stå för fiolerna kan inte

Prot. 2004/05:99
6 april

vara föremål för förhandling inom ramen för ett socialförsäkringssystem som ska stå för likformighet och rättvisa.

Anf. 84 KENNETH LANTZ (kd):

Herr talman! Riksrevisionens kritik av Försäkringskassans köp av rehabiliteringstjänster kan ses som en relevant kritik. Men egentligen är det inte kassans fel utan regeringens, som har gett Försäkringskassan helt felaktiga förutsättningar. Utskottet erkänner detta i betänkandet, och därmed har den kritik som Riksrevisionen med flera formulerat nått fram till mottagaren. Det kan inte vara något egenvärde i att regeringen agerar arbetsledare för vår nya försäkringskassa om inte målet att rehabilitera människor tillbaka till arbete uppnås på ett nöjaktigt sätt.

Kristdemokraterna har i detta betänkande ställt sig bakom reservation 1 under punkt 1, vilken jag härmed yrkar bifall till.

Kristdemokraterna har med tacksamhet noterat Riksrevisionens kritik och anser att regeringen i första hand och Försäkringskassan i möjligaste mån omgående ska ta till sig denna kritik. Det är inte rätt för enskilda människor att gång på gång återplaceras i köer för att vänta på verkningfulla rehabiliteringsinsatser. Tanken med rehabiliteringen är lovvärd och ska eftersträvas i möjligaste grad. Detta är vi säkert alla överens om. Men vi är inte eniga om takten i hur regeringen låter Försäkringskassan utföra sitt uppdrag.

Kristdemokraterna har i sin motion om ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp under detta riksdagsår aktualiserat frågan om en rehabiliteringsförsäkring. Jag ska inte ta tid med att gå igenom principerna i denna försäkring här och nu, men jag vill referera till våra förslag om effekten av att det enligt vår uppfattning endast borde finnas en offentlig aktör, i stället för som nu fyra: landstingens hälso- och sjukvård, kommunens socialtjänst, statens arbetsförmedling och Försäkringskassan.

Ett av våra syften med en rehabiliteringsförsäkringen är att höja effektiviteten. Det är just detta som Riksrevisionen kritiserar rehabiliteringsarbetet för, nämligen att det går alltför långsamt.

Ett annat skäl till kritik är att vi i dag noterar olika behandling av lika ärenden över vårt avlånga land. Detta är inte förenligt med nuvarande lagstiftning. Men säkerligen kommer nya Försäkringskassan att förbättra detta just genom att vi nu har en gemensam administration och därmed lagstiftning, bedömning och handläggning för alla medborgare som är i kontakt med kassan och i detta sammanhang dess rehabilitering.

Herr talman! Det är således av största vikt att Försäkringskassan får tydligare regler och mål avseende köp av arbetslivsinriktade rehabiliteringstjänster. Kristdemokraterna anser sedan länge att vi måste få en bättre behandling och snabbare återställning av människor som av en eller annan anledning, under kortare eller längre tid, tvingats lämna arbetsmarknaden. Kostnaderna för återföring av arbetskraft till arbete minskar och så även kostnaderna för sjukskrivningarna.

Kristdemokraterna har vid flera tillfällen påtalat behovet av avstämningsmöten. Vi tror att dessa insatser aktivt bidrar till att minska den totala ohälsan. Vi ser därför tacksamt på att det noteras av hela utskottet och att man har insett behovet av dessa insatser.

*Riksrevisionens
granskning av
Försäkringskassans
köp av tjänster
för rehabilitering*

Herr talman! I enlighet med Riksrevisionens skrivelse vill vi, som är skrivet i reservation 1, att regeringen ska initiera en översyn av lagen om allmän försäkring i syfte att klargöra gränsdragningen mellan Försäkringskassans och arbetsgivarens ansvar för rehabilitering samt förbättra styrning, ledning och uppföljning av Försäkringskassans arbete inom rehabiliteringsområdet.

Anf. 85 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna nr 1 och nr 4, men jag står självfallet bakom övriga reservationer där Centerpartiet förekommer.

Centerpartiet delar de åsikter som förs fram i Riksrevisionens granskning av Försäkringskassans köp av tjänster för rehabilitering. Vi har också upprepade gånger riktat stark kritik mot regeringen, mot Försäkringskassan och mot de systemfel som finns för att anvisade medel till rehabilitering inte har använts, och det i ett läge där behoven samtidigt vuxit kraftigt.

Vi delar i huvudsak Riksrevisionens styrelses kritik och anser att riksdagen ska bifalla Riksrevisionens förslag och hänvisar till reservation 1. I Riksrevisionens styrelses framställning pekar man på behovet av att tydligare klargöra ansvarfördelningen mellan arbetsgivare och försäkringskassa. Centerpartiet har tidigare i motioner föreslagit att Försäkringskassan ska ha huvudansvaret för att genomföra rehabiliteringsutredningar. Vi anser att arbetsgivarens ansvar för detta ofta leder till onödiga förseningar som innebär att det tar alldeles för lång tid innan rehabiliteringsåtgärder sätts in, detta trots att man är medveten om att tidiga insatser oftast leder till snabbare återgång till arbete. Jag vill tillägga att vi är medvetna om att det finns många större arbetsgivare som har byggt ut funktionen för att snabbt göra rehabiliteringsutredningar. Men sent insatta åtgärder försvårar i sin tur en framgångsrik rehabilitering och minskar utsikten för den sjukskrivne att kunna återgå till arbete. Här har vi utvecklat våra åsikter i en reservation, nr 2.

Centerpartiet har under många år föreslagit kraftigt ökade anslag till Försäkringskassan för rehabiliteringsåtgärder. Dessa resurser bör också kunna komma långtidssjukskrivna som kan rehabiliteras för återgång till sin tidigare arbetsplats till del. Den tydligare ansvarsfördelning som eftersträvas mellan försäkringskassa och arbetsgivare bör ta sin utgångspunkt i att Försäkringskassan har ett övergripande ansvar för att rehabilitering kommer alla långtidssjukskrivna till del inom ramen för en tidseffektiv process, något som inte bör utesluta att arbetsgivarna tilldelas väl definierade uppgifter inom rehabiliteringsarbetet.

Vi har också i en reservation, gemensam med flera partier, utvecklat vårt krav på en rehabiliteringsgaranti. Jag nöjer mig med att i den delen hänvisa till reservation nr 3.

För att man ska kunna åstadkomma ett effektivt rehabiliteringsarbete är det ofta av stor vikt att framför allt Försäkringskassans och sjukvårdens men i många fall även arbetsförmedlingens och socialtjänstens insatser kan samordnas på ett effektivt sätt. Under förra riksdagsåret, som tidigare har omnämnts här i debatten, fattade riksdagen ett beslut om att tillåta finansiell samordning men inom ramar som var så snäva att man kunde förutse att möjligheten inte skulle komma till någon större allmän

användning. Dessa farhågor, som bland annat har framförts av Centerpartiet, har så här långt besannats. Det är hög tid att förändringar görs i syfte att vidga regelverket när det gäller målgrupp, deltagande myndigheter och samordnade belopp. Den finansiella samordningen måste ges betydligt mer tillåtande former. Det är också redovisat i vår reservation nr 4.

Anf. 86 MARIANN YTTERBERG (s):

Herr talman! I detta betänkande behandlas Riksrevisionens styrelses framställning angående Försäkringskassans köp av tjänster för rehabilitering. I framställningen begärs att regeringen dels ska klargöra gränsdragningen mellan Försäkringskassans och arbetsgivarens ansvar för rehabilitering, dels ska vidta åtgärder för att förbättra styrning, ledning och uppföljning av Försäkringskassans arbete inom rehabiliteringsområdet.

För år 2004 disponerade försäkringskassorna nära 1 miljard kronor för köp av rehabiliteringstjänster. De övergripande slutsatserna i Riksrevisionens granskning är att det saknas tydliga mål och regler för försäkringskassornas köp av dessa tjänster. Detta innebär i sin tur att ansvarsfördelningen mellan försäkringskassa och arbetsgivare är otydlig samtidigt som det blir svårt att följa upp effekterna av insatserna. En annan viktig fråga som uppmärksammas i granskningen är att det finns skillnader i rättstillämpningen mellan olika kassor och handläggare. Därmed finns det en risk för att sjukskrivna inte behandlas likvärdigt.

Styrelsen föreslår att riksdagen begär att regeringen dels ska initiera en översyn av lagen om allmän försäkring i syfte att klargöra gränsdragningen mellan Försäkringskassans och arbetsgivarens ansvar för rehabilitering, dels ska vidta åtgärder för att förbättra styrning, ledning och uppföljning av Försäkringskassans arbete inom rehabiliteringsområdet.

Vi har i utskottet träffat representanter för regeringen och Försäkringskassan som beskriver kritiken som adekvat. Man välkomnar den, och man kommer att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Det här är ju vår uppgift som riksdagsledamöter att ta itu med. Jag tänkte bara tala om att det finns ett alldeles förträffligt blad om riksdagens kontrollmakt. Det är faktablad nr 13, och det finns på massor av språk. Där tas då upp just de här sakerna, att revisionen är en av fem punkter som är oerhört viktiga, och att de nämns i ett särskilt kapitel i regeringsformen. Det är mycket användbart.

Riksrevisionens rapport redovisades i september 2004, vilket innebär att det inte fanns förutsättningar för regeringen att kommentera den i budgetpropositionen. Däremot anger regeringen i budgetpropositionen att man har för avsikt att ge en särskild utredare uppdraget att göra en översyn av arbetsgivarens rehabiliteringsansvar, hur pengarna bör användas och vad det får för konsekvenser för bland annat försäkrade och småföretagare. Ett syfte är att stärka arbetsgivarens ansvar att göra en rehabiliteringsutredning och att vidta nödvändiga rehabiliteringsåtgärder för den enskilde så snart det är medicinskt lämpligt. Avsikten är också att utreda i vilka fall som Försäkringskassan ska kunna köpa arbetslivsinriktade rehabiliteringstjänster. Och i den här utredningen kommer Riksrevisionens rapport att ingå som en del i underlaget.

Från den 1 januari i år är Försäkringskassan en myndighet. Syftet med förstatligandet var bland annat att socialförsäkringens administration skulle få bättre förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag. Förutsättningarna

för en tydligare och bättre styrning och ledning av verksamheten har ökat, och de samlade resurserna kan utnyttjas på ett effektivare sätt. Bland annat finns det större möjligheter att motverka skillnader i rättstillämpningen.

Just nu, som vi tidigare hörde här, arbetar Försäkringskassan med att utfärda riktlinjer för hur medlen för köp av utredningar och arbetslivsinriktade rehabiliteringstjänster ska användas. Det är alltså nationella regler, och jag tror nästan att de rentav är klara.

Det som då skiljer oss åt i redovisningarna härifrån är att vi från majoriteten anser att Riksrevisionens begäran, i och med de här åtgärderna, uppfylls utan ett tillkännagivande.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Vi kan titta både bakåt och framåt när det gäller vad som pågår inom ohälsområdet. Vi har ganska nyligen här i kammaren fattat många beslut. Vi har reformerat sjukskrivningsprocessen. Vi har infört avstämningsmöten och krav på rehabiliteringsutredningar. Vi har gjort det möjligt för försäkringskassa, länsarbetsnämnd, kommuner och landsting att organisera finansiell samordning och använda 5 % av hela sjukpenninganslaget för gemensamma rehabiliteringsinsatser. Det är nästan 2 miljarder kronor som finns till förfogande där. Vi har också fått fart på processen, bland annat med ekonomiska drivkrafter. Arbetsgivaren ska komma med en rehabiliteringsutredning, och redan två veckor efter det att den har kommit in ska kassan upprätta en rehabiliteringsplan.

Vi har en mycket intressant utredning av Kristina Alexandersson som lades fram nu i februari. Regeringen hade bett henne utreda de här sakerna och titta på i vilken omfattning människor sjukskrivs och på problem inom hälso- och sjukvården. Hon pekar på brist på samverkan, kunskap och ledning. Vi har fått utredningarna till utskottet så vi kan läsa dem allihopa. Det är oerhört intressant. Hon beskriver ett trendbrott i samarbetet mellan landsting och försäkringskassa. Man gör gemensamma handlingsplaner. Det händer saker. Man planerar flera sjukskrivningskommittéer. Det pågår väldigt många intressanta och spännande saker som vi nu ska få följa och se effekterna av.

Anf. 87 LINNÉA DARELL (fp) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Mariann Ytterberg. Du säger att det är vår uppgift som riksdagsledamöter att ta itu med granskning, om jag förstod dig rätt, eftersom du hänvisar till informationsbladet där vår skyldighet beskrivs. Då blir det lite märkligt att konstatera att utskottsmajoriteten i stort sett bara nöjer sig med att ta reda på vad regeringen tycker och sedan avslår Riksrevisionens framställan. Tycker inte Mariann Ytterberg och socialdemokraterna i utskottet att det är angeläget att få en ordentlig och snabb hantering av frågan vad gäller regler och rutiner för hur nästan 1 miljard skattemedel används? Det handlar om själva summan i sig men också om många människor som är beroende av att den verkligen används.

Anf. 88 MARIANN YTTERBERG (s) replik:

Herr talman! I framställningen begärs av Riksrevisionen att regeringen dels ska klargöra gränsdragningarna mellan Försäkringskassans och

arbetsgivarens ansvar för rehabilitering, dels vidta åtgärder för att förbättra styrning, ledning och uppföljning av Försäkringskassans arbete inom det här området. Då tillsätter regeringen den här utredningen för att klargöra gränsdragningen mellan Försäkringskassans och arbetsgivarens ansvar. Man har alltså Riksrevisionens rapport som underlag i utredningen, men man tittar på fler av de här sakerna när det gäller rehabilitering. Då tycker jag att det är uppfyllt.

Sedan säger man att regeringen ska vidta åtgärder för att förbättra styrning, ledning och uppföljning av Försäkringskassans arbete eftersom det inte går rätt till. Det var också ett av skälen till att vi förstatligade Försäkringskassan, som förut var många olika självstyrande enheter, till att bli en myndighet. Det skedde den 1 januari i år. Nu har förstatligandet skett, nu har man möjligheten att följa organisationen och få en bättre styrning. Dessutom har Försäkringskassan de nationella riktlinjerna. Då känner i alla fall jag att det man begär från Riksrevisionen är uppfyllt.

Anf. 89 LINNÉA DARELL (fp) replik:

Herr talman! Vår granskande uppgift här i riksdagen handlar ju om att vi uttrycker en vilja. Riksrevisionens styrelses framställan vänder sig naturligtvis till regeringen som ska göra något. Om ni då som utskottsmajoritet i det utskott som har det yttersta ansvaret avslår en sådan framställan – det är faktiskt vad ni gör här – ger det en väldigt underlig signal, eftersom regeringen ännu inte har tillsatt utredningen. Mariann Ytterberg sade själv att hon tror att utredningsdirektiven är i det närmaste klara. Jag skulle vilja veta om de är klara och när utredningen kommer i gång. Det är ju en första förutsättning för att man som utskottsledamot och riksdagsledamot ska kunna tycka att vi åtminstone har fått något besked om när den här ändringen kan ske.

När det gäller Försäkringskassans rutiner, möjligheten till styrning och uppföljning, är det riktigt att Försäkringskassan ger sina kassor en hjälp i form av metodutveckling, men de sade också på utskottet att det inte löser grundproblemet eftersom lagstiftningen i botten är luddig. Det har pågått i över tio års tid.

Mariann Ytterberg tog också upp frågan om Finsam. Det låter tjuvigt att stå här i kammaren och ge intryck av att det handlar om 2 miljarder. Det gör det, de fem procenten i sin helhet, men om man tittar på hur det ser ut i de enskilda kommunerna där man hanterar det här är det *peanuts*, vill jag säga, jämfört med vad det kunde ha varit om vår och Centerpartiets motion hade bifallits och med de erfarenheter vi har från Socsam och Finsam där man har en betydligt friare möjlighet att hantera det alltefter de lokala behoven. Jag var i Motala häromdagen, och de har inte mer än precis börjat beskriva sin vision. Där handlar det i nuläget om 7 ½ miljon. Det är inte särskilt mycket för en ganska stor kommun.

Anf. 90 MARIANN YTTERBERG (s) replik:

Herr talman! Det var många frågor. Vi får ta så mycket vi hinner.

När vi pratar om riksdagens kontrollmakt, blad 13, är det bland annat att riksdagens kontrollmakt utövas genom konstitutionsutskottet, JO, Riksrevisionen, riksdagsledamöternas interpellationer och frågor till statsråden och så vidare. Vi går inte in och gör revision. Riksrevisionen har lagt rapporten på vårt bord. De säger: Be regeringen göra det och det!

När vi träffar företrädare för regeringen och Försäkringskassan ser vi att det redan är påbörjat. Då tycker jag inte att vi behöver ha tillkännagivandet för att regeringen ska göra det här.

När det gäller finansiell samordning och de sakerna minns jag den debatten i december för drygt ett år sedan. Det har varit i gång ett år. Det är en process som tar tid att komma i gång. Jag vet att de från Socsam-försöken sade: Låt det nu ta tid! Det är så viktigt att det här är förankrat. Om vi säger att från och med kl. 1 i natt ska alla bilar köra max 90 kan vi peka med hela handen. Men när det gäller att få i gång den här oerhört intressanta verksamheten av finansiell samordning där fyra myndigheter ska samverka och där människor ska förena synsätt tar det tid.

Jag ser att talartiden är ute, men vi får väl fortsätta vid ett senare tillfälle.

Anf. 91 KENNETH LANTZ (kd) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja koncentrera mig på en liten men inte oväsentlig del i betänkandet. Det har med avstämningsmöten att göra.

Avstämningsmötena kan ligga till grund för bättre rehabiliteringsinsatser. Försäkringskassan erkänner också att man bör använda avstämningsmötena som en bra beslutsgrund. Jag skulle vilja fråga Mariann Ytterberg vad man avser med det faktum att försäkringskassorna inte direkt väl uppfyller kraven på att hålla avstämningsmöten. Vid flera besök i kassorna får jag information om att det inte är så väldigt många, att man skulle kunna ha haft betydligt fler. Om regeringen står för att vi ska minska ohälsotalen och förbättra förutsättningarna för rehabilitering hur tänker då regeringen använda möjligheterna att förbättra avstämningsmötena ute i kassorna?

Anf. 92 MARIANN YTTERBERG (s) replik:

Herr talman! Vi besöker tydligen olika kassor. Jag har träffat kassor där man har väldigt många avstämningsmöten och där man upplever att det är så oerhört positivt att det verkligen är ett redskap. Många av oss ledamöter, inte bara i socialförsäkringsutskottet utan även i andra utskott, finns ju med nu i de nya försäkringsdelegationerna som ledamöter. Då har vi alla möjligheter att påverka och driva där vi är.

Det som Kenneth Lantz påpekar är väldigt viktigt. Det ska inte bero på var i landet man bor om man får ett avstämningsmöte eller inte. Det ska verkligen fungera. Vi ska arbeta för att dra i gång detta. Det är oerhört viktigt. Vi får ligga på regeringen.

Anf. 93 KENNETH LANTZ (kd) replik:

Herr talman! Det sista – att detta får vi jaga regeringen med – kan vi skriva ned i lite tyngre och kraftigare text. Det skulle vara smakfullt om socialdemokraterna i riksdagen kunde påtala för regeringen att det inte är tillfredsställande som läget är i dag.

Vi är många som besöker försäkringskassorna och får signalen att avstämningsmötena är nedskrivna på papper, men de finns inte i verkligheten. Det är inte tillräckligt med avstämningsmöten ute i de län där försäkringskassorna bedriver sin verksamhet.

Jag vill återigen gärna höra Mariann Ytterberg påtala behovet av en markering åt regeringen att avstämningsmötena är bra. – Det framkom

också vid något av våra seminarier i andrakammarsalen.– Men de är inte tillräckligt många.

Regeringen måste ta ett kraftigare grepp kring frågan om avstämningsmöten. Delar Mariann Ytterberg min uppfattning?

Anf. 94 MARIANN YTTERBERG (s) replik:

Herr talman! Ja, jag delar uppfattningen att vi har intresse av att det händer något med de beslut vi fattar här. Det gäller inte minst om man är ett parti som är regeringsföreträdare.

Hade jag sagt nej till beslutet och varit emot det kunde det vara det samma. Men är jag med på båten och tycker att det är ett viktigt redskap har jag ju också intresse av att se att det verkligen kommer till stånd.

Jag tror, precis som Kenneth Lantz, att just avstämningsmötena kan vara ett oerhört viktigt redskap i det här arbetet.

Anf. 95 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Vi har som bekant ett arbetsliv som sliter på människor. Vi har långa arbetsdagar, ytterligare förlängda för flera kvinnor av tyngande hemarbete.

Arbets-skador, olyckor och utslitning i kropp och själ och sinne gör att många till slut inte orkar utan tvingas ta en paus från det aktiva arbetslivet. Det är en rättighet att så småningom, när man har möjlighet till det, få en chans och hjälp att komma tillbaka. Det är viktigt också för att man ska se till att förhindra långvarigt utanförskap från arbetsmarknaden.

Det är därför det är nödvändigt med ett rehabiliteringsarbete som faktiskt fungerar. Där finns en hel del övrigt att önska.

Låt mig först stjäla några ögonblick för att säga att det givetvis också är viktigt att man förebygger arbetsskador och utslagning från arbetsmarknaden. Det är värt att notera att sjuktalen skjuter i höjden några år efter de omfattande nedskärningarna på den offentliga sektorn under 90-talet. Färre skulle ju plötsligt göra mycket mer.

Oavsett om det går under beteckningen slimmade organisationsmodeller, *just-in-time*-system eller bara flexibilitet innebär det att pressen och hetsen på dem som arbetar ökar. Visst klarar många det under några år, men inte hur länge som helst.

Svaret på hur sjuktalen ska minska är därför inte bara ett rymligt arbetsliv och möjlighet till rehabilitering som fungerar, utan också fler människor i arbete, att man delar på de arbetsuppgifter som finns och fler människor som har bättre rättigheter och mer inflytande över sitt eget arbete.

Herr talman! Det vi i dag diskuterar är Riksrevisionens granskning av Försäkringskassans köp av rehabiliteringstjänster. Mycket av den kritik som har formulerats om hur sakernas tillstånd är är det lätt att instämma i för den som känner verkligheten. Det är också bland annat för att öka rättssäkerheten som den nya myndigheten Försäkringskassan nu har bildats. Det är mot bakgrund av att mycket går att förbättra som andra insatser görs, vilket det redan har redogjorts för i debatten.

Man kan förstås uppleva en viss frustration över utredningarnas och översynernas Sverige. Jag känner ibland det. Samtidigt är det bra att ha ett underlag innan man springer i väg och fattar beslut.

Prot. 2004/05:99
6 april

*Riksrevisionens
granskning av
Försäkringskassans
köp av tjänster
för rehabilitering*

Därför välkomnar vi att regeringen avser att genom en särskild utredare göra en översyn av arbetsgivares ansvar för att upprätta rehabiliteringsutredning och vidta andra åtgärder för att den enskilde ska kunna komma tillbaka till arbetet då det är det som kan göras, och att det faktiskt nu sker.

I det sammanhanget kommer förstas Riksrevisionens rapport att vara ett av underlagen. Den avslås inte. Den ligger till grund för kommande arbete.

Herr talman! Alliansen försöker formera sig. Det kan de ju hålla på med bäst de vill. Få människor vid sunda vätskor går på reptricket att samma partier som står bakom de omfattande nedskärningarna för snart 15 år sedan nu skulle vara bäst lämpade att ta hand om den utslagning man själv en gång skapat. Få kvinnor i offentlig sektor lär vara lätta att övertyga om att de nu ska få en bättre rehabilitering tillbaka till ett arbetsliv av samma politiska krafter som på sin dagordning har sänkt nivåer i ersättningsystemen och som säger nej till varje försök med arbetstidsförkortning.

I dag föreslår man saker som i allt väsentligt redan är på gång. Det är naturligtvis inte förbjudet att göra det. Kammaren ska vara en arena för debatt även kring saker man är relativt överens om. Men pratet om att alliansen utgör ett verkligt politiskt alternativ blir nog allt tommare.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 96 MONA JÖNSSON (mp):

Herr talman! I Riksrevisionens framställning i betänkandet begärs att regeringen ska klargöra gränsdragningen mellan Försäkringskassans och arbetsgivarnas ansvar för rehabilitering och vidta åtgärder för att förbättra styrning, ledning och uppföljning av Försäkringskassans arbete inom rehabiliteringsområdet.

Jag vill börja med att säga att framställningen gjordes i höstas, alltså innan den nya sammanhållna Försäkringskassan startade.

Alla partier här i riksdagen var medvetna om att det fanns skillnader mellan de olika försäkringskassorna. Det var en av anledningarna till att vi förra året beslutade om en ny organisation för Försäkringskassan. Den nya organisationen har varit i gång under lite drygt tre månader, och man ser nu över hur man ska komma till rätta med det som Riksrevisionen lyfter. Före sommaren kommer ett förslag från Försäkringskassans ledning om hur man ska bli bättre.

Arbetsgivarna har sedan 1992 ett förstahandsansvar för rehabiliteringen. Regeringen håller nu, tillsammans med oss i samarbetspartierna, på att ta fram direktiv till en utredning som ska se över delar av arbetsgivarens ansvar för rehabilitering och också se över Försäkringskassans del och roll i det hela. Jag tror att vi är så långt framme att man kommer att ta ett beslut på nästa regeringssammanträde, eller eventuellt det efter.

Vidare pågår ett arbete mellan oss samarbetspartier att se över hur vi kan underlätta för enskilda sjukskrivna att få hjälp och stöd om man inte kan komma tillbaka till sitt gamla arbete.

Vi i Miljöpartiet tycker att det är viktigt att man i sammanhanget också tittar över hur man ska komma till rätta med den olika behandling som kvinnor och män får vad gäller tillgången till kvaliteten i rehabiliteringen. Det finns en hel del att göra också vad gäller utbildning om all

slags diskriminering. Det ska inte vara så att drabbade människor ska behöva känna att man inte behandlas lika inom den offentliga sektorn, oavsett vilken diskrimineringsgrund det gäller eller om det är inom försäkringskassa, arbetsförmedling eller sjukvård.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Det pågår just nu en hel del, som Mariann Ytterberg berättade om. Efter att ha pratat med Kurt Malmborg vet jag att han tänker se till att avstämningsmöten kommer att bli vanligare inom Försäkringskassan, vilket Linnéa Darell efterlyste.

Tyvärre kan jag också tycka att allt tar för lång tid och att mycket skulle ha uppmärksammats tidigare.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 8 §.)

*Riksrevisionens
granskning av
Försäkringskassans
köp av tjänster
för rehabilitering*

7 § Alkoholpolitik

Föredrogs
socialutskottets
2004/05:SoU9
Alkoholpolitik.

Alkoholpolitik

betänkande

Anf. 97 LARS MEJERN LARSSON (s):

Herr talman! I detta ärende behandlas socialutskottets betänkande angående alkoholpolitik. I betänkandet behandlas drygt 130 motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna under 2003 och 2004 och tio motionsyrkanden väckta med anledning av propositionen Alkoholpolitiska frågor.

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen på en punkt. Det gäller ålderskontrollen vid folkölsförsäljningen.

Ett av alkoholpolitikens huvudsyften är att skydda ungdomarna från alkoholens negativa sidor. Det är därför av största vikt att åldersgränserna vid försäljning av folköl efterlevs.

Under 2001 gjordes vissa ändringar i alkohollagen med syfte att stärka förutsättningarna för att bestämmelserna om åldersgränser ska följas. Ett omfattande arbete på området har vidare genomförts av bland annat Statens folkhälsoinstitut och Alkoholkommittén. Trots dessa åtgärder visar nyligen genomförda undersökningar att ålderskontrollerna vid folkölsförsäljning i livsmedelsbutiker fortfarande är oacceptabelt bristfälliga. Det är därmed för enkelt att köpa folköl för ungdomar under 18 år.

Regeringen avser att i en kommande proposition om en ny nationell handlingsplan för att förebygga alkoholskador presentera de åtgärder som övervägs för att få till stånd en bättre fungerande ålderskontroll.

Utskottet ser med stor oro på den rådande situationen när det gäller folkölsförsäljningen till ungdomar. Utskottet föreslår mot denna bakgrund och med anledning av ett tjugotal motionsyrkanden ett tillkännagivande till regeringen rörande den bristande ålderskontrollen i samband med folkölsförsäljning i livsmedelsbutiker. Utskottet anser att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag i frågan.

Utskottet avstyrker övriga motioner, främst med hänvisning till tidigare ställningstaganden samt till pågående och aviserade åtgärder på området.

I betänkandet finns 20 reservationer och sex särskilda yttranden.

Herr talman! Med denna inledning överlämnar jag ärendet till debattörerna.

Anf. 98 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Vår uppgift som politiker är att skapa förutsättningar för enskilt ansvarstagande och på olika sätt hjälpa och stödja dem som saknar förutsättningar att själva ta ett sådant ansvar.

Låt oss först slå fast att behovet av en ny alkoholpolitik är stort och kräver en kombination av ett stort antal åtgärder. Svartsprit och kriminalitet måste bekämpas genom förstärkta resurser till polis och tull. Vi vill också öka det lokala förebyggande arbetet när det gäller alkoholens skadeverkningar med insatser på skolhälsovården, mödravårdscentralen, barnhälsovården och på restauranger. Utbildningen av sjukvårdspersonal inom primärvården måste stärkas. Framför allt är det viktigt med ökad kunskap om hur alkoholanvändningen bland ungdomar ska kunna minska. Vi vill också betona betydelsen av alkoholfria miljöer och vikten av personligt ansvarstagande.

Herr talman! Regeringens politik har havererat. På annat sätt kan man inte tyda alla de förslag som nu kommit i Kent Härstedts utredning och som är av den modellen att de faktiskt hade kunnat vara genomförda långt tidigare. Regeringens vänta-och-se-politik har varit och är förödande.

Jag ska läsa ett citat från Dagens Samhälle, nr 2/2005. Där skriver Verdandi: ”Men det duger inte att stoppa huvudet i sanden och krampaktigt hålla fast vid gamla metoder och lösningar.” Så skriver Verdandi själva och förordar en snabb skattesänkning på alla alkoholprodukter.

Socialdemokraterna fortsätter att sila mygg och svälja kameler. Exempel på detta är hur regeringen värnar sitt eget stora bolag Vin & Sprit, som tjänar mångmiljardbelopp med mördande reklam. I Sverige är reklam för alkohol förbjuden. Utomlands är den dock tillåten, och där använder sig Sveriges regering av möjligheten att med mördande reklam för alkohol få så många som möjligt att dricka så mycket som möjligt. Samtidigt, herr talman, förbjuder regeringen småskaliga producenter att sälja sina stackars flaskor ute på gården där man har producerat dem.

Tidningen Land har gjort en genomlysning av alkohol som tillverkas i Sverige och säljs genom så kallad gårdsförsäljning. Där säger en: Det här är ett imponerande vin i världsklass av svenska druvor. Om en annan skriver man: Hallonen är plockade på sörmländsk ljunghörnan – toppen!

Varför ska inte denna gårdsförsäljning kunna ske under kontrollerade former, med en skattesats som är bestämd av regeringen, med ålderskontroll och med alla tänkbara kontroller? Varför ska de inte kunna få sälja sina egentillverkade flaskor ute på gården när regeringen får sälja miljarder flaskor vodka och annan sprit i utlandet? Jag förstår inte detta.

Det finns ytterligare exempel på klåfingrighet och misstro. Vi anser att en lagstiftning som inte medger minsta lilla avsteg vid speciella situationer och under ordnade former snart förlorar sin legitimitet. Vid exem-

pelvis kulturella eller historiska evenemang är det viktigt att olika län eller regioner kan få visa sin särart. För att underlätta för dessa evenemang skulle länsstyrelsen generellt ha möjlighet att göra vissa undantag från alkohollagstiftningen, men det gör man inte. Man är väldigt restriktiv.

Vidare är vi kritiska till att näringsidkare i dag möter stora svårigheter när det gäller att få tillstånd att servera mat och alkoholdryck till sina gäster. Ska denna näringsverksamhet kunna utvecklas på ett positivt och ansvarsfullt sätt krävs att tillstånd kan ges och undantag göras utifrån de nya förhållanden som gäller. Tiden står inte stilla. Vi lever inte i en gången tid.

Vi anser därför att det är viktigt att göra en översyn av alkohollagens regler om serveringstillstånd. Ge generösa serveringstillstånd – ja! Men se också till att hitta åtgärder för att snabbt dra tillbaka tillstånden om man inte sköter sin verksamhet på ett ansvarsfullt sätt!

Ett annat exempel på stelbenthet och trångsynthet är att det enligt alkohollagen inte är möjligt att servera vin eller starköl på konserter eller teaterföreställningar annat än i pauserna. Då jag inte tror att teater- eller konsertbesökare är de som i första hand finns i riskzonen för att bli alkoholmissbrukare tycker jag att det är konstigt att man inte kan få inleda eller avsluta ett teater- eller konsertbesök med ett glas vin eller öl. Nej, det står i lagen att detta bara får ske i pauserna.

Det här gör att Sveriges konsert- och teaterföreningar nu försöker tricksa med detta. Man gör en välkomsthälsning på teatern, och så gör man en paus. Då kan folk ta ett glas vin, och sedan börjar föreställningen. Då har det blivit en paus.

Lagen förlorar legitimitet om vi ska hålla på med det här tricksandet. Sådan här stelbenthet har ett löjets skimmer över sig.

Det finns ytterligare en stelbent och rätt onödig sak som jag skulle vilja vädja till majoriteten att faktiskt titta över. Det handlar om att yrkesmässig hantering av livsmedel kan ges tillfälligt tillstånd att ske i annan lokal än godkänd livsmedelslokal, men i alkohollagen medges inte samma undantag. Det innebär att även om det på något ställe finns undantag för att få sälja livsmedel och det finns ett brett sortiment får man ändå inte sälja till exempel folköl.

Detta problem har vi haft uppe. Jag medger att vi har diskuterat det i utskottet. Det fanns en viss förståelse för att man till exempel i Svenska Turistföreningens fjällstugor dit inga vägar går eller ute i kustbandet skulle kunna få sälja också folköl där man säljer livsmedel. Majoriteten har nu sagt att vi ska väl uppmana regeringen att kanske någon gång när man ändå tittar över detta ta fram det här. Jag vet att när vi kommer med sådana här propåer från socialutskottet som inte är önskvärda för regeringen stoppas de i någon byrålåda där de sedan blir liggande. Jag vädjar: Sådana här små irriterande moment bör ni ta bort om vi ska ha en trovärdighet i alkohollagstiftningen.

Herr talman! Om reklamförbud, låg tillgänglighet och höga skatter vore lösningen borde vi inte ha några alkoholproblem i Sverige, för det är precis så vi har det nu.

Slutligen hade det varit intressant att få en kommentar från Martin Nilsson vad gäller förslaget om skattesänkning från Kent Härstedt. Skattesänkningen för sig ligger naturligtvis på Skattekommittén, men ef-

tersom det nämns i Kent Härstedts utredning att det är en viktig del i en minskad alkoholkonsumtion vore det intressant att trots det få höra vad Martin Nilsson anser om den skattesänkingsfråga som finns i Kent Härstedts utredning.

Anf. 99 ULRIK LINDGREN (kd):

Herr talman! Socialutskottets betänkande om alkoholpolitik innehåller ett tillkännagivande angående den bristande ålderskontrollen i livsmedelsbutiker i samband med folkölsförsäljning. Utskottet begär att regeringen snarast ska återkomma med förslag i frågan för att få fram en bättre ålderskontroll i livsmedelsbutikerna.

Den här frågan har diskuterats år efter år efter att samma sak har konstaterats, nämligen att ålderskontrollen inte fungerar. Såväl Ungdomens Nykterhetsförbunds ålderskontroller som handelns egna kontroller visar att till ungefär 50 % fungerar den inte. Nu senast har Ungdomens Nykterhetsförbund visat att 12 av 17 Stockholmsbutiker säljer folköl till minderåriga. Handeln klarar inte av kontrollen, och kommunerna klarar inte tillsynen.

Kristdemokraterna välkomnar givetvis utskottets begäran till regeringen om förslag till hur ålderskontrollen ska bli bättre. Men det återstår att se vad regeringen kommer fram till.

På en fråga av mig till Morgan Johansson tidigare i år om vilka åtgärder statsrådet tänker vidta med tanke på hur illa det fungerar svarade han att den nya nationella handlingsplanen, som ska komma i år, kommer att presentera vilka åtgärder för bättre ålderskontroll som regeringen överväger. Att överväga är ju inte riktigt samma sak som skarpa förslag, utan det återstår att se.

Men Alkoholinförselutredningens betänkande *Gränslös utmaning*, som har kommit nyss, föreslår i alla fall som åtgärd att åldern för inköp av öl i livsmedelsbutik höjs från 18 till 20 år. Det är inte så dumt.

Det finns kommuner, till exempel Falun, händelsevis, där handlarna och kommunen på frivillig väg infört en åldersgräns på 20 år för inköp av öl i livsmedelsbutik. Det har varit framgångsrikt i så måtto att livsmedelshandlarna har slutit upp kring överenskommelsen, och den har nu gällt i över ett år.

Svagheten med förslaget är förstås att det inte löser problemet med ålderskontrollen. Men den här typen av överenskommelse mellan handlarna höjer definitivt medvetenheten och ger därmed större uppmärksamhet på ålder vid inköp. Det är i vart fall min övertygelse.

Alkoholinförselutredningen föreslår också en skärpning av kommunernas skyldighet att ingripa mot butiker som inte sköter ålderskontrollerna. Kristdemokraterna kommer naturligtvis att se positivt på hur det här slutligen kommer att landa och se ut i regeringens förslag. Kanske att vänsterkartellen också i denna debatt har något ytterligare besked och en precisering av hur man kommer att leva upp till utskottets tillkännagivande om bättre ålderskontroll.

För att förbättra kan jag tänka mig en rad åtgärder vad gäller ålderskontrollen. Man kan tänka sig att en handlare gör det tekniskt omöjligt att genomföra köp om inte legitimation visas upp och trycks in i datasystemet. Det skulle naturligtvis också vara ett väldigt bra stöd för kassörskan som i dag ofta får ta ett starkt personligt ansvar för vilka som kommer sent en kväll och handlar. Det är ofta en del av kompisskapet när det gäller vilka som handlar. Man kan naturligtvis också tänka sig att försälningen av det starkare ölet på 3,5 % flyttas till Systemet.

Ett vidmakthållande av åldersgränser är en åtgärd som har effekt. Det är naturligtvis långt ifrån en hel lösning men ändå av forskare värderad som en åtgärd som fungerar. Det finns mycket som vi kan önska oss, men detta är ändå en åtgärd som är en del av det möjliga.

Herr talman! Jag vill erinra om det utskottet inledningsvis skriver när utskottet återger text från förra gången utskottet behandlade alkoholmotioner, nämligen hösten 2003. Det var inget parti som då reserverade sig mot att lyfta fram folkhälsofrågan inom EU, skriver vi i vårt betänkande i dag. Utskottet ville också stryka under vikten av att verka för sänkta införselkvoter, kan man tänka, och en begränsning av alkoholreklamen, alltså tre områden där det då, hösten 2003, rådde politisk enighet.

IOGT-NTO har visat att alla EU-länder har vidtagit åtgärder i restriktiv riktning. Det kan röra sig om åtgärder inom skattepolitiken. Man har justerat upp skatter. Det kan handla om åldersgränser. Man har blivit mer bestämd med sådana och flyttat upp åldersgränser. Man har åtgärdat trafik och alkohol och infört strängare bestämmelser, och man har infört restriktioner när det gäller reklam. Frankrike fick förra året igenom ett mycket strängt reklamförbud.

EU är inte en omöjlig, statisk kloss som för alltid ligger fixerad utan det har visat sig att EU-kollektivet rör sig, om än sakta, i någorlunda rätt riktning. EU har en större medvetenhet om alkoholens skadeverkningar i dag än man hade för 10–20 år sedan och att alkoholen har stor folkhälsopolitisk betydelse.

Det andra området vi var eniga om 2003 var alkoholreklamen. Den har vi inte stoppat, men vi har ändå kringränt alkoholreklamen med en rad begränsningar.

På det tredje området som vi var eniga om hösten 2003, att begränsa införselkvoterna, har däremot inte vänsterkartellen visat framfötterna precis. Socialdemokraterna gav redan före 2003 upp i förhandlingarna med EU om införselkvoter och har sedan inte velat anstränga sig i frågan. Eftersom de en gång har förklarat att det inte är möjligt kan de ju själva inte sedan bekräfta att de har haft fel. Det måste så att säga vara omöjligt även fortsättningsvis för Socialdemokraterna.

Kristdemokraterna anser fortfarande att Sverige ska verka för lägre införselkvoter och att det är värt en prövning om Sverige ensidigt kan återinföra de införselkvoter vi fick vid medlemskapsförhandlingarna eller om vi kan få till stånd en gemensam uppgörelse i gemenskapen. Igen kan det sägas: Varför inte försöka aktivt tala med EU eftersom andra länder kan få igenom viktiga restriktioner?

Vi tycker fortfarande att det är fel att sänka alkoholskatterna. Det är att avsiktligt ge upp, att medvetet öka alkoholskadorna, något som inte minst Folkhälsoinstitutet nyligen har visat.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 5 om alkoholäskan. Det finns anledning att ägna den särskild uppmärksamhet. Den här drycken lockar särskilt människor i yngre åldrar och flickor. Man kan säga att det är precis det som är avsikten. Den ska locka nya och yngre konsumenter. Den är söt och smakar inte alkohol utan läsk.

Kristdemokraterna välkomnar naturligtvis den höjning av skatten på alkoholäsk som föreslås av Alkoholinförelutredningen.

Det är också värt att säga, apropå alkoholäskan, att det finns en ny produkt att se upp med. Näringsintresset strävar här efter nya kunder oavbrutet. Enligt alkohollagen är det endast drycken öl, som har en starkare alkoholhalt än 2,25 %, som får säljas i dagligvaruhandeln. Men den nya dryck som är på gång kringgår lagen. Produkten framställs från början som öl, men färg och smakämnen filtreras bort. I stället tillsätts andra smakämnen som gör att drycken uppfattas som cider. Och cider med en otillåten alkoholhalt på 3,5 % säljs därmed i dagligvaruhandeln, trots att det inte är tillåtet, enbart tillkommet för att locka nya kunder.

Jag yrkar bifall som sagt, herr talman, till reservation nr 5.

Anf. 100 GUNILLA WAHLÉN (v):

Herr talman! Alkoholkonsumtionen har ökat kraftigt i Sverige som ett direkt resultat av EU-inträdet och raserandet av svensk alkoholpolitik, som EU-etablissemang har drivit igenom. Privatinförelsen av alkohol har ökat kraftigt. Alkoholskatten har sänkts, och barn och ungdomar kan nu på olika sätt köpa smuggelsprit för 100 kr literen lite varstans i landet.

Ökningen av konsumtionen visar sig redan nu i form av ökade alkoholskador. Det är både akuta skador och kroniska skador. Ett exempel är Stockholms län där alkoholrelaterade skador som skrumplever och inflammation i bukspottskörteln har ökat kraftigt. Det finns också studier som visar att andelen rattfyllerister har ökat, även om där finns en viss osäkerhet på grund av ändrade rutiner hos polisen. En ytterligare mycket tragisk förändring i alkoholkonsumtionen är att andelen kvinnor som dricker under graviditeten har ökat.

Samtidigt som konsumtionen ökar kraftigt finns det ett samband med våldsbrott. På krogar, på stan och inte minst i hemmet – mot kvinnor och barn – finns det en koppling mellan alkohol och våld. En del forskare hävdar att ända upp till 80 % av alla våldsbrott begås under påverkan av alkohol. Sambanden mellan totalkonsumtion och alkoholskador i befolkningen är väl kända. Forskning visar också att pris- och tillgänglighetsåtgärder är de skarpaste instrumenten mot detta. Utbildning och information kan aldrig ersätta dem i effektivitet. Sverige har i relation till EU tidigare varit det land med lägst totalkonsumtion av alkohol. Det håller nu snabbt på att förändras, och vi närmar oss i rask takt övriga EU-länders alkoholkonsumtion.

Detta betänkande är ett motionsbetänkande där olika motioner från allmänna motionstiden tas upp. Det är viktigt och riktigt att det tillsattes en utredning, som Kent Härstedt har lett, för att ha något på fötterna när nödvändiga åtgärder ska vidtas med anledning av den situation som har inträtt. Under våren kommer fler konkreta förslag till vad som ska göras.

Det finns också motioner som pläderar för ökad gårdsförsäljning och en ändring av reglerna för försäljning vid teatrar, fjällstugor, kust- och sommarstugor.

Det är viktigt att ta reda på de konsekvenser som har blivit nu, skärpa reglerna och sedan se om man möjligtvis ska ändra på de regler som kan bestämmas inom landet innan tillgängligheten förändras. Att öka tillgängligheten på teatrar och i fjällstugeområden är ett sätt att göra något ytterligare tillgängligt, förutom de problem vi har fått med den tillgänglighet som finns i dag och med den prissänkning som skett med de regler som gäller i dag.

Herr talman! Vänsterpartiet anser att det behövs en översyn av regelverket och tillsynen när det gäller alkohol och unga – i synnerhet avseende folkölet. Det räcker inte att UNF får bidrag till att bedriva kampanj och undersökningar. Så sent som i dag har vi fått ytterligare bevis på att ålderskontroll vid försäljning av folköl inte fungerar. Unga kan köpa alkohol nästan helt fritt i butiker, på bensinstationer och på många andra försäljningsställen trots gällande åldersgränser och skyldighet att göra legitimationskontroll. Utskottets tillkännagivande är ett mycket viktigt krav till regeringen att återkomma till riksdagen med åtgärdsförslag för att stoppa denna försäljning. Regeringen måste ta sitt ansvar.

Vänsterpartiet menar att det nu också finns skäl för regeringen att överväga vilka möjligheter och konsekvenser som finns för att överföra folkölsförsäljningen till Systembolaget. Det bör övervägas mot bakgrund av att efterlevnaden av reglerna för folkölsförsäljning i detaljhandeln fortfarande inte fungerar.

Regeringen har i propositionen *Alkoholpolitiska frågor*, vilken Vänsterpartiet står bakom, föreslagit att begreppet alkoholpolitiska olägenheter utmönstras ur alkohollagen. Alkoholpolitiska olägenheter föreslås i propositionen ersättas med uttrycket olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa vid prövning om tillstånd och serveringstider. Det är en bra ändring som ger kommunerna tydligare vägledning vid beslut om serveringstillstånd. Antalet serveringstillstånd och förlängda serveringstider har ökat, vilket också innebär en ökad tillgänglighet av alkohol.

Vänsterpartiet menar att den utvecklingen måste följas. Inte minst måste kommunernas tillsynsansvar och beslut om serveringstillstånd följas upp. Det är mycket angeläget att få en kartläggning och en konsekvensbeskrivning ur ett folkhälsoperspektiv av den ökning som skett vad avser den ökande tillgängligheten som blivit resultatet av alltfler tillstånd och förlängda utskänkningstider.

Dagens betänkande avhandlar, som jag redan tidigare har sagt, en rad motioner från allmänna motionstiden. Många av de yrkanden vi har från Vänsterpartiet är förslag som bereds inom ramen för det arbete som pågår utifrån det utredningsuppdrag som Kent Härstedt har haft. De frågorna kommer jag att återkomma till senare.

Dock återstår några motionsyrkanden som vi vidhåller i detta betänkande. Det gäller exempelvis att tillståndshavare som fällts för diskriminering av sina gäster ska få sitt serveringstillstånd indraget, förstärkta riktade informationsinsatser till dem som arbetar med barn och unga inom socialtjänsten och en utredning om en definition av vilka drycker som ska betecknas som alkoholfria.

Vänsterpartiet anser att folkhälsoperspektivet och risken för ökat våld är ett par viktiga argument för att bibehålla en restriktiv alkoholpolitik. Vi ser med oro på den utveckling som sker i dag med alltfler serverings-

tillstånd på festivaler och gatufester samt längre öppettider in på småtimmarna. Tillsynen och konsekvenserna av denna utveckling måste kartläggas för att se om det är nödvändigt att ändra dessa regler.

Jag står givetvis bakom alla Vänsterpartiets motioner, men för tids vinnande avser jag att i dagens betänkande yrka bifall till reservation 13.

Anf. 101 ULRİK LINDGREN (kd) replik:

Herr talman! Gunilla Wahlén inledde med att säga att vi har fått ett större problem på grund av EU-medlemskapet. Det håller jag naturligtvis med om. Vi har fått prissänkningar och lägre införselkvoter genom EU-medlemskapet som har givit oss en högre konsumtion i Sverige – till skada för oss.

Under alla omständigheter har vi naturligtvis ändå ett eget ansvar. Frågan är vad vi tar för ansvar. Vilket ansvar tar Vänsterpartiet och vilket ansvar tar Kristdemokraterna för att mildra skadeeffekterna? Nu finns det skattesänkingsförslag på gång via regeringspartiet. Hittills har det funnits ett kompakt motstånd från regeringspartiet vad gäller att Sverige ska verka för att införa lägre införselkvoter. Jag vill naturligtvis ha besked om var Vänsterpartiet står i dessa frågor i dag. Jag vill också ha besked om vad det är ni har drivit när ni har förhandlat inför vårbudgeten. Vad har ni gjort för att, om möjligt, ha lite större framgång för det som vi har uppfattat att vi har gemensamt, det vill säga motståndet mot skattesänkningar och en vilja att införa lägre införselkvoter igen i Sverige? Har Vänsterpartiet något besked på de två punkterna i dag?

Anf. 102 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Herr talman! Jag är glad att jag får frågan om skatter och krav på skattesänkning och införselkvoter. Vi i Vänsterpartiet har klart och tydligt visat både i våra motioner, i våra yrkanden och i den allmänna debatten att vi tar avstånd från en skattesänkning. Vi är inte villiga till att medverka till en skattesänkning av samma skäl som bland annat Kristdemokraterna har. Prisinstrumentet är ett viktigt instrument. Ett lägre pris ökar risken för en ökad konsumtion. Det är helt självklart.

Vi är också mycket kritiska mot de införselkvoter som finns i dag. Vi har i olika sammanhang tagit upp diskussionen att genom samarbete med till exempel de nordiska länderna, baltstaterna och olika EU-länder om att höja skatterna. Det kallas för privatinförsel, men det är dåligt reglerat vad det egentligen är. Där är det viktigt att strama upp och få tydliga regler för införselkvoterna.

Anf. 103 ULRİK LINDGREN (kd) replik:

Herr talman! Kristdemokraterna tror också att det går att införa lägre införselkvoter i Sverige om vi lägger manken till, åtminstone får saken prövad. Betyder beskeden från Gunilla Wahlén och Vänsterpartiet att det kommer att tas något sådant ytterligare initiativ? Vad har hänt i era förhandlingar inför vårpropositionen som har dragit ut på tiden och som återigen blev klara i sista minuten? Har ni fått fram något ytterligare av förhandlingsvärde på området om införselkvoter? Eller håller ni upp detta som en ”plakatpolitik” när det passar men inte har drivit frågan ordentligt mot regeringspartiet?

Beträffande skatterna undrar jag om beskedet från Gunilla Wahlén här i dag betyder att det inte blir någon skattesänkning på alkohol i Sverige detta år.

Det som hittills sagts är ju att regeringen återkommer i höst. Man tror sig då i budgetförhandlingarna kanske hitta en partner som är villig att medverka till att vi får skattesänkningar.

Betyder alltså beskedet från Vänsterpartiet att ni inte kommer att medverka här och att det därmed i praktiken inte blir någon skattesänkning på alkohol i Sverige i år?

Alkoholpolitik

Anf. 104 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Herr talman! När det gäller införselkvoter och EU-förhandlingar är det, tyvärr, i det här läget så att det är regeringen som för EU-förhandlingarna, i de rum där EU-förhandlingarna ska föras. Vi har precis samma möjligheter att påverka regeringen när det gäller vilka frågor de ska driva i förhandlingarna.

Jag är övertygad om att regeringen driver frågan om att få genomslag för folkhälsoperspektivet och få genomslag för en förändring av införselkvoterna. Men i och med medlemskapet i EU är Sverige i händerna på EU:s hela regelverk. Jag hoppas dock verkligen att Sverige oförtröttligt arbetar med frågan och att vi själva mycket mer ska kunna styra upp det här med införselkvoter.

Vad gäller frågan om skatter och skatteförändringar till hösten vill jag svara att Vänsterpartiet faktiskt inte avgör hur skatteläget ska se ut. Vi har inte diskuterat skatter under våren. Under hösten kommer vi fortsatt att stå fast vid att vi inte ska ha skattesänkningar. Men som i andra frågor finns det ju möjligheter. Jag kan dock inte svara, utan man får nog fråga regeringspartiet hur man där ställer sig till att diskutera frågan under hösten.

Anf. 105 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag börjar med att återge ett avsnitt i Lewis Carrolls bok *Alice i Underlandet*:

- Vill du vara snäll och tala om för mig vilken väg jag ska ta härifrån?
- Det beror på vart du vill komma, svarade katten.
- Det spelar inte så stor roll ..., sade Alice.
- Då spelar det heller ingen roll vilken väg du tar, sade katten.

Vart vill vi komma med alkoholpolitiken? Ska vi lägga oss platt för angreppen mot och trycket på svensk alkoholpolitik när det gäller att öka friheten för alkoholen med billigare alkohol och ökad tillgänglighet? Ska vi se alkoholen som vilken vara som helst?

Eller ska vi sätta folkhälsan i fokus, stå upp för en fortsatt restriktiv alkoholpolitik och med kraft agera för att kunna behålla den? Ska vi jobba för att internationellt och nationellt agera för att göra ett offensivt och aktivt arbete i syfte att värna vår alkoholpolitik? Ska vi mobilisera medborgarnas ansvarskänsla och det civila samhällets styrkor och se till att frivilligrörelsen, Folk rörelse-Sverige, ges bästa tänkbara förutsättningar?

För Centerpartiet är det klart: Alkoholen är en folkhälsofråga. Ökningen av totalkonsumtionen måste brytas. Ökad tillgänglighet leder till

ökad konsumtion som leder till ökade skador. Vi måste sänka totalkonsumtionen, skjuta upp tidpunkten för alkoholdebuten och finna fler alkoholfria miljöer.

Det spelar verkligen roll, fru talman, vilken väg vi tar. Jag känner en djup oro för de alltmer tillåtande krafter som finns omkring oss. Det här håller på att ställa till det, och det rejält.

Fru talman! Alkoholkonsumtionen i Sverige har ökat mycket snabbt under senare år. Sambandet mellan tidig alkoholdebut och risken för alkoholberoende, drogmissbruk och andra sociala problem är väl belagt. Om den här utvecklingen inte bryts kommer med största sannolikhet de sociala konsekvenserna i form av olyckor, våld, brott och social utslagning att bli mycket allvarliga. Därtill kommer de medicinska skadeverkingarna.

Det är viktigt att vi fokuserar alkoholpolitiken på att få så mycket av alkoholfrihet som möjligt. Speciellt i vissa situationer är det mycket angeläget. Det gäller då våra unga, de gravida och dem som kör bil.

Det är uppenbart att prisinstrumentet och försäljningsmonopolet i alkoholpolitiken har försvagats som en följd av EU:s införselregler. Från denna utgångspunkt måste Sveriges alkoholpolitik breddas samtidigt som vi slår vakt om befintliga instrument.

Folkresningen mot missbruket i slutet av 1800-talet ledde till en halvering av alkoholkonsumtionen. Det visar att attityden till alkohol i samhället är ett minst lika starkt styrmedel som till exempel prisinstrumentet. Det styrmedlet måste nu med alla medel aktiveras genom information, mobilisering av det civila samhället och normgivande skärpningar av lagstiftningen och genom att vi i vardagen tar ansvar för våra medmänniskor, inte minst våra ungdomar och våra arbetskamrater.

Jag yrkar bifall till reservation 2 där vi i Centerpartiet markerar vår tro på att medborgarens engagemang kanske är ett av de allra viktigaste sakerna för att lösa de problem som finns. I dagarna har det på ett, tycker jag, mycket förtjänstfullt sätt tagits upp av Barnombudsmannen, som i sin årsrapport riktar en rad uppmaningar inte minst till föräldrar med tonårsbarn.

Barnombudsmannen säger: Föräldrar måste våga vara föräldrar och sätta gränser. Samhället måste bygga upp alkoholfria alternativa verksamheter för ungdomar men också stötta föräldrarna. Föräldrar vet inte alltid hur betydelsefulla de är.

Det tycker jag är ett bra uttalande.

Inom EU:s ram bör Sverige verka för höjda minimiskatter på alkohol, skärpta införselregler samt möjligheten till nationella förbud mot alkoholareklam.

Från Centerpartiets sida vill vi slå vakt om försäljningsmonopolet för alkohol. Vi tror inte, som diskuterats, på en utvidgning av försäljningsmonopolet till att också gälla folkölet. Vi tror inte att det skulle ha avsedd effekt. Vi vill hålla fast vid en högskattepolitik för alkohol men inser och är medvetna om att vi kommer i situationer då vi behöver diskutera hur vi kan hålla fast vid den linjen. Vi kan säkert också behöva diskutera sänkningar av alkoholskatten i någon form. Detta är inget som Centerpartiet förordar eller vill, men vi inser att vi i framtiden kan komma dithän.

Fru talman! Dagens betänkande är väl, ärligt talat, egentligen inte så upphetsande. Det leder väl inte alkoholpolitiken eller insatserna för att åtgärda problemen särskilt mycket framåt. Tillkännagivandet om regeringens tillkortakommanden beträffande hur folkölsförsäljningen fungerar är vi överens om. I övrigt bekräftas partiernas ställningstaganden.

Om man däremot ger frågan en större bredd och ser att det nu finns en hel del förslag för diskussion, både egna och andras underlag att ta ställning till i alkoholfrågan, så kan man ändå se ett visst ljus i tunneln. Alkoholfrågan är svår, och alkoholen i frihet är farlig. En ansvarsfull alkoholpolitik som måste sättas i sitt samhällssammanhang är nödvändig, en uppgift som vi alla måste ta oss an.

Anf. 106 MARTIN NILSSON (s):

Fru talman! Det här är ju ett motionsbetänkande med ungefär 140 olika motionsyrkanden. Det är väl som Kenneth Johansson säger: I normalfallet kanske inte det hade varit det mest upphetsande här i världen.

I grunderna pekar utskottet på de punkter där man även tidigare har varit överens i stora drag. Vi verkar fortsatt för en restriktiv alkoholpolitik i en internationaliserad miljö som utmanar politiken. Vi kräver och jobbar med nya verktyg. Vi vill stärka det alkoholförebyggande och se den handlingsplan och den uppföljning som kommer. Vi vill se till att försöka slå vakt om distributionsmonopolet och om en försäljning under kontroll. Vi vill göra insatser mot illegal försäljning, och här ser vi fram emot de förslag som nu faktiskt ligger på riksdagens bord för att behandlas senare. Vi vill verka för fungerande åldersgränser som begränsar spridningen till ungdomar. På så sätt är inte så mycket nytt.

Men det är också så, som flera har varit inne på tidigare, att utskottet gör ett tillkännagivande till regeringen. Vi vill se åtgärder när det gäller folkölsförsäljningen, ett problem som har dokumenterats under lång tid. Vi har i utskottet tidigare velat ge de nya reglerna tid att verka och se vad som har hänt. Nu har vi resultat och siffror, och då är det viktigt att dra lärdom. Det är tydligt att gällande regler inte är nog. Uppemot varannan underårig kan köpa den dryck som är inkörspört till värre alkoholmissbruk – ett tydligt bevis för att nuvarande regelsystem inte räcker. Det händer inte en gång, utan det händer gång på gång. Det rapporteras av UNF, Folkhälsoinstitutet, kommuner och närpolis.

Då kan man som Kenneth Johansson säga att det är regeringens haveri. Jag tycker att det är att något lite ta ansvaret från dem som faktiskt säljer alkoholen. Det finns ett regelverk, och det finns de som inte använder regelverket. Är det då de som har beslutat om regelverket som har gjort fel, eller är det de som har brutit mot regelverket? Någonstans visar detta att branschens självreglering inte fungerar. Det visar att handlarna inte tar det ansvar som faktiskt behövs. Det visar framför allt principiellt det olämpliga i att låta ett privat vinstintresse styra försäljningen av starkare alkoholdrycker. Det kan då leda till slutsatsen att folkölet borde in på Systembolaget. Ja, det är väl långtifrån en självklar slutsats. Vi vet förvisso att Systembolaget klarar ålderskontroll på ett väldigt bra sätt, men det är också en risk med det, risken att övriga grupper leds in i ett annat konsumtionsmönster.

Därför är beställningen till regeringen nu att leverera hårdare kontroll. Vi behöver pröva olika metoder och se vilken som är mest framgångsrik.

Det kan vara tillsynsmetoder. Det kan vara påföljdsfrågor. Det kan vara hur försäljningen ska ske. Det finns en mängd olika metoder. Men det är kanske den viktigaste frågan i det här betänkandet.

I övrigt finns det 20 reservationer. Flera går i linje med utskottets majoritet till den grad att det ibland kan vara svårt att riktigt se skillnaden. I några fall handlar det om frågor som bereds där regeringen verkar för åtgärder i reservationernas riktning, men där det är lite skillnad på tempo. Jag tänker inte närmare gå in på dem.

Det finns en stor skiljelinje. Den går – det vet vi sedan tidigare alkoholpolitiska debatter – mellan en bred konstellation av sex partier och Moderaterna. Och jag tror att Moderaterna den här gången nästan kommer upp i *all time high*. De slår nästan rekord när det gäller att så konsekvent ge sig på en viktig del av den alkoholpolitik vi har varit eniga om i stora drag, det vill säga tillgängligheten. Det är reservation efter reservation med angreppssätt på tillgängligheten. Det är gårdsförsäljning, det är distansförsäljning, det är alkohol hos lanthandlare och i teater- och konsertfoajéer, det är serveringstider och det är tillfälliga undantag från alkohollagen. De har ett gemensamt: De ökar tillgängligheten, de ökar konsumtionen, de ökar de sociala problemen och de ökar brottsligheten. Vi känner till konsekvenserna. Man kanske skulle kunna leva med den diskussionen. Det gäller till syvende och sist rätt små delar – viktiga, men små delar – av alkoholpolitiken.

Men så förespråkar man sänkta åldersgränser för alkoholförsäljning. Aftonbladet hade för inte så länge sedan en undersökning där fyra av fem ungdomar sade att sättet att få tag i alkohol var via äldre kamrater. I det läget tycker Moderaterna att det är en bra åtgärd att säga att vi ska sänka åldersgränserna. I det läget kan Cristina Husmark Pehrsson stå här i talarstolen och säga att man vill se åtgärder för att minska ungdomars alkoholkonsumtion. Välkommen in i debatten!

Den tredje och kanske viktigaste biten är att man vill avskaffa Systembolagets monopol. Det är inget nytt, men det finns faktiskt lite nya inslag i det här betänkandet, och det är lite kul. Det är faktiskt lite spännande att se retoriken.

Moderaterna skriver alltså på vårt utskottsbetänkande, där man medger att den privata handeln inte har klarat åldersgränsen för folkölsförsäljning. Man säger att den har varit oacceptabelt bristfällig. Det är lite svårt att hävda någonting annat när varannan underårig kan köpa folköl.

Samma dag skriver Moderaterna i sin reservation att man ska avskaffa detaljhandelsmonopolet. Man säger att avskaffandet kan ske i två steg. Inledningsvis bör starköl och vin säljas utanför Systembolaget i dagligvaruhandeln med de restriktioner som nu gäller för försäljning av folköl. Detta sker samma dag som man säger att ålderskontrollen har varit oacceptabelt bristfällig. Samma dag säger man att just de reglerna ska gälla för försäljning av starköl och vin. Det är ju en strålande retorik! Det är en strålande politik, som kommer att begränsa ungdomars tillgång till alkohol! Nej, jag tror det blir tvärtom.

Jag måste ändå fråga Cristina Husmark Pehrsson: Är det detta pris vi ska betala för att du och andra ska kunna köpa alkohol lättare och för att privata handlare ska kunna tjäna pengar? Är det pris vi då får betala att ålderskontrollen ska bli sämre och att fler ungdomar lättare ska få tillgång till starköl och vin?

Jag läste reservationen, och jag tyckte att den var rätt kul. Ni skriver alltså att avskaffandet kan ske i två steg, och sedan skriver ni att detta ska ske ”inledningsvis”. Men det ni inte skriver är vad steg två innebär. Det nämns över huvud taget inte. Jag är lite nyfiken på det. Vi kanske kan få reda på det i dag. Vad är steg två i avskaffandet av detaljhandelsmonopolet? Ska sprit säljas fritt i affärer? Ska reglerna som i dag gäller för folkölsförsäljning mjukas upp ytterligare för alkoholhaltiga drycker? Är alkohol vilken vara som helst? Vad är steg två? Vi ser fram emot de svaren.

Här ligger skiljelinjen. Vi kan debattera, vi andra, och tycka att vi har lite olika uppfattningar, men här ligger skiljelinjen mellan dem som vill se en restriktiv alkoholpolitik och dem som vill se en liberal alkoholpolitik. Den moderata alkoholpolitiken står i dag mil ifrån oss andra. När Cristina Husmark Pehrsson säger att regeringspolitiken har havererat så säger hon ju att Kristdemokraternas, Centerns och Folkpartiets alkoholpolitik har havererat. Man hade ju kunnat förvänta sig att denna milsvida skillnad mellan dem som ska utgöra ett borgerligt regeringsalternativ hade resulterat i någon liten replik mellan några av er från de borgerliga partierna – men inte. Man hade kunnat förvänta sig att ni i någon av de arbetsgrupper som finns skulle kunna försöka arbeta fram en gemensam alkoholpolitik som en eventuell borgerlig valseger skulle resultera i – men inte.

Man hade kunnat förvänta sig att ett och annat övrigt borgerligt parti skulle ta avstånd från det som är den liberala moderata alkoholpolitiken för att visa att detta inte blir den borgerliga regeringspolitiken. Ni hade chansen här i dag. Men varken Ulrik Lindgren eller Kenneth Johansson har med ett ord nämnt det. Tystnad råder.

Jag tror att ni ska vara ärliga och säga att det väl inte är den här ultra-liberala moderata politiken som kommer att bli en borgerlig regerings alkoholpolitik. Men det visar ju så uppenbart vilka motsättningar som finns och hur begränsade möjligheterna till radikala förslag för att faktiskt begränsa de sociala problem som alkoholmissbruk för med sig kommer att vara.

En borgerlig regering kommer i bästa fall att vara en handlingsförlamad alkoholpolitisk regering. Sedan får Kenneth Johansson och Ulrik Lindgren skriva hur många reservationer de vill, men detta är den alkoholpolitiska sanningen. Ska vi se en restriktiv alkoholpolitik i Sverige behövs det en fortsatt socialdemokratisk regering och ett fortsatt samarbete såsom majoriteten ser ut.

Med detta vill jag yrka avslag på reservationerna och bifall till utskottets förslag till beslut i betänkandet.

Anf. 107 ULRIK LINDGREN (kd) replik:

Fru talman! Martin Nilsson är lite otålig av sig förstod jag av inledningsanförandet. Han säger: År efter år har gått utan att det har blivit någon ordning på ålderskontrollerna i livsmedelsbutikerna, och vi har frågat efter åtgärder år efter år. Vad tänker sig nu Martin Nilsson? Vad jag förstod av hans inledningsanförande blir det ett nej till att föra över folkölet, 3,5-procentsölet, till Systembolaget. Men vad blir det i övrigt? Kommer det inget besked från Martin Nilsson i dag, med tanke på hans

egen otålighet? Vad kommer Socialdemokraterna att föreslå? Morgan Johansson har ju utlovat besked på den här punkten.

Den andra stora frågan är naturligtvis: Blir det alkoholskattesänkningar? Folkhälsoinstitutet tycker att det är oklokt, och vi fortsätter som kristdemokrater att tycka att det är väldigt oklokt. Det blir större alkoholskador, fler som kommer att dö en alkoholrelaterad död och fler misshandelsbrott. Man kan forskningsmässigt med säkerhet säga att så kommer det att bli.

Men klokt eller inte, apropå enighet och oenighet, kommer Socialdemokraterna att rent praktiskt kunna genomföra en skattesänkning? Blir det fortsatt nej från v och mp så blir det väl ingen skattesänkning. Eller är det så att Socialdemokraterna kan ge ett regeringsbesked i någon annan form, apropå Martins egen fråga om hur det borgerliga alternativet ska formera sig? Blir det rentav som i flyktingpolitiken? Blir det en annan typ av allians för att få igenom en skattesänkning i höst i Sveriges riksdag, eller hur blir det? Vi är naturligtvis mycket spända på besked på den här viktiga punkten, därför att om det blir en alkoholskattesänkning av det här formatet har vi ju i praktiken slutligen havererat en svensk restriktiv alkoholpolitik.

Anf. 108 MARTIN NILSSON (s) replik:

Fru talman! På den sista frågan skulle jag vilja svara ungefär som Kenneth Johansson gjorde, det vill säga att en alkoholskattesänkning inte är någonting som vi strävar efter. Det kan vara nödvändigt i ett visst givet läge för att bevara detaljhandelsmonopolet. Men det prövar vi, och det diskuterar vi i en intellektuell prövning. Jag misstänker att Ulrik Lindgren är nöjd med det svaret, för annars hade han väl begärt replik på Kenneth Johansson. Men det kanske var enigheten om borgerligheten snarare än omsorgen om en radikal alkoholpolitik som gjorde att han inte begärde replik, eftersom jag säger samma sak som Kenneth Johansson gjorde.

Jag sade i inledningsanförandet att jag tycker att man ska pröva en mängd olika åtgärder när det gäller folkölet och inte låsa sig för vilken metod man ska pröva. Det finns det nog anledning att återkomma till.

Men vi hade ju ett replikskifte för inte så länge sedan här i kammaren om just det här med en borgerlig alkoholpolitik och det faktum att det inte med ett enda ord i de borgerliga arbetsgruppernas direktiv, där man ska skapa en borgerlig regeringspolitik, nämns alkoholpolitik. Inte med ett enda ord vill man diskutera detta. Det är ändå en av de frågor där ni faktiskt står absolut längst ifrån varandra.

Jag vill gärna höra Ulrik Lindgren resonera lite om hur man ser på en borgerlig regeringspolitik. Är det värt att uppoffra viktiga delar av alkoholpolitiken för att få sitta i maktens korridorer, för att släppa in en moderat skatteminister? Om Ulrik Lindgren är oroad över vad alkoholskatter under en socialdemokratisk regering innebär, borde han logiskt sett vara ännu mer oroad om vi fick en skatteminister som under lång tid har kämpat för låga alkoholskatter. Jag tror att man ska slåss mot den verkliga fienden och inte konstruera fiender. Det tror jag är en allmänt god inriktning.

Anf. 109 ULRIK LINDGREN (kd) replik:

Fru talman! Det finns en mängd svårigheter vilka samarbeten man än kommer att välja i politiken. I alliansen har vi ett antal områden som vi samarbetar om och försöker formulera oss på. Men det finns också ett antal områden som vi inte har någon agenda för i olika arbetsgrupper, bland annat alkoholpolitiken. Det är inget att blunda för att det finns stora svårigheter där. Moderaternas alkoholpolitik, till skillnad från deras narkotikapolitik, skiljer ut sig radikalt från alla andra partiers. Jag kan inte se att de skulle ha någon framgång alls i ett allianssamarbete.

Det är inte besvärsfritt. Det är jag den förste att medge. På samma sätt tycker jag att Martin Nilsson på ett hederligt sätt skulle kunna resonera kring sina egna svårigheter. Hur ska han få ihop sin alkoholpolitik?

Beträffande hur ålderskontrollerna ska upprättas säger han: Det prövar vi. Vi får alltså inget besked i dag av honom om vilka ålderskontrollsåtgärder han är beredd att vidta.

Beträffande skatten är det också någonting som man har under prövning, men inget besked. Det ges inget besked om ifall man kommer att försöka få med v och mp i det här eller om man ska pröva någon annan väg. I dag är det ändå så att Socialdemokraterna sitter vid makten. Vi kan naturligtvis teoretiskt diskutera om en annan regering efter nästa års val, och det hoppas jag att vi kan få se förverkligat. Men vi har inte den regeringen i dag, utan den regering vi har i dag är den som Martin Nilsson representerar i dagens debatt. Och han är som regeringsföreträdare, i brist på minister om inte annat, skyldig att ge besked om vad som kommer av skattesänkingsförslag. Blir det inget skattesänkingsförslag, eller kommer man att söka en annan koalition i riksdagen, i likhet med den i flyktingpolitiken, för att få igenom sin skattesänkarpolitik?

Anf. 110 MARTIN NILSSON (s) replik:

Fru talman! Väljarna har självklart rätt att veta vilken alkoholpolitik som kommer att föras beroende på vilket regeringsalternativ som vinner.

Ulrik Lindgren frågar hur vi ska få ihop vår alkoholpolitik. Vi har ju en mandatperiod av resultat. Vi har lämnat förslag om hårdare tag mot alkoholreklam. Vi har lämnat förslag om hårdare tag mot illegal hantering av alkoholdrycker. Vi har hanterat en rad förslag. Vi kommer att lämna förslag också när det gäller ålderskontroll för köp av folköl. Vi för en alkoholpolitik. Väljarna kan se vad denna alkoholpolitik består i. Det är inga problem. Jag har inga som helst problem med att gå till väljarna och visa det.

Men det konstiga är att när man utger sig för att försöka vara ett regeringsalternativ och vet att man har frågor där man tycker drastiskt olika, försöker man bara dölja, mörka, låtsas som att det regnar och hoppas att den här frågan aldrig kommer upp. Det tycker jag är ett något udda förhållningssätt.

Om man nu hade varit lite intresserad av att ge väljarna besked, hade man väl med ett ord, med någon liten bisats gett någon arbetsgrupp i uppdrag att se över vilken den gemensamma alkoholpolitiken skulle vara. Det finns bara en förklaring till det: Man har ingen gemensam alkoholpolitik. Det finns ingen grund för att skapa en gemensam alkoholpolitik. Det enda som det kommer att resultera i är en handlingsförlamad alkoholpolitik som innebär minsta gemensamma nämnare och passivitet.

Jag tror att Ulrik Lindgren vet detta. Det tror jag är hans besvär. Och då måste man skrika lite högre mot socialdemokrater för att framstå som mer trovärdig, men jag tror att väljarna ser igenom det. Det ska vi gärna ta en diskussion om inför nästa val, Ulrik Lindgren.

Anf. 111 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt för att jag glömde bort att yrka i mitt anförande. Självfallet står vi bakom samtliga reservationer, men yrkar bifall till Moderaternas reservation 1.

Martin Nilsson säger: Vi har en fortsatt restriktiv alkoholpolitik! Vi slår vakt om försäljningsmonopolet! Men hur ser verkligheten ut, Martin Nilsson? Spriten flödar in. Lastbilarna är överfulla. Folk dricker som aldrig förr. Det kontrolleras inte ålder på ungdomar ute i affärerna och så vidare. Är detta en restriktiv alkoholpolitik? Martin Nilsson slår sig för bröstet och säger: Titta här vad vi har gjort! Folk kommer att tacka oss för den alkoholpolitik vi just nu för i Sverige! Kan han verkligen säga det när folk dricker som aldrig förr och köper vin och öl utomlands som aldrig förr och när ungdomar kan handla i affärerna? Jag skulle skämmas om jag var Martin Nilsson och stod här och slog mig för bröstet på det sättet.

När det gäller frågan till mig om Systembolaget så står det att vi under ordnade former vill avveckla försäljningsmonopolet i två steg. Vad Martin Nilsson och regeringen gör är att avveckla försäljningsmonopolet och Systembolaget okontrollerat i ett steg. Det är det som är skillnaden. Systembolagen läggs ju ned snart i Sverige. Personal sägs upp. I min by, där jag handlar på Systembolaget, står man nu för 25 % av försäljningen. Livsmedelsaffären intill och fiskaffären på andra sidan har fått läggas ned. Folk köper sprit i Danmark. De åker dit och köper tre och betalar för två. Är detta en restriktiv alkoholpolitik, som Martin Nilsson kan vara stolt över?

Anf. 112 MARTIN NILSSON (s) replik:

Fru talman! Det är spännande frågor som Cristina Husmark Pehrsson ställer till mig. Det hade varit spännande om hon hade ställt dem till dem som hon ska regera ihop med. Det hade varit exakt samma frågor, kanske ännu lite mer tydliga: Ulrik Lindgren! Hur ska vi klara Systembolagets monopol när du inte vill sänka skatterna? Kenneth Johansson! Hur ska vi kunna upprätthålla ett systembolag när vi ser den internationalisering och den liberalisering som pågår?

Men det gjorde inte Cristina Husmark Pehrsson. Det är ju jobbigt. Jag förstår det. Man ska inte påfresta samarbete när man kan låta bli att göra det. Alla är väl överens om att alkoholmarknaden har liberaliserats under de senaste åren. Cristina Husmark Pehrsson har den lite udda inställningen att hon vill lösa de problem som är orsakade av denna liberalisering med mer liberalisering. Det är en lite udda politik.

Nej, jag är inte stolt och glad över de problem som har uppstått på grund av höjda införselkvoter, lägre de facto-alkoholskatter och så vidare. Men min lösning är inte din, det vill säga att vi ska ta bort det som är alkoholpolitikens verktyg.

Jag måste fråga dig en sak, nu när du har ordet. Det vore kul att någon gång få ett svar på de frågor som man ställer, även om jag kanske

inte riktigt räknar med det. Vad är steg två? Är det fri försäljning av sprit? Är det att man ska ta bort de reglerna?

Jag har en fråga till. Om ni nu tycker att det är en oacceptabel och bristfällig ålderskontroll på folkölsförsäljningen – är det då bra att låta starköl, vin och så småningom sprit omfattas av samma regler? Är det bra om man inte vill att underåriga ska få del av spriten? Om ni nu tycker det som ni skriver under på i betänkandet, det vill säga att privat handel har oacceptabel och bristfällig ålderskontroll – är det då den som ska sälja vin, sprit och starköl? Det är ju det som man föreslår. Är det bra politik för att hindra ungdomars alkoholmissbruk?

Anf. 113 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att Martin Nilsson har använt halva debatttiden till att hänvisa till de borgerliga systrarna och bröderna. Det är en sorts politisk retorik. Det är ju ändå Martin Nilsson och regeringen som har ansvar för politiken. Använd den i stället och förklara varför situationen ser ut som den gör i dag! Varför dricker ungdomar så mycket? Och varför avvecklas Systembolagen okontrollerat? Vi har sagt kontrollerat och då menar vi också kontrollerat, till skillnad mot i dag.

Vi vill ge mer pengar till tull, polis och information. Det vill inte Socialdemokraterna göra lika mycket. Det finns många åtgärder som vi måste vidta och vi måste ta tag i situationen. Verdandi skriver: En verklighetsanpassad alkoholpolitik kräver nu snabb och kraftfull skattesänkning på alla alkoholdrycker. Jag tror att Verdandi har bättre vetskap om hur verkligheten är ute i samhället.

Min sista fråga kräver egentligen bara ett ja eller nej från Martin Nilsson. Instämmer Martin Nilsson i Kent Härstedts slutsats att skatten måste sänkas drastiskt på sprit, vin och öl och att det borde vara gjort för länge sedan? Instämmer Martin Nilsson i sin partikamrats uppfattning i den utredning som nu är lämnad eller inte?

Anf. 114 MARTIN NILSSON (s) replik:

Fru talman! Ni andra kanske inte ser det, men jag har en klocka här så jag ser att Cristina Husmark Pehrsson hade 40 sekunder kvar på sin repliktid. De kanske hon hade kunnat använda till att svara på någon av de frågor som jag ställde.

Vi får fortsätta gissa vad steg två innebär. Det är inte skrivet. Det är skrivet att det ska finnas ett steg två, men det skrivs inte vad det är. Vi får fortsätta att gissa om Moderaterna nöjer sig med att varannan underårig inte ska kunna köpa sprit, starköl och vin hos privata handlare. Vi får fortsätta att gissa det, för de 40 sekunderna skulle tydligen användas till något annat vettigt i stället.

Jag tycker att debatten tydligt har visat att det finns stora skillnader. Det finns stora problem i svensk alkoholpolitik i dag, men det beror inte på politiken. Det beror på den utmaning vi är utsatta för från omvärlden. Det står i en analys som alla partier här är överens om med undantag av Moderaterna. Sex partier försöker hantera detta. Sex partier försöker föra en restriktiv politik. Ett parti gör det inte. Det hade inte varit något problem om det hade varit ett litet, marginaliserat parti längst ute på högerkanten med ett begränsat väljarstöd. Men det är det parti som är kärnan i en borgerlig regering. Just avsaknaden av repliker och avsaknaden av

modet att ta debatten och lyfta den och av modet att försöka komma fram till en gemensam politik är oroande för alkoholpolitiken.

Vi har fört en alkoholpolitik under mandatperioden som med olika verktyg har försökt begränsa alkoholens skadeverkningar. Jag är inte lika övertygad om att ett eventuellt regeringsskifte skulle borga för en sådan politik. Därom får vi fortsätta att diskutera, misstänker jag. Men jag är oroad, fru talman.

Anf. 115 GABRIEL ROMANUS (fp):

Fru talman! Som redan har påpekats behandlar vi här 130 yrkanden om ändringar i alkoholpolitiken. Det speglar naturligtvis den oro som många här i riksdagen känner över utvecklingen. Den oron är befogad.

I den senaste lägesrapport som vi har fått från Folkhälsoinstitutet konstateras det att vi dricker ungefär 30 % mer än vi gjorde innan Sverige kom med i EU. Det konstateras att skadorna har börjat öka. De kroniska alkoholskadorna har ännu inte visat någon större ökning annat än i södra Sverige, men där ökar de. De akuta skadorna, alltså förgiftningar och trafikolyckor, har ökat markant framför allt under de senaste fem åren. Rattfylleri och misshandel har ökat, och fortsätter att öka.

Det är alltså ett allvarligt läge som vi befinner oss i. Vi ser att det kan bli ännu värre. Det har naturligtvis många orsaker, men det råder väl ingen tvekan om att mycket av den allvarliga utvecklingen beror på förändringar som har samband med vår anslutning till EU. Det är dystert både för dem som har varit mot anslutningen och, kanske framför allt, för oss som röstade för ett medlemskap. Det var ju inte för att få ökade alkoholskador som vi gick med i EU. Det är viktigt att komma ihåg det framför allt när vi diskuterar med våra samarbetspartner i EU. Vi har fått ökade alkoholskador, och det var alltså inte därför vi gick med. Den viktigaste faktorn här är naturligtvis den billiga alkohol som väller in över våra gränser, nu både från öst och väst.

Med det här menar inte jag att vi ska hänge oss åt något uppgivenhetssyndrom – för att låna en term från den tidigare debatten i dag. Vi måste naturligtvis vidta åtgärder även om läget är mycket svårt.

Först vill jag bara säga några ord om skattefrågan, som ju inte behandlas i det här betänkandet.

Ända sedan en koalition av socialdemokrater och moderater drev igenom att Sverige skulle vika sig för kommissionären Bolkesteins hotelser och gå med på oförändrad införsel av alkoholdrycker har Folkpartiet varnat för att vi kan komma att tvingas sänka alkoholskatterna.

Vi har också sagt att vi är öppna för att en sådan sänkning kan vara nödvändig, men inte för att Systembolaget befinner sig i någon nöd. Systembolaget håller inte på att avvecklas, som det har sagts här tidigare i debatten. Tvärtom säljer Systembolaget fortfarande ungefär 15 % mer än vad man gjorde när vi gick med i EU, även om det har varit en viss nedgång under det senaste året som vi inte vet om den fortsätter eller om den har stannat av. Under januari och februari var det inte någon fortsatt nedgång av Systembolagets försäljning. Det är klart att läget kan se dramatiskt ut i en och annan by i Skåne. Det kan jag förstå. Men totalt sett är Systembolaget fortfarande ett starkt företag som säljer mer än på mycket länge, bortsett från den nedgång som jag nämnde.

Men hela den svenska alkoholpolitikens legitimitet och förtroende hotas naturligtvis om en allt större andel av det som dricks i Sverige köps utomlands. Det måste vi alla vara medvetna om, och det tror jag inte att vi behöver kasta några pajer på varandra för att erkänna.

Men det som är viktigast och som först och främst måste ske är att få stopp på den olagliga vidareförsäljningen av det som förs in. Det löser inte hela problemet. Den lagliga införseln är också ett problem. Men det är klart att det ändå är i rätt ordning som vi nu får ett förslag som vi ganska snart ska behandla om att verkligen sätta stopp för den olagliga vidareförsäljningen. Det är bra att förslaget har kommit. Jag hoppas att det slår igenom i verkligheten. Man måste ändå säga att det är en skandal att det har dröjt så länge innan vi har fått verkligt kraftfulla åtgärder mot denna olagliga vidareförsäljning.

Sedan måste vi naturligtvis också kompensera denna försvagning av alkoholpolitiken genom åtgärder nationellt, internationellt och lokalt. Internationellt måste vi få EU att ta alkoholfrågan på allvar och få fram den strategi som Sveriges regering fick igenom om att den skulle utarbetas redan för fyra år sedan.

Alkohol är ingen vanlig vara. Vi kan inte tillämpa EU:s allmänna regelverk på alkohol. Det är fel. Och det var ett nederlag när de nordiska länderna valde olika linjer när det gällde införselregler. Nu har man samlat ihop sig till en gemensam strategi. Det är bra. Och då ska man inte bara grumsa över att det borde ha skett redan från början, utan det är väl bra om man nu driver detta med kraft.

Vi måste få kontrollera införseln av alkohol. Vi måste få fram en höjd minimiskatt, även om det förmodligen kommer att ta betydligt längre tid eftersom det utmanar alkoholkapitalet i hela Europa. Om vi lyckas med det kommer det att vara något som hjälper medborgare i andra länder också att få minskade alkoholskador. Men vi måste finna bundsförvanter utanför Norden, och det är ingen lätt sak, men det är ingen omöjlig sak. Vi är ju med i EU och säger att det är en demokratisk organisation. Då måste vi också ha den tanken att den kan påverkas genom vårt och andras agerande.

Sedan måste vi också mer aktivt stödja Världshälsoorganisationen, både dess globala och dess regionala arbete i Europa. Där tycker jag att Sverige kunde ha gjort mer. Det kostar inte så mycket. Det är små pengar i detta sammanhang. Och det är bra att man nu har börjat samarbeta om vetenskapliga undersökningar och annat. Men mera stöd till Världshälsoorganisationen är nödvändigt.

Nationellt måste vi naturligtvis arbeta för att bevara en restriktiv och solidarisk alkoholpolitik så långt det går, framför allt skyddet för ungdomar. Vi måste arbeta brett lokalt, inte bara med information utan också genom att påverka miljön på olika sätt. Och det finns forskning som visar att detta är möjligt.

Vi måste se till att primärvården tar alkohol på allvar och att läkare och andra vågar tala med sina patienter om alkohol eftersom vi vet att det har effekt.

Vi måste använda skolan som ett förebyggande instrument. Det handlar inte bara om ANT-undervisning, utan det handlar framför allt om att samarbeta med föräldrarna, att skapa ett bra arbetsklimat i skolan, att få en strukturerad fritid utan alkohol, att snabbt reagera när det är skolk på

gång och att skapa en alkohol- och drogpolicy där skolhälsovården också har en viktig roll.

Detta är på gång, och det är bra att det är på gång därför att det är absolut nödvändigt. Och det finns tyvärr alltid en seghet och ett motstånd så fort det handlar om alkohol.

Nu har vi fått en proposition. Vi kommer att få en handlingsplan. Dessutom kommer vi förhoppningsvis i höst att få en ny proposition som grundas på Alkoholinförelutredningens betänkande nr 2. Därför har vi från Folkpartiet inte ansett det vara nödvändigt med några särskilda markeringar. Jag skulle kunna instämma i till exempel Centerns särskilda yttrande och i Kristdemokraternas krav på åtgärder när det gäller alkohläsk. Men vi har tyckt att det är viktigt att markera en så bred enighet som möjligt i dessa frågor. Därför har vi inte gjort några egna markeringar.

Jag hoppas på en fortsatt enighet och faktiskt en ökad enighet där även Moderaterna så småningom kommer med. Jag tror nämligen att det är en styrka när vi ska uppträda inför EU om vi kan ha en enighet. Därför ska jag inte ge mig in i någon hård polemik mot Cristina Husmark Pehrsson. Att jag inte tog någon replik tror jag att talmannen ursäktar eftersom man inte får göra det när man inte har hållit något anförande. På den punkten tycker jag att Martin Nilsson var ute i lite ogjort väder.

Men jag kan ändå inte undgå att säga ett par saker till Cristina Husmark Pehrsson. Jag förstår att man yrkar på att vi skulle göra undantag för gårdsförsäljning och försäljning på bryggerierna och så vidare om man vill sabotera monopolet eftersom det är klart att man då undergräver monopolet. Men för oss som vill slå vakt om monopolet går det inte att ha en sådan försäljning eftersom det då kommer krav från EU och utlänningarna att de också ska få bedriva försäljning utanför monopolet.

Cristina Husmark Pehrsson sade att om reklamförbud, skatter och begränsad tillgänglighet vore lösningen skulle vi inte ha några problem. Men det är väl ingen som har sagt att dessa åtgärder automatiskt löser alla problem. Men vad vi kan konstatera är att när de har försvagats har problemen ökat. Och det finns i dag en väldigt bred forskning som säger att de mest verksamma medlen för att förebygga alkoholskador är skatter och begränsningar av tillgängligheten samt åldersgränser – om vi tror på forskningen.

Jag har den förhoppningen, fru talman, att även Moderaterna så småningom kommer att ta till sig den forskning som finns på detta område.

När Martin Nilsson är så orolig över vad som skulle hända med en ny regering, så tror jag faktiskt att det är lite grann av en skenfäktning. Vi har ju haft borgerliga regeringar förr. De har inte fört någon ansvarslös alkoholpolitik, utan de har fört en politik som har stöd av sex partier i Sveriges riksdag. Och det är väl inget konstigt i att om det finns ett parti som har en avvikande uppfattning får det ge sig på dessa punkter? Så har det varit tidigare, och så tror jag nog att det kan bli även i framtiden.

Moderaternas nya ledning har gett signaler om att alkoholen inte är vilken vara som helst. Och jag hoppas att vi kommer att påverka Moderaterna så småningom, även om jag medger att det inte precis har haft något genomslag i det här betänkandet. Men man kan kanske i det fallet hoppas på framtiden.

Jag tycker att det är utmärkt att vi har enat oss om ett tillkännagivande när det gäller krafttag mot folkölsförsäljningen. Och jag delar Martin Nilssons uppfattning att misslyckandet i detaljhandeln när det gäller åldersgränsen inte precis är någon merit för att få sälja starkare drycker.

Om man läser texten görs det faktiskt också många andra markeringar. Och jag hoppas att de läses i Socialdepartementet. Vi vet ju att man inte alltid läser utskottsbetänkandena så noga. Men den här gången hoppas jag faktiskt att man gör det.

Jag yrkar bifall till förslaget i socialutskottets betänkande.

Anf. 116 MARTIN NILSSON (s) replik:

Fru talman! Gabriel Romanus är ju en klok man och en varm anhängare av en restriktiv alkoholpolitik och som sådan också intellektuellt prövande kring den restriktiva alkoholpolitikens förutsättningar. Det tycker jag att han ska ha all heder för. Han sade även en del saker i sitt anförande som jag önskar att jag också hade sagt, inte minst om den internationella samverkan som är en viktig del av alkoholpolitiken. Efter min uppmaning gick han också lite grann i polemik mot Moderaterna, och det känns skönt.

Det är mycket möjligt att det är som Gabriel Romanus säger, att detta inte är ett problem. Men orsaken till att jag väckte frågan i den här debatten är att jag tror att det är länge sedan vi hade ett sådant uttalat angrepp på en viktig del av den restriktiva alkoholpolitikens beståndsdelar, nämligen tillgänglighetsfrågan, konsekvent genom alla områden, rakt igenom. Det närmande som Gabriel Romanus när förhoppningar om känns därför väldigt avlägset.

Det hade man ju kunnat ta som lite kuriosas, lite vid sidan av, om detta hade varit harmlöst eller ofarligt. Men nu har vi opinionssiffror och annat som antyder att detta skulle kunna vara ett regeringsbärande parti, som skulle kunna föra en annan politik. Jag håller helt med Gabriel Romanus om att det inte kommer att bli någon ultraliberal politik. Det är jag inte det minsta oroad för. Det jag är oroad för är att inre motsättningar, och det behöver ju ingen efter dagens debatt tvivla på att det finns, hindrar aktiva åtgärder. Man må tycka att vi har gjort för lite, att vi har haft för lite reklamförbud, för lite alkoholskattefrågor och så vidare, men den här regeringen har ändå presenterat förslag. Då är min fråga: Tycker inte Gabriel Romanus att det vore bra om alliansen kunde presentera vad som är dess alkoholpolitik?

Anf. 117 GABRIEL ROMANUS (fp) replik:

Fru talman! Jag får väl kvitta komplimangen genom att säga att jag tycker att Martin Nilsson är en klok person och också att den socialdemokratiska gruppen eller majoriteten i utskottet har visat öppenhet många gånger när det gäller att formulera alkoholpolitiken så att även vi som inte tillhör denna majoritet kan påverka innehållet.

Sedan förstår jag att det har utgått något slags allmän ukas. Vi har ju sett i nästan varenda debatt att de fyra allianspartierna nu antingen ska vara eniga eller så ska vi tillfrågas om inte vi som har en bättre politik måste anpassa oss till dem som har en sämre politik. Jag kan bara säga att jag fortfarande hoppas att alla tänkande människor tar till sig den omfat-

tande forskning och erfarenhet som finns när det gäller en restriktiv alkoholpolitik.

Jag ska inte använda det här replikskiftet med Martin Nilsson för att polemisera mot Moderaterna. Det är inte korrekt. Jag kan bara säga till Martin Nilsson att jag inte alls tycker att det här betänkandet på något märkbart sätt avviker från de tidigare betänkanden vi har haft där Moderaterna har markerat ungefär samma ståndpunkter. Jag är inte särskilt upphetsad över det. Jag kan bara säga att jag som sagt hoppas på förändringar i andra riktningen.

Sedan tycker jag ändå inte att Martin Nilsson och Socialdemokraterna har rätt att slå sig för bröstet och säga: Vi har fört en handlingskraftig politik, vi har en meritlista. En mycket stor del av de problem vi har här i dag beror på att socialdemokrater och moderater tillsammans vek sig för kommissionären Bolkesteins hotelser i stället för att ta en fight i EG-domstolen om införselreglerna. Vi kunde ha förlorat den. Det vet vi inte. Det är osäkert. Men vad vi säkert vet är att på grund av att vi vek oss förlorade vi. Det är det, det vet vi alla här, som är roten till en mycket stor del av våra problem i dag.

Anf. 118 MARTIN NILSSON (s) replik:

Fru talman! I en tid när hela det politiska spelfältet förändrats, i en tid när politiken pressats ihop och man överger de mest extrema ståndpunkterna, framför allt ute på högerkanten, är det kanske så att man som socialdemokratisk retoriker kan välja mellan två angreppspunkter. Man kan antingen peka på borgerlig oenighet eller på det faktum att den extrema högerpolitiken finns kvar någonstans bakom den tomma retorikens innehåll.

Det spännande inom det här området är att här kan man göra både-och. Så det är inget svårt att vara socialdemokratisk retoriker. Här kan man med rätta fortfarande peka på total oenighet, djup splittring, handlingsförlamning. Det finns inte ens en ansats till att försöka lösa problemen. Och man kan *också* peka på en extrem högerpolitik; omfattande skattesänkningar, liberaliseringar, avvecklande av detaljhandelsmonopol. Så det behövs inga påbud om vilken retorik man ska ägna sig åt. Den är rätt uppenbar i det här fallet.

Jag inser att jag inte får några svar på de här frågorna, men om vi ska gå mot en valrörelse och väljarna ska ha något slags möjlighet att välja och veta vad som gäller vore det väl önskvärt om de visste vad de två regeringsalternativen står för? Man må tycka att vi inte har gjort tillräckligt mycket. Det har jag respekt för om Gabriel Romanus tycker som anhängare av en restriktiv alkoholpolitik. Men man kan inte bestrida att vi de facto har ett resultat att visa upp, att vi har vidtagit åtgärder som tydligt visar vilken sorts politik vi driver. Det är avsaknaden av den på den borgerliga sidan som är ett demokratiskt problem och som riskerar att bli ett socialt problem i bemärkelsen att man får en alkoholpolitik som inte försöker komma till rätta med alkoholens skadeverkningar.

Anf. 119 GABRIEL ROMANUS (fp) replik:

Fru talman! Jag har naturligtvis en viss sympati för att socialdemokrater har bekymmer med retoriken. Ju mer ni talar om den fruktansvärda borgerliga splittringen desto högre blir ju kraven på att ni också ska re-

dovisa hur ni ska lösa all oenighet som ni har mellan Lars Ohly, med hans kommunistiska bekännelse, och ert eget parti. Så jag förstår att ni ägnar er åt den här retoriken. Men om man ser till verkligheten är det ju ändå så att vi har haft flera regeringar som har byggt på i stort sett samma partier som nu ingår i den här alliansen. Och de har inte fört någon ansvarslös politik.

Jag tycker inte att de har fört en politik som har varit sämre än er. Den verkligt stora ansvarslösheten var ju när ni bildade koalition med Moderaterna och släppte fram den här floden. Jag tycker egentligen inte att man ska hålla på och tjafsa så mycket om det, men eftersom nu Martin Nilsson talar om hur hemskt det ska bli när vi ska gå ihop med Moderaterna, borde det inte då vara en liten tankeställare att det verkligt stora problemet i dag har vi för att vi inte kan kontrollera införseln? Och där tog inte den socialdemokratiska regeringen chansen att försvara det i EG-domstolen utan vek sig. Det borde väl ändå vara en liten tankeställare när ni talar om vilka resultat ni har att visa upp.

Det är bra att kampen mot den olagliga alkoholhanteringen kommer i gång nu, men ni har ju faktiskt regerat under hela den tid som vi har varit med i EU, och det är lite sent påkommet. Det tror jag kanske att vi två kan vara överens om, att det är sent. Men det är bättre sent än aldrig i det här fallet, och jag hoppas nu att polisen och tullen verkligen får de resurser som de behöver för att sätta stopp för det här. Det är ju patetiskt när vi hör att man känner till flera hundra människor som ägnar sig åt den här försäljningen, och ändå har man inte satt stopp för den!

Anf. 120 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Först, för att jag inte ska glömma bort det, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Alkohol är ju ingen vanlig handelsvara. I de flesta fall kan en marknad hantera tillgång och efterfrågan med ett pris som är kopplat till konsumtionen, som det handlar om då, och dess verkliga kostnader. Men när det gäller alkohol fungerar inte det. Trots att man har lagt en hög skattnivå på alkoholen är den ändå kraftigt underbeskattad och kostar förmodligen samhället mer än 100 miljarder per år. Så det verkar inte finnas någon form av marknadskrafter som klarar av att hantera problemet.

Eftersom den verkliga kostnaden i rätt liten grad är kopplad till själva varan, utan i första hand är kopplad till sättet på vilket den används, kanske det egentligen bara vore någon form av beteenderelaterad beskattning som kunde klara av att hantera problemet. Men en sådan beskattning tror jag inte är genomförbar.

Nej alkohol, och det har ju också sagts av andra här, är ingen vanlig handelsvara. Det är en vara som tycks grumla medvetandet både hos handlarna och hos konsumenterna.

En skattesänkning på sprit med 40 % och på vin med 15 % skulle enligt beräkningar leda till ytterligare 1,6 miljoner sjukskrivningsdagar i landet. Det skulle bli 1 627 nya misshandelsfall, och 289 personer ytterligare skulle dö varje år i vårt land på grund av en sådan skattesänkning. Varningstexter och information, vet man, påverkar de här siffrorna väldigt lite. Det är slutsatser som drogs av en föredragshållare på ett seminarium som Statens folkhälsoinstitut hade nyligen. Det är möjligt att den slutsatsen kanske kan stödjas av det faktum att konsumtionen i Finland

ökade med en hel liter ren sprit under de tio månaderna från den 1 mars 2004, när de sänkte sina alkoholskatter, fram till slutet av året. Det verkar som om konsumtionen fortsätter att stiga.

Utifrån den här verkligheten tycker jag att det är bra att utskottet vidhåller att detaljhandelsmonopolet för alkohol är ett av de viktigaste inslagen i svensk alkoholpolitik.

Ibland påstås det i debatten att skatterna måste sänkas för att rädda Systembolaget, som tappar så mycket av sin försäljning. Det är riktigt att man hade en mindre nedgång i försäljningen förra året, men då var det från en rekordhög nivå. År 1996, året efter EU-inträdet, såldes det 27 miljoner liter ren alkohol i Systembolagets butiker. År 2004 hade försäljningen, trots nedgången förra året, ökat till 35,6 miljoner liter ren alkohol, det vill säga med 32 % räknat i ren alkohol. I Skåne var naturligtvis ökningen lite mindre. Där var den bara 20 %.

Barnombudsmannen redovisade i går en undersökning som visade att barn och ungdomar i åldern 10–18 år tycker att det är viktigt att det finns väldigt tydliga gränser kring droger, exempelvis alkohol. Undersökningen visade hur viktigt det är med en bra start i relationen till droger som alkohol och att föräldrarna spelar en viktig roll.

Det är väldigt mycket på gång på alkoholområdet. Det görs utredningar, och det kommer propositioner från regeringen med förslag på åtgärder. Många av de saker som tas upp i det här betänkandet, i motionerna, arbetar man med på olika sätt i Regeringskansliet. För mig som är van vid hanteringen i kommunerna och inte känner att jag riktigt är inne i det här systemet känns det väldigt knepigt att man avslår många av de idéer som troligen kommer att komma tillbaka i ganska snarliga former från regeringen senare. Det är i alla fall med den typen av motivering som utskottet till största delen avstyrker de förslag som finns i motionerna.

Eftersom Miljöpartiet samarbetar med regeringen i budgetfrågor utgår jag från att vi i budgetförhandlingarna får en lösning för finansieringen av de allt viktigare förebyggande åtgärderna på alkoholområdet. Det är i alla fall orsaken till att jag inte reserverat mig till förmån för våra motioner på det området. Vi tycker naturligtvis inte att det förebyggande arbetet är mindre viktigt i dag än när vi skrev motionen. Tvärtom har behovet av satsningar på förebyggande insatser på alkoholområdet ökat och ökar allteftersom konsumtionen ökar.

Våra motioner om åtgärder för att stävja problemen med ungdomsfylleri har jag inte heller reserverat mig till förmån för. Även det beror på att regeringen har lovat att ge frågan hög prioritet. Statens folkhälsoinstitut ska jobba med problemet och ge det prioritet.

Vi har flera olika motioner med ungefär samma inriktning. Självklart kommer jag att återkomma till de frågorna om regeringen inte lever upp till det ansvar man har lovat att ta i arbetet med det här betänkandet.

Alla de förslag som vi har lagt fram i form av motioner från Miljöpartiet verkar inte helt mogna för regeringen att sätta tänderna i. För att bespara kammaren voringstid har jag valt att inte heller i fråga om dem reservera mig; i stället har jag skrivit särskilda yttranden. Det gäller införelsvoterna, kostnaderna för alkoholen, där vi har uppfattat att det inte finns en politisk majoritet i kammaren. Vi anser att Sverige snarast möj-

ligt ensidigt bör återställa införselnivåerna till de nivåer de låg på före EU-inträdet. Vi kommer naturligtvis att föra den frågan vidare.

Det gäller också förslaget om tekniska förenklingar för kommunerna när det gäller alkoholanläggningen, där vi också upplever att vi inte fick stöd i utskottet. Vi nöjer oss med ett särskilt yttrande.

Det finns många olika förslag i Miljöpartiets motioner som kan bidra till att påverka beteenden, vanor och normer kring alkohol. Min förhoppning är naturligtvis att de förslagen ska plockas upp av regeringen i det fortsatta arbetet. För mig är det inte viktigt att bra förslag genomdrivs i form av Miljöpartiets förslag. Om arbetsformerna och prestigeerna är sådana att det blir enklare att vidta nödvändiga åtgärder genom att vi avstår från att så hårt markera att det är våra frågor så bjuder jag gärna på det. Det handlar i första hand om att rädda liv, att klara livskvaliteten för den enskilda. I slutändan handlar det faktiskt om ekonomin för samhället som helhet.

När riksdagen antar det här betänkandet får det inte direkt några stora konsekvenser. De kommer, som jag förstår, senare i samband med propositionen från regeringen. Däremot skruvas förväntningarna upp på regeringen på flera områden. Tillkännagivandet om ålderskontrollen när det gäller folkölsförsäljningen är kanske den mest tydliga. Upprepade undersökningar visar att ålderskontrollen och 18-årsgränsen inte fungerar i praktiken. Nu måste regeringen komma med förslag till förändringar som faktiskt får den att fungera.

Som avslutning vill jag säga att vi från Miljöpartiets sida förväntar oss handling när det gäller åtgärder som ger faktiska resultat på alkoholområdet. Vi anser att det som nu sker är väldigt allvarligt och att varken regeringen eller riksdagen rimligen kan åse det växande hotet mot folkhälsan utan att se till att vi får verkligt kraftfulla åtgärder inom alkoholpolitikens område.

För övrigt anser jag att Banverket snarast möjligt måste bygga dubbelspår mellan Falun och Borlänge.

Anf. 121 ULRIK LINDGREN (kd) replik:

Fru talman! Miljöpartiet har angett att de också är anhängare av restriktiv alkoholpolitik. Jag har tidigare frågat Vänsterpartiet hur det blir med skattesänkingsförslagen från regeringsunderlaget, om det kommer några sådana i år eller inte. Jag blev lite orolig när jag hörde Vänsterpartiet tidigare. Då lät det ungefär som så att det beror på regeringen om det blir ett skattesänkingsförslag eller inte. Det lät inte som ett riktigt bestämt motstånd från Vänsterpartiet, typ veto, som man har hört tidigare från Vänsterpartiet.

Vad gäller Miljöpartiet är frågan densamma: Kommer ni att på något sätt lägga er och släppa fram ett skattesänkingsförslag, eller blir det ett bestämt motstånd från Miljöpartiet: Nej, det blir inget skattesänkingsförslag i år?

Det gick inte heller att få något riktigt bestämt besked av Martin Nilsson om det blir skattesänkingsförslag. Kan Miljöpartiet säga någonting om denna fråga?

Miljöpartiet har ett särskilt yttrande, inga reservationer, om att omedelbart återställa införselkvoterna. Även Vänstern har tidigare signalerat att man skulle vilja återställa införselkvoterna. Men Miljöpartiet har for-

mulerat sig väldigt strängt här. Då är frågan naturligtvis: Har ni drivit det här i vårbudgetförhandlingarna på något sätt? Har ni begärt av regeringen att ta något initiativ? Eller är det också här bara fråga om plakatpolitik som inte blir någonting i verkligheten?

Martin Nilsson var tidigare orolig för handlingsförslamningen i den kommande borgerliga regeringen. Hur står det till med ert regeringsunderlag? Blir det inget besked alls, eller vad blir det för besked om införselkvoterna, om skattesänkingsförslagen?

Anf. 122 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Som jag förstår driver man inte förhandlingar från en pulpet i kammaren. Jag tänker här från talarstolen inte tala om vad vi ska presentera i slutet av nästa vecka när det gäller vårpropositionen. Jag kan inte heller svara för vilka förslag regeringen kommer med. Miljöpartiet regerar inte. Jag kan själv bara gissa att orsaken till att det dröjer med förslag är just att vi är tydliga från vår sida. Jag är orolig för att det pågår förhandlingar för att hitta andra konstellationer på den borgerliga sidan för att driva igenom de förslag som de vet att de inte får vårt stöd för.

Vi har varit väldigt tydliga i den här frågan, och vi tänker inte medverka till att vi får en skattepolitik och regler där tillgängligheten och priset bidrar till ökad konsumtion av alkohol. Vi vet att det är de två komponenter som har störst betydelse för konsumtionen av alkohol. Vi värnar i första hand folkhälsan.

Jag kan inte svara för regeringens politik utan bara för Miljöpartiets politik. Vi är väldigt tydliga om den saken.

Anf. 123 ULRIK LINDGREN (kd) replik:

Fru talman! Det här ger upphov till ytterligare frågor om regeringsunderlaget. Ni ingår i ett samarbete och de tre partierna måste ju kunna avge ett besked. Ni sitter i praktiken i regeringsposition tillsammans med Socialdemokraterna i dag. Ni förhandlar om budgeten. Ni gör upp om den och kan ändå inte ge besked på de här punkterna: Blir det någon skattesänkning eller inte? Är införselkvoterna någonting som ni håller som ett plakat bredvid eller är det någonting som ni verkligen driver i förhandlingarna?

Jan Lindholm säger att han inte tänker avslöja någonting om vad som kommer i vårpropositionen. Men bit för bit av vårpropositionen har läckt ut offentligt. Förhandlingarna har ju förts i det offentliga rummet hela tiden, i flera veckors tid, med allehanda demonstrationer. Då är det lämpligt att det kommer något besked om så viktiga frågor som sänkning av alkoholskatten och införselkvoter. Det måste ju råda frihet att offentliggöra vad man tycker inför förhandlingarna – Miljöpartiet tar sig ju sådan frihet. Så varför inte också berätta någonting om de här två viktiga ståndpunkterna? Det är ju ingen småpotatis.

Dessutom har Miljöpartiet gång efter annan ansett att de ska ingå i en regering med Socialdemokraterna. Då måste det väl också finnas ett legitimt krav på besked på de här två viktiga punkterna. Jag kan inte se att något annat är möjligt.

Frågorna kvarstår: Kommer Miljöpartiet att stoppa ett skattesänkingsförslag från regeringen om alkoholen? Kommer man att på något

Anf. 124 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag är ovan vid debattekniken här och förstår inte varför samma frågor upprepas gång på gång. Jag har ju svarat på frågorna. Jag har också sagt det från talarstolen tidigare, så det är helt onödigt att ställa den här typen av frågor.

Ulrik Lindgren har missförstått det. Miljöpartiet ingår inte i någon regering. Vi samarbetar kring budgetfrågor och för förhandlingar. Du säger att det har läckt ut. Jag vet inte vem som läcker och hur saker kommer ut, men jag talar inte om vad som sker i de förhandlingar som jag deltar i. Det tänker jag inte göra den här gången heller. Jag tycker att det är nästan oförskämt.

Jag har klart och tydligt talat om att vi inte medverkar till några skattesänkningar eller något beslut som på något sätt skulle leda till att vi sjabblar bort frågan om införselkvoterna. Vi är väldigt tydliga på den punkten.

Vi bedriver också ett mycket sofistikerat arbete för att klara det. Det tänker jag inte heller redogöra för. Mycket av de åtgärderna handlar om att knyta upp människor. Det gör man inte offentligt, om man ska komma dit. Det gör vi både nationellt och internationellt, för det krävs ett arbete på hela EU-fronten om vi ska lyckas med det här. Det är vi fullt medvetna om. Vi kommer inte att lyckas få ett undantag för Sverige i EU om vi inte har starka krafter i EU på vår sida. Vi jobbar stenhårt på det, och jag tror att vi kommer att lyckas med det. Då kan vi från svensk sida införa de införselkvoter vi hade före EU-inträdet. Vi arbetar hårt på det.
(forts. 9 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

Alkoholpolitik

SfU10 Migration och asylpolitik

Punkt 1 (Den svenska migrationspolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, c)

Votering:

154 för utskottet

106 för res. 1

35 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 24 kd, 2 v, 1 c, 1 mp

För res. 1: 47 m, 40 fp, 1 kd, 18 c

Avstod: 23 v, 12 mp

Frånvarande: 18 s, 8 m, 8 fp, 8 kd, 4 v, 3 c, 4 mp, 1 -

Punkt 27 (Humanitära skäl)

1. utskottet

2. res. 38 (m)

Votering:

164 för utskottet

48 för res. 38

83 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 25 v, 13 mp

För res. 38: 47 m, 1 kd

Avstod: 40 fp, 24 kd, 19 c

Frånvarande: 18 s, 8 m, 8 fp, 8 kd, 4 v, 3 c, 4 mp, 1 -

Punkt 28 (Uppehållstillstånd m.m. vid människohandel)

1. utskottet

2. res. 42 (mp)

Votering:

128 för utskottet

13 för res. 42

155 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 2 v

För res. 42: 13 mp

Avstod: 47 m, 40 fp, 26 kd, 23 v, 19 c

Frånvarande: 18 s, 8 m, 8 fp, 7 kd, 4 v, 3 c, 4 mp, 1 -

Punkt 30 (Uppehållstillstånd efter viss tid)

1. utskottet
2. res. 46 (mp, v)

Votering:

152 för utskottet
38 för res. 46
106 avstod
53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 26 kd
För res. 46: 25 v, 13 mp
Avstod: 47 m, 40 fp, 19 c
Frånvarande: 18 s, 8 m, 8 fp, 7 kd, 4 v, 3 c, 4 mp, 1 -

Punkt 31 (Familjesplittring m.m.)

1. utskottet
2. res. 47 (kd, fp, v, c, mp)

Votering:

172 för utskottet
122 för res. 47
55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 46 m
För res. 47: 40 fp, 25 kd, 25 v, 19 c, 13 mp
Frånvarande: 18 s, 9 m, 8 fp, 8 kd, 4 v, 3 c, 4 mp, 1 -

Punkt 37 (Apatiska barn)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet
2. res. 54 (kd, fp, v, c, mp)

Votering:

171 för utskottet
124 för res. 54
1 avstod
53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 45 m
För res. 54: 1 m, 40 fp, 26 kd, 25 v, 19 c, 13 mp
Avstod: 1 m
Frånvarande: 18 s, 8 m, 8 fp, 7 kd, 4 v, 3 c, 4 mp, 1 -

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 55 (m)

Votering:

126 för utskottet

46 för res. 55

124 avstod

53 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s

För res. 55: 45 m, 1 fp

Avstod: 2 m, 39 fp, 26 kd, 25 v, 19 c, 13 mp

Frånvarande: 18 s, 8 m, 8 fp, 7 kd, 4 v, 3 c, 4 mp, 1 -

Helena Bargholtz (fp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Punkt 50 (Barns rätt till vård, skola m.m.)

1. utskottet

2. res. 80 (mp)

Votering:

167 för utskottet

13 för res. 80

116 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 1 m, 40 fp

För res. 80: 13 mp

Avstod: 46 m, 26 kd, 25 v, 19 c

Frånvarande: 18 s, 8 m, 8 fp, 7 kd, 4 v, 3 c, 4 mp, 1 -

Lennart Hedquist (m) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU11 Riksrevisionens granskning av Försäkringskassans köp av tjänster för rehabilitering

Punkt 1 (Översyn av lagen om allmän försäkring m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (kd, m, fp, c)

Votering:

165 för utskottet

130 för res. 1

1 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 1 fp, 25 v, 13 mp

För res. 1: 47 m, 39 fp, 25 kd, 19 c

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 18 s, 8 m, 8 fp, 7 kd, 4 v, 3 c, 4 mp, 1 -

Tina Acketoft (fp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Rehabiliteringsgaranti)

1. utskottet

2. res. 3 (m, fp, c)

Votering:

189 för utskottet

106 för res. 3

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 25 kd, 25 v, 13 mp

För res. 3: 47 m, 40 fp, 19 c

Frånvarande: 18 s, 8 m, 8 fp, 8 kd, 4 v, 3 c, 4 mp, 1 -

Punkt 4 (Finansiell samordning)

1. utskottet

2. res. 4 (m, fp, c)

Votering:

183 för utskottet

108 för res. 4

1 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 23 kd, 25 v, 12 mp

För res. 4: 1 s, 47 m, 40 fp, 1 kd, 19 c

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 20 s, 8 m, 8 fp, 8 kd, 4 v, 3 c, 5 mp, 1 -

Johnny Gylling (kd) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

9 § (forts. från 7 §) Alkoholpolitik (forts. SoU9)

Alkoholpolitik

Anf. 125 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s):

Fru talman! Frågan om krogdiskriminering har följt mig under många år. Den är självupplevd, och jag har diskuterat den frågan tidigare i denna kammare. Jag har tidigare berättat om ungdomars ilska över att inte kunna gå ut en fredags- eller lördagskväll för att som så många andra ungdomar i deras ålder roa sig.

Fru talman! Varför ska min son och hans polare hänvisas till illegala klubbar? Varför ska min son och hans polare tvingas åka hem efter, som de säger, en misslyckad kväll igen ute på stan? Varför ska min son och hans polare inte få känna sig lika välkomna som andra unga människor?

Att min sons vita, ljushåriga kompisar blir insläppta på krogen och att min svarta son och hans mörkhåriga polare avvisas säger mycket om vårt samhälle. Varför ska mina gäster från utlandet som vill turista i vårt vackra land nekas att roa sig på Stockholms krogar? Mina frågor kräver ett tydligt svar.

Som turister har mina gäster valet att välja bort Sverige. Men min son och hans polare, Moder Sveas önskade barn, har inget val. Eller snarare ett val att gå till illegala klubbar, eller till en kväll i förorten där de sitter och blir ännu mer frustrerade över sin situation.

Som förälder och bekant till dessa ungdomar återstår för mig att kämpa mot denna diskriminering och att ta i med hårdhandskarna mot de krogar som diskriminerar gäster på grund av etnisk bakgrund.

Visst fick vi en lag år 2003 som gör det straffbart för näringsidkare att särbehandla personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung och även på grund av trosbekännelse eller sexuell läggning. Detta gäller även personalen som är anställd av näringsidkaren eller på annat sätt handlar på dennes uppdrag. Även om straffet kan bli böter eller fängelse, och i fråga om restaurangen att serveringstillståndet kan dras in enligt alkohollagen 7 kap. 7 § och 19 §, är lagen i verkligheten tandlös och otillräcklig.

Efter det att lagen mot etnisk diskriminering infördes har antalet anmälningar till Diskrimineringsombudsmannen fördubblats i jämförelse med året innan. Dock handlar det fortfarande om ytterst få anmälningar. DO, Diskrimineringsombudsmannen, misstänker att det bara är en bråkdel. Problemet är att det är så få som upplever diskriminering som anmäler detta, och ofta är bevisen mycket tunna.

Det är inte bara min son och hans polare som är frustrerade, utan även DO är frustrerad över det här och diskuterar nu ett sätt att komma åt restauranger där diskriminering förekommer. Bland annat tänker man tillämpa praktikövningar, att helt enkelt skicka ut en grupp personer som testar restaurangerna.

Jag tycker ändå att det är hög tid att skärpa tonen. Vi måste skärpa tonen och säga ifrån. Vi förlorar all trovärdighet för ett jämställt, öppet och generöst samhälle om vi inte rensar upp i denna kränkande diskriminering. Det räcker inte med lagstiftning, för den får inte någon effekt i verkligheten. Därför tycker jag att vi måste vidta andra åtgärder.

Anf. 126 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Jag ska prata lite om samma motion, So334, som rör krogdiskriminering och hur vi aktivt kan motverka den.

Idén är ganska enkel. De krogar som blir dömda för krogdiskriminering ska per automatik förlora utskänkningstillståndet. Det är därför vi diskuterar den här motionen under punkten Alkoholpolitik.

Jag lämnade in en interpellation kring samma fråga och har haft en debatt med folkhälsominister Morgan Johansson om den. Han var väldigt tydlig att skicka ut en signal att det redan i dag är möjligt att införa klausuler i de ordningsstadgor och de regelverk som finns för att dela ut till-

stånd till olika krogar. Där kan man redan i dag kräva att de inte diskriminerar och koppla det till att kunna dra in utskänkningstillstånden.

Mariam sade väldigt mycket bra om den upplevda kränkningen, vilka problem det kan leda till, med svartkrogar som konsekvens av diskrimineringen. Den är i mångt och mycket ett storstadsfenomen, men den är väldigt utbredd. Varje helg möter jag ungdomar som på grund av sitt utseende inte blir insläppta på krogar. Det är så nära apartheid man kan komma här i Sverige.

Jag får väl nöja mig med att det förslag som Mariam och jag har lagt fram kanske är lite väl drastiskt. Däremot är jag inte alls nöjd med den utveckling vi har i samhället. I dag har jag lämnat in en skriftlig fråga om det här till ministern, för mycket mer kan göras.

Man skulle till exempel kunna ha obligatorisk skyltning på alla ställen där det tydligt framgår åldersgräns, klädkrav eller krav på medlemskap, så att man kan se det. Det är ett exempel på något man kan göra. Man skulle också kunna ha obligatorisk utbildning för såväl dörrvakter som krögare, för att de över huvud taget ska få möjlighet och tillstånd att sälja alkohol. Man skulle kunna utveckla kameraövervakningen, för att komma åt de problem som i dag finns med den lag som vi fick 2003 men också den gamla lagen, att bevisa att diskriminering förekommer. Det finns alltså väldigt mycket mer man kan göra på det här området. Man skulle kunna ha en märkning av de krogar som har en väldigt sjyst och positiv attityd till det här. Det är ett par exempel.

Nog kan jag tycka att det finns möjlighet att gå på offensiven, att vara aktiv för att komma åt ett av de absolut största ungdomsproblemen i storstadsregionerna när det gäller ungdomar med utländsk bakgrund. Att på ett så tydligt sätt bli sorterad på grund av sitt utseende är någonting som vi verkligen måste komma åt. Därför tycker jag att den här frågan är väldigt angelägen, och jag tackar utskottet för behandlingen av motionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 7 april.)

10 § Diskriminering

Diskriminering

Föredrogs

arbetsmarknadsutskottets betänkande 2004/05:AU5

Diskriminering.

Anf. 127 ANNA LINDGREN (m):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till reservation nr 1, men jag står bakom övriga moderata reservationer.

Under mina år som lärare i grundskolan mötte jag från mina elever många synpunkter på invandrare. Ofta berodde det på att man inte kunde så mycket.

För att få i gång en något så när objektiv diskussion om invandring med mina elever brukade jag börja med att fråga dem om det var någon som hade släktingar i Amerika. Oftast var det någon som viftade och ville vittna om släktingar som utvandrat från Fattig-Sverige för att söka

lyckan i Amerika. Det var ofta spännande framgångshistorier som vi fick oss till livs. Och med vilken stolthet historierna berättades!

Vilka var det då som vågade ta sin familj över Atlanten för att börja ett nytt liv i nya världen? Ja, det var de starka, de initiativrika, som ville skapa en ny framtid för sina barn i det främmande landet.

I dag finns det ingen kontinent till förfogande för människor på flykt undan fattigdom och umbäranden, politiskt och religiöst förtryck, som det fanns då. Människor i nöd söker sig bland annat till vårt land för att kunna börja om och skapa en ny framtid för sin familj. Vad möts de då av?

Jo, de behandlas automatiskt som problem, som människor som behöver hjälp och som är hjälpsökande i alla möjliga former. Byråkratiskt krångel och långa handläggningstider gör att dessa människor kan få vänta i årtal på att få börja arbeta, och när de väl har kommit dit blir de ofta diskriminerade.

Alla människor ska oavsett födelseort behandlas som den resurs de är. Det måste finnas direkta ingångar till arbetsmarknaden. Arbete ger invandrare möjligheter att lära sig språket och tillgång till viktiga sociala kontakter. Möjligheten till praktik och arbete kombinerat med svenskundervisning knuten till individens yrkes- och utbildnings- eller intresseområde måste kunna utvecklas.

Alla måste motarbeta och förhindra att diskriminering och mobbning förekommer på arbetsplatser och i hela samhället. Varje människas önskemål att samarbeta och integreras bygger på att man känner sig respekterad och inte blir diskriminerad. Antidiskrimineringsarbetet, som ska ha sin grund i mänskliga rättigheter, är i detta sammanhang helt grundläggande.

Diskriminering förekommer tyvärr dagligen på arbetsmarknaden, på bostadsmarknaden och i rättsväsendet. Vi hörde här om ungdomar som försöker få en trevlig fritid. Människor måste därför ges reella möjligheter att själva driva processer när de har blivit diskriminerade genom att ges förbättrade möjligheter till rättshjälp.

Fru talman! Alla människor är lika i värde och rättigheter. Det svenska samhället kan visserligen uppfattas som tolerant och öppet, men strukturell diskriminering förekommer i Sverige varje dag. Arbetsmarknaden utgör inget undantag. Människor diskrimineras på grund av kön, ålder, etnicitet, religion, sexuell läggning eller funktionshinder.

I den svenska diskrimineringslagstiftningen finns i dag en rad olika lagar vilka endast delvis är samordnade. Detta gör att bestämmelserna är svåröverskådliga och ineffektiva.

En sammanhållen diskrimineringslagstiftning skulle på ett tydligare sätt markera att diskriminering inte kan accepteras. En sådan lag skulle också skapa en större överskådlighet och underlätta för enskilda, fackliga organisationer och arbetsgivare att implementera lagstiftningen i arbetslivet. Med en sammanhållen lagstiftning som omfattar större delen av samhällslivet skulle även de fem ombudsmannafunktionerna kunna samordnas i en myndighet under riksdagen.

Jag sitter i den här Diskrimineringskommittén. Vi har kommit väldigt långt i det här arbetet, men det är inte klart än på ett par år i vilket fall från utredningens sida. Vi vill från moderat håll på nytt framhålla hur viktigt det här arbetet är. Men innan den här nya lagstiftningen kan

komma till finns det rätt mycket att göra inom ramen för det som redan i dag finns.

Enligt en undersökning har alltfler arbetsgivare och fackliga företrädare kunskap om lagarna mot etnisk och religiös diskriminering. Det är bra, men de aktiva åtgärder som vidtas är ganska få. Staten har ett särskilt ansvar som föredöme i det här sammanhanget. Regeringen har uppdragit åt alla myndigheter att upprätta handlingsplaner för att främja etnisk mångfald bland sina anställda, och de bör nu verka för att arbetet påskyndas.

De som söker arbete ska värderas efter meriter. För att säkerställa att en arbetsgivare vid rekrytering av personal inte tar otillbörlig hänsyn till bland annat namn bör ansökningshandlingar avidentifieras. Den sökandes personuppgifter ersätts då med en kod. Stat och kommun bör föregå med gott exempel och införa sådana rutiner.

Av en rapport framgår att invandrades kontakter med arbetsförmedlare entydigt varit negativa upplevelser. Förutom bristande eller felaktig information, likgiltighet och arrogans vittnar intervjuer om direkt diskriminering från arbetsförmedlarna. Arbetsförmedlingen anklagas bland annat för att hänvisa invandrare till typiska invandrararbeten, att bekräfta bilden av det utanförskap som man redan känner, att bemöta egna initiativ mycket negativt, att rekommendera de arbetsökande att glömma sina yrken. De här uppgifterna är oerhört allvarliga.

Diskrimineringsombudsmannen har samarbetat med Arbetsmarknadsverket för att säkra att det inte förekommer etnisk diskriminering bland arbetsförmedlarna. Trots detta ansåg Diskrimineringsombudsmannen så sent som förra året att problemet kvarstod. Den socialdemokratiska regeringen måste nu vidta nödvändiga åtgärder för att komma till rätta med uppgifterna om det negativa bemötandet bland myndighetspersonal.

Som vi tidigare har framfört är den moderata utgångspunkten att alla människor har rätt att ses som individer och bedömas efter sina erfarenheter, kvalifikationer och ambitioner. Avvikelse från detta är diskriminering. Även om det görs med aldrig så goda avsikter är det dock fel att politiskt reducera människor till delar av kvotgrupper eller att ovanifrån placera in dem i kollektiv. Regeringen har vid flera tillfällen talat om att införa positiv särbehandling av invandrare på arbetsmarknaden. Detta är ett klassiskt recept för att nya motsättningar och växande spänningar ska uppstå mellan människor. Ytterst är regeringens vilja till positiv särbehandling ett uttryck för uppgivenhet.

Regeringen vill också att myndigheter ska redovisa anställdas etniska ursprung i syfte att samhällets etniska sammansättning ska återspeglas i myndigheternas personalsammansättning. Varför ska en anställd behöva uppge sitt etniska ursprung? Att legitimera att människors ursprung, helt skilt från individens förmåga och taget för sig, skulle vara en relevant faktor vid anställning är kontraproduktivt.

Argument som kan användas åt ena hållet kan också missbrukas åt det andra. Vi anser att målet i den här frågan måste vara det motsatta, nämligen att ursprung beaktas så lite som möjligt vid anställning. Ursprung är inte en egenskap eller en färdighet och saknar därför relevans i anställningssituationer.

Kvotering och särbehandling är teoretiskt olika saker även om de i praktiken ofta hänger ihop. Så kallad positiv särbehandling för med sig att vissa människor diskrimineras när deras erfarenheter, kvalifikationer och ambitioner får stå tillbaka för politiskt fastlagda rekryteringsmål som tagits fram för att gynna andra människor tillhörande en viss politiskt definierad grupp. Även om den grupp som ska gynnas kan anses vara underrepresenterad eller felbehandlad på arbetsmarknaden eller i andra sammanhang innebär kvotering inget annat än att ännu ett fel begås. Att människor i den ena mer eller mindre godtyckligt definierade gruppen felbehandlas gör det inte rätt att felbehandla människor i någon annan grupp.

Anf. 128 MARTIN ANDREASSON (fp):

Fru talman! All diskriminering handlar i grunden om föreställningen om den andre. Det handlar om kollektiva, ofta omedvetna, föreställningar om den som uppfattas som främmande, som avviker från normen: nykomlingen, den som har ett annat kön än vad som är normen, den som har en annan sexuell läggning än majoriteten, den som har ett funktionshinder eller någon annan egenskap som gör att den tilldelas epitetet den andre.

Det är viktigt att ha den utgångspunkten när vi talar om diskriminering därför att det finns en risk när man diskuterar diskrimineringspolitik att man får det att framstå som att det i första hand är en fråga för dem som själva är utsatta för diskriminering och inga andra. Så är det inte. De mekanismer som ligger bakom diskriminering genomsyrar allas våra liv och hela samhället. Därför har vi ett gemensamt ansvar att synliggöra de mekanismerna, våga ifrågasätta dem, lyfta upp fördomar i ljuset, peta hål på schablonerna.

Diskrimineringen tar sig mer eller mindre synliga uttryck. I grunden handlar den om att individen nekas rätten att bli bedömd som den hon är. I stället sorteras hon in eller sorteras bort utifrån en kollektiv gruppstillhörighet som hon själv inte har valt utan som andra tilldelar henne. För den som själv inte utsätts för diskriminering kan de här mekanismerna vara lika osynliga som luften vi andas. Man tänker inte på dem, kanske speciellt inte när man själv tillhör den norm som mekanismerna utgår från. Men för dem som utsätts för diskriminering känns de här mekanismerna in på bara huden.

Jag vill ta ett exempel, fru talman, på vad jag menar med att den här normen ofta är osynlig. Låt oss ta vårt allra mest respekterade och välrenommerade aktuella vetenskapliga uppslagsverk i Sverige, som dessutom kom till med hjälp av en statlig utgivningsgaranti. Jag tänker på Nationalencyklopedin, ett fantastiskt bra uppslagsverk.

Om man tittar i det hittar man en massa intressanta uppslagsord. Man hittar till exempel uppslagsordet "samer". Man hittar uppslagsordet "romer". Man hittar uppslagsordet "sverigeфиннар", alla våra stora minoritetsgrupper, våra nationella minoriteter. Likaså kan man slå upp uppslagsordet "invandrare" och fördjupa sig i hur invandrare är och hur samhället har sett på invandrare. Däremot finns inte uppslagsordet "svenskar". Den svenska normen är så självklar att den inte behöver förklaras. Samtidigt är det så att om vi på djupet ska ifrågasätta de mekanismer som gör att man sorterar bort den andre måste vi också våga

synliggöra det som ligger till grund för normen. Därför får arbetet mot diskriminering aldrig bygga på ett vi-och-de-tänkande.

Det finns en stor risk att man av välvilja halkar in i en statlig identitetspolitik, en sorts välviljans tyranni, där man sorterar in eller sorterar bort människor utifrån den kollektiva grupptillhörighet som staten bestämmer åt dem. Man försöker råda bot på den existerande diskrimineringen genom att åstadkomma nya insorteringar eller utsorteringar, och det blir i grunden samma gamla kollektivism.

Fru talman! Jag vill mena att det finns många goda ambitioner i denna kammare, men ett stort problem är att den socialdemokratiska regering som har styrt landet i mer än tio år inte tar diskrimineringen och mekanismerna bakom diskrimineringen på tillräckligt stort allvar. Om man hade gjort det hade vi för länge sedan haft en effektiv och samlad diskrimineringslag i stället för det lapptäcke med stora glipor som i dag ska hantera de olika diskrimineringsfrågorna.

Om Socialdemokraterna hade tagit diskrimineringen på allvar hade man också gjort upp med de offentliga monopol som bibehåller den strukturella könsdiskrimineringen genom att hålla lönerna nere i kvinno-dominerade yrken där det bara finns en arbetsgivare att välja på. Då hade man vågat ifrågasätta olika strukturer på arbetsmarknaden som håller borta dem som står utanför, dem som ännu inte har kommit in.

Det finns en del goda ambitioner, men det finns också lite för mycket av vackra ord och lite allmänt petande. Vi ser det inte minst när det gäller de olika diskrimineringsutredningar som har tillsatts och som arbetar. Socialdemokraterna använder tyvärr inte utredningsinstrumentet för att skapa en helhetsbild och se till att man får alla fakta på bordet i ett samlat ärende, utan man skickar gång på gång upp lite nya ballonger för att symbolisera politisk handlingskraft.

Vi hade en integrationspolitisk maktutredning som fick kritik och hastigt fick avslutas. Det tillsattes en annan utredning om strukturell diskriminering. Lite senare skulle ytterligare önskemål tillmötesgå om att utreda ännu mer. Då tillsattes ännu en utredning om strukturell diskriminering med en annan enmansutredare. De har i princip exakt samma utredningsuppdrag, men det är klart, då kunde man två gånger visa handlingskraft.

Diskrimineringskommittén som arbetar parlamentariskt och som har ett mycket stort och viktigt uppdrag har gång på gång fått tilläggstid och tilläggsuppdrag. Parallellt med Diskrimineringskommittén har Socialdemokraterna valt att skicka upp ännu fler utredningsballonger, till exempel att låta frågan om en eventuell lagstiftning kring privatpersoners diskriminerande handlingar, vilket ju är en principiellt mycket viktig fråga, utredas i ett separat spår av en annan enmansutredare. Så skriver man ett tilläggsdirektiv till Diskrimineringskommittén där man skickar vidare frågan till Diskrimineringskommittén.

Fru talman! Det är dags att man gör en nystart och ser till att skapa en samlad diskrimineringspolitik. Folkpartiets vision är ett öppet samhälle där vi bejakar fri arbetskraftsinvandring för alla som kan försörja sig, där vi vill frigöra människor från förtryckande könsroller, där vi vill ge funktionshindrade så stora möjligheter som möjligt att komma ut på arbetsmarknaden och så vidare. Därför behöver vi en gemensam lagstiftning. Därför behöver vi en gemensam ombudsman mot olika former av

diskriminering. Därför behöver skadestånden i diskrimineringsärenden höjas kraftigt. Det ska svida ordentligt i skinnet på den som diskrimineras. Vi behöver också flytta diskrimineringsärendena i arbetslivet från Arbetsdomstolen till de allmänna domstolarna så att en enhetlig praxis i olika diskrimineringsmål kan utvecklas oavsett om det rör sig om diskriminering i arbetslivet eller på andra områden.

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom alla Folkpartiets reservationer i det här betänkandet, men jag vill för tids vinnande bara yrka bifall till reservation nr 3.

I detta anförande instämde Mauricio Rojas (fp).

Anf. 129 STEFAN ATTEFALL (kd):

Fru talman! Jag vill först yrka bifall till reservation 1. Självklart står vi kristdemokrater bakom övriga reservationer som vi ingår i, men vi tänker begära omröstning på den.

Ett namn på det här betänkandet kan vara "Utredning pågår", för det är det som är svaret på alla förslag. "Utredning pågår". Diskrimineringskommittén hänvisas det ofta till. Den får förlängd tid. Det var tillkännagivande från arbetsmarknadsutskottet under år 2000 som ledde fram till att den här utredningen tillsattes. Den skulle vara klar den 1 december 2004. Men den har förlängts, först till 1 juli i år. Det senaste beskedet är 31 januari 2006. Det är alltså långa utredningstider. Den som påstår att utredningsväsendet går alltför snabbt fram har i alla fall inget belägg i det här fallet.

Jag vet också att exempelvis arbetet med åldersdiskriminering, som vi kristdemokrater har drivit mycket intensivt, inte ens har påbörjats på allvar i den här utredningen. Det finns alltså mycket kvar att göra, och jag skulle inte bli förvånad om det kommer ytterligare förseningar.

Det är också rörligt på det här området med diskrimineringsfrågor. Vi har fem lagar, fyra myndigheter, fem utredningar och en ny utredning på gång enligt löften i det här betänkandet. Det kommer också, som Martin Andreasson var inne på, en del nya ändringar under tiden. Vi har haft några särproppar som har tagit upp vissa aspekter som har stoppats in i riksdagsbehandlingen, vilket vi bland annat har påpekat det orimliga i.

Vi kristdemokrater har tre grundläggande principer i detta. Vi behöver en samlad lagstiftning för att göra det enklare för privatpersoner, fackliga organisationer, företagare och myndigheter att kunna se vad svensk lag säger. Vi behöver en myndighet, en rättighetsombudsman, där de olika ombudsmannafunktionerna som vi har i dag, uppsplittrade på fyra olika myndigheter, kan ingå. Jag tror att det blir enklare för medborgarna. Det blir också ett mer samlat arbete. Man kan förstärka varandra och effektivisera administration och liknande saker. Och, vilket är en viktig principfråga också, den här rättighetsombudsmannen bör vara underställd riksdagen. Det bör vara markerat att det är medborgarnas företrädare dit medborgarna kan gå, ungefär som Justitieombudsmannen fungerar i dag när det gäller tjänstefel som begås inom myndigheter. I dag är ombudsmännen utsedda av regeringen. Vi vet ju alla hur regeringens utnämningsspolitik kan vara. Jag tror att ett mer öppet förfarande underställt riksdagen också kan förstärka legitimiteten för en sådan här ombudsmannafunktion.

Låt mig sedan lite tydligare fokusera den etniska diskrimineringen. Det är ett stort problem i vårt samhälle. Vi ser det i rättsväsendet. Vi ser det i krogköerna, som diskuterades tidigare. Vi ser det i arbetslivet. Man kan då fråga sig om det är ren rasism som finns i vårt svenska samhälle. Det finns säkert, men det tror jag inte är det stora problemet. Det finns säkert mycket okunskap, men det finns också andra typer av problem som är mer subtila.

I Integrationsverkets rapport för 2003 sammanfattar man forskning om diskriminering av personer med utländsk bakgrund på den svenska arbetsmarknaden med att diskrimineringen ofta har sin grund i subjektiva och otydliga kompetensbegrepp, nätverksrekrytering och informella rekryteringskanaler samt frånvaro av konkreta strategier för att motverka diskriminering.

Diskrimineringen utförs av enskilda personer. Flertalet av de här människorna är nog inte alltid medvetna om att de just diskriminerar. Bankens kredithandläggare tänker kanske inte på diskriminering när han avslår Karims ansökan om billån på grund av inkomster som bedöms som för låga även om han dessförinnan har beviljat lån åt Sven-Erik som har exakt samma förutsättningar. Personalchefen har knappast diskriminering i tanken när han lägger civilingenjören Ivans ansökan åt sidan eftersom han inte har tid att bedöma meritvärdet av Ivans utbildning då han kommer från ett östeuropeiskt land. Bankchefens tankegångar är sannolikt mer inriktade på att undvika eventuella inbillade eller verkliga spänningar på arbetsplatsen än att erövra nya kundkategorier när han väljer bort civilekonomen Ala-Mayahis jobbansökan.

Problemet ligger, tror jag, mycket i att vi i Sverige betraktar det som avviker från det normala, från det stora flertalet, som lite suspekt och lite besvärligt. Vi tänker mycket på hur det ska fungera i arbetslaget. Den som avviker i sitt beteende, tänkesätt, uttryckssätt, som kanske inte kan språket lika bra eller som har en annan tradition eller kultur blir ett störande moment. Det finns det säkert en historisk bakgrund till. Vi har under 200 år utgjort en geografisk utpost i Europa. Vi har varit ett fattigt utvandrarsland. Det tillskott som vi har haft av stora invandrargrupper, svedjefinnar, tyska handelsmän, valloner, romer med flera som tidigare starkt påverkade det svenska samhället har vi delvis glömt bort med den långa utvandringsperioden. Det som var variationerna har blivit en stark enhetskultur.

Men jag tror också att vi har en förklaring i att vi har haft en socialdemokratisk politik som har präglat Sverige under 70 år, där kollektiva lösningar har varit rättesnöret.

Vi ser det i olika samhällsfrågor. Det är de som avviker från det som är det generella, det som är de stora greppen. Vi ser det i friskoledebatten. Vi ser det när vi tittar på olika vårdproducenter. Vi ser det i barnomsorgsdebatten. Den som väljer det som inte det stora flertalet väljer, den som väljer det som inte passar in i det politiska kollektiva tänkesättet blir utstämplad. Den ska inte få stöd, den ska inte vara med. Den ska in i systemet.

Den som avviker från normen utgör ett hinder och är en potentiell bråkmakare och ett orosmoment som kan hota systemet.

Jag tror att de kollektiva lösningarna i samhället ser människor som objekt för omhändertagande i stället för som resurser. Jag tror att vi här

har ett problem som vi ska vara medvetna om är en del av den diskriminering vi ser i praktiken.

Jag tror också att en viktig del i att komma åt diskriminering i arbetslivet är att vi ökar möjligheten för privatpersoner att driva diskrimineringsmål. Vi vet att om du i dag inte får facket med dig att driva ditt diskrimineringsmål har du små chanser, av ekonomiska skäl, men också för att din klagan stämplas som inte riktigt seriös.

Problemet är ju att om en privatperson upplever sig som diskriminerad och vill gå till rättslig prövning så beror det på att man inte har fått sitt fall prövat på ett sjyst sätt eller blivit behandlad på ett sjyst sätt av sin arbetsgivare, men också på att man kanske inte har fått hjälp av sin fackliga organisation.

Vi kristdemokrater menar – och här har vi fått med oss en gemensam skrivning från de fyra borgerliga partierna – att man måste öka möjligheterna för privatpersoner att föra talan mot organisationer och företag som diskriminerar. Då behöver vi förbättra rättshjälpen. I dag ingår inte rättshjälp för tvister i arbetslivet i en vanlig hemförsäkring.

Vi vill också förbättra rättshjälpen och rättsskyddsförsäkringen så att man kan driva fler mål själv i arbetslivet.

Jag har ett bra exempel på en sjuksköterska som upplevde sig mycket illa behandlad och diskriminerad av sin arbetsledare. Facket ville inte driva frågan, men hon var helt övertygad om att det var diskriminering. Med hjälp av advokater lyckades hon vinna målet i tingsrätt och få ett skadestånd på 250 000 kronor.

Den fackliga företrädaren kanske inte var kunnig om diskrimineringslagstiftningen fullt ut. Det kanske fanns en ovilja att driva målet därför att man själv inte hade varit så alert och på hugget och kände sig delaktig i att det hade blivit ett sådant problem.

Kvinnan riskerade ganska mycket när hon drev sitt mål. Hon hade ingen hemförsäkring som täckte det hela. Hon hade hamnat i stora ekonomiska problem om hon hade förlorat målet eftersom hon då hade fått betala rättegångskostnaderna.

Vi behöver förstärka rättsskyddet. Vi behöver också förstärka skadestånden så att det går att få ut högre skadestånd när man driver mål och vinner mål. Det är exempel på hur man kan öka möjligheterna för enskilda människor att driva mål när inte arbetsgivare och fackliga organisationer löser de problem som har uppstått.

Det är på det sättet vi vill utvidga möjligheten för enskilda människor att hävda sin rätt. Men det handlar självklart också mycket om att förändra attityder och inse att människor med annan bakgrund än man själv är van vid också är en tillgång. Vi får mindre av rädsla och mindre av främlingskap för det avvikande. Det finns mycket att göra. Där har vi politiker stort ansvar, men självklart också arbetsgivare, fackliga organisationer och myndigheter.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 130 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Först ber jag att få yrka bifall till reservation nr 1 under punkt 2. Jag står givetvis bakom Centerpartiets övriga reservationer, men det räcker med att yrka bifall till denna.

Dagens debatt har handlat om mänskliga rättigheter. Vi började med en debatt om asylprövning och människors rätt att få stanna här i Sverige. Det handlade om de apatiska barnen.

Nu diskuterar vi en annan fråga om mänskliga rättigheter, nämligen rättigheten att inte bli diskriminerad. Diskriminering handlar om att urskilja, avskilja, ta bort. Det handlar om vi och de. Det handlar om att inte vara med.

I Bibeln står det en sentens som jag tror att alla människor i det här landet har hört talas om, nämligen den gyllene regeln: Allt vad ni vill att människorna ska göra för er det ska ni också göra för dem.

Jag kunde ha tagit det citatet ur Koranen. Jag kunde ha tagit det ur Konfucius regelsamling som är 2 000 år äldre än Bibeln och ännu lite äldre än Koranen.

Det är alltså något som vi människor skulle leva efter oavsett vad vi har för bakgrund, oavsett vilken religion eller regelsamling vi har med oss i ryggsäcken. Politiskt säger vi många gånger: alla människors lika rätt och värde. Det är väldigt bra synpunkter. Det är väldigt bra ord att ha med sig. Men då måste vi också öppna ögonen och se vad det verkligen innebär. Ibland kommer man underfund med att det faktiskt handlar om att jag ska avstå från något, att jag inte ska se ned på någon annan.

Många gånger är vi ganska blinda. Vi ser heller inte vår egen blinda fläck. Någon kanske säger till oss: Vad menar du med det; hur tänker du nu? Då vaknar vi till och tänker att det kanske inte alls var så bra.

Vi har en lagstiftning som är ganska bra. Den behöver förstärkas på något ställe, som till exempel den enskildes rätt att föra sin talan i sådana här ärenden som Stefan talade om. Om vi lever upp till den diskrimineringslagstiftning som vi har skulle oändligt mycket vara vunnet.

Jag tror att det egentligen skulle räcka. Men då krävs återigen att vi ser vad vi själva gör och hur vi själva tänker.

Vi har kollektivavtal på arbetsmarknaden, och det är väldigt bra. Det är ett effektivt sätt att få saker och ting att fungera. Då behöver man även i kollektivavtalen tillämpa detta när man sätter ned denna lagstiftning i arbetsmarknaden. Frågorna om diskriminering behöver skrivas in i kollektivavtalen. Det gäller lönediskriminering, könsdiskriminering, etnisk diskriminering, ja alla olika diskrimineringsgrunder.

Alla olika anledningar till att folk blir diskriminerade behöver alltså finnas med här. Man måste medvetandegöra dem som ska fullfölja de lokala kollektivavtalen. Här har alla vi som står här ett väldigt stort ansvar. Det kallas för opinionsarbete, information, att tala om varför och att tala om att det blir bättre så.

Jag läste för något år sedan att jämställda företag är lönsamma företag. Jag tror att i företag som har en mångfald av anställda både vad gäller ålder, kön, bakgrund, sexuell läggning, etniskt eller annat tillför människorna olika positiva saker till företaget.

Jag träffade en man i går, han är kommunchef i Ragunda. Han heter Wadi i förnamn. Vad han heter i efternamn kan jag inte uttala, så det ger jag mig inte på. Han diskuterade hur man skulle få folk att flytta från Bergsjön i Göteborg till Ragunda. Människor som är arbetslösa, som inte får jobb, som inte har någon chans i Bergsjön skulle kunna flytta frivilligt – det var inget tvång – och få utbildning och bostad och man hade 95 %

chans att få ett jobb. Dessutom skulle hela familjen flytta, inte bara någon.

Det var motsatsen till diskriminering. Det var att försöka utnyttja de möjligheter som finns med att vi ser olika ut, har olika bakgrund och kan olika saker. Han ville starta en skola där man skulle ta vara på att man har ett annat språk än svenska med sig i bagaget.

Man skulle då verkligen aktivt lära sig hur människor fungerar vad gäller kultur och så vidare, från sitt gamla hemland. Det är jätteviktigt.

Man skulle kunna det svenska. Man skulle starta företag i Sverige. Men sedan skulle man kunna ha affärsförbindelser med Mellanöstern, Thailand, Danmark eller vilket land det nu var man kom ifrån.

Sådana här frågor är jätteviktiga. Det här är sådant som motverkar diskriminering.

Som centerpartist tycker jag att det här är oerhört viktiga och känslofulla frågor där vi kan komma vidare, där vi verkligen kan göra någonting av de vackra orden att vi ska ta vara på allas möjligheter och att alla människor ska ha rätten och möjligheten till arbete, bostad och utbildning – allt det vi tycker är så viktigt.

Många av de diskrimineringsgrunder som finns i samhället kan vi inte påverka. Vi föds med ett kön. Vi föds av föräldrar som har en etnisk bakgrund. Jag vet inte, men jag kanske är sjuttonde generationens invandrare. Förmodligen är jag det. Det är nog inte många svenskar som inte någonstans har en vallon, en rom eller någonting annat i bakgrunden. Finnar är inte så ovanligt. Tyska hantverkare har kommit in. Präster har kommit in från olika håll och kanter. Det har kommit in många människor som har assimilerats, och därför kan jag inte säga vad jag har i min bakgrund. Jag har inte idkat släktforskning så jag har inte brytt mig så mycket om det. Jag tycker kanske inte att det här är så viktigt.

Sexuell läggning är det heller inte mycket man kan göra någonting åt.

Ålder kan vi definitivt inte göra någonting åt. Vi blir en dag äldre för varje dag som går, oavsett om vi just nu råkar vara 56, 87 eller 3. Varje dag som går lägger ännu en dag till vårt liv.

Det enda vi möjligen kan påverka är religion och politisk åskådning. Men inte ens det ska man hålla på och diskriminera folk för. Det är faktiskt ganska bra och ganska viktigt att vi har lite olika uppfattningar om saker och ting. Därför är de här frågorna viktiga. Det är kanske mer att vi ska opinionsarbeta än att vi ska ändra så mycket i lagstiftningen. Men, visst, för att underlätta för företag att samla ihop sina frågor vore en samlad lagstiftning väldigt bra.

Det finns flera sådana här frågor. Det finns skärpningar. Men om vi använder den lagstiftning vi redan har skulle mycket vara vunnet. Det arbetet kan vi bedriva på många olika sätt, bland annat genom att prata om de här frågorna, och det är vi väldigt bra för.

Anf. 131 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på de reservationer som finns.

Min avsikt i dag är att försöka komma bort från de fina orden, bort från de beskrivningar av diskriminering som vi alla möts av och som vi kanske har blivit utsatta för själva. Även om Attefall bjuder upp till dans och vill ha diskussionen om mekanismen och bakgrunden till att diskri-

mineringen över huvud taget förekommer och anklagar socialdemokratisk politik för detta ska jag inte ta den bollen. Jag tycker att jag har sett andra samhällssystem, andra länder med helt annan politik och en helt annan syn där diskrimineringen också är ett stort problem.

Det finns två mycket tydliga alternativ i kampen mot diskriminering i svensk politik. Den ena står vi socialdemokrater tillsammans med våra samarbetspartier Vänsterpartiet och Miljöpartiet för. Jag vill nog påstå att det är den mest offensiva politik mot diskriminering någon svensk regering någonsin fört.

Mot det står en ganska osammanhängande och ointresserad borgerlig allians, en allians som inte verkar förstå omfattningen och djupet av dessa frågor. Det rör framför allt Moderaterna. Och om de förstår, som ändå Folkpartiet verkar göra då och då, lägger man fram förslag som antingen bygger på de saker som redan görs eller ska genomföras kombinerat med förslag som riskerar att fullständigt förändra maktförhållandena till exempel på arbetsmarknaden.

Herr talman! Aldrig någonsin har en politisk majoritet lyft kampen mot diskriminering så som nuvarande rödgröna allians har gjort. Sedan 2002 har anslaget till ombudsmännen som arbetar mot diskriminering ökat med nästan 16 miljoner kronor till 72 miljoner kronor. Den största ökningen har ombudsmännen mot etnisk diskriminering fått. Deras anslag har ökat med runt 50 %, 8 ½ miljoner kronor.

Därutöver ska ytterligare 9 miljoner kronor fördelas under det här året till flera av landets antidiskrimineringsbyråer som nu växer upp som en motståndsrörelse mot diskriminering ute i landet, från Umeå uppe i norr till Malmö i söder.

År 2003 fick vi en ny lag mot diskriminering. Lagen gäller områden som ligger utanför arbetsmarknaden och omfattar fler grunder. HomO, HO och DO har fått ett särskilt ansvar att bevaka den lagen och extra resurser för att föra ut de rättigheter den nya lagen ger.

Under året kommer en lag som skyddar elever mot kränkande behandling och diskriminering i skolan. Rättsväsendet har fått i uppdrag att genomföra utbildning om diskriminering och mångfald. En snabbutredning ska kolla möjligheten att införa anonyma jobbansökningar vid tillsättning av statliga tjänster.

Under året ska Integrationsverket genomföra något som heter *situation testing*, alltså kontrollera hur diskriminering förekommer. Antidiskrimineringsklausuler är möjliga att införa i offentlig upphandling. Många myndigheter har pekat på att det är lite svårt att genomföra dem. De förstår inte riktigt hur. Därför har Nämnden för offentlig upphandling fått extra anslag för att råda bot på detta problem.

Därutöver har vi tre viktiga utredningar som jag vill beröra. Den första är Diskrimineringskommittén. Det är en stor och omfattande utredning som Attefall raljerar kring. Den ser över sammanhållen lagstiftning, påföljderna vid diskriminering, ombudsmannaämbetet, den trickiga och knixiga frågan om positiv särbehandling och åldersdiskriminering. Ska det till lagändringar är det ju bra att vi ser konsekvenserna av hur detta görs.

I mångt och mycket delar jag den analys som görs från moderat, folkpartistiskt och kristdemokratiskt håll, att en sammanhållen lagstiftning faktiskt skulle kunna åtminstone skicka ut en tydlig signal om att

här är det något nytt. Men det viktigaste är innehållet och utslaget av lagen. Då är det mer än att bara sätta ihop lagarna som gäller.

De flesta motionerna vi behandlar i dag rör just den stora diskrimineringskommittén. Jag vill ändå gärna nämna de två andra utredningarna som är viktiga på det här området, de två om strukturell diskriminering. De kommer att ge oss viktig och värdefull kunskap om de mekanismer och strukturer som det här samhället vilar på, som leder till att vi trots allt vi har gjort under den här mandatperioden och tidigare inte kommer åt alla diskrimineringsfallen.

Vi behöver den kunskapen. Vi behöver se oss om i världen. Vi behöver se oss om här i Sverige för att råda bot på det. Därför är de här två utredningarna enormt viktiga, för vi har ju sett att det inte räcker. Vi har ju sett att vi inte kan vara nöjda när situationen är som den är på arbetsmarknaden, på bostadsmarknaden och, som vi diskuterade tidigare, i krog- och diskoteksköerna.

Herr talman! Jag har som ren kuriositet begärt information av utredningstjänsten för att kolla lite hur alliansen agerat, om det funnits någon samordning i de här frågorna och om man över huvud taget driver de här frågorna aktivt. Och det var väldigt lite utredningstjänsten kunde hitta på det här området. Det finns inte mycket till gemensam syn i kampen mot diskriminering. Kanske är det också en form av strukturell diskriminering. Denna fråga är inte lika intressant för alliansen.

Det finns flera partier som inte tar upp den medborgarrättsrörelse som diskrimineringsbyråerna ändå innebär. Flera av oppositionspartierna tar inte upp stödet till dem. Det finns över huvud taget få initiativ till hur vi ytterligare motverkar diskrimineringen. Det går också att se på de motioner vi behandlar i dag. Det är samma klassiska motioner om sammanhållen lagstiftning, som i och för sig är bra. Det är också fråga om ett sammanhållet ombudsmannaämbete. Ja, det är intressant. Låt oss se vad det gäller. Det viktigaste är att de kan jobba så effektivt som möjligt. Det tittar utredningen på.

Om fler frågor kommer till är det också viktigt att vi behandlar dem korrekt. Frågan om ointresse och okunskap får alliansen svara på.

Det finns en del andra förslag som har kommit ut i debatten. Jag skulle gärna vilja beröra dem också. Men jag har tyvärr anmält mig för bara åtta minuter, och jag skulle behöva två minuter till för att bemöta Folkpartiets ganska arbetarfientliga förslag kring turordningsreglerna.
(Applåder)

Anf. 132 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra på den höga retoriken: den mest offensiva politiken någonsin. Då kan man undra varför den inte har kommit längre.

Den mest offensiva politiken någonsin kan just nu rubriceras ”Utredning pågår”. Jag raljerar inte över att Diskrimineringskommittén fanns. Det var bland annat vi som drev fram att den skulle tillsättas. Det har varit många sådana exempel på frågor där Socialdemokraterna har dragit i gång arbeten eller lagt fram förslag efter påstötningar från oppositionspartier, och det har ibland också varit i helt samförstånd. Luciano Astudillo försöker måla upp en större splittring än vad som finns i det avseendet.

Visst kan det vara bra med lite miljoner här och där. Man kan diskutera om folkrörelser ska vara helt finansierade av staten. Jag tänker på antidiskrimineringsbyråerna som i många sammanhang gör ett gott jobb, men jag vet också att de till stor del finansieras av statliga bidrag. Man ska hellre försöka stödja idealitet och inte totalfinansiera. Jag vet också att det finns diskrimineringsbyråer som inte får något stöd därför att de inte faller in i mallen, nämligen att vara på ett visst sätt för att passa in i den socialdemokratiska stödpolitiken.

Det är intressant att få veta om Luciano Astudillo är beredd att vidta en del strukturella grepp för att öka möjligheterna för människor att driva sina frågor, exempelvis i domstol. Det gäller rättshjälpen, rättsskyddsförsäkringen, skadestånden och möjligheten när man upplever att facket inte är på ens sida – det händer faktiskt – att driva sitt mål i domstol. Är man beredd att skapa de möjligheterna finns en chans att skapa en hävstångseffekt i diskrimineringsfallen, få fler fall fällda och fler utbetalade skadestånd. Jag tror faktiskt att sådant kan skaka om både arbetsgivare, fackliga organisationer och vanliga privatpersoner som ser detta. Det är sådana rättsfall vi behöver. Det måste ändras i rättshjälp, rättsskyddsförsäkringar, skadestånd etcetera. Det är sådana grepp som också krävs, mer än bara vällovliga, och i och för sig bra, en miljon här eller där – som du räknade upp.

Anf. 133 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Givetvis måste vi göra allt vi kan för att komma åt diskrimineringen. Stefan Attefall vet att utredningen tittar på många av de frågor som han har tagit upp. Det gäller till exempel rättsprocessen och skadestånden. I den utredningen är jag beredd att höra alla argumenten för och de problem som kan uppkomma med de strukturella förändringarna.

Jag är också nyfiken på vad de två utredningarna kring strukturell diskriminering kommer att lägga fram för förslag. Men varför raljera om utredningen? Endast två lagförändringar i Sveriges historia har inte föregåtts av en utredning. Det vore märkligt att på det här området inte använda utredningsinstitutet för att se till att lagen blir så bra som möjligt.

Diskrimineringskommittén har levererat förslag under den tid den har arbetat. Vi har tagit ställning till flera ärenden i den här kammaren under den här mandatperioden på grundval av delbetänkanden som har lagts fram av utredningen. Ja, utredning pågår – och mycket mer. Men Stefan Attefalls parti har visat ett mycket stort ointresse för frågan.

Anf. 134 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Det är skönt att veta att Luciano Astudillo vet precis vilket engagemang vi har. Vi har ett stort engagemang. Läs motioner i socialförsäkringsutskottet och arbetsmarknadsutskottet. Läs reservationer. Läs också om vårt beteende och arbete i de olika utredningarna.

Jag har inte raljerat över utredningen som sådan. Jag har raljerat över att det tog sex år för utredningen att komma fram – om nu tidsplanen håller. Det har tagit ungefär sex år från beslut i kammaren till att utredningen kommer att bli klar. Jag raljerar över att det finns fem lagar, fyra myndigheter och fem utredningar och ytterligare en på gång – det vill säga sex utredningar. Det är det jag raljerar över. Jag raljerar över att de

stora orden blir så mycket av utredningsarbete. Då kanske man kan skruva ned tonläget och i stället skryta när förslagen finns på bordet.

Jag kan tala om för dig att vid en strikt tolkning av direktiven finns inte så stora möjligheter för enskilda att driva egna rättsprocesser. Det finns ett strukturellt problem här som jag tror att socialdemokrater med hänsyn till lojaliteter med de fackliga organisationerna har problem med. I diskrimineringsfall är ofta problemet att man känner att man inte har fått hjälp av sin fackliga organisation. Det är då man står ensam. Då blir en socialdemokrat mer lojal med den fackliga organisationens brister och försumligheter än med den enskilda människan. Där finns det en ideologisk skiljelinje. Jag står alltid på den enskilda människans sida. Jag står gärna på fackets sida också, men jag väljer alltid den enskilda människan före facket och arbetsgivaren. Där kanske det finns en viss skiljelinje mellan Luciano Astudillo, Socialdemokraterna och en kristdemokrat.

Med tanke på det höga tonläget kan jag fråga varför det inte händer mer när det gäller diskriminering i krogköerna när man sitter på makten i Stockholms stad och i regeringsställning. Varför händer det inte mer när det gäller avkodifiering av ansökningshandlingar? Staten kan föregå med gott exempel. Regeringskansliet kan i ett projekt ta med sina egna ansökningshandlingar, men i stället tillsätts en ny utredning, vilket är bra – men dämpa tonläget.

Anf. 135 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Tonläget beror delvis på det omvända. Det är det tonläge jag kände att Attefall hade i sitt inledningsanförande. Visst har Diskrimineringskommittén fått en förlängd period, men det är inte av en slump. Det har bland annat kommit direktiv från EU. Det har kommit olika direktiv som vi måste leva upp till. Det är oerhört viktigt att vi lever upp till dem eftersom de många gånger stärker skyddet för den enskilde.

Vi har också sett att det vi tänkte när vi tillsatte utredningen behöver skärpas. Vi behöver se till att nya grepp tas, och därför har det givits tilläggsdirektiv till den stora utredningen. För att klara av att göra allt detta behövs lite extra tid. Därutöver har jag nämnt en rad åtgärder, parallellt med detta, som handlar om en resursförstärkning av ombudsmanämbetet, som handlar om hur vi tar nya initiativ i skolan, som handlar om vad som redan har gjorts i högskolan. Det är så mycket som görs för att bekämpa diskrimineringen.

Det jag värjer mig mot är hur oftast speciellt företrädare på den borgerliga kanten ställer individ kontra fack. Min ideologi säger att individen genom kollektiv kamp stärks. Där har vi en grundläggande skillnad i synsättet. Vi vet i vårt kollektiv att vi kämpar för alla de individer som utsätts för kränkande behandling. Så stärks kollektivet.

Anf. 136 MARTIN ANDREASSON (fp) replik:

Herr talman! Det blir lite gripande när Luciano Astudillo börjar med att säga att det här är den mest offensiva regering som någonsin har suttit vad gäller diskrimineringsfrågorna. Och när han sedan ska räkna upp vad det är man faktiskt gör talar han om lite utredningar, ett par utredningar till, och sedan kommer han till 2003 års lag mot diskriminering.

Men snälla Luciano Astudillo – Luciano Astudillo vet lika väl som jag och alla vi andra i kammaren att det inte var på grund av att regering-

en kom på att den ville motverka diskriminering som den lagen kom till. Det var på grund av att vi fick ett direktiv från EU som gjorde att vi var tvungna att vässa den svenska diskrimineringslagstiftningen – vilket vi välkomnar. Men det berodde definitivt inte på regeringens handlingskraft eller på regeringens eget engagemang att den lagen genomfördes.

Sedan blir det också lite gripande när Luciano Astudillo vill försvara det här brokiga lapptäcket av utredningar. Jag vill understryka att jag tycker att det är centralt att vi får ett bra utredningsarbete utfört på det här området. Mitt problem är inte att Diskrimineringskommittén har fått förlängd tid. Mitt problem är att regeringen på ett planlöst sätt har splittat upp dessa viktiga frågor på ett antal olika utredningar. Luciano Astudillo tog det här med den strukturella diskrimineringen och att det var så viktigt att ha två utredningar. Låt mig läsa innantill. Den ena utredningen, Kamalis utredning, ska föreslå åtgärder för att motverka strukturell diskriminering på grund av etnisk eller religiös tillhörighet. Den andra utredningen, Paul Lappalainenens utredning, ska föreslå åtgärder för att motverka strukturell diskriminering på grund av etnisk eller religiös tillhörighet.

Herr talman! Detta är ingen seriös hantering av utredningsväsendet. Detta är ett billigt sätt att symbolisera handlingskraft. Det hade varit mycket bättre att se till att Diskrimineringskommittén, där Luciano Astudillo själv är ledamot, hade fått ta ett samlat ansvar för de här frågorna.

Anf. 137 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Jag vill ju påstå att just frågorna om strukturell diskriminering är så pass komplicerade att jag hade värjt mig för att lägga in dem också i Diskrimineringskommittén, för då hade vi nog fått sitta där i ett par år till. Jag tycker att det upplägg som gjorts är bra. Det är väldigt lätt att klippa av citat sådär som Martin Andreasson gör, men faktum är att en av utredningarna framför allt ska samla kunskap kring den strukturella diskrimineringen, vad som gjorts på området och vad vi känner till om det. Den andra, Masoud Kamalis utredning, har en mer offensiv inriktning i sitt direktiv. Så det är inte helt sjyst att säga att det i stort sett är samma sak de här två utredningarna syftar till.

Jag har varit väldigt tydlig med att vi har en ganska offensiv politik på det här området. Det handlar om lagförändringar, om att förtydliga lagar. Där har vi Diskrimineringskommittén, som lägger fram delbetänkanden som vi antar här på flera områden. Jag har också pekat på hur vi i staten och samhället försöker gå i bräsch när det gäller offentliga upphandlingar och när det gäller till exempel att vara en förebild genom att införa anonyma jobbansökningar. Också där tycker jag det är viktigt att detta görs på ett rättssäkert sätt. Det är väl bra att vi utreder det först, innan vi tillämpar det.

Det sista, men inte det minsta, som vår politik bottnar i är den här motståndsrörelsen av människor runtomkring i landet som fått nog, som är arga över att diskriminering förekommer och som organiserat sig. Dem vill vi ge resurser. Tyvärr har inte Folkpartiet ens nämnt dem eller mött dem i de reservationer som finns på det här området.

Anf. 138 MARTIN ANDREASSON (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt att staten och regeringen tar det ansvar som faller på dem. Man kan ju börja, när det gäller diskrimineringsfrågorna, med att titta på det ansvar man har som statlig arbetsgivare, till exempel när det gäller den ojämlika lönesättningen i Regeringskansliet. Man kan börja med det. Man kan titta på andelen anställda inom offentlig sektor som är födda i utlandet jämfört med andelen anställda med utländsk bakgrund i den privata sektorn.

Visst finns det mycket att göra. Jag tror att det är viktigt att man också ser till att arbetet mot diskriminering växer underifrån, att det är i vardagen som det kan lyckas. Jag är själv ofta ute och besöker olika grupper och föreningar, inte minst antidiskrimineringsbyråer men också andra ideella rörelser som motverkar diskriminering på olika sätt i samhället. Om Luciano Astudillo vill ta del av Folkpartiets syn på antidiskrimineringsbyråerna kan han exempelvis titta på vårt budgetalternativ.

Luciano Astudillo efterlyste också konkreta exempel på vad borgerlig politik innebär. Då vill jag ta min egen kommun Solna. Sedan de borgerliga kom tillbaka till makten 1998 har vi kunnat pressa ned den öppna arbetslösheten kraftigt bland personer födda inte bara i utlandet utan också utanför Norden, så att den i dag ligger på hälften på riksgenomsnittet. Vi har tittat på kommunens ansvar som arbetsgivare så att man kan se att Solna stad som arbetsgivare har lika stor andel anställda med utländsk bakgrund som motsvarande andel bland Solnas invånare.

Men vi är inte nöjda med det, utan nu går vi vidare med ett genomgripande arbete för att se på de olika diskriminerande strukturer som finns vad gäller kön, etnicitet, sexuell läggning och så vidare. Om Luciano Astudillo vill se konkreta exempel vill jag hälsa honom välkommen till det borgerliga Solna.

Anf. 139 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Jag kommer gärna till Solna, men jag vet att det finns många socialdemokratiskt styrda kommuner eller kommuner styrda av den rödgröna alliansen som också gör ett väldigt bra arbete för att motverka diskriminering och som är förebilder på det området också. Nu är jag tyvärr inte så insatt i vad som görs just i Solna.

Det är klart att ingen socialdemokrat kan vara nöjd med hur samhället ser ut när vi vet att det förekommer diskriminering – också i det offentliga. Därför har jag här försökt peka på skillnaden mellan vad den rödgröna alliansen står för i den här frågan, hur vi offensivt har satsat på att motverka diskriminering på område efter område och hur jag anser, och också med stöd av utredningstjänsten kan påvisa, att väldigt lite har gjorts på den borgerliga kanten, åtminstone här. Visst kan vi stå här i kammaren och prata väl om mekanismerna kring diskriminering. Visst kan vi sedan stå här och berätta om de fall vi har stött på kring diskriminering.

Men när man läser motioner, när man försöker se om det finns något samlat alternativ kring det här, säger utredningstjänsten nej. Det finns inget borgerligt alternativ på diskrimineringsområdet. Här är det kanske mer tydligt än någon annanstans, tycker jag. Vackra ord räcker inte. Det är det jag har reagerat på, och det var för övrigt därför jag använde utredningstjänsten. Jag tyckte att man inte får gå upp i kammaren och bara

prata om mänskliga rättigheter och sedan inte agera utifrån det. Man måste ta ett ansvar också.

Prot. 2004/05:99
6 april

Anf. 140 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Herr talman! Det är viktiga frågor som vi talar om. I grunden handlar det ju om mänskliga rättigheter, om rätten att inte bli diskriminerad och om alla människors lika värde. Ingen av oss kan säga att vi står fria från fördomar och att vi i alla lägen ser de diskriminerande strukturer som finns runtom oss, strukturer som vi själva, ofta omedvetet, både är bärare av och också på olika sätt upprätthåller.

Därför behöver vi debatt och diskussion, och vi behöver kunskap och teorier som hjälper oss att medvetandegöra de värderingar och attityder som finns. Det är värderingar och attityder som finns underliggande men som när de slår till blir mycket tydliga och får stora konsekvenser både för den som drabbas direkt, och de facto blir diskriminerad, och för samhället i stort eftersom diskriminering stänger ute, begränsar och bygger hinder.

Att se diskriminering som strukturell, och där tycker jag att vi är nu, på ett teoretiskt plan, innebär att vi har medvetenhet om att den genomsyrar samhället, att den finns i vardagen, den finns i våra institutioner och den finns i våra organisationer. Det innebär att vi talar om en grundläggande mekanism som systematiskt markerar att människor är olika, en mekanism som också avgör hur resurser, inflytande och makt fördelas mellan individer och grupper av individer.

Håller vi oss till den här teoretiska nivån och försöker hålla det strukturella greppet betyder det att antidiskrimineringsarbetet handlar om att angripa värderingar och hitta de politiska verktyg som griper sig an strukturerna och inte beskriver det så att det är kvinnor eller invandrare som diskrimineras som utgör själva problemet. Att kvinnor diskrimineras till exempel när det gäller löner beror ju inte på att kvinnor är sämre på att förhandla sig fram till löner, utan det beror på att kvinnor möts av maktstrukturer, byggda på värderingar och synsätt som säger att kvinnors arbetsinsatser värderas lägre. När invandrare diskrimineras för att de har ett konstigt namn är det inte namnet som är problemet. Problemet är att arbetsgivarna sorterar bort dig med anledning av att du har det där konstiga namnet, och du placeras in i en grupp där du är mindre värd. Det är viktigt att vi gör den här åtskillnaden och angriper strukturerna och inte individerna. Riktat vi fokus på individerna riskerar vi att tvärtom förstärka vi-och-de-tänkandet.

När det gäller etnisk diskriminering måste vi hålla rent hus mot rasistiska inslag som förklarar sociala ojämlikheter med kopplingar till utseende och kulturella drag samtidigt som man rangordnar individer i olika kategorier utifrån de här egenskaperna.

Det är i det ljuset som vi också ska se den kritik som finns från Folkpartiet, som har glidit i den här frågan. Jag lyssnade uppmärksamt på Martin Andreasson, som jag har stor respekt för i de här frågorna och finner intressant, och jag delar också uppfattningen om vi-och-de-tänkande. Men frågan är hur Martin Andreasson ser på krav på språkstest och hur han bedömer det att Folkpartiet uppenbarligen spelar på främlingsfientliga strängar genom att peka ut icke-svenska medborgare som presumtiva kriminella personer.

Nej, vi måste hålla de här teoretiska greppen väldigt klara för oss. Här är lagstiftningen ett viktigt verktyg, eftersom lagstiftningen både hjälper

oss att hålla oss till den teoretiska nivån och också riktar udden mot den som diskriminerar och inte mot den som diskrimineras.

Lagstiftningen kan utvecklas, och det har varit en lång debatt om den stora Diskrimineringskommittén. Jag menar att det är helt rätt att ta ett samlat grepp. Visst kan man möjligen vara kritisk till att det tar tid och att utredningen har fått många tilläggsdirektiv och så vidare, men jag tror att det i slutändan kommer att visa sig vara helt riktigt att man tar helhetsgreppet och att man tänker sig noga för. Det finns en del knäckfrågor som vi måste tänka flera varv kring. Det gäller positiv särbehandling, åldersdiskriminering med mera. Det finns en samstämmighet i den här riksdagen om att så långt det är möjligt samordna lagstiftningen och diskrimineringsgrunderna och kanske också lägga ihop ombudsmännen.

Jag ska inte föregripa Diskrimineringskommitténs arbete, men jag vill ändå bolla in lite tankar om de diskussioner som vi har i Vänsterpartiet. Där är vi inne på att kön nog har en egen grund. Kön finns i de andra diskrimineringsgrunderna. Kön finns i etnicitet, i funktionshinder och så vidare. Det har en egen kvalitet. Därför är vi inte riktigt säkra på att alla diskrimineringsgrunder ska behandlas lika.

Vi är också inne på när det gäller arbetsmarknadsfrågor, den särskilda relationen mellan arbetsgivare och arbetstagare, att det är mycket möjligt att man också där måste ha en egen lagstiftning. Men det får vi återkomma till. Återigen tror vi att det är värdefullt att man tar det här greppet och inte hastar utan faktiskt tänker sig väldigt noga för.

Jag tänkte avsluta med att lite grann gå i polemik med borgerligheten om kritik av Arbetsdomstolen. Nu finns det ingen reservation, men det finns motioner där man vill att ärenden som rör diskrimineringsmål flyttas från Arbetsdomstolen. Även vi från Vänsterpartiet har ifrågasatt Arbetsdomstolen men utifrån andra utgångspunkter än borgerligheten. Det borgerligheten säger är att de ifrågasätter Arbetsdomstolens objektivitet utifrån att det där finns ledamöter som är nominerade av de fackliga organisationerna och av arbetsgivarnas organisationer. Där har LO gjort en mycket bra genomgång, som jag rekommenderar dem som är kritiska mot AD att titta på. Man ser att det inte finns fog för den här kritiken. Det är inte så att representanterna för parterna försvarar kollektivavtalen och dömer annorlunda än de andra i Arbetsdomstolen. Det finns inget som helst empiriskt stöd för påståendet att sammansättningen av Arbetsdomstolen är till nackdel. Tvärtom är det en fördel, menar vi, att hålla ihop diskrimineringsfrågor, som ofta knyter an till arbetsrättsfrågorna.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 141 ULF HOLM (mp):

Herr talman! I det här betänkandet om diskriminering har jag och Miljöpartiet inte några reservationer alls. Jag har däremot åsikter. Det har Miljöpartiet också.

Som flera av talarna har varit inne vad gäller diskriminering är det: Var god vänta, utredning pågår. Det är tyvärr där vi står i dag. Men jag tycker att det är fel att samtidigt säga att ingenting händer. Det har hänt mycket de senaste åren. Luciano Astudillo från Socialdemokraterna redogjorde tidigare föredömligt för vad s, v och mp har gjort i riksdagen och vad som är på gång. Det är naturligtvis fler saker på gång resten av mandatperioden. Vi kan inte vara nöjda med arbetet hittills, utan det

finns mera att göra. Tyvärr finns det många enskilda fall som man kan förfära sig över, och fler saker måste därför göras.

Vi har en samlad överblick. För att vi ska nå målen, som bland annat vi från Miljöpartiet har om jämställdhet, funktionshinder, sexuell lika rätt och ett mångkulturellt samhälle måste vi arbeta mycket tydligare med antidiskriminering. Att bli diskriminerad, att bli ratad för den man är utan att det ses till ens kunskaper och färdigheter är något av det mest kränkande som en människa kan utsättas för. Därför måste vi lägga ned ett väldigt stort arbete på detta område.

Som flera talare har varit inne på har Diskrimineringskommitténs arbete vuxit mer och mer. Enligt den lista som finns med i utskottets betänkande är det ganska många stora områden som ska gås igenom. Jag tänker bara väldigt kort nämna något av dessa och Miljöpartiets utgångspunkter i det arbetet.

En sammanhållen diskrimineringslagstiftning tror jag kan vara väldigt bra. Det finns många goda skäl som talar för att vi borde gå åt det hållet. Samtidigt finns det en problematik, som Camilla Sköld Jansson från Vänstern var inne på, nämligen könsdiskriminering, som på något sätt är överordnad eller speciell därför att den tränger igenom alla andra diskrimineringsgrunder. Då bör den kanske vara lite speciell, och man borde ta hänsyn till det och se närmare på det i detta arbete.

Det är viktigt att vi arbetar mot etnisk diskriminering. Där lägger nu också s, v och mp en rad förslag om hur vi ska fortsätta jobba med de frågorna, till exempel genom att registrera islamofobiska hatbrott. Vi vet att det varje år begås en rad islamofobiska brott, och till skillnad från andra hatbrott som antisemitiska och homofobiska brott registreras de inte. Det betyder att det inte finns någon relevant statistik för att följa denna utveckling. Därför kommer vi också att ge Säpo och rättsväsendet i uppdrag att registrera dessa hatbrott för att kunna få en bättre kunskap inom området.

Det kommunala bostadsbolaget MKB i Malmö har registrerat och förvarat i hemliga pärmar olika mindre lämpliga betygssättningar på personer, vilket visst strider mot lagen. Jag vet inte hur många som har uppmärksammat det. Det är kanske ett Sydsvenska Dagbladet-problem. Vi kommer nu att fastställa en etisk kod mot diskriminering för de kommunala bostadsbolagen. Det är viktigt för att motverka boendesegregationen att de kommunala bostadsbolagen agerar beslutsamt mot diskriminering. Därför kommer också arbetet i till exempel SABO om en etisk uppförandekod för de kommunala bostadsbolagen.

Vi måste också, precis som Luciano var inne på i sitt tal, få en rekryteringsprocess fri från diskriminering. Man kan söka jobb utan att namnet avslöjas, just för att motverka detta. Samtidigt måste vi också ha en bättre utbildning för dem som jobbar med personalärenden och rekrytering, både i statliga myndigheter och privata företag, för att de ska lära sig mer om de frågorna. Det är också någonting som vi från majoriteten – s, v och mp – kommer att titta närmare på. Vi tycker att det är viktiga frågor.

Jag har ett särskilt yttrande om HBT-frågorna. De ingår också i Diskrimineringskommitténs arbete. Jag vill att de uppmärksammas än tydligare, för de växer till ett allt större problem. RFSL Ungdom redovisade ett arbete för ungefär ett år sedan om att läroböckerna är föråldrade och

direkt diskriminerar HBT-personer. Där måste en översyn göras. Man måste se över vad det står i läroböckerna när det gäller HBT-området, för att vi ska slippa detta. Det är också ett initiativ som kommer att tas från s, v och mp.

Vi gör saker. Vi tar frågorna på allvar. Det är också därför vi har en stor utredning som ska lägga fram ett samlat förslag för att lagstiftningen inte ska spreta i framtiden.

Anf. 142 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s):

Herr talman! Även denna gång talar jag om diskriminering, om inte krogdiskriminering så om diskriminering i arbetslivet. Diskrimineringen av invandrare är systematisk och strukturell. Det är viktigt att vi socialdemokrater ute i kommunerna avpersonifierar ansökningar till tjänster inom offentlig sektor. Det är det min motion handlar om.

Jag ser här en möjlighet som vi kan utnyttja, som ett redskap i kampen mot den strukturella diskriminering som drabbar många invandrare.

Herr talman! Man ska inte behöva tvingas byta namn eller hårfärg eller be till samma gud för att få ett arbete i vårt samhälle. För mig återstår bara att byta hudfärg.

Herr talman! Arbete är den viktigaste nyckeln till integration. Min motion handlar just om detta.

Jag vill säga till Folkpartiet att jag är glad att ni har inspirerats, även om jag inte gillar er populism, speciellt efter det att jag och min grupp har blivit anklagade för fuskamentalitet och att inte vilja mer med våra liv än att glo på TV och äta halalkött. Jag är ändå en smula förvånad och glad över att kunna inspirera Folkpartiet.

Anf. 143 MAURICIO ROJAS (fp):

Herr talman! Liberaler har alltid varit ledande i kampen mot diskriminering. Så har det varit vad gäller kvinnornas kamp för jämställdhet och rätten till jämlikhet för personer som behandlas annorlunda på grund av sin sexuella läggning. Så är det också angående etnisk diskriminering. Den nuvarande lagstiftningen mot etnisk diskriminering i arbetslivet infördes 1994 och förbättrades 1999 med stöd från Folkpartiet. Lagen från 1999 var ett stort steg framåt mot en effektivare och mer rättssäker lagstiftning mot diskriminering. Trots dessa och andra framsteg är läget långt ifrån tillfredsställande.

Mycket tyder på att det i dag pågår en omfattande bortsortering av människor med "främmande ursprung" på vår arbetsmarknad. Det handlar inte bara om människor som utseendemässigt, kulturellt eller på något annat sätt avviker från den svenska normen. Enligt många vittnesmål räcker det ofta med minsta tecken på att inte vara etnisk svensk för att inte ha en chans att bli kallad till anställningsintervju. Detta är djupt destruktivt och kan inte längre tolereras. Därför är det nödvändigt att skapa en kunskapsbaserad anställningsprocedur som grundas på meriter och inte på kön eller etnisk bakgrund.

Diskriminering finns emellertid inte bara i attityderna. Det finns också i de system eller strukturer som försvårar för vissa grupper att göra sig gällande på arbetsmarknaden och i samhället i övrigt. Diskrimineringen återspeglas inte minst i de skatter och regler som hindrar att alltfler arbeten skapas. Därför är Folkpartiets allmänna politik för ett mer

företagsamt och arbetsamt Sverige i grunden en antidiskrimineringspolitik.

En av de mest uppenbart diskriminerande reglerna på arbetsmarknaden är lagen om anställningsskydd, Las, och den turordningsprincip som aktualiseras vid personalnedsättning. Det är ett välkänt faktum att invandrade personer vid avskedande förlorar sina anställningar i mycket större omfattning än personer födda i Sverige. Orsakerna till detta har kartlagts av Catharina Calleman i en studie från 2003 som heter *Invandrarna, skyddet för anställningen och diskrimineringslagstiftningen*.

Vad gäller personer med tillsvidareanställning har ingen attitydmässig diskriminering kunnat beläggas i detta sammanhang. Däremot är det klart att Las spelar en avgörande roll för att förklara de utlandsföddas utsatthet. Detta gäller särskilt då principen om sist in först ut verkar med full kraft. De diskriminerande effekter som Las medför slår mot en mycket utsatt grupp i vårt samhälle. Detta var knappast lagens syfte och är fullständigt oacceptabelt.

Herr talman! Frågan om kvotering och annan så kallad positiv särbehandling kommer ofta upp i debatten om etnisk diskriminering. Det argumenteras att det är ett sätt att kompensera de drabbade för den negativa särbehandling som förekommer i dagens Sverige. Frågan är dock om en omvänd form av diskriminering eller särbehandling är det effektiva botemedlet eller om det inte snarare leder till en samhällsutveckling som definitivt fjärrar oss från ett samhälle som bygger på individens lika värde och likabehandling.

Vi liberaler föredrar att bekämpa diskriminering och grupptänkande i sig i stället för att skapa nya former av diskriminering och ett ännu hårdare grupptänkande. Vi fortsätter att tro på de idéer som stora medborgarrättskämpar som Martin Luther King förespråkade, att varje individ ska bedömas som individ på grund av sina färdigheter och talanger, inte för att man tillhör en grupp eller har viss hudfärg, religion eller visst ursprung. Den drömmen kommer vi att fortsätta att kämpa för.

Herr talman! Det är dags för en kraftfull liberal offensiv mot diskrimineringen. Fem områden bör prioriteras för att effektivt kunna bekämpa diskrimineringen. Vi måste, som många påpekat här, få en samlad lagstiftning mot diskriminering och samla de olika ombudsmännen som finns på området. Vi måste på allvar överväga att på bred front införa avidentifiering av jobbansökningar. Det gäller inte bara inom den offentliga sektorn, inte bara inom några kommuner, inte bara på försök, utan också inom det privata näringslivet. Vi har sagt att vi diskuterar att dra en gräns vid kanske 50 anställda, men vi vill att både offentliga och privata arbetsgivare mycket snart får krav på att avidentifiera jobbansökningar. Arbetet för detta är redan gjort. Det finns färdiga lagförslag i länder som Frankrike, och med lite ansträngning och kanske genom en del översättningar skulle vi kunna få rätt så bra förslag.

Det tredje området är att det ska kosta att diskriminera. Vi överväger nu de påföljder som måste införas så att varje gång som diskriminering kan bevisas ska det kosta så mycket att det är avskräckande för andra.

Vi tycker också att lagen om anställningstrygghet bör reformeras. Det är inte bra att ha en lag som systematiskt diskriminerar. Vi tror att vi i lagen om anställningstrygghet måste föra in mycket mer om individens kompetens som avgörande för att behålla jobbet. Det är ett arbete som vi

måste driva vidare och diskutera. Och jag förvånas mycket över de nästan rabiat reaktioner som uppstår bara man nämner detta; då är man arbetarfientlig. Man borde vara beredd att diskutera varenda lag, varenda sak som diskriminerar människor, men det är man inte.

Givetvis vill vi också ta bort diskrimineringsmålen från Arbetsdomstolen. Vi vill egentligen avskaffa Arbetsdomstolen. Rättvisan ska inte vara korporativt påverkad. Det är en grundprincip i alla västerländska samhällen, som vi dock tyvärr inte följer.

Herr talman! Folkpartiets förslag är tuffa och ställer krav på alla, inte minst på arbetsmarknadens parter, att göra vad de kan för att inleda en offensiv mot diskrimineringen. Det är dags för privat näringsliv, offentlig sektor och fackföreningar att göra så mycket de kan. Människorna som diskrimineras kan inte vänta mer, och var och en måste anstränga sig. På så sätt kan vi vinna det här slaget.

Anf. 144 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Jag har två frågor. Den första handlar om ett uttalande som Rojas, som är ledande inom Folkpartiet i frågor om integrationspolitik, gjort. Han lär ha sagt: De har fått en fuskarmentalitet. Man får sitt bidrag, tittar på tv och köper halalkött. Tror Rojas att detta förbättrar eller undergräver ställningen för invandrare på arbetsmarknaden?

Den andra frågan rör förslaget om turordningsreglerna. Allt det andra är väldigt bra, och det är inspirerat av den politik som förs. Det ska kosta att diskriminera. Det tittar vi på i utredningen. Avidentifiering av jobbansökningar kör vi i gång med nu. Samordningen tycker vi principiellt är väldigt positiv.

Men sedan har vi detta med turordningsreglerna. När partihövdingen för Moderaterna lovar att han inte ska röra Las tar Folkpartiet och Rojas vid och säger att vi ska avskaffa turordningsreglerna för att de är diskriminerande. Jag tycker att det är mycket allvarligt att han använder invandrarna för att luckra upp anställningstryggheten för alla anställda, oavsett bakgrund. Det är en oerhört allvarlig sak. Dessutom vet vi, och det erkänner också Rojas, att det förekommer diskriminering. Ett av problemen kring diskriminering är just att där finns ett enormt godtycke.

Det finns forskning som visar att vid alla avsteg som gjorts från till exempel turordningsreglerna har invandrare som grupp särbehandlats negativt. Lagen som sådan ser ingen etnicitet – däremot sker detta när arbetsgivaren själv har makten. Det vill Rojas alltså göra till ett generellt problem, trots att vi skrivit under konventionen som säger att det ska finnas giltigt skäl. Det är ILO-konvention 158, artikel 4 om giltigt skäl för uppsägning och artikel 8 om rätten att få sin uppsägning prövad.

Anf. 145 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Får jag vänligen be er respektera talartiden. Replikerna är två minuter.

Anf. 146 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! De olika citaten ska vi återkomma till. Pressombudsmannen uttalar sig om en artikel som är anmäld. Du får vänta lite, Luciano Astudillo, tills det blir gjort.

När det gäller lagen om anställningstrygghet finns det vad jag vet bara en studie om detta. Du kan gärna citera de andra. Jag har citerat den studie som gjordes 2003 och som påvisar att den här lagen, framför allt när man applicerar principen om sist in först ut rakt av, har diskriminerande effekt. Och det är ju inte så konstigt, eftersom det är tänkt så. Sist in först ut. Och vem kommer sist in, Luciano Astudillo, och vem åker först ut?

Varför får vi vid varje lågkonjunktur något som kan kallas etnisk rensning av vår arbetsmarknad? Tror du att det är slumpmässigt? Den studien kunde inte påvisa någon som helst attitydmässig diskriminering. Allt berodde på lagen om anställningstrygghet. Är du inte bekymrad över att det finns sådana belägg? Är du inte beredd att titta på det? Är du inte ens beredd att överväga att så kan vara fallet och att det finns en logik bakom detta? Kan du inte tänka dig att det kanske vore bra att modifiera detta, men inte för att skapa godtycke – jag vill inte skapa godtycke. Kompetens och meriter är inte godtyckliga. De är hårda, solida och rättvisa.

Varför vill du inte ens överväga detta? Jo, vi vet varför. Vi vet vilket parti du tillhör, och därför är det inget konstigt med att du blir upprörd så fort man nämner detta.

Anf. 147 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Det där citatet får vi väl återkomma till. Det ska bli spännande att höra det inspelat och då också få höra vilken del Rojas inte sagt – om det är den om fuskarmentalitet eller den om att man lever på sitt bidrag och tittar på tv, eller vad det är han egentligen sagt. Jag tycker att det är oerhört allvarligt, och jag tror att det rejält undergräver ställningen för invandrare generellt på arbetsmarknaden när ledande företrädare uttrycker sig så om människor.

Anställningstryggheten i Las är de facto neutral eftersom den inte rör grupper som sådana. Ju mer godtycke du öppnar upp för i lagstiftningen, desto mer makt ger du till arbetsgivaren. Vi delar den uppfattningen och ser problemet.

När arbetsgivaren har fått ett inflytande över vilka som ska förhandlas bort är det oftast invandrare, kvinnor och andra som har en svag position på arbetsmarknaden som sorteras bort. Det finns också studier som bekräftar det. Det är för övrigt en effekt av avsteget från turordningsreglerna för småföretag.

Det som är oerhört allvarligt är att det de facto kommer att leda till mer godtycke och mer diskriminering. Rojas vill inte ta in det utan har en nyliberal agenda som går före att ge människor en trygg anställning oavsett bakgrund. Det är oroväckande.

Sedan kan han citera Martin Luther King och andra stora tänkare. Men det är oerhört allvarligt. Det räcker inte med den fina retoriken och att sedan konkret föreslå saker som faktiskt är ett rejält hot mot alla vanliga människor som går till jobbet och vill känna trygghet i sin anställning.

Anf. 148 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Om du kallar de mycket stora ingrepp som jag har föreslagit för anställningsproceduren för nyliberala, Astudillo, vet du inte ett

jota om vad nyliberal är. Hitta ett enda förslag av dem jag har föreslagit och säg att det är nyliberalt! Då kan vi diskutera vad du förstår som nyliberalt, för nyliberalt är någonting annat.

Lagen om anställningstrygghet har påvisade effekter som inte är neutrala. Jag bad dig, Luciano, att redovisa den forskning som du åberopar om detta. Glömde du att säga det? Du har studierna där, men du nämner dem inte. Det är synd. Det vore bra för protokollet om du gör det. De finns inte.

Lagen om anställningstrygghet har inte studerats i det här perspektivet tidigare. Det borde du veta. Men du är inte intresserad av detta. Du är intresserad av att inte förändra något, även om det slår mot invandrade personer och även om det har diskriminerande effekter.

Jag vill att det privata näringslivet, fackföreningar, staten och individer, alla, ska anstränga sig och göra något. Du vill att alla andra ska göra det. Men när det kommer till fackföreningarna är det förbjudet att ens tala om detta. Det går inte ens att överväga att det finns diskriminering.

Detta är intressepolitik, Luciano Astudillo. Vilka intressen det är du försvarar är helt uppenbart. Du är inte ens beredd att tänka att det kan finnas en sådan diskriminering. Det är riktigt allvarligt. Vem försvarar du? Vem drabbas av det? Du vet vilka. Men det spelar ingen roll för dig.

Det spelade heller inte någon roll att rösta mot de apatiska barnen för bara någon timme sedan. Ja, det gjorde också du! Du röstade mot de apatiska barnen.

Anf. 149 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Herr talman! Som socialdemokrat värnar jag om Las. Jag förstår inte riktigt vart du till komma, Mauricio. Varför vill Folkpartiet förstöra denna lag? Jag förstår mig inte på dig, Mauricio. Ena dagen hånar du invandrarna. Du vill avvisa dem. Andra dagen angriper du Las.

Varför vill du söndra vårt samhälle och ställa grupper mot varandra? Det viktiga för politikens trovärdighet är kampen mot den strukturella diskrimineringen som nyckeln till integration. Ingen populism mer här, tack! Det vill vi inte ha.

Jag vill säga följande till dig, Mauricio. Du och din politik har genomskådats av många. Den lockar enbart dem som varken vill ha dig eller mig i detta samhälle.

Jag vet inte när du kommer att förstå att din politik så småningom kommer att slå mot dig och dina barn och även mot mig och mina barn och alla andras barn.

Anf. 150 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Jag förstår, Mariam, Luciano och många andra, att mina idéer och vår politik upprör er. Det är riktigt. Det är sant.

Ni kommer att förlora makten inom drygt ett år. Vi kommer att göra allt det som ni inte har gjort. Vi kommer att bekämpa diskriminering på riktigt.

Vi kommer att öppna vägen till arbete som ni har stängt. Och den väg till bidragsberoende och elände som ni har förvaltat i nästan 30 år kommer vi att stänga. Ni kan vara upprörda. Vi är också upprörda.

Jag vet varför jag gör detta. Jag vet att den här politiken är det mest destruktiva som finns för invandrade personer men också för svenska personer.

Du förstår inte vad det är för problem med Las. Har du försökt att förstå, Mariam Osman Sherifay? Har du läst den forskning som finns? Har du intresserat dig? Berätta då!

Vilka invändningar har du mot de studier som är gjorda som visar att det har diskriminerande effekter? Har du bättre statistik? Har du gjort egen forskning? Det vore intressant att veta.

Jag vill inte avvisa invandrare. Det jag har föreslagit gäller kriminella, de som begår grova brott och upprepade brott och är utländska medborgare. Dessa människor har förlorat sin rätt att finnas här.

Det förstår de flesta svenskar. De kallar inte det för främlingsfientligt eller något annat. Det är förnuftigt. Det skyddar oss mot dem som kan sabba för dig, för mig och för alla andra.

Det är oerhört viktigt att dra tydliga gränser. Det gör jag, och det kommer vi också att göra när vi kommer till makten.

Anf. 151 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Herr talman! Till och med Reinfeldt har lovat att inte röra Las. Moderaterna är en del av alliansen. Har ni talat ihop er?

Jag förstår mig inte på vad du säger. Jag har jobbat fackligt. Jag har råkat vara en av dem som var drabbade av Las. Men det var inte min tur att gå. Det var en svenska som fick gå.

Vad har du för erfarenheter egentligen? Återigen beskyller du oss socialdemokrater. Du gör det lätt för dig, Mauricio. Du är inte trovärdig.

Alla har genomskådat dig. De människor som du står här och säger dig representera har genomskådat dig. Det är synd om oss den dagen ni kommer till makten, med de idéer som du har.

Jag förstår inte riktigt. Hur länge kommer du att försöka att fiska röster? Vad är det du vill egentligen? Det du har gjort i Moderaterna tänker du göra i Folkpartiet. Vilket blir nästa parti för dig, Mauricio?

Anf. 152 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Det jag, andra folkpartister och alliansen vill göra är att rätta till det elände som ni har skapat, Mariam. Det är det utanförskap som ni har skapat med era regler, er politik och egentligen er brist på politik.

Läget i Sverige är inte bra. Det borde du veta, och det borde du förstå. Det behövs nya idéer och nya krafter.

Vi är de nya idéerna och de nya krafterna. Ni är de förbrukade idéerna och de förbrukade krafterna. Vi kommer att göra det mycket bättre.

Har du läst Catharina Callemans studie *Invandrarna, skyddet för anställningen och diskrimineringslagstiftningen*, Mariam? Det har du inte gjort.

Hade du gjort det, då hade du inte stått där och sagt: Jag begriper inte. Du har en skyldighet att begripa de här sakerna, Mariam. De är studerade, de är redogjorda för och de finns att läsa. Jag kan skicka det här dokumentet per mejl i morgon och redan i dag om du vill och om du vill begripa.

Men du vill inte begripa. Du vill vara upprörd. Varför är du upprörd? Du är upprörd för att jag påvisar att en lag diskriminerar. Det är inte rättvist att varje lågkonjunktur slår mot invandrade personer mycket mer än mot alla andra.

Du är upprörd. Man borde vara upprörd för att en redan utsatt grupp blir ännu mer utsatt. Om man är solidarisk borde man vara beredd att ändra på allt det som slår mot de svaga. Men ni är inte solidariska mot de svaga. Ni är solidariska mot rätt så mäktiga grupper. Det är en helt annat sak.

Anf. 153 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Ärendet handlar om diskriminering, och många av talarna var inne på att vi ska ha en ökad förståelse. Därför är jag lite förvånad över de väldigt hårda orden här i kammaren i detta ärende. Jag tror att Mauricio ska lugna ned sig lite.

Jag lyssnar på vad du säger, men jag tycker att det är onödigt att ta till så hårda ord i en så här viktig debatt. Det förlorar trovärdighet. Tack vare dina hårda ord och din politik tror jag att Miljöpartiet kommer att få ökad makt. Jag tror att s, v och mp kommer att fortsätta efter nästa val. Men det kan vi diskutera efter valdagen.

Min fråga gällde diskussionen om Las, där jag blev lite förundrad. Vårt parti var för några år sedan med om att göra den förändringen att små företag kan undanta två personer. Man skulle titta på bland annat kompetensen hos anställda betydligt mer än med de regler som finns i dag. Menar du och Folkpartiet nu att Las ska avskaffas helt? Eller vilken sorts förändringar är det som Folkpartiet nu för fram här?

Anf. 154 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Ja, tonläget är högt i vissa frågor, inte minst när någon tidigare har sagt att vi appellerar till de främlingsfientliga. Då blir tonläget så högt, Ulf. Det var inte du som gjorde det. Det är andra som alltid säger så, men de vill inte diskutera. Då blir tonläget så högt.

Vi gjorde tillsammans en förändring av Las som gav en möjlighet att undanta två personer. När man har studerat effekterna av förändringen tyder allt på att den gynnar till exempel invandrade personer. Hur ska man prioritera kompetens? Det är det man ska göra. Vi har inte föreslagit någonting annat. Det är mycket vidare än så. Vi diskuterar en förändring om det finns studier som visar att grundprincipen om sist in först ut slår mot vissa grupper som redan är utsatta. Det är inte så svårt att begripa, men några har svårt att begripa det. Det är tänkt så: sist in först ut.

Jag skulle kunna säga så här till dig, Ulf: Varje lågkonjunktur slår utomordentligt hårt mot dessa grupper som vi vill värna om, och det finns forskning som säger att Las har en del av skulden till det här problemet. Hur reagerar du då? Vad är din naturliga reaktion? Jag tror att du reagerar genom att säga så här: Vi undersöker det vidare. Vi tittar på hur vi kan förändra detta och hur vi kan göra det bättre. Det är inte för att skapa godtycklighet utan för att motarbeta en orättvisa. Men så reagerar inte vissa. Jag vet att du inte står på den sidan, och därför förväntar jag mig en annan reaktion.

Anf. 155 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Bara för att vissa har ett högt tonläge i debatten måste man inte följa efter och spä på tonläget ännu mer. Jag tror att det är viktigt att vi tydliggör det, vi ledamöter som sitter och lyssnar, att vi inte tycker att det är lämpligt att hetsa upp sig så mycket. Jag tror att budskapet kan gå fram i alla fall.

Jag står bakom den förändring vi gjorde. Jag ser ingen anledning till att vi ska riva upp beslutet att småföretag ska kunna undanta två personer. Men jag måste uttrycka viss förvåning över att Folkpartiet nu vill gå vidare.

Jag vill fortfarande fråga: Hur vill ni gå vidare? Det är det som är det intressanta. Du nekar inte till att du vill avskaffa hela Las, och det ser jag som fullständigt främmande. Det är absolut ingenting som jag stöder. Jag är inte beredd att gå längre än vad vi har gjort i dag. Jag tycker att vi har gjort en god avvägning mellan små och stora företag i den lagstiftning som finns i dag, och jag vill inte gå vidare. Vi lär väl återkomma inom kort i debatten om arbetsmarknadsutskottets betänkande om just Las och de reglerna.

Jag måste uttrycka en viss förvåning. Jag tror att ni bör titta över ert förslag en gång till, om det inte finns annan lagstiftning att tillgå för att uppnå samma syfte som jag tror att du är ute efter, Mauricio, än att gå in och förstöra Las.

Anf. 156 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Jag tror att Las måste reformeras, inte tas bort. Principen om sist in först ut måste bytas ut mot något annat, så att det inte blir godtyckligt, så att det inte är arbetsgivaren som bestämmer hur som helst, men så att det inte drabbar en grupp som redan är utsatt. Det är utgångspunkten i detta.

Om det skulle vara så att det här drabbade till exempel invandrade personer, skulle du då inte vara beredd att tänka på saken? Eller är det stopp där, oavsett konsekvenserna, oavsett forskningen, även om det är orimligt och även om det är orättvist? Säger du stopp där och att du inte är beredd? Varför det? Jag förstår att de andra inte är beredda, därför att socialdemokratin är väldigt beroende av vissa intressen. Men varför skulle Miljöpartiet inte vara berett att pröva tanken? Vi vill pröva tanken. Vi vill se om det finns bättre sätt att skapa en anställningstrygghet som inte drabbar vissa utsatta grupper. Det är inte en så konstig tanke.

Att det blir hetsigt, Ulf, kanske beror på att det finns en karaktärskillnad. Det är mycket möjligt. Det kanske går till så i andra parlament och i andra länder och kulturer. Det är mycket möjligt. Samtidigt är det så att jag och andra som debatterar med mig är så direkt berörda av detta att vi tar det personligt. Det här är personligt, Ulf. Då blir det så. Jag ber om ursäkt för detta, men det kommer att upprepas – det kan du vara säker på – för det här är djupt personligt.

Anf. 157 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Jag har varit upprörd. Jag har tyckt att Folkpartiet har varit positivt i de här frågorna fram till någon gång i december när deras talesman, Mauricio Rojas, uttalade sig om invandrare på det sätt han gjorde: De har en fuskamentalitet, lever på bidrag, tittar på tv och kårar

halalkött. Jag tror att det undergräver invandrares ställning på arbetsmarknaden generellt. Det är ett oerhört allvarligt uttalande, och jag hoppas att Rojas tar tillbaka det någon gång.

Så till det viktiga med Las. Reinfeldt, som aspirerar på att bli statsminister, har varit ute och lovat att inte röra Las. Här har vi den som aspirerar på att bli integrationsminister, som lovar att avskaffa turordningsreglerna. Det är ett viktigt besked till alla ute i Sverige. Det är ett oerhört viktigt besked som ges här.

Redan i dag vet vi till exempel att undantaget för småföretag har skadat vissa grupper. Din partiledare var nu senast ute med TCO och sade att vi måste stärka skyddet för gravida kvinnor. Jag undrar varför. Allt sådant här ökar godtycket. Allt detta leder till ökad diskriminering. Det finns studier på detta, och jag ska skicka dem till Rojas efter den här debatten.

Varför blir jag upprörd? Jo, detta är en klassisk maktfråga. Rojas står för att ge näringslivet och arbetsgivarna mer makt. Jag står på löntagarnas sida, på de utsattas sida, i den här frågan. Det är inga nya idéer du föreslår här, Rojas, utan mycket gamla. De är så gamla att folk har glömt dem. De är 100 år gamla. Så var det i Sverige förr, att arbetsgivarna kunde välja vem de anställde. Det gav väldigt mycket godtycke och diskriminering.

Anf. 158 MAURICIO ROJAS (fp):

Herr talman! Luciano Astudillo begärde ordet för att fortsätta att sprida lögnen.

Det pågår nu, som du mycket väl vet, en utredning hos Pressombudsmannen om just den artikel du citerar ur. Du borde kunna vänta till dess att Pressombudsmannen uttalar sig. Det är det minsta man borde göra, men det gör du inte. Det är egentligen ditt problem, faktiskt.

Sedan, Luciano: Om den här lagen, som ska skapa rättvisa och trygga anställningar, skulle slå mot invandrade personer som redan är så utsatta undrar jag varför du inte ens är beredd att tänka på hur det kan göras bättre? Hur kan du vara så förblindad av vissa intressegrupper att du inte ens kan tänka på det?

Du säger nu: Jag ska skicka de där studierna. Det finns inte sådana studier. Det finns bara dina ord. Lagen om anställningstrygghet vad gäller diskriminering har inte studerats tidigare. Jag vill inte ha godtycklighet. Jag vill ha rättvisa principer. Och rättvisa principer är inte de som slår mot en redan utsatt grupp, den grupp, Luciano Astudillo, som du borde tänka på lite mer. Men jag vet att det är andra som har en viss makt i det parti som du representerar, och därför förstår jag att du säger vad du säger.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 april.)

Föredrogs
bostadsutskottets betänkande 2004/05:BoU3
Herrelösa fastigheter samt ansvar för konkurskostnader (prop.
2004/05:35).

Anf. 159 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Kristdemokraterna står bakom alla sina reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall till reservation 1.

I det här betänkandet behandlar vi en proposition som jämställdhetsminister Jens Orback kallar *Herrelösa fastigheter*. Att beteckningen "herrelös" används för fastigheter som ägs av upplösta juridiska personer motiveras med att dessa har kommit att kallas just så. Denna manliga beteckning för fastighetsägare är föråldrad, inte minst utifrån dagens faktiska ägandeförhållanden, men den är också ett i raden av språkliga och begreppsliga hinder för jämställdhetsarbetet.

Tillåt mig, herr talman, att citera ur en annons för att belysa tillfällena då jag kan förstå varför man använder benämningen "herrelös":

"Här i Ubbhult har vi de senaste 5 åren sjungit i kör. En kör som numera heter 'Herrelösa', detta p.g.a. bristen på män."

En kör av damer med namnet herrelösa kan man ju förstå, men att konsekvent kalla ägarlösa fastigheter för herrelösa och honom eller han tycker jag är märkligt.

Jag anser att statsmakterna ska bidra till ett förändrat språkbruk, i synnerhet som begreppet "herrelösa" i propositionen används 63 gånger och åtföljs av upprepade referenser till fastighetsägare som han eller honom. Kristdemokraterna anser därför att regeringen, såväl i propositioner som i andra sammanhang, ska verka för att uttrycket "herrelösa fastigheter" ersätts av ett genusneutralt begrepp.

Jag måste erkänna att jag är lite förvånad över att inget annat parti har stött vår reservation. Att vi kristdemokrater skulle vara ensamma om att ha denna uppfattning där vi vill förändra gammalt språkbruk till modern tid där kvinnan faktiskt i lika hög grad som mannen är ägare av fastigheter är egentligen sensationellt. Inte ens de annars så högljudda så kallade feministpartierna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, har reagerat.

Men vad säger Gudrun Schyman och det nya partiet Fi och sossenätverket Feministas, som enligt Marita Ulvskog riktar sig till alla som ser hur maktordningen i samhället ser ut och vill ändra på det? I dag borde både Feministas och Fi hurra över att vi kristdemokrater driver denna fråga.

Herr talman! Herrelösa fastigheter, omkring 1 000 fastigheter, medför runtom i landet betydande olägenheter och stora miljöproblem. Det gäller särskilt fastigheter som på grund av förekomsten av miljöfarligt avfall har ett negativt värde och därför inte ens kan skänkas bort. Dagens regelverk innebär att situationer ofta uppstår där inte någon tar ansvar för de åtgärder i form av upprustning, rivning eller sanering som är nödvändiga.

De förändringar som föreslås av regeringen för hanteringen av de så kallade herrelösa fastigheterna och för att motverka uppkomsten av dem är bara små steg framåt. Vi kristdemokrater vill gå mycket längre. Kommunerna bör åläggas ett större ansvar för de så kallade herrelösa fastig-

heterna, och staten bör bidra till finansieringen av de åtgärder kommunen vidtar för att fullgöra detta ansvarstagande.

Kommunerna har ansvar för de räddningsinsatser som kan behöva vidtas vid olyckor och vid överhängande fara för olyckor. Om olägenheterna inte är av sådan art att någon räddningsinsats är påkallad finns oftast inte någon skyldighet för kommunerna att agera, men kommunerna kan *välja* att åtgärda problemen. Det räcker inte.

Staten har i dag inte något uttalat ansvar för de typiska problem som dessa fastigheter för med sig. Det vill vi förändra.

För att regeringens förslag om att en god man ska kunna förordnas att företräda den upplösta juridiska person som äger en så kallad herrelös fastighet ska få någon effekt förutsätts att kommunerna är beredda att expropriera fastigheterna för att sanera dem. Flera remissinstanser har uttalat att den föreslagna nyordningen kommer att få liten betydelse, eftersom kommunerna oftast inte har någon ekonomisk möjlighet att ta på sig ansvaret för fastigheterna.

Lagrådet har också påtalat att kommunernas intresse av att expropriera så kallade herrelösa fastigheter kommer att vara mycket litet. Kommunen som ägare av fastigheten drar på sig ett saneringsansvar men kan inte annat än vid synnerliga skäl få statliga bidrag till fullgörandet av sitt åläggande. Om målet är att sanera fastigheter menar Lagrådet att det krävs andra åtgärder än förordnande av någon som kan företräda den upplösta juridiska personen i ett expropriationsmål. Lagrådet påtalar att enligt remissvaren skulle det effektivaste instrumentet var en ändring av reglerna om statsbidrag till saneringskostnader eller en obligatorisk försäkring som täcker saneringskostnader.

Regeringen medger också i propositionen, med hänvisning till Naturvårdsverkets och Kommunförbundets remissyttranden, att den nuvarande utformningen av regelsystemet om miljöbalkens efterbehandlingsansvar kan avhålla kommunerna från att utnyttja den möjlighet som öppnas genom propositionens lagförslag.

Trots att regeringen identifierar de grundläggande ekonomiska problemen nöjer man sig med att gång på gång upprepa att syftet med propositionen är att tillhandahålla en rättslig möjlighet att hantera så kallade herrelösa fastigheter och att det bör lämnas till varje berörd kommun att avgöra om möjligheten ska utnyttjas.

Kommunernas ansvar och möjligheter behöver enligt min mening förstärkas. Den närmast teoretiska möjlighet som regeringen nu vill införa måste åtföljas av praktiska möjligheter. Kristdemokraterna efterfrågar därför förslag till lagstiftning om en utvidgad kommunal skyldighet att åtgärda problem som hänger samman med så kallade herrelösa fastigheter jämte förslag till en statlig finansiering av detta.

Staten har åtagit sig vissa kostnader för sanering av förorenade områden. Medel för detta ändamål har anslagits till Naturvårdsverket, som i sin tur kanaliseras till länsstyrelserna. Naturvårdsverket har påtalat svårigheten att hitta villiga huvudmän för genomförande av efterbehandlingsprojekt, eftersom statsbidrag lämnas för högst 90 % av kostnaden. Det innebär att 10 % eller mer av efterbehandlingsprojektets totalkostnad ska finansieras av den kommunala huvudmannen. Kristdemokraterna har tidigare utan att vinna gehör föreslagit att den så kallade tioprocentsregeln ska avskaffas. Tandlösheten hos propositionen visar tydligt på be-

hoved av att den här regeln vid beviljande av statsbidrag för sanering av förorenade områden bör avskaffas.

Staten har åtagit sig ett visst ansvar för kostnader för bostadsfastigheter som behöver rivas eller på annat sätt åtgärdas med syfte att underlätta ekonomiskt nödvändig omstrukturering av kommunala bostadsbolag. Ekonomiskt stöd lämnas till kommuner som har särskilt stora problem med vakanser i bostadsbeståndet. De kan vara orsakade av bristande befolkningsunderlag. En stor brist i detta stödsystem är att det uteslutande riktar sig mot kommunala bostadsföretag. De så kallade herrelösa fastigheterna är dock i de flesta fallen privatägda och nås inte av regeringens stödsystem. Möjligheten att förebygga uppkomsten av så kallade herrelösa fastigheter skulle förbättras om också privata fastighetsägare hade möjlighet till detta omstruktureringstöd.

Vi anser således att statens stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag ska utvidgas till att omfatta också privata bostadsföretag.

Anf. 160 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Herr talman! När det gäller denna fråga om de så kallade herrelösa fastigheterna, som kanske borde kallas ägarlösa, vill jag framföra våra moderata synpunkter.

Frågan om herrelösa fastigheter är i antal inte jättestor. Däremot kan det vara ett mycket stort problem i just den kommunen där den finns. I dagens proposition löses en mycket liten bit av frågan. Det gäller att kommunen ska kunna agera och åtgärda problemet rent juridiskt via att man kan utse en god man för att kommunen ska kunna gå in och exproprieras fastigheten eller lösa in den enligt plan- och bygglagen med de problem som Ragnwi Marcelind just har pratat om. Vi får väl vänta och se när det kommer reella och praktiska förslag i frågan.

I vår motion i ärendet har vi framfört en fråga som vi inte tycker är löst i det här förslaget. Det gäller frågan om en herrelös fastighet som får en privaträttslig intressent. Ett scenario kan vara att det har gått 20 år sedan fastigheten blev herrelös. Det kommer att kosta intressenten mycket pengar att ta över fastigheten på grund av miljösanering. Fastigheten kommer för köparen att få ett negativt förmögenhetsvärde.

Den här frågan är inte löst. I propositionen gör regeringen bedömningen att detta eventuellt kommer att lösas i det nya förslaget till aktiebolagslag. Utifrån den bedömningen säger utskottets majoritet att de tror sig veta att frågan kommer att lösas i förslaget till ny aktiebolagslag. Utskottsmajoriteten anser dessutom att frågan är liten och därför inte speciellt betydelsefull.

Nu har propositionen om en ny aktiebolagslag landat på riksdagens bord. Där finns, vad jag har kunnat finna, ingen lösning på frågan. Jag är inte riktigt överraskad. Det blev precis som vi beförde. Eller har jag fel? Anser Socialdemokraterna att frågan är löst i förslaget till ny aktiebolagslag, och i sådana fall, var hittar jag det?

Under behandlingen av propositionen och motionerna i utskottet ansåg vi att bostadsutskottet till regeringen skulle lämna ett tillkännagivande med krav på att frågan löses. För en gångs skull tycker vi att bostadsutskottet skulle visa regeringen att vi har en egen vilja och faktiskt kan och vill ställa krav på regeringen för att frågan ska få en lösning.

Riksdagen måste både kunna och våga visa regeringen att vi ser frågor som inte är lösta och påpeka det.

Varför driver då vi moderater denna fråga som i marginalen naturligtvis inte är så stor? Jo, det behövs många olika åtgärder för att lösa frågan om herrelösa fastigheter. Ofta kostar det mycket pengar att åtgärda dem. I dagens förslag förutsätts att kommunen ska gå in och expropriera fastigheten eller lösa in den enligt plan- och bygglagen. Det finns troligtvis ingen väg för de privaträttsliga transaktionerna där det inte finns någon reell köpeskilling. Hela förslaget bygger på att kommunen går in och, om det finns en intressent, blir mellanhand. Detta är ett förfarande som i princip ingen kommun kommer att vilja göra om det inte är påtvingat av andra regler. Varför skulle en kommun gå in i ett förfarande där man kanske blir sittande med svartepetter, en fastighet man inte vill ha, eftersom den som från början sade sig vara intresserad har ändrat sig? Då åker kommunen på saneringskostnad. Detta tycker jag är helt otidsenligt.

Att bostadsutskottet har den hållningen i frågan som vänstermajoriteten har valt tycker jag är trist. Självklart skulle ett enigt bostadsutskott ha tillkännagivit till regeringen att frågan ska lösas. Konsekvenserna kommer troligtvis att bli att lagutskottet som ska behandla frågan om ny aktiebolagslag måste ta upp frågan. Det var ju därifrån frågan kom från början, och det är kanske där den måste avsluta sin vandring.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation 3.

Anf. 161 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! I oktober 2000 hade jag en interpellationsdebatt med justitieminister Thomas Bodström. Ämnet var herrelösa fastigheter, herrelösa områden.

Anledningen till debatten var att jag än en gång varit till Söderfors samhälle, bostadsområdet Hästhagen, herrelös fastighet i Tierps kommun. På plats konfronterades jag än en gång med ett stort område som består av sju så kallade familjehus med sammanlagt över 150 lägenheter. Det såg förskräckligt ut redan då 2000, och det är inte ett dugg bättre, som ni kanske förstår, år 2005.

I interpellationsdebatten mötte jag en mycket förstående justitieminister som bland annat sade så här:

”Jag vill på en gång säga att Rigmor Stenmark tar upp ett problem som jag anser att man snart måste ta ställning till. Det är inte tillfredsställande att ansvaret är oklart i de här fallen. De tomma hyreshusen i Söderfors är ett tydligt exempel på detta. — — — Det är flera aspekter som måste beaktas, bl.a. konkursrättslig hänsyn, miljöhänsyn, även kulturmiljön, och — som i det fall Rigmor Stenmark tar upp — bostadspolitisk hänsyn. Det gäller att hitta en lösning som håller. I Justitiedepartementet pågår sedan en tid en probleminventering. Den ska läggas till grund för de överväganden som krävs, bl.a. när man tar ställning till vilket ansvar staten bör ha. — — — Det är möjligt att övervägandena leder till att en statlig utredning bör tillsättas. Jag anser att de problem som finns måste få en lösning.”

Jag och många med mig, inte minst Tierps kommun, har väntat på att regeringen skulle komma med en proposition med förslag som just skulle ta det helhetsgrepp som justitieministern uttryckte i den debatt som jag

nyss hänvisade till. Det har tagit fem år. Döm om allas förvåning! Det är inte underligt att besvikelsen är stor när propositionen så kommer om herrelösa fastigheter och den inte tog ett helhetsgrepp på den besvärliga situationen att vi i Sverige har så kallade herrelösa fastigheter. Regeringen svek. Fick den inte justitieministerns stöd? Om det vet vi lite.

Herr talman! I det betänkande som nu ligger på riksdagens bord har inte någon förbättring skett av propositionen. Även bostadsutskottets socialdemokratiska ledamöter har visat att de inte har förstått att förslaget bara är en pappersupplaga till intet förpliktande. Det finns ingen lösning på det stora övergripande problemet. Herrelösa fastigheter kommer att finnas kvar. Detta har även påtalats av remissinstanserna efter utredningen samt, inte minst, från Lagrådet.

Kommunernas intresse av att expropriera dessa fastigheter kommer även i fortsättningen att vara mycket litet. Det kostar massor av pengar. För Tierps kommun handlar det om 14 miljoner kronor, då i en liten kommun med 20 000 invånare. Kommunen kommer inte att vilja vara ägare till en fastighet med det saneringsansvar som finns i 10 kap. 3 § miljöbalken. Kommunen kommer inte att kunna få några pengar. Man har redan försökt och har inte fått det. Dessutom kan man få ett straffansvar på sig.

Jag vill visa den här bilden av en liten del av husen i Söderfors. Den kan se vacker ut, men det vackra och gröna är bara ogräs. Här kan ni se en stol som är utslängd. Går ni in och tittar i huset ser ni att det och hela området ser ut som ett krigsområde.

Ska vi diskutera jämställdhetsfrågor med anledning av den här propositionen tycker jag att vi skulle ta ett annat grepp än att anmärka på så kallade herrelösa. Det ska vi inte ha. Vi ska inte sådana begrepp. Vi borde diskutera om det är så här vi vill ha bostadsområden för kvinnor och män.

Nej, ingen vill att vi i Sverige ska ha tomma bostadsområden som ser ut som ett krigshärjat område. Det är fullständigt förstört. Området i Söderfors har använts av den svenska militären som övningsområde. Trots det tar inte staten ansvar för området. Måste det hända en olycka – kanske med barn och kvinnor inblandade – innan era socialdemokratiska ögon öppnas?

Herr talman! Centerpartiet anser att staten måste arbeta fram tydliga regler för hur man ska komma till rätta med herrelösa fastigheter. Vi anser att man inte kan ha en lagstiftning i Sverige som gör det möjligt att markområden, med eller utan hus, med lagens hjälp kan fastställas som herrelösa, det vill säga bostadsområden där ägare saknas. Lagstiftningen måste ses över och ändras.

Herr talman! Jag är mycket besviken på att regeringen och utskottsmajoriteten inte har förstått problembilden eller inte har förmått lägga fram förslag som löst problemet. Eftersom det nu ändå är ett faktum yrkar jag bifall till både reservation 2 och reservation 5 från Centerpartiet.

Vi ger regeringen och den socialdemokratiska majoriteten i utskottet bakläxa. Gå hem och gör om läxan och kom tillbaka med ett nytt förslag som vi alla kan ställa oss bakom!

Anf. 162 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s):

Herr talman! Den fråga som vi debatterar här, problemen med så kallade herrelösa fastigheter, har följt oss i riksdagen i motioner under lång tid. Många kan ge exempel på förfallna hus och industribyggnader som är farliga för människor som rör sig i området. Det sänker fastighetsvärdet för husen runt omkring. Det kan finnas miljöfarliga ämnen i marken som skulle behöva saneras för att rädda området för framtiden.

Eftersom fastigheten har lågt eller inget värde vill ingen köpa den. Dessutom krävs det ofta kostsamma ingrepp som att riva byggnader eller sanera marken innan den kan användas till annat. Ägaren är ofta ett konkursbo representerat av en advokatbyrå.

Fram till i dag har kommunen inte heller kunnat expropriera marken. Med det nya förslaget kan en god man utses, vilket innebär att det blir möjligt att definitivt ta hand om fastigheter som blivit herrelösa.

Syftet med propositionen är alltså att ge kommunerna en rättslig möjlighet att hantera herrelösa fastigheter. Det bör lämnas till varje berörd kommun att avgöra om möjligheten ska utnyttjas.

Herr talman! Reservationerna går i stort sett ut på att den här förändringen är otillräcklig som stöd till kommunerna när det gäller att åtgärda herrelösa fastigheter. Det ekonomiska stöd som kommunen kan få från Naturvårdsverket för att sanera marken eller riva fastigheten räcker inte, menar flera.

Jag skulle vilja säga att förändringen ändå innebär ett viktigt steg i rätt riktning. Nu får nämligen kommunen ett redskap som man inte har haft tidigare. Man kan expropriera fastigheten och på det sättet komma åt mark som tidigare har varit låst.

Många av de fastigheter som vi pratar om här ligger på mark som man gärna skulle vilja använda till annat. Fastigheterna står i vägen för annan verksamhet. Även om det kräver en del investeringar kan man nu komma åt marken för vägbyggen, en ny skola eller vad det kan vara. Därför är detta en viktig och riktig förändring till det bättre. Den ger ökade möjligheter för kommunerna.

En annan viktig förändring är att konkursförvaltare ska kunna få statlig ersättning för sina utgifter i samband med en försäljning av fastigheter ur konkursboet. På det sättet förebygger man att flera herrelösa fastigheter uppkommer. En konkursförvaltare ska inte dra sig för att försöka sälja en fastighet på grund av risken att inte ersättas för utlägg.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 163 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Jag måste fråga Mariam Osman Sherifay om hon verkligen menar allvar när hon säger att den här propositionen ska förändra bilden så totalt för kommunerna att det nu ska finnas ett stort intresse från kommunernas sida att expropriera de så kallade herrelösa fastigheterna.

Mariam Osman Sherifay säger att reservationerna i stora delar bara går ut på att säga att propositionen inte gör någon större förändring. Hur förklarar Mariam Osman Sherifay att så många remissinstanser och även Lagrådet så tydligt pekar på att den här propositionen bara ger minimala effekter, om den över huvud taget ger några effekter alls?

Det här är, precis som vi har hört tidigare i inläggen här i dag, en allvarlig situation. Det handlar om en mängd fastigheter runt om i landet som är stora riskmoment för barn och unga och för att miljön förändras och skadas i kommunerna.

Till sist vill jag ställa en fråga till Mariam Osman Sherifay när det gäller språkbruket, som jag tycker är så märkligt. Är det något som Socialdemokraterna tycker är acceptabelt? Man kan ju tycka att det är en liten detaljfråga. Det är det naturligtvis, men om man inte kan vara tydlig i de små detaljerna hur ska man då kunna vara tydlig när det gäller jämställdhetsfrågor i de stora frågorna?

Det är faktiskt 1,3 miljoner svenska kvinnor som äger fastigheter. Motsvarigheten bland män är 1,6. Det är faktiskt också kvinnor som kan lämna fastigheter att bli så kallade herrelösa.

Jag skulle vilja ha en förklaring till hur Mariam ser på detta.

Anf. 164 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Herr talman! Jag har noterat att frågan om begreppet var den första som ni från kd ställde till jämställdhetsministern. Jag förstår att ni vill ha det ersatt med ett genusneutralt begrepp. Jag tycker att det är sympatiskt och håller med om just det. Svaret lämnar jag åt jämställdhetsministern.

Jag kan förstå Rigmors besvikelse. Det gör jag verkligen. Både till dig Ragnwi och till Rigmor vill jag säga att den här lösningen är ett steg i rätt riktning. Vi sade inte att det är en lösning som är väldigt bra eller ens bra, men det är ändå ett steg i rätt riktning.

Nu finns det möjlighet att lagliggöra något. Det är väl bättre än att inte göra något alls. Jag förstår besvikelsen. Som Rigmor berättade har det gått fem år och man har inte gjort något. Jag tycker att det är bedrövligt.

Samtidigt är det många kommuner som inte har råd att planera för något. Här finns en möjlighet, även om vi vet att många kommuner kan säga att man inte har råd med detta.

Jag skulle önska att staten betalade mer än 90 %. Men faktum är att man måste prioritera.

Anf. 165 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Jag uppfattade det som att Mariam Osman Sherifay egentligen tycker att det här inte är något bra förslag. Vi förstod också när utskottet behandlade ärendet att man egentligen upplevde att det inte var något bra förslag, men att utskottsmajoriteten inte kunde göra någonting åt det utan hänvisade till att det var ett steg i rätt riktning.

Det är verkligen beklagansvärt med en sådan trött majoritet som inte ens efter så många år orkar komma fram med så konkreta och tydliga förslag att det kan leda till en radikal förändring på ett sådant viktigt område som här berörs, alltså de fastigheter som är miljöskandalerna och även ett hot mot säkerheten för många människor.

Jag skulle ändå vilja fråga än en gång om det fortsättningsvis ska vara på det här sättet att majoriteten ska komma med den ena propositionen efter den andra – det här är ju inte första gången – med bara halvmesyror. Finns det ingen handlingskraft och förmåga hos regeringen att lägga fram konkreta och tydliga förslag som leder till förbättring?

Till sist, herr talman, skulle jag också vilja säga att jag tycker att det är fint att Mariam Osman Sherifay ändå noterar tanken bakom ett genusneutralt begrepp för de här så kallade fastigheterna. Det är naturligtvis en detaljfråga, men jag menar att det är en detaljfråga som markerar intresset för det vi tycker är viktigt.

Det handlar också om ett språkbruk. Kan vi inte förändra språkbruket kan vi ju inte förändra i det stora hela heller. Så jag tycker att den delen också är en viktig del i det hela. Men det viktigaste är att de här fastigheterna runt om i landet tas om hand, att det görs snabbt och att staten går in och garanterar resurser. Det är det vi som kristdemokrater hade önskat.

Anf. 166 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det handlar om trötthet, men det handlar faktiskt om prioritering. Återigen tycker jag att genusbegreppet är väldigt sympatiskt. Jag håller med och tycker att vi måste jobba för att få ett begrepp som passar det moderna samhälle som vi lever med. Det får vi jobba mer på.

Anf. 167 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Jag har tolkat det som att Mariam inte till fullo har förstått den här frågan tidigare. Det kanske har gått upp ett litet ljus just nu.

Det är faktiskt inte så att kommunerna inte har haft redskap tidigare. Jag har själv varit kommunalråd i den kommun som jag har visat upp en bild på. Kommunen har mycket väl kunnat gå in och köpa och sanera området. Det finns annan lagstiftning som stöder den möjligheten. Kommunen har alltså redan redskap.

Det som behövdes, och som Thomas Bodström faktiskt väldigt sympatiskt sade att man skulle komma med, var en proposition där man visade vilket ansvar staten skulle ha. Här har vi ett betänkande, och vi har haft en proposition som inte kommit med någonting alls.

Man säger till exempel att man ska motverka uppkomsten av så kallade herrelösa fastigheter. På vilket sätt? Ge mig ett exempel på hur detta betänkande ska kunna motverka uppkomsten av herrelösa fastigheter! Hur ska vi få bort sådana områden i Sverige? Hur ska vi få bort begreppet herrelös fastighet?

Anf. 168 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Herr talman! Det är inte rättvist att säga att vi inte har något att komma med. Jag har ändå stått här och sagt att vårt förslag är ett steg i rätt riktning. Vi öppnar en dörr. Genom det här förslaget blir det ju möjligt att expropriera herrelösa fastigheter. Sedan får vi tycka illa om begreppet hur mycket vi vill. Jag håller med om det. Vi behöver inte ens diskutera det.

Det här innebär att det blir möjligt att ta hand om de fastigheter som har blivit herrelösa. Hur vi sedan ska undvika att de uppstår är en annan fråga. Det kommer säkert att gå. De föreslagna förändringarna av likvidationsreglerna i propositionen om en ny aktiebolagslag kan faktiskt få positiva följder för de fastigheter vi pratar om, de herrelösa fastigheterna. Precis hur går inte att säga förrän lagen har prövats i praktiken. Det samma gäller det föreslagna förfarandet med en god man.

Anf. 169 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Jag förstår inte vilken lag som ska prövas i praktiken. Det finns ingen sådan lag. Det finns inget sådant förslag. Det finns inget förslag i detta betänkande som kan prövas, som säger hur man ska motverka uppkomsten så att vi får bort begreppet herrelösa fastigheter men framför allt så att vi får bort den här typen av bostadsområden.

Jag förstår inte vad du pratar om för dörr som ska öppnas för att kommunerna ska kunna exproprieras. Den möjligheten finns redan. Det behöver inte öppnas en ytterligare dörr. Använd dörren! Använd den här chansen och visa att ni har lite trovärdighet, att ni faktiskt har förstått vad vi från oppositionen har sagt!

Var inte så prestigefull! Du har makten. Du kan faktiskt göra någonting precis här och nu. Du kan säga att du drar tillbaka förslaget. Du stöder Centerpartiets reservation. Du kan inte öppna någon dörr. Den är redan vidöppen.

Anf. 170 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Herr talman! Jag tycker den här diskussionen börjar bli märklig. Ni har lämnat en märklig reservation. Ni befarar att någon som vill köpa en herrelös fastighet ska bli förbigången av kommunens expropriering. Jag har faktiskt svårt att se hur en konkurrenssituation plötsligt ska kunna uppstå kring en fastighet som inte har något värde.

Även om någon är beredd att betala en krona för fastigheten kommer det antagligen att kosta pengar i form av rivning eller sanering. Så om någon vill köpa den, vilket kommer att hända med det här förslaget, är det väl bra. Men staten kan inte gå in med mer än 90 % just nu. Vi måste kunna prioritera andra saker.

Som socialdemokrat och förskollärare tycker jag faktiskt att pengarna ska gå till barnen och mina gamla kolleger. De behöver dem just nu.

Anf. 171 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Herr talman! Det är jag som framför allt har drivit frågan om herrelösa fastigheter utan värde. Att det skulle vara en konkurrenssituation är inte jag speciellt bekymrad över, för jag tror inte att det kommer att vara speciellt många kommuner som vill köpa de här fastigheterna.

Frågan i vår motion gällde att det inte på något sätt finns någon lösning för hur just en fastighet utan värde ska kunna köpas utan att kommunen är mellanhand. Som jag sade i mitt anförande skriver majoriteten i utskottet att som ni erfar kommer regeringen i förslaget till ny aktiebolagslag att lösa frågan.

När jag går in och tittar i nya aktiebolagslagen – det gäller då reglerna om likvidation – står det att de nuvarande bestämmelserna om likvidation överförs i allt väsentligt oförändrade till nya aktiebolagslagen. De är så nyligen gjorda. Därför undrar jag över den *hint* ni hade om att det här skulle lösas i nya aktiebolagslagen. Är det löst? Var kan jag i sådana fall hitta det i nya aktiebolagslagen?

Anf. 172 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Herr talman! Jag måste upprepa mig en gång till och än en gång säga att som framgår av propositionen har staten redan tidigare påtagit sig en stor del av kostnaderna för sanering av förorenade områden. Du får inte

ett direkt svar på frågan om aktiebolagslagen, men ändå tycker jag att det här är ett sätt för oss att ge kommunerna en rättslig möjlighet att hantera herrelösa fastigheter. Det bör rimligen lämnas till varje berörd kommun. Jag vet att Folkpartiet tycker att det här är ett steg i rätt riktning. Jag tycker att vi i dag kan nöja oss med att det finns möjligheter som vi kan utnyttja.

Anf. 173 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Herr talman! Jag kan också se att den lilla detaljen är ett steg i rätt riktning. Som Mariam sade tidigare ger det ett litet verktyg till kommunerna, som jag inte tror att de kommer att utnyttja. Det är dyrt att sanera mark.

Men jag är ute efter det privaträttsliga. Lagrådet skriver att detta borde lösas. Men det får bli som jag sade, nämligen att lagutskottet tar tillbaka frågan. Det var där den började. Det var lagutskottet som gjorde ett tillkännagivande till regeringen att hitta en lösning. Lagutskottet får ta tillbaka frågan och lösa den. I bostadsutskottet kan vi inte ens göra ett tillkännagivande till regeringen om att lösa den, kanske, lilla frågan. Jag tycker att den är principiellt viktig.

Sedan finns det en fråga som är lite större och som går mer i linje med vad Kristdemokraterna och Centerpartiet har anfört. Har Mariam Osman Sherifay någon aning om när det kommer konkreta förslag till riksdagen för att möjliggöra sanering av herrelösa fastigheter?

Anf. 174 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Fru talman! Jag kan i dag, just nu, inte svara på frågan när ett förslag kommer.

I vårt förslag framkommer det att det finns en möjlighet att göra något åt det hela. Visst kostar det pengar att både sanera och göra sig av med en herrelös fastighet. Jag hoppas att Ewa snart kommer att få svar på sin fråga.

Anf. 175 JAN ERTSBORN (fp):

Fru talman! Jag har inte min ordinarie plats i bostadsutskottet men väl i lagutskottet. Jag har dessutom – för dem som inte känner till det – en bakgrund som advokat och konkursförvaltare, och jag har hanterat ett stort antal fastigheter i konkurser. Jag har därför en lite annan ingångsvinkel till dessa problem än vad kanske ledamöterna i bostadsutskottet har.

Jag blev något överraskad av Ragnwi Marcelinds uppgifter om att det ska finnas omkring tusen herrelösa fastigheter. Jag har ingen anledning att betvivla detta eftersom jag inte har några andra uppgifter, men det förefaller mycket.

Jag tror att man i denna debatt ska ha klart för sig att de flesta fastigheter är obebyggda fastigheter eller verkstadsfastigheter. Det finns ett antal sådana där man har bedrivit måleriverksamhet, ytbehandling eller liknande och där det finns miljöfarligt avfall i byggnaden och i marken. Det är ganska vanligt nu när våra företag i de branscherna lägger ned och flyttar utomlands. Rigmor Stenmarks exempel är skrämmande, och med min erfarenhet tror jag att det är unikt – som väl är. Det känns skrämmande.

Det finns i propositionen ett förslag som ingen debatttagare hittills har nämnt som faktiskt är det första lilla steget att få fastigheterna sålda, nämligen att införa en regel att den som är konkursförvaltare och som föranstaltar om en exekutiv auktion på en fastighet inte ska bli skyldig att betala kostnaderna för denna om fastigheten inte säljs. Det har förekommit ett antal sådana fall. År 1999 togs detta upp i Högsta domstolen, och man klargjorde att detta får konkursförvaltaren stå för själv. Det handlar kanske om 25 000–40 000. Alla förstår att det inte gynnar arbetet med att sälja fastigheterna för konkursförvaltaren. Det blir helt enkelt lättare att lämna dem osålda.

Här kommer en regeländring, och det tycker jag att regeringen ska ha beröm för. Här går staten in och i sista hand ansvarar för kostnaderna. Det innebär att konkursförvaltarna generellt kommer att arbeta betydligt mer med att undvika den situationen. Det är en viktig bit i sammanhanget. Men det kommer ändå att finnas kvar herrelösa fastigheter. Dels finns det ett antal i dag, dels kommer det att bli fler. Det ska vi vara helt klara över.

Vi får denna situation eftersom den som har ägt fastigheten går i konkurs och inte har några pengar att betala med. Då får man ställa sig frågan: Vem ska betala? Det finns faktiskt bara samhället i det läget. Det går inte att debitera kostnaderna på någon annan. Då kommer man in på diskussionen om vem som ska betala saneringskostnaderna. Ska det vara en helt statlig angelägenhet eller ska det vara en kommunal angelägenhet? Jag tycker faktiskt att regeringen har hittat en tilltalad väg när man låter kommunerna inträda genom att exproprierar fastigheterna, men självfallet måste staten vara den stora bidragsgivaren till saneringskostnaderna. Vi ser från Folkpartiets sida att förslaget som ligger på riksdagens bord måste kompletteras med regler beträffande den statliga bidragsgivningen, antingen det kommer i budgeten eller i miljömålspropositionen. Det är faktiskt miljön det handlar om.

När vi tittar på propositionen är vår slutsats att det här är några steg i rätt riktning. Kompletteringen behöver gälla just pengar till saneringskostnaderna från staten.

Vi tycker också att det är riktigt att det inte läggs på en skyldighet för kommunerna att ta hand om fastigheterna utan att kommunerna får avgöra detta själva. I flertalet fall är vi övertygade om att kommunerna kommer att känna sig skyldiga att ta hand om fastigheterna, förutsatt att man löser ekonomin med statliga bidrag.

Nu är min talartid i stort sett slut. Jag hade tänkt att jag skulle ställa frågor kring det som Moderaterna har tagit upp. Jag har inte kunnat förstå situationen med att en fastighet skulle vara värd något men inte tillräckligt för att kunna gå vidare. Min bedömning är att med de regler som finns i aktiebolagslagen kan man ta upp en likvidation. Den private som vill köpa en sådan fastighet får vara beredd att betala åtminstone så mycket att likvidationskostnaderna kan betalas. Någon annan situation kan jag inte föreställa mig.

Anf. 176 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Först ska jag kommentera de tusen fastigheterna. Det var uppgifter som jag fick från lantmäteriet, som i sin tur hade fått uppdraget från regeringen i samband med att propositionen skrevs att ta reda på hur

många fastigheter som berördes. Jag vet inte om det har blivit något missförstånd mellan mig och generaldirektören, som jag frågade personligen i går kväll och som gav mig den här uppgiften. Vi kan gärna återkomma till frågan och kontrollera om jag har uppfattat fel eller om han har gett mig fel siffra.

Det står i Folkpartiets särskilda yttrande: Vår uppfattning är att noggranna överväganden bör ske av Lagrådets synpunkter – och så vidare. Då måste jag gå tillbaka till vad Lagrådet säger. När Jan Ertsborn och Folkpartiet säger att det här är ett bra förslag, hur tänker ni då analysera Lagrådets följande synpunkter: Lagrådet påtalar att det av remissvaren framgår att kommunernas intresse av att expropriera herrelösa fastigheter kommer att vara mycket litet. Skälet till detta är att kommunen som ägare av fastigheten drar på sig ett saneringsansvar men inte annat än vid synnerliga skäl kan få statliga bidrag till fullgörandet av sitt åliggande.

Hur tycker ni att man bör analysera denna av Lagrådet lite oroande utsaga?

Anf. 177 JAN ERTSBORN (fp) replik:

Fru talman! Om inte statsmakterna ställer upp med medel till saneringskostnaderna förstår jag också att kommunerna inte kommer att ta på sig ansvaret. Det är vi alla helt överens om. Det är helt orimligt eftersom en sanering handlar om miljontals kronor.

I övrigt vill jag sätta in Lagrådets yttrande i ett lite större sammanhang. Det är ju så att det finns problem, inte bara med de fastigheter vi talar om utan även med fastigheter som har ett visst värde och som är intecknade, som alltså skulle gå att sälja, men där man inte har löst frågan om saneringskostnaderna. Frågan om saneringskostnader, om det ska vara en förmånsrätt vid konkurs som går före banken eller om det ska vara en försäkring, en obligatorisk försäkringslösning, är ju inte på något sätt avgjord. Den frågan gäller alltså inte bara ägarlösa fastigheter utan den gäller fastigheter som hamnar i konkurs generellt.

Anf. 178 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Med andra ord tolkar jag det så att Folkpartiet egentligen tycker precis som exempelvis Kristdemokraterna och Centerpartiet gör, att det är staten som ska ta det huvudsakliga ekonomiska ansvaret för att sanera eftersom man inser att det här kommer inte kommunerna att klara av. Jan Ertsborn sade i sitt inlägg att det är ett statligt ansvar att ta hand om det här. Vem ska annars göra det om det inte finns någon ägare? Vi vet i dag att kommunerna inte har resurser att hantera det här. Precis som Lagrådet säger, och som remissinstanserna har sagt, kommer de inte att göra något om inte staten går in och tar det ekonomiska ansvaret.

Anf. 179 JAN ERTSBORN (fp) replik:

Fru talman! Det är riktigt uppfattat. Staten måste ta ett stort ansvar för den här frågan. Vi är inte nöjda med den proposition som ligger nu, för det är inte den slutliga lösningen. Vi måste lösa det ekonomiska, men vi måste också lösa den andra problematik som jag nämnde nyss.

Avslutningsvis kan jag säga att även om vi nu ställer upp på förslaget i betänkandet är vi inte nöjda med handläggningen av det här ärendet. Det har gått alldeles för lång tid, och vi har tyvärr oerhört många ärenden i Justitiedepartementet som vi skulle kunna tala om som tar våldsamt med tid. Det är vi inte nöjda med.

Anf. 180 KERSTIN KRISTIANSSON KARLSTEDT (s):

Fru talman! Inte heller jag sitter i bostadsutskottet. Däremot är det på det viset att jag har motionerat i den här frågan under många år. Till slut ledsnade jag nästan. Det var under förra året. Jag har nämligen motionerat kring herrelösa hus sedan nådens år 1997. Därför känner jag mig ganska nöjd när vi trots allt kommit en bit på väg vad gäller detta. Även jag vill understryka att det här inte är någon helhetslösning, men jag tycker ändå att det är ett redskap för kommunerna.

Varför har jag då varit så enträgen och motionerat under alla dessa år och för övrigt också ställt frågor till ministrarna? Det har varit många under de här åren, eller en del i alla fall. Det har jag gjort för att jag har problematiken så nära inpå mig. I min hemkommun, som heter Kramfors, uppe i Ångermanland, har vi nämligen mitt inne i centralorten tre herrelösa hus. Det är inga industrilokaler, utan det är flerfamiljshus som står där. De behöver därför inte den sanering som det har pratats om tidigare.

Kommunen har enligt gällande lagstiftning inte rätt att förvärva de här fastigheterna och följaktligen inte heller att göra något åt dem. Det här är ju, som har sagts tidigare, mycket riskfyllt. Framför allt är det inte vackert, men det är också så att det finns en säkerhetsrisk inblandat i detta på grund av att barn har en benägenhet att leka där. Även för närboende i området är det naturligtvis inte alls trevligt. Därför blev jag riktigt glad när jag såg den proposition som kom. Jag läste den med tillförsikt och läste den nyfiket.

Också jag har insett att detta ju inte är någon helhetslösning. Men jag vet samtidigt, eftersom jag under åren har jobbat lite grann med den här frågan, att den har utretts i många olika utredningar. Jag har samtidigt insett att detta inte är någon lätt fråga. Det här är långt mer juridik än politik, vill jag påstå.

Timmen är sen, så jag ska snart sluta, men trots allt tycker jag, precis som har sagts här tidigare, att vi har tagit ett bra steg på väg även om jag inte är riktigt nöjd. Det måste jag väl erkänna. Men jag hoppas och tror faktiskt att det här är första steget i rätt riktning. Jag ser fram emot att vi också i fortsättningen kan jobba förutsättningslöst med den här frågan.

Anf. 181 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Det var inte riktigt meningen att jag skulle gå upp i den här debatten men Vänsterpartiet omnämndes, och då kan man ju inte låta bli, så att säga.

Jag skulle först vilja upplysa Ragnwi Marcelind om att när det gäller lagstiftningen driver Vänsterpartiet med kraft att all lagstiftning ska vara könsneutral. Det handlar alltså inte om ett ord i det här fallet, utan det handlar om att se över hela lagstiftningen. Jag hoppas att Ragnwi Marcelind är med på det spåret också i så fall.

Sedan kan jag väl också tycka att det här ordet kunde ha varit något annat. Det är möjligt att man i en sådan översyn funderar över användningen över det. Å andra sidan har vi det i EU-lagstiftningen, som Marcelind värnar så väldigt. Vi får väl se om vi har möjlighet och rättighet att använda de ord vi själva vill i lagstiftningen. Sedan blir inte Kristdemokraterna riktigt trovärdiga, tycker jag, eftersom er jämställdhetspolitik saknar väldigt många ingredienser. Att göra det här till ett huvudnummer i utskottsdebatten kan väl vara lite skoj, men inte särskilt trovärdigt.

Vi står naturligtvis bakom betänkandet och tycker att det här är ett steg i rätt riktning. Vi har fått det beskrivet. Det är trevligt att det kommer ledamöter från andra utskott och för ett mycket balanserat resonemang om den här frågan. Det har visat att det faktiskt finns rätt många bra förslag i den här propositionen.

När det gäller de ekonomiska frågorna är det naturligtvis så att marksaneringskostnaderna är ett stort problem i samhället. Vänsterpartiet har i bostadsutskottet i olika sammanhang drivit att av de resurser som finns är det väl bra om Boverket skulle kunna få disponera en del av medlen för markanslag. I dag är det så att Naturvårdsverket har en prioriteringslista. Som nummer ett sätter man naturligtvis det som är allra värsta förorenat och så vidare för att beta av det här. Då hamnar det här med bostadsmark och bostadsområden, som kanske är något mindre förorenat, längre ned på listan. Jag har inte hört något politiskt parti som har stött den tanken. Jag hoppas att ni kan göra det nästa gång, att vi slåss i bostadsutskottet för att medel ska få användas på ett tydligare sätt när det gäller marksanering där det finns bostäder.

Sedan är frågan hur stort det här problemet är. Det är självklart väldigt stort där det finns. Jag vet inte vad Lantmäteriverket ger för olika faktaunderlag, men i propositionstexten kan man i alla fall läsa att det handlar om 300–400 fastigheter och att det tillkommer något nytt fall, eller några nya fall, varje år.

Man kan också ta upp Rigmors fundering. Kan man göra något åt det här så att det inte uppkommer herrelösa fastigheter? Nej, det kan man naturligtvis aldrig försäkra sig om. Det är ju så att blir det konkurs så blir det konkurs. Då hamnar man i det läget. Det måste man naturligtvis se till att man på olika sätt åtgärdar så snabbt som möjligt. Nu har vi skapat en lagstiftning som i alla fall är ett incitament för att börja ta tag i den här frågan. Vi får väl följa utvecklingen: Händer det någonting positivt eller gör det inte det? Då är jag beredd att diskutera mer pengar från staten, 90-procentsregeln och andra frågor i det här sammanhanget. Så det finns vissa delar i era reservationer som jag faktiskt tycker är tänkvärda.

Anf. 182 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Bäste kollega, Owe Hellberg! Kristdemokraterna har en väldigt väl genomtänkt jämställdhetspolitik. Det här bevisar att Owe Hellberg inte har studerat det vi skriver och anför i våra motioner. Jag har inte försökt göra det här till något huvudnummer, men jag tyckte att det var oerhört anmärkningsvärt, inte minst därför att Owe Hellberg brukar deklarerat väldigt tufft att han är med och förhandlar fram propositionerna. Så har man använt ordet herrelös 63 gånger utan att Owe Hellberg, som är feminist, har reagerat och dessutom talat om de här

fastigheterna som ”han” och ”honom”. Det där kan vi lägga åt sidan, men jag tycker att det är lite märkligt att Owe Hellberg inte reagerat på det.

Tillbaka till det som är det tunga: Vad gör vi med de här fastigheterna? Tycker Owe Hellberg att det förslag som vi i dag har att anta är tillräckligt? Kommer vi att få se en förbättrad situation när de gäller till exempel de herrelösa fastigheterna, som de kallas, i Söderfors?

Sedan skulle jag vilja höra vad Owe Hellberg tycker om det Lagrådet säger på s. 19 i propositionen. Exakt samma fråga ställde jag till Jan Ertsborn. Det står att till och med Lagrådet och remissvaren talar om att det här inte kommer att leda till att kommunerna kommer att ha något större intresse av att exproprierade de här fastigheterna därför att det får en stor kostnadskonsekvens. Vad tror Owe Hellberg, och vad vill Owe Hellberg göra framöver för att se till att det blir någonting konkret av det som vi beslutar om och som Owe Hellberg har varit med om att ta fram underlaget till?

Anf. 183 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Jag tror säkert att ni har funderat över er jämställdhetspolitik, men den är alldeles felaktig. Det är det som är problemet.

När det gäller den ekonomiska frågan kan jag visst medge att det kan finnas ett problem. Det är lite beroende på vilken kommun det handlar om. Det finns väldigt fattiga kommuner, och det finns andra som har betydande resurser. Vi är naturligtvis beredda att se över den här frågan. Jag ska naturligtvis ta med mig den frågan till höstbudgetarbetet och bland annat återigen kräva att Boverket ska ha del av marksaneringspengarna för att man ska kunna prioritera den här typen av frågor. Om det sedan ska vara 90 % statlig täckning eller 95 % eller vad det ska vara får vi väl diskutera. Men det är en ekonomisk fråga, så jag får väl kasta bollen tillbaka: Var hittar vi finansieringen i Kristdemokraternas budget? Får vi se det nu i ert svar på vårpropositionen? Det blir väldigt spännande att läsa om det.

Anf. 184 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Något svar i samband med vårpropositionen kommer Owe Hellberg inte att få se, men jag skulle rakt upp och ned kunna ge ett antal exempel på var vi skulle kunna spara pengar, inte minst på Regeringskansliet. Där skulle vi kunna hämta in lite pengar och i den byråkrati som vi ser ute på våra statliga myndigheter. Det är inte alla som är så effektiva.

Nu säger Owe Hellberg: Javisst, Kristdemokraterna har en jämställdhetspolitik, men den är alldeles felaktig. Då måste jag säga att jag blir oerhört hedrad, för det innebär att Owe Hellberg har läst all vår jämställdhetspolitik och tagit del av den. Utifrån den ståndpunkt han har tycker han att den är felaktig. Man kan inte säga att någonting är felaktigt om man inte har läst vad det är vi har sagt. Jag får tacka för det intresset.

Jag kan bara konstatera att Owe Hellberg är ännu en vänsterpartist som har ett väldigt svulstigt och rikt uttryckssätt när det gäller feminism och feministparti, men hur är det när det gäller att komma till handling och börja även i det lilla? Det handlar inte bara om att säga att man är för jämställdhet i stora frågor, utan det gäller att hela vägen ha en konsekvent hållning.

Tillbaka till ärendet. Om Owe Hellberg till och med kan säga att han inser att beslutet i dag kanske inte är tillräckligt fullödigt och att han ska ta upp det i samarbetet inför diskussionerna om höstbudgeten, då ska jag tacka för det, kontrollera och fråga Owe Hellberg under höstens budgetarbete hur det går med pengar till saneringsarbetet.

Anf. 185 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Mer pengar, säger Ragnwi Marcelind, och sedan kastar hon bollen tillbaka till mig. Ja, det var väl att göra det alldeles för enkelt för sig. Ni verkar inte vara riktigt överens i den så kallade alliansen, som vill visa sådan trovärdighet i alla frågor. När man skrapar lite grann på skinnet ser man att det nog finns lite sprickor både här och där. Det här är en fråga där jag tyckte att Folkpartiet hade en väldigt nyanserad beskrivning av problematiken och också en betydligt mer nyanserad syn på den ekonomiska frågan.

När det gäller jämställdhet studerar vi naturligtvis, Ragnwi Marcelind, vad våra politiska motståndare har för förslag. Det är lite poängen med politiken att ta reda på vad de andra vill, så det var väl inte så konstigt. Där är ni inte trovärdiga. Gå ut och fråga de lågavlönade kvinnorna i Kommunal och andra grupper vem som är trovärdigast i de här frågorna, om det är Kristdemokraterna eller Vänsterpartiet.

Jag lovar faktiskt att ta med mig den här diskussionen. Vi har redan väckt den. Vi tycker att Boverket också ska ha del av marksaneringspengarna för att snabbare komma åt sådana här problem. Då förväntar jag mig, Ragnwi Marcelind, att vi, om vi inte lyckas att i förhandlingarna få igenom kravet, får ett rungande gensvar från Kristdemokraterna när vi driver den här frågan.

Anf. 186 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Debatten här i kväll visar att den här frågan inte är löst. Den visar, tycker jag, på en stor okunnighet hos vissa socialdemokrater som nog bör gå hem och läsa på läxan. Men den visar också att Vänsterpartiet ändå har förstått och tagit till sig de synpunkter som vi har haft, och det tycker jag är bra. Men frågan är: Kommer Vänsterpartiet att stödja vår reservation och återförvisa ärendet till regeringen så att ni får en chans att börja om?

Anf. 187 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Vi har slitit över en vecka för att försöka få ihop en budget, så det är inte så lätt att ställa sig bakom en centerreservation som kräver någonting annat när det gäller ekonomin. Det funkar inte så, och det vet Rigmor Stenmark också.

Jag lovar att vi ska fortsätta att bevaka frågan, och när det handlar om pengar har vi möjlighet att återkomma i höstbudgeten.

Anf. 188 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra att man ha slitit en vecka. Pär Nuder sade att man hade sytt ihop en budget på fyra dagar. Han klappade händerna och menade att det var ganska så lätt att få med sig Vänsterpar-

tiet. Det var inte så stort motstånd. Oavsett det har det här inte med den här saken att göra. Ni får väl återkomma.

Det jag ville ta möjligheten till är att säga till er andra som inte har förstått problematiken att det finns ett yttrande från en socialdemokratisk kommun, nämligen Tierps kommun, som fick en förfrågan och som har svarat: Kommunen är av den uppfattningen att promemorian behandlar ämnet på ett yligt sätt. Utredningsarbetet har pågått sedan slutet av december 2000. Att utredningen inte har kommit längre i den rättsliga analysen av vem som kan anses vara ägare till herrelösa fastigheter bekymrar kommunen. Utredningen har inte heller utrett olika finansieringslösningar. Kommunen anser att utredningen inte har trängt in i rättsliga relevanta delar och att utredningen måste fördjupas.

Jag hoppas än en gång att Owe Hellberg tar till sig detta.

Anf. 189 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Jag tar till mig det som jag tycker är värt att ta till mig. Även den här frågan ska vi naturligtvis titta vidare på. Men nu har vi öppnat en möjlighet, och där tyckte jag inte att Rigmor Stenmark riktigt hade förstått. Det går faktiskt inte att exproprieras den här typen av fastigheter, något som hon påstod i ett av sina tidigare inlägg. Vi har ordnat den här lagstiftningen för att man ska kunna göra det. Vi får väl läsa på allihop och titta vad vi egentligen har fattat beslut om. Det är viktigt att vi har tagit det här steget och gjort det möjligt.

När det gäller ekonomin får vi återkomma. Jag lovar jag att vi ska titta på frågan.

Anf. 190 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Jag känner mig lite envis, precis som när jag hade debatten med justitieministern. Kommunen har en möjlighet, till och med en skyldighet att åtgärda. Om man kan påvisa att området är farligt, smutsigt och eländigt och av stor fara för medborgarna runtomkring har kommunen ansvar. Kommunen har möjligheten att göra någonting åt det. Problemet är att kommunerna inte har de ekonomiska instrumenten. Det är det som är problemet. Staten måste ta sitt ansvar.

I fallet Söderfors har staten använt området som militärt övningsområde. Jag måste få påpeka det än en gång. Man har använt det som militärt övningsområde och tar ändå inte det ekonomiska ansvaret. Man har använt bostäderna för invandrare när de blev tomma på grund av att det inte fanns några arbetstillfällen på orten. När invandrarna förflyttades till annan ort stod husen tomma igen. Ändå tar inte staten det ekonomiska ansvaret. Det är det som är det stora problemet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 april.)

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2004/05:FiU22
Vissa förvaltningspolitiska frågor.

*Vissa förvaltnings-
politiska frågor*

Anf. 191 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Fru talman! Vi ska nu behandla betänkandet *Vissa förvaltningspolitiska frågor*. Det är föranlett av fyra motioner. För det första handlar det om det som brukar kallas möjligheten att använda öppen programvara i den offentliga förvaltningen. För det andra handlar det om prissättningen på de informationstjänster som samhällets olika organ kan ge. För det tredje handlar det enligt min mening inte om potentialen utan möjligheterna att reducera antal myndigheter – det sista är mest sagt på skämt, om nu någon missuppfattar det. För det fjärde handlar det om hur man arbetar processororienterat i den offentliga förvaltningen – vilka möjligheter som finns och på vilka områden man kan göra det.

Samtliga motionsyrkanden är avstyrkta. Skälen kommer att framgå av den debatt som alldeles strax följer. Till betänkandet är fogat tre reservationer. Olika företrädare för olika partier kommer säkert att närmare förklara dem.

Anf. 192 CECILIA WIDEGREN (m):

Fru talman! Finansutskottets ordförande har nu förklarat vad det här betänkandet handlar om. Jag tänker för moderat del specifikt diskutera en förbättring av betänkandet. Det gör vi i det här fallet tillsammans med den frihetliga alliansen. Det handlar om att på ett bättre sätt använda skattebetalarnas pengar. Det torde vara en sund inställning som också alla andra partier egentligen skulle kunna ställa upp på. Det handlar om myndigheterna i Sverige.

Myndigheterna har en central roll i den demokratiska beslutsprocessen. Den svenska demokratin bygger på principen om en självständig statsförvaltning. Myndigheterna ska vara effektiva, opartiska och på ett rättssäkert sätt tjäna medborgarna.

I dagens Sverige pekar mycket på att den principen är något hotad. Myndighets-Sverige expanderar kraftigt. Myndigheterna ägnar sig alltmer åt politisk propaganda, utnämningmakten missbrukas och utredningsväsendet håller på att tappa en del i kvalitet och oberoende.

Fru talman! Känner vi som medborgare till våra myndigheter, myndigheter som till exempel Stängselnämnden, Centrum för flexibelt lärande, Institutet för ekologisk hållbarhet, Handelsflottans kultur- och fritidsråd, Språk- och folkminnesinstitutet, Myndigheten för Sveriges nätuniversitet?

Sedan sekelskiftet har vi fått 31 helt nya myndigheter. Samtidigt vet vi att ett stort antal myndigheter håller på att ombildas eller är på förslag att ombildas.

I Sverige har vi i dag sammanlagt 234 myndigheter som lämnar in en årsredovisning till regeringen, säger Statskontoret. Men Statskontoret säger också att det finns drygt 500 myndigheter om man räknar med de regionala delarna. ESV säger att det finns 272 myndigheter i dag i Sverige. Inköpssamordningen säger att det finns över 600 myndigheter i

Sverige. Ansvarig minister, Sven-Erik Österberg, som är bekant för utskottet, sade i en interpellationsdebatt: Om man får gissa är det alltifrån 230 till över 500 myndigheter.

Vi kanske i dagens debatt kan få reda på hur många myndigheter vi har i Sverige. Men det är klart, ansvarig minister sade också att han skulle tillsätta en utredning för att ta reda på hur många myndigheter det egentligen var, så vi kanske ska invänta den. Men jag är väldigt spänd på om vi i dagens debatt kan klara ut detta utan en utredning.

Det behövs en rejäl reduktion av antalet myndigheter och ämbetsverk i Sverige. Färre myndigheter skulle spara pengar och minska byråkrati och krångel. Det är höga administrationskostnader och vi skulle spara flera hundra miljoner kronor. En liten myndighet måste också leva upp till att ha regulator, jämställdhetsplan och IT-stöd. Allt detta kostar självklart pengar.

En färsk rapport från ESV visar att hela 50–60 % av medlen används till kringverksamhet i våra myndigheter, det vill säga ren administration – lokalhyror, utrustning, personalutveckling och liknande. Sanningen är alltså att mindre än hälften av myndigheternas anslag går till verksamhet som de ska bedriva. Då finns det en hel del resurser att spara in. För att inte nämna en annan nyhet som kom för något halvår sedan om att det är dyrt med myndigheter, för de ligger på lyxadresser. Hela 25 statliga myndigheter har lokalkostnader på över 100 000 kr per anställd, för att de ligger på så fina adresser framför allt i huvudstaden. Så nog finns det pengar att spara.

Orsakerna bakom tendensen att skapa nya myndigheter är flera. En av dem är självklart att regeringen vill belöna lojala och kanske lokala företrädare för samarbetspartierna. En annan är att regeringen i avsaknad av konkreta åtgärder vill visa handlingskraft på ett område. Det kan handla om att visa politisk vilja, styrka, prioritering och engagemang.

Låt mig ta ett exempel på detta som jag bor ganska nära, nämligen betalningen till det fortsatta regeringssamarbetet som i dag existerar i form av att det tidigare språkröret för Miljöpartiet, numera vår förste generaldirektör på nya Djurskyddsmyndigheten, först fick utreda frågan och sedan fick bli myndighetens förste generaldirektör. Djurskyddsmyndigheten är ett tydligt exempel på en onödig myndighet som bland annat försöker skapa opinion i djurhållningsfrågor och driva fram hårdare, näringsfientliga regler utan att invänta politiska beslut och ställningstaganden. Det vore självklart lämpligt att inordna Djurskyddsmyndigheten i Jordbruksverket, låta dem sköta den uppgiften och därmed spara administrationskostnader och annat genom att låta den praktiska delen ligga på kommunerna, som det borde vara.

Fru talman! Danmark startade den här processen 2002. Statsapparaten där är nu något smalare och vassare. Man har sparat kanske 300 miljoner kronor. Varför kan vi inte göra det i Sverige? Vore inte det lämpligt att använda de resurserna på ett bättre sätt? Vi kan nog här inne bli överens om var de pengarna skulle komma till bättre nytta. Vi moderater och alliansen kan mycket väl bli överens om hur vi ska spendera 300 miljoner på ett mycket bättre sätt.

Låt mig avslutningsvis yrka bifall till reservation nr 3 där vi tillsammans med de andra borgerliga partierna vill få en vassare och smalare statsapparat i Sverige.

Anf. 193 CHRISTER NYLANDER (fp):

Fru talman! Jag tänkte också prata om potentialen i att reducera antalet myndigheter i Sverige. Cecilia Widegren sade att antalet myndigheter i Sverige sedan sekelskiftet ökat med över 30. Då ska man kanske notera att det gäller det senaste sekelskiftet, 2000. 30 nya myndigheter låter i alla fall i mina öron rätt mycket, och det är bara under de senaste fyra fem åren som de tillkommit.

Man måste fråga sig varför. Man måste också fråga sig vilken effekt det fått. Har arbetslösheten blivit lägre tack vare de nya myndigheterna? Ja, möjligen för de tjänstemän som jobbar där, men inte totalt sett. Har vi fått bättre statsfinanser? Har vi fått renare luft? Har vi fått en bättre skola? Har kvinnors löner blivit mer jämställda med männens?

Nej, man ser inte några sådana effekter av att vi fått 30 nya myndigheter. Jag tror att just detta är ett av bekymren med myndighetsraseriet, alltså att svaret på politiska utmaningar alldeles för ofta blir att tillsätta en ny utredning eller skapa en ny myndighet. Låt mig ändå säga att Sverige behöver myndigheter, men inte så många som vi har i dag. Jag tror dessutom inte att antalet myndigheter behöver öka, och absolut inte så mycket som nu sker.

Det har blivit så att man genom att skapa nya myndigheter försöker visa handlingskraft och kanske köpa över sympatier från trilskande samarbetspartier i budgetförhandlingarna. Men låt oss då komma ihåg att när man försöker lösa vissa problem genom att skapa fler myndigheter skapar man också nya problem. Man skapar nya regler för företagare. Små företag ska behöva fylla i fler blanketter. Man skapar nytt krångel för enskilda individer, och det blir svårare att sköta det demokratiska ansvarsutkrävandet, som är en viktig del i demokratin. Småföretagare ska satsa på sin verksamhet och försöka få den att växa för att därigenom skapa nya jobb och nytt välstånd. De ska inte behöva syssla med att fylla i ständigt nya blanketter.

Det handlar också om vad vi använder våra skattepengar till. Det finns områden där det behövs handlingskraft. Mer kraft borde läggas på att se till så att ungarna i skolan får bra skolböcker och att maten inom äldreomsorgen blir bättre än på att starta nya myndigheter. Vi har 30 nya myndigheter sedan sekelskiftet. Totalt har svenska myndigheter en omsättning på 207 miljarder kronor.

Fru talman! Vi behöver en politik som gör svenska medborgare myndiga, inte en politik som gör Sverige överfyllt av myndigheter. Och det finns, som Cecilia Widegren var inne på, goda exempel att lära av. Jag har själv skrivit en motion i ärendet. Vi har tittat på hur det fungerar i Danmark. Där har den borgerliga regeringen kraftigt minskat antalet myndigheter, och den har gjort det genom en mycket tydlig strategi. Det var just det som var målet.

År 2002 började de ett arbete med att gå igenom samtliga myndigheter, samtliga råd och samtliga institutioner. Syftet var att försöka genomföra effektiviseringar och se till att använda statens pengar på bästa möjliga sätt – minska dubbelarbetet mellan olika myndigheter och avveckla de myndigheter som huvudsakligen har till uppgift att driva opinionsbildning. Det är nämligen inte statens och statliga myndigheters uppgift att bedriva opinionsbildning.

I mars 2004 redovisade det danska finansdepartementet vad initiativet inneburet. Den utvärdering som finns på hemsidan, som jag rekommenderar utskottets ledamöter att läsa, visar att de reducerat myndighetsantalet kraftigt. Ett par tre hundra har lagts ned sedan årsskiftet 2002. Någon samlad utvärdering av konsekvenserna har inte genomförts ännu, men redan nu ser man att man kunnat spara rätt mycket pengar åt staten genom att minska antalet myndigheter.

Man har, som Cecilia Widegren nämnde, sparat ungefär 350 miljoner kronor bara på detta enkla sätt, alltså genom att reducera antalet myndigheter, se till att minska antalet myndigheter som har dubbelarbete, och genom att ta bort opinionsbildande myndigheter. De 350 miljoner kronorna skulle också vi kunna använda till någonting mycket bättre.

Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 194 CARIN LUNDBERG (s):

Fru talman! I dag diskuterar finansutskottet, som framgång, motioner inom förvaltningspolitiken. I Sverige har vi en förvaltningsmodell som tjänat oss väl sedan Axel Oxenstiernas tid. Vi har relativt små departement och fristående myndigheter med en hög grad av självständighet. Svensk statsförvaltning står sig väl i en internationell jämförelse. Vår modell med ett litet regeringskansli och fristående myndigheter har i huvudsak inneburit positiva erfarenheter med hög effektivitet och korta beslutsvägar.

Regeringen har under senare år genomfört omfattande moderniseringar av förvaltningen. Krav på ökad effektivitet har lett till stora strukturförändringar och nya mer ändamålsenliga styrformer. Man har också minskat antalet myndigheter och personal kraftigt. Ändå gör förvaltningen mer, vilket betyder en ökad produktivitet och effektivitet. Regeringen har genomfört en omfattande delegering till myndigheterna.

Motionärerna anser trots detta att antalet myndigheter måste minska. Jag vill därför påminna om att det finns många olika typer av myndigheter, alltifrån stora centrala verk till regionala och lokala organ, små nämndmyndigheter och tillfälliga organ med vissa myndighetsuppgifter. Antalet statliga myndigheter har minskat från 1 360 år 1990 till 440 i dag. Huvudorsaken till förändringarna är att flera myndighetskoncerner med regional och lokal organisation slagits samman till större och färre enheter. En annan orsak är att myndigheter lagts ned och arbetsuppgifterna helt eller delvis övertagits av någon annan myndighet. Ett tredje skäl är att verksamhet som är konkurrensutsatt har bolagiserats.

Det är alltså ingen allmän trend att antalet myndigheter ökar. Visserligen bildas det hela tiden nya myndigheter, men det sker samtidigt som gamla myndigheter läggs ned. Under 2003/04 inrättades 14 myndigheter samtidigt som 14 upphörde. Utskottets förre ordförande Sven-Erik Österberg, som vi nyss hörde talas om, har också aviserat att detta arbete måste fortsätta.

Jag började med att säga att vår förvaltningsmodell härstammar från Axel Oxenstierna på 1600-talet och att den ännu fungerar väl. Trots detta har Ansvarskommittén fått i uppdrag att bedöma om struktur och uppgiftsfördelning inom staten behöver förändras för att klara framtidens välfärdsåtaganden och bidra till ökad tillväxt. I uppdraget ingår att utarbeta principer för den centrala myndighetsstrukturen och att överväga hur

samordningen av de statliga myndigheternas verksamhet kan förbättras, till exempel genom en sammanhållen styrning av verksamhet som berör flera myndigheter eller genom sammanläggning av myndigheter.

I reservationen skriver oppositionen att antalet myndigheter ökar för att regeringen belönar lojala företrädare för sina samarbetspartier med myndighetschefstjänster, eller att regeringen i avsaknad av konkreta åtgärdsförslag på ett sakområde vill visa handlingskraft. Att då inrätta en ny myndighet ger intryck av politisk vilja, prioritering och engagemang, anser oppositionen.

Fru talman! Jag finner detta påstående om inte oförskämt så i alla fall som en grov överdrift. Av 228 chefer för myndigheter som lyder omedelbart under regeringen har i dagsläget omkring 50 stycken eller 22 % någon form av politisk bakgrund. Det kan man inte tycka är alarmerande. I en ESO-rapport från 2003 konstaterades snarast en minskning av andelen generaldirektörer med politiska meriter under 90-talet. Regeringens förvaltningspolitik värnar vår långa tradition av att statliga utnämningar ska grundas på förtjänst och skicklighet.

Om oppositionspartierna i stället hade påtalat de verkliga skevheter-na, som faktiskt finns, nämligen att andelen kvinnor är för låg liksom andelen personer med annan etnisk bakgrund, då skulle vi ha kunnat ha en konstruktiv debatt i det här ärendet.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till finansutskottets förslag i betänkandet.

Anf. 195 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Fru talman! Det var ju bra att Carin Lundberg själv nämnde att vi har en skev rekrytering till myndighetschefsposterna. Då kan man fundera på varför inte majoriteten i utskottet, och Carin Lundberg från talarstolen, säger till regeringen att detta måste skärpas upp. Det skulle vi i så fall kunna samsas om.

Möjligen kan man hävda att det inte är så många socialdemokrater som får bli chefer för myndigheter. Men varje gång som man överträder den princip som Axel Oxenstierna hade gör man ett fel. Och varje gång tycker jag att det ska påpekas.

Sedan sägs det att vi reducerat antalet myndigheter. Ja, när man slår ihop en mängd skattemyndigheter till ett skatteverk kan man naturligtvis hävda att antalet myndigheter minskar, men jag tror för den skull inte att vanligt folk eller småföretagare märker att reglerna blivit färre eller krånglet mindre.

Vi har sedan sekelskiftet på fyra fem år fått 30 nya myndigheter. Finns det någon av dem som om vilken Carin Lundberg kan säga: Den var onödig, den hade vi kunnat klara oss utan? Eller är alla dessa 30, 31 nya myndigheter verkligen av väldigt stor vikt för Sverige?

I Danmark har man som jag sade tidigare en väldigt medveten strategi för att minska och minimera antalet myndigheter. Vi behöver myndigheter, men vi behöver kanske inte alla. I Danmark har man genom att ha den tydliga strategin kunnat spara in 350 miljoner kronor till statskassan.

Vi kan gissa att det för svenska myndigheter enkelt uträknat skulle röra sig om ungefär 600 miljoner kronor till statskassan. På två år har

man lyckats med detta. Är det någonting som skulle kunna locka Carin Lundberg till att försöka göra det också i Sverige?

Anf. 196 CARIN LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag har egentligen en motfråga till Christer Nylander. Varför kan inte politiker och speciellt socialdemokratiska politiker anses som kompetenta när det gäller något annat jobb än att ha ett uppdrag som riksdagsledamot eller annat politiskt uppdrag?

Jag är lite förvånad över att ni från alliansens sida så ensidigt fokuserar på politisk bakgrund. Den stora utmaningen är egentligen att bättre spegla det svenska folket på alla plan. Jag vill se fler kvinnor som generaldirektörer. Där har vi kommit en bra bit på väg. Men jag är inte alls nöjd.

Den allra största utmaningen handlar om att rekrytera kompetenta människor med annan etnisk bakgrund. Om vi kunde vara överens där vore det både välkommet och klädsamt.

Om vi tittar på vilka företrädare vi har kommer näringslivsföreträdarna vanligen från arbetsgivarsidan medan personer från politiken ofta har bakgrund i socialdemokratien. Det är klart att det är obalanser som vi bör arbeta bort.

Den socialdemokratiska övervikten kan bero på att många i vårt parti är fostrade som ledare i statsförvaltningen på grund av ett historiskt långt regeringsinnehav. Det gäller inte minst statssekreterare.

Samtidigt måste också sägas att intresset för offentliga uppdrag har varit generellt lägre bland borgerliga politiker eftersom näringslivsuppdragen har lockat mer.

Det ställdes en fråga om alla de nya myndigheterna behövs. Det är inte jag som skapar de nya myndigheterna. Jag kan inte svara för regeringens beslut i alla enskilda delar. Jag kan bara peka på en del.

Alla utredningar som vi här i riksdagen föreslår, motionerar om och också får beslut på ibland blir ju egna myndigheter. Vi bidrar på så sätt till att öka antalet myndigheter.

Anf. 197 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Fru talman! Det var ett väldigt bra svar på mina två frågor om någon av dessa 30 myndigheter var onödiga. Det var synd att Carin Lundberg inte kunde hitta någon som var tillskapad de senaste fem åren som skulle kunna vara onödig och som vi skulle kunna plocka bort. Man måste pröva varje myndighet väldigt noga. Varje fel använd skattekrona är en stöld från skattebetalarna.

Jag fick inte heller något svar på frågan om man kan vara lite nyfiken på Danmark. Där har man haft strategin att minimera antalet myndigheter så mycket som möjligt. Det behövs myndigheter. Men man kan dra ned dem så mycket som möjligt. Där hade man sparat 350 miljoner enligt preliminära uträkningar bara på ett par års arbete. Kan inte det vara intressant för Sverige? Vi är väl ändå överens om att man ska använda skattepengar på bästa möjliga sätt?

Det finns en punkt där vi är helt överens och där jag inte har någon som helst anledning att motsätta mig. Vi ska ha fler kvinnor och invandrare som generaldirektörer. Det är en väldigt viktig politisk fråga. Jag kan också tänka mig att vi ska ha socialdemokratiska eller liberala generaldi-

rektörer. Att vara riksdagsledamot eller kommunalråd ska inte vara diskriminerande för att bli generaldirektör.

Men vid varje tillsättning måste det vara förtjänst och skicklighet som avgör om man ska vara lämpad att vara generaldirektör för just den myndigheten. Jag tror nog att både jag och Carin Lundberg kan komma på något exempel där det kanske inte är just den sakliga kompetensen som har gjort att någon har blivit myndighetschef utan någonting annat.

Anf. 198 CARIN LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag och Christer Nylander är helt överens om att vi inte får förlösa någon enda skattekrona. Varje förlösad skattekrona är en stöld från folket.

När det gäller frågan om jag är beredd att titta på Danmark har det tidigare sagts här att Ansvarskommittén redan har det uppdraget att göra den översyn som Christer Nylander frågar efter.

Sedan går jag till frågan om förtjänst och lämplighet. Jag menar att den tillsättningspolitik som regeringen har i dag bygger på att vederbörande som får en myndighetstjänst har gjort sig förtjänt av denna. Man är förtjänt, och man är lämplig.

Titta på generaldirektören för Riksgäldskontoret, Bo Lundgren. Han måste väl sägas vara kompetent för det uppdraget. En partikamrat till Christer Nylander, Eva Eriksson, är landshövding. Hon måste väl också bedömas vara kompetent för det uppdraget.

Det gäller också den som diskuteras för närvarande mest i medierna. Han är den som är mest kompetent för uppdraget, som jag ser det. Men han har ett enda stort fel, och det är han är socialdemokrat. Det är Lars Engqvist, som nu har fått ett ordförandeuppdrag. Hans kompetens ifrågasätts enbart för att han är socialdemokrat.

Vad tycker Christer Nylander om det? Ska man inte titta på förtjänst och lämplighet vid alla tillsättningar?

Anf. 199 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Jag uppfattade Carin Lundbergs inlägg här i talarstolen som att hon är rätt nöjd ändå på det här området. Samtidigt säger hon att det är viktigt att vi inte stjälar från folket och att varje skattekrona är viktig. Jag fick det inte riktigt att gå ihop. Nog sjutton kan det finnas en hel del bland våra svenska myndigheter som inte är tillräckligt effektivt och där det finns mer att göra.

Jag funderade lite grann kring utnämningsspolitiken. Du valde att nämna en procentsats. Jag ska välja att nämna hur det ser ut i verkligheten.

Arbetskyddsstyrelsens generaldirektör Kenth Pettersson är före detta socialdemokrat. Banverkets generaldirektör Bo Bylund är före detta socialdemokrat. Riksförsäkringsverkets generaldirektör Anna Hedborg är före detta socialdemokrat. Rikspolischefen Sten Heckscher är före detta socialdemokrat. Luftfartsverkets generaldirektör Lars Rekke är före detta socialdemokrat. Statistiska centralbyråns generaldirektör Svante Öberg är före detta socialdemokrat.

Jag kan göra den här listan väldigt lång. Dessutom är det ett antal män här, Carin Lundberg. Hur kommer det sig? Ska jag fortsätta? Nuteks

generaldirektör Kjell Jansson är socialdemokrat. Det finns en lång lista på detta.

Det är klart att maktinnehavet i Sverige har speglat styrningen av våra statliga myndigheter. Det är inte rimligt. Det handlar om att ett antal statliga tjänstemän som har jobbat och kämpat i många år inte ens kommer till tals när de här utnämningarna sker. Det måste vara beklämmande. Detta kan inte Carin Lundberg vara stolt och nöjd över.

Anf. 200 CARIN LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag är stolt men inte helt nöjd. Jag tycker fortfarande att det behöver göras mycket på myndighetssidan. Det behöver arbetas mer. Därför har jag redan berättat om att Sven-Erik Österberg, vår biträdande finansminister och tidigare ordförande i finansutskottet, också arbetar med den här frågan.

Den väldigt stora utredning som Ansvarskommittén är håller också på med de frågorna. Jag tycker inte att det finns anledning att inte känna sig nöjd. Man kan känna sig nöjd men fortfarande vilja mer.

Cecilia Widegren gjorde en uppräknin g här. Det stämmer inte med det som ni skriver i reservationen att antalet myndigheter ökar för att regeringen belönar lojala företrädare för sina samarbetspartier med myndighetschefstjänster.

De exempel som jag har fått är enbart socialdemokrater. Därför undrar jag: Gäller bristen på kompetens, att man inte har förtjänst och lämplighet, bara socialdemokrater? Eller kan Cecilia Widegren ge mig något exempel på någon från den borgerliga sidan som på så sätt också saknar kompetens?

Anf. 201 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Det är tråkigt att riksdagsledamoten Carin Lundberg inte lyssnade på mitt anförande. Jag tog som exempel den utnämning som har skett av före detta språkröret i Miljöpartiet. Han är före detta utredare och numera generaldirektör för en myndighet som helt klart är en betalning för samarbetet för att ni ska ha regeringsinnehavet. Det finns klara och tydliga exempel på detta.

Jag fick i ditt anförande, Carin Lundberg, reda på att vi har 440 myndigheter i Sverige. Detta kunde inte ens ansvarig minister svara på här i kammaren för ett tag sedan, utan då var det en gissning på alltifrån 230 till över 500. Därför skulle han nu tillsätta en utredning och ta reda på detta.

Eftersom vi här i dag nu har fått reda på att det är 440 föreslår jag att du och jag efter den här debatten skickar ett mejl till statsrådet på andra sidan vattnet så att han får reda på det. Vi har sparat in lite av skattebetalarnas pengar om vi slipper den utredningen. Därmed har vi gjort någon effektivitet av den debatt som vi har haft, om vi nu inte kan bli överens om att vi ska skära i antalet myndigheter för att på det sättet spara pengar.

Anf. 202 CARIN LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag vill bara än en gång säga att det finns ingen allmän trend att antalet myndigheter ökar. Visserligen får vi nya myndigheter hela tiden, och en del av dem är utredningar, så antalet är inte så lätt att

fastställa alla gånger. Det är också så att gamla myndigheter läggs ned. Jag pekade på att det under 2003–2004 inrättades 14 myndigheter samtidigt som 14 andra upphörde.

Jag tycker inte att huvudändamålet måste vara att minska antalet myndigheter. Det viktigaste måste vara att vi ska ha en effektiv statsförvaltning, att vi ska ha små och effektiva departement och att vi ska ha en hög grad av självständighet på våra myndigheter.

När vi har tittat på effektiviteten – det såg vi till exempel senast under EU-ordförandeåret – har vi sett att våra fristående myndigheter har hög effektivitet och korta beslutsvägar. Varenda en som besöker något annat land och kommer i kontakt med det landets byråkrati vet att svensk statsförvaltning är mycket effektiv.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 april.)

Prot. 2004/05:99
6 april

*Vissa förvaltnings-
politiska frågor*

Finansiella säkerheter

13 § Finansiella säkerheter

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2004/05:FiU24
Finansiella säkerheter (prop. 2004/05:30).

Anf. 203 AGNETA RINGMAN (s):

Fru talman! Nu ska vi gå över till att behandla ett regeringsförslag om finansiella säkerheter i FiU24. Det handlar om några lagändringar för att genomföra ett EG-direktiv.

I stort kan man säga att regeringen anser att de regler som finns i dag stämmer rätt väl överens med säkerhetsdirektivet. Men man föreslår några kompletteringar som krävs för full överensstämmelse. Syftet är att användningen av säkerheter på EU:s finansmarknader ska bli säkrare och att förfarandet ska bli enklare, genom att man begränsar vissa formella krav.

Egentligen skulle det här säkerhetsdirektivet ha införlivats under december 2003. Något försenat föreslås nu bestämmelserna träda i kraft den 1 maj i år.

I ärendet finns två motioner, som avstyrks, och en reservation.

Anf. 204 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Fru talman! I den gemensamma borgerliga reservationen med anledning av detta betänkande redovisar vi vår inställning till den proposition och de förslag som finns redovisade.

Vi anser att regeringens förslag när det gäller möjligheten för större företag som agerar på finansmarknaden att avtala om fri förfoganderätt på ställda pantar innebär onödiga begränsningar. Den fria förfoganderätten över en ställd pant bör vara mer omfattande när det handlar om säkerheter som ställs mellan större företag. Vi föreslår därför att undantaget från lagen om handel med finansiella instrument ska omfatta samtliga svenska och internationella företag och myndigheter som idkar regelbunden handel med finansiella instrument.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 205 CHRISTER NYLANDER (fp):

Fru talman! En väl fungerande finansmarknad är en väldigt viktig förutsättning för att ekonomin som sådan ska fungera bra. Det är inte alltid helt enkelt att se dessa orsakssamband mellan finansmarknaden och arbetslösheten, tillväxten eller välståndet, men de finns där i grunden. Det handlar både om att se till att pengar används effektivt och att se till att man undviker onödig instabilitet. Båda dessa är väldigt viktiga.

Vi genomför nu i Europa en mängd förändringar för att gemensamt se till att finansmarknaden fungerar bättre. Jag tycker att det är viktigt att säga att detta är någonting som vi gör tillsammans med länderna i Europa och att det inte är något anonymt EU-direktiv som kräver det. Detta är bra för Sverige, och det är bra för Europas ekonomi.

Finansiella säkerheter ser till att man kan öka effektiviteten i hur man använder pengar. Det ökar också möjligheten att flytta kapital på ett effektivt sätt och se till att pengar hamnar på de marknader där de gör mest nytta. Det innebär också att man kan minska eller öka möjligheterna att förändra sin risksituation, vilket också är väldigt viktigt för att finansmarknaden ska fungera väl.

Att ha gemensamma EU-regler på detta område är väldigt viktigt. Det är rätt viktigt att vi noterar det i den här debatten, att det är bra för svensk ekonomi och för Europas möjlighet till tillväxt att vi genomför den här typen av gemensamma regler i Europa.

Fru talman! Det låter kanske som att vi är väldigt överens i detta betänkande, men det finns en punkt där vi från Folkpartiet och övriga allianspartier har en avvikande uppfattning. Det är där vi tycker att regeringen gör en onödig begränsning i hur kapitalet ska kunna få flyta fritt. Man gör det lite onödigt krångligt.

Vi har ganska stort stöd för detta bland remissinstanserna. Konkurrensverket, Riksbanken, Bankföreningen, Börsen, Fondhandlareföreningen med flera tycker att större företag som agerar på finansmarknaden måste få samma förutsättningar på detta område som företag som står under Finansinspektionens tillsyn.

Riksbanken skriver till exempel i sitt remissvar: Större företag som agerar på finansmarknaden måste anses vara jämbördiga med företag som står under Finansinspektionens tillsyn, och det kan därför inte anses finnas något väsentligt skyddsintresse för denna kategori av professionella aktörer.

Detta låter möjligen som torr prosa, men det är också ett viktigt sätt för att på marginalen se till att svensk finansmarknad och europeisk finansmarknad fungerar bättre.

Folkpartiet och de andra allianspartierna har tagit upp detta i en motion, men vi har egentligen inte fått något skäl till att regeringen och utskottsmajoriteten avstyrker detta. Jag hoppas att vi ska kunna få det i den här debatten.

Jag ska ärligt säga att det är en ganska marginell förändring vi föreslår. Det är också en ganska marginell förändring på den finansiella marknaden som detta skulle innebära. Men som Sveriges ekonomi ser ut i dag behöver vi ha marginalerna på vår sida.

Därför skulle jag vilja yrka bifall till reservationen.

Anf. 206 KJELL NORDSTRÖM (s):

Fru talman! De svenska bestämmelserna för de finansiella säkerheterna har vid flera tillfällen det senaste årtiondet anpassats i syfte att bättre anpassa regelverket till de förhållanden och behov som finns på finansmarknaden. På flera områden har Sverige redan ett regelverk som är väl i linje med kraven i säkerhetsdirektivet.

I juni 2002 beslutade man om EG:s säkerhetsdirektiv, och det är det som är bakgrunden till dagens debatt och beslut om finansiella säkerheter. Bakgrunden till direktivet var bland annat olikheterna i de nationella regelverken, vilka skapade rättsosäkerhet vid gränsöverskridande verksamhet. Direktivet är en del av den ökade harmoniseringen av lagstiftningen på finansmarknaderna. Direktivet ska tillämpas på säkerhetsavtal, det vill säga sedvanliga pantavtal och säkerhetsöverlåtelser, som avser finansiella tillgångar av visst slag. Tillämpningsområdet begränsas till avtal där den ena eller båda parterna är en myndighet eller ett företag på finansmarknaden. Direktivet omfattar bara skriftliga säkerhetsavtal.

Det framgår inte uttryckligen av säkerhetsdirektivet om det är fråga om minimireglering eller inte. Enligt uttalande från kommissionen ger direktivet ett ramverk av minimikaraktär. Regeringen gör den bedömningen att direktivet bör ses som ett ramverk i syfte att uppnå en effektivare hantering och rättssäkerhet samt att det avser att ge en minimireglering.

På en punkt råder dock oenighet i utskottet, och det gäller den så kallade förfoganderätten för finansiella aktörer. Regeringen hade i det ursprungliga förslaget öppnat för möjligheten för företag som står under Finansinspektionens tillsyn att upprätta ett skriftligt avtal för att få föfoga över annans finansiella instrument och att det endast skulle gälla om motparten var en fysisk person. Men Lagrådet har haft flera invändningar mot detta förslag. Regeringen har därför begränsat sig till att föreslå att undantag endast ska göras för de finansiella aktörer som räknas upp i säkerhetsdirektivet.

I reservationen från maktalliansen tycker man att regeringen inte skulle ha följt Lagrådets rekommendation. Jag har under mina år i denna kammare många gånger hört en stor upprördhet och indignation när regeringen har avstått från att följa Lagrådets rekommendation, men jag noterar att samma upprördhet och indignation nu upprepas från samma kritiker när regeringen väljer att följa Lagrådets rekommendation.

Fru talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationen.

Anf. 207 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Fru talman! Kjell Nordström måste ha läst fel betänkande, för det finns ingen reservation från någon maktallians. Däremot finns det en reservation från en borgerlig allians, och det är en helt annan sak. Maktalliansen sitter vid makten.

Det är rätt som Kjell Nordström säger, att det finns en del kritik från Lagrådet i det här underlaget. Från Folkpartiets sida har vi därför i vår motion skrivit in att man bör beakta de synpunkter som kommer från Lagrådet när man kommer tillbaka till riksdagen med ett nytt förslag om att bredda den här kretsen.

Jag skulle bara vilja ställa en kort fråga till Kjell Nordström: Tycker Kjell Nordström att det är ett rimligt förfarandesätt, att man beaktar Lagrådets förslag och sedan lägger fram ett utvidgat förslag?

Anf. 208 KJELL NORDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Först, Christer Nylander, du har rätt. Den borgerliga maktalliansen – det var så det hette. Det är ett förtydligande. Jag sade naturligtvis fel.

Jag kan mycket väl tänka mig att man kommer att återkomma i den här frågan. Jag tror inte att det är sista gången Sveriges riksdag behandlar en proposition om de här säkerhetsdirektiven. Vi ser ju en utveckling av hela den lagstiftningen. Jag tror att den här kammaren kommer att få ägna mycket tid åt det här och att det blir flera betänkanden innan det här är så utvidgat som det bör vara. Det har också att göra med att vi får nya finansiella instrument hela tiden, så att hela lagstiftningen kommer att förändras också när finansmarknaden förändras.

Anf. 209 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Fru talman! Som man känner sig själv bedömer man andra. Vi ser oss inte som en maktallians, utan som en allians för Sverige. Det är möjligen så att ni känner er som en maktallians, och därför känns det ordet så naturligt i er mun.

Tycker Kjell Nordström att det skulle vara bra, om jag ställer frågan så i stället, om man breddade undantaget? Tycker Kjell Nordström att det, om man ser till att man kan ta till sig av Lagrådets förslag, i sig skulle vara bra om man kunde bredda undantagskretsen? Skulle man då se till att svensk finansmarknad på marginalen fungerar lite bättre, att man på marginalen använder svenska pengar lite bättre och att vi därmed på marginalen får lite bättre svensk ekonomi, lite lägre arbetslöshet och lite högre välbefinnande? Marginaler kan vara ganska viktiga i svensk ekonomi.

Anf. 210 KJELL NORDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Christer Nylander får nog finna sig i att jag i de framtida debatterna kommer att tala om den borgerliga maktalliansen. Det får vi nog finna oss i.

Ja, jag tror att det kan vara bra att förändra de här reglerna framöver. Som jag sade tidigare ser jag en utveckling av den här lagstiftningen, och vi har säkert att återkomma vid flera tillfällen. Inte minst när finansmarknaden utvecklas kommer det helt enkelt att krävas.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 april.)

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2004/05:LU16
Vissa frågor rörande fastigheter.

*Vissa frågor rörande
fastigheter*

Anf. 211 MARIA HASSAN (s):

Fru talman! Jag ska inleda debatten om lagutskottets betänkande 16 i vilket behandlas 15 motionsyrkanden som handlar om civilrättslig reglering rörande fastigheter.

Frågor som kommer att diskuteras är avvägningen mellan köparens och säljarens förpliktelser i jordabalkens felregler, kravet på översyn av fastighetsmäklarlagen, kreditsäkerhet i byggnad på annans mark, arrende och ansvar för byggfel.

Två av motionärerna tar upp införande av en lagreglerad rätt för arrendatorn att friköpa arrenden som innehas av medlemmar i en och samma familj och har innehafts under flera generationer.

Flera av dessa frågor har behandlats i tidigare lagutskottsbetänkande, och i dag debatterar vi dem igen. Vem vet? Kanske kommer det nya argument.

I betänkandet finns fyra reservationer och ett särskilt yttrande.

Efter den korta presentationen av ärendet lämnar jag över ärendet till debattörerna.

Anf. 212 BERTIL KJELLBERG (m):

Fru talman! I det här betänkandet har vi moderater endast en reservation, men det är då fråga om en långkörare, en översyn av fastighetsmäklarlagen.

Det har nu gått snart tio år sedan fastighetsmäklarlagen trädde i kraft. Bara något år efter ikraftträdandet tog Fastighetsmäklarnämnden ställning i ett gränsdragningsproblem mellan fastighetsförmedling och annan mäklarverksamhet. I betänkandet våren 1998 gav riksdagen regeringen till känna att denna fråga borde rättas till.

Vi i lagutskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat frågan, och justitieministern utlovade i en interpellationsdebatt i januari 2004 att departementet var inriktat på att få till stånd en allmän översyn av hela fastighetsmäklarlagen, och det är ju ett vällovligt syfte. Det här beslutet skulle komma 2004.

Något beslut om utredning kom aldrig.

Nu har justitieministern i svar på två skriftliga frågor sagt att en utredning ska tillsättas under 2005, och man undrar om det blir verklighet under det här året.

Jag har ett tips till justitieministern: Lägg ned arbetet med stopplagen och för över resurserna till fastighetsmäklarlagen! Jag tror att det skulle göra Sverige mer nytta.

Vi skriver i vår reservation att det är hög tid att regeringen beslutar om direktiven till en utredning. Min fråga till majoriteten måste bli: Tycker inte ni också att det vore på sin plats att vi från riksdagen upplyser herr minister om riksdagens inställning?

Slutligen, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 3 under punkt 3.

Anf. 213 JAN ERTSBORN (fp):

Fru talman! Vi i Folkpartiet har tre reservationer i det här ärendet. Jag står givetvis bakom alla tre, men för tids vinnande yrkar jag bifall till samma som Bertil Kjellberg gjorde nyss, alltså reservation nr 3.

Reservation nr 3 avser fastighetsmäklarlagen, och i den delen finns det egentligen inte mer att tillägga än vad Bertil Kjellberg har angivit. Vi väntar och väntar och väntar, och någon gång kanske det kommer att hända något.

Vi har också en reservation beträffande jordabalkens felregler. Det gäller då speciellt reglerna om dolda fel i samband med köp och försäljning av fastigheter, speciellt villafastigheter. Det är ju en egendomlighet i sammanhanget att man som säljare ansvarar för ett fel som man inte själv känner till, ett så kallat dolt fel.

Vi tycker att det är dags att se över den här principen och se om vi inte kan hitta en bättre avvägning mellan köpare och säljare beträffande villafastigheter.

Ett starkt skäl till att man ska göra en sådan här översyn är att den här typen av tvister är den vanligaste i svenska domstolar. När en typ av tvist blir väldigt vanlig måste man ställa sig frågan om reglerna verkligen är ändamålsenliga. Det tror jag inte att de är. Det finns en modell, som man bland annat har i Danmark, som är ett slags besiktnings- och försäkringslösning som man skulle kunna titta närmare på för att se om man inte kunde använda den i stället. Man skulle också kunna tänka sig att förkorta tiden som en säljare är ansvarig för fel i en fastighet. I dag är det tio år. Det skulle kanske kunna räcka med tre eller fem år. Vi har argumenterat tidigare, förra året, beträffande den här biten. Så jag nöjer mig med detta.

Den tredje reservationen som vi har från Folkpartiet vet vi att vi är tämligen ensamma om, men vi tillåter oss att upprepa detta. Vi vill ha ett system för att kunna pantsätta byggnader på annans mark. När vi diskuterade detta för något år sedan och frågan då föll var bland annat skälet att man inte ville bygga upp ett register. Nu är det tal om att man skulle lägga upp ett lägenhetsregister i det här landet. Det är ju ett register som är oerhört mycket mer omfattande än att man skulle ha ett register för byggnader på annans mark. Det är speciellt villor och fritidshus på arrenderad mark som vi tänker oss.

Vi vidhåller detta. Vi kommer att fortsätta att arbeta för att man ska kunna pantsätta dessa byggnader på samma sätt som man kan pantsätta villafastigheter i dag.

Fru talman! Jag är nöjd med detta.

Anf. 214 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! I det lilla betänkandet *Vissa frågor rörande fastigheter* finns fyra reservationer, och Kristdemokraterna finns med på en av dem tillsammans med Moderaterna, Folkpartiet och Centerpartiet. Jag vill här börja med att yrka bifall till reservation 3.

Utskottsmajoriteten avstyrker samtliga motionsyrkanden och hänvisar ej sällan till dels pågående arbete, dels aviserat arbete. Vanligen brukar vi inte reservera oss när det pågår arbete eller aviseras arbete som ligger i linje med motionsyrkanden. Men samtidigt, fru talman, får vi allt svårare att uppamma det änglalika tålamod med regeringens saktfärdighet som

majoriteten uppvisar när den finner sig i att regeringen kan hålla på år ut och år in och avisera arbete utan att det händer någonting mer. Ett utmärkt exempel på det här är punkten ”Fastighetsmäklarlagen”, vilken jag tänker ägna mitt anförande åt eftersom behandlingen av den förtjänar att påtalas.

Fru talman! Här kan man faktiskt travestera sketchen om grevinnan och betjänten på nyårsafton och hävda att det är *same procedure as last year*. Men att det har blivit så beror ju på regeringen. Här skulle man kunna utbrista med grevinnan *same procedure as every year*.

År 1995 trädde en ny fastighetsmäklarlag i kraft. I betänkandet kan man läsa att året därefter tog Fastighetsmäklarnämnden ställning till ett gränsdragningsproblem mellan fastighetsförmedling och annan mäklarverksamhet. Den intagna ståndpunkten innebar att den som vill ha hjälp med förmedlingen vid överlåtelse av ett företag där en fastighet ingår i överlåtelsen i vissa fall ska vara tvingad att utöver en företagsmäklare anlita även en fastighetsmäklare för förmedlingsuppdraget.

Våren 1998 behandlade utskottet en motion som kritiserade nämnda ståndpunkt. Det resulterade i ett tillkännagivande om att regeringen skulle återkomma till riksdagen med förslag till ändring i fastighetsmäklarlagen. Kristdemokraterna anser i likhet med flera motionärer att fastighetsmäklarlagen måste utvärderas och ses över. Enligt vad som framkommit från regeringen under årens lopp har dylika aktiviteter ständigt varit på gång men utan att något hänt. Låt oss se på vad de senaste sju åren inneburit för ärendet.

Redan 1998 gjordes som sagt ett tillkännagivande i ärendet. Sedan hände ingenting. Våren 2000 var frågan uppe igen. Då hette det att frågan övervägdes inom Justitiedepartementet. Därför ansåg den dåvarande utskottsmajoriteten att något förnyat tillkännagivande ej var erforderligt. I november samma år uppgav justitieministern som svar på skriftlig fråga att regeringen ämnade agera i de aktuella frågorna, varvid han räknade med att arbetet borde kunna sättas i gång hösten 2001.

Men, fru talman, hösten 2001 passerar, och fortfarande händer inte ett dugg. I april 2002 uttalar sig justitieministern på nytt i ett svar på skriftlig fråga och säger då att ambitionen givetvis är att ta hand om riksdagens då fyra år gamla tillkännagivande. Att det inte blivit gjort berodde på att han hade haft så mycket annat att göra, sade han. Han kunde då heller inte redogöra för när arbetet skulle påbörjas.

Samtidigt, alltså våren 2002, konstaterar utskottet att något lagstiftningsarbete fortfarande inte har inletts, trots vad som ett och ett halvt år tidigare utlovats av justitieministern i ett frågesvar. Majoriteten fortsätter dock att räkna med att regeringen ska komma till skott utan något ytterligare tillkännagivande från riksdagens sida.

När så utskottet i februari 2003 ännu en gång skulle behandla samma ärende hade uppgift inhämtats från Justitiedepartementet att avsikten var att en utredning skulle tillsättas för utvärdering av fastighetsmäklarlagen. Departementet uppgav att arbetet bedrivs med inriktning på att utredningsdirektiv ska kunna beslutas under 2003. Därefter utbröt tydligen något slags beslutsångest, ty i skrivelsen *Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen, 2002/03:75*, som kom några veckor senare kunde man finna att det plötsligt var 2004 som gällde. För årets understatement i kammaren 2003 stod tvivelsutan lagutskottets

majoritet när den efter fem års väntan utan att något hänt menade att det var hög tid att regeringen utan dröjsmål beslutade om direktiv till den aviserade utredningen.

Så är vi framme vid 2004, och än en gång har justitieministern uttalat sig, denna gång i en interpellationsdebatt den 18 januari. Nu sade han att arbetet var inriktat på att regeringen under 2004 ska kunna besluta om en utredning om fastighetsmäklarlagen. Genast hängde utskottsmajoriteten på och menade i april att det knappast var meningsfullt med ytterligare ett tillkännagivande. Lagutskottet stod även för 2004 års understatement i kammaren när det för första gången använde ordet oacceptabelt om den sex år långa tidsutdräkten utan att något arbete hade påbörjats.

Fru talman! När justitieministern för drygt ett år sedan sade att arbetet var inriktat på att besluta om en utredning under 2004 var vi många som fann formuleringen "inriktat på" oroväckande. Den syntes vara en gardering för ytterligare ett misslyckande i tid. Med facit i hand ser vi nu att även år 2004 gick utan att något arbete igångsattes.

Men justitieministern är ihärdig. Han kommer ständigt igen med nya löften, som till exempel den 25 februari och den 11 mars i år då han i frågesvar hävdar att avsikten är att en utredning ska tillsättas under året. Även denna gång förutsätter majoriteten att nu kommer det säkert att hända något. Vi är emellertid luttrade och minns löftet 2000 då avsikten var att arbetet skulle vara i gång hösten 2001. Uppenbarligen tycker den trots allt lydiga och disciplinerade utskottsmajoriteten att den nu sju år långa tidsutdräkten börjar bli pinsam eftersom man inte verkar veta hur man ska vända sig när man ska förklara sin fortsatta passivitet. Enligt majoriteten är det ännu en gång oacceptabelt att det nu gått sju år sedan riksdagen genom sitt tillkännagivande begärde ändringar i fastighetsmäklarlagen och något arbete inte ens är påbörjat än. Samtidigt förklarar man ändå att något formellt tillkännagivande inte anses erforderligt.

Fru talman! Hur resonerar majoriteten när man låter regeringen hållas år ut och år in med att enbart avisera och aldrig leverera det som utskottet och riksdagen begärt? Det vore intressant att få veta. Kristdemokraterna hävdar att regeringen nu måste påskynda den hittills remarkabelt långa handläggningen, varför ytterligare ett tillkännagivande vore på sin plats.

Anf. 215 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! En av de frågor som behandlas i betänkandet är frågan om de historiska arrendena.

Jag har försökt gå tillbaka i tiden i riksdagens protokoll för att se vad som har hänt med den här frågan historiskt. Det har hänt väldigt mycket. Det har framför allt hänt väldigt mycket i den här frågan de senaste 100 åren. Det gäller framför allt kraven att tillåta friköp av de historiska arrendena.

För första gången tänker jag faktiskt citera en socialdemokratisk ledamots anförande som hölls i den här kammaren 1997 när frågan debatterades i lagutskottet. Det anförandet är precis där vi står i dag och vad frågan egentligen handlar om.

Det var Bengt Kronblad som sade: "Frågan om de historiska arrendena och friköpen är för de berörda befolkningsgrupperna mer en medborgarrättslig angelägenhet och en samhällsfråga än en arrendefråga. I århundraden har befolkningen med de historiska arrendena varit bestulen

rätten att äga sin jord. Den har tvingats att i flera hundra år, sedan 1700-talet, verka såsom arrendatorer av mark som har kommit till egendom genom insatser i stora krig ute i Europa. Vissa personer har kommit hem efter s.k. framgångsrika krigsinsatser, oftast i det bakre ledet och därigenom också överlevt desamma, och fått åtnjuta stora markytor och därmed också tillgänglighet till materiella världen som har tillfallit enbart de personer som har gjort denna insats.”

Fru talman! Bengt Kronblad fortsätter i frågan om historiska arrenden genom att konstatera att syftet tydligen är att de EU-bidrag och arealbidrag som arrendeägarna får åtnjuta kan vara en orsak till att man så hårt håller fast vid dem.

Det har genomförts lagändringar. Det har genomförts förändringar som på olika sätt har stärkt arrendatorernas intressen, men det som fortfarande inte har hänt är det tillkännagivande som riksdagen gav regeringen att lägga fram förslag om friköp av historiska arrenden.

Anledningen till att jag i år har valt att reservera mig är just att jag inte har sett någon form av lösning på frågan. Det verkar i stället som om den socialdemokratiska regeringen i det här fallet lutar åt att inte vilja lägga fram ett sådant förslag.

Man vill inte att de få historiska arrenden som är kvar ska få övertas av de människor som har brukat jorden i många år och i flera generationer har levt sina liv på de gårdarna.

Jag skulle vilja ha ett svar framför allt från Socialdemokraterna, men också från resten av utskottsmajoriteten, som har ställt sig emot förslaget. Vad jag förstår vill inte de borgerliga partierna att man ska tillåta friköp av de historiska arrendena. Min fråga till de socialdemokratiska ledamöterna blir: Är det också den socialdemokratiska politiken?

Jag trodde att vi gemensamt skulle kunna lägga fram ett förslag här i riksdagen där vi en gång för alla skulle bryta detta arv som hör till svunna tider och som faktiskt förtrycker människor och gör att vissa människor fortfarande känner sig livegna.

Den socialdemokratiska majoriteten har inte skrivit något uttalande i betänkandet. Därför kan jag bara tolka det som att inte ens Socialdemokraterna längre står på dessa grupperns sida.

Med det vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservation nr 2, och gå över till fastighetsmäklarlagen.

Fru talman! Ingemar Vänerlöv gjorde en väldigt bra tillbakablick över turerna kring frågan om översyn av fastighetsmäklarlagen. Det gjorde han väldigt bra. Det stämmer ju, det som Ingemar Vänerlöv tog upp.

Trots att han försökte göra sig lustig över att regeringen faktiskt inte har lyssnat eller verkställt det som riksdagen har önskat avslutar Ingemar Vänerlöv ändå med att säga ungefär detsamma som utskottet. Det är det som jag tycker är trist. Vi befinner oss återigen i en debatt där faktiskt hela utskottet är enigt om att vi vill ha en översyn av fastighetsmäklarlagen. Hela utskottet är överens om det. Vi som i det här fallet är i majoriteten till betänkandet har inte reserverat oss för ordet tillkännagivande. Vi har helt enkelt i den här frågan sett att den är på gång och kommer alldeles snart.

Därför förutsätter jag också att de borgerliga partierna kan förlita sig på det. Jag förstår att man inte gör det. Med den exposé vi fick av Inge-

mar Vänerlöv kanske man ska ta för givet att vi aldrig ska lita på någon regering.

Jag gör det, fru talman, och yrkar avslag på den reservation som har samma innehåll som utskottsmajoriteten, nämligen att vi vill ha en översyn av fastighetsmäklarlagen.

Anf. 216 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Jag börjar med att instämma i reservation nr 3. För övrigt stöder vi i Centerpartiet utskottets förslag.

Eftersom vi i Centern bara har en reservation vill jag ägna mitt inlägg åt det som gäller fastighetsmäklarlagen.

Alla tycks vara rörande överens om behovet av översyn. Som flera har sagt har det tagit väldigt många år efter riksdagens tillkännagivande. Regeringen har ändå inte påbörjat arbetet.

Man kan fundera över vad som är orsaken till detta förhållande. Det är uppenbart att det finns ett problem någonstans.

Med den nuvarande lagstiftningen från 1995 har det hänt en hel del, bland annat att vi är medlemmar i EU. Det har också påverkat den svenska fastighetsmäklarlagen. Det har vid ett flertal tillfällen framförts att lagen borde moderniseras och anpassas till de förändringar som skett ute i samhället.

Av flera skäl är det viktigt att översynen kommer till stånd till exempel för att granska hur konkurrensneutraliteten i gränsregionerna har påverkats – i Värmland, Skåne och längs fjällregionen.

Vid ett flertal tillfällen har det framkommit att utländska mäklarfirmor har haft ekonomiska fördelar. Detta är besvärande för dem som arbetar i gränsregionerna.

Ett annat skäl är stötestenarna i dagens fastighetsmäklarlag med regler som förhindrar företagsöverlåtelse där en fastighet ingår. Även regelverk för sidotjänster, så kallade förtroenderubbande sidoverksamheter, bör analyseras utifrån ett helhetsperspektiv. Detta är ju tjänster som man i dag kan utföra i våra grannländer Norge och Danmark, och det borde också vara möjligt att göra här. Först bör man dock alltså återkomma med ett förslag så att vi också får med konsekvensanalyser.

Jag ska inte upprepa mer av det som tidigare sagts, utan jag stannar där.

Anf. 217 REZENE TESFAZION (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka avslag på motionerna i betänkandet LU16.

Jag vill sedan inleda med att säga någonting kort om fastighetsmäklarlagen. I betänkandet har frågor kring fastighetsmäklarlagen uppmärksamats av flera motionärer, och jag vill därför börja med att ta upp denna fråga.

Riksdagens tillkännagivande från 1998 gällde att den som säljer ett företag där en fastighet ingår i försäljningen inte ska behöva vara tvingad att även anlita en fastighetsmäklare för uppdraget.

Jag vill förstås att regeringen så snabbt som möjligt tar upp riksdagens tillkännagivanden. Samtidigt kan jag ha förståelse för att andra frågor kan prioriteras högre av regeringen. Nu har dock justitieminister Thomas Bodström i två skriftliga frågesvar, i februari och mars i år, själv

sagt att det finns ett behov av en övergripande översyn av fastighetsmäklarlagen. Det innebär alltså *hela* fastighetsmäklarlagen, inte endast den specifika fråga där riksdagen tidigare har gett sitt tillkännagivande. Enligt justitieministern är avsikten att utredningen ska tillsättas nu i år. Jag förutsätter att den förändringsfråga där riksdagen gett sitt tillkännagivande också tas med i utredningen. Att göra en helhetsöversyn av fastighetsmäklarlagen är bra, men med tanke på att justitieministern nu har angett att arbetet avses komma i gång i år finns det inget behov av ett särskilt tillkännagivande.

Fru talman! Med detta sagt vill jag gå in på frågorna om jordabalkens felregler.

I en motion begärs ett tillkännagivande om en översyn av jordabalkens felregler. Det anförs i motionen att gällande rätt ålägger köparen en omfattande undersökningsplikt samtidigt som säljaren inte har en motsvarande upplysningsplikt.

En fastighet säljs i befintligt skick. Det innebär mycket riktigt att köparen måste undersöka fastigheten. Sådana fel som köparen har upptäckt eller borde ha märkt vid undersökningen kan inte åberopas. Det framgår av 4 kap. 19 § jordabalken. Paragrafen ger också köparen rätt att göra prisavdrag eller häva köpet om fastigheten inte stämmer överens med vad som följer av avtalet eller om den annars avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta vid köpet.

Detta innebär förstås inte att säljaren inte skulle behöva ge några upplysningar som är av betydelse för köparen. Tvärtom gäller ju att säljaren ansvarar för vad han uttryckligen har lovat, både muntligen och skriftligen. Säljaren ansvarar också för att fastigheten är sådan som köparen har rätt att räkna med på grund av vad som hänt under köpeförhandlingarna. Slutligen ansvarar säljaren också för så kallade dolda fel, det vill säga brister som köparen inte upptäckt, och heller inte borde ha upptäckt, vid undersökningen.

Ett exempel på detta är rättsfallet NJA 1997 s. 290, där köpare av småhus i vilka fukt- och mögelskador uppkommit ansågs berättigade till nedsättning av köpeskillningarna trots att de åtgärder som vidtagits till skydd mot fukt ansågs fackmannamässiga vid den tid då husen byggdes och även överensstämde med då gällande byggnormer.

Det här rättsfallet tycker jag visar att en köpare har goda möjligheter att hävda sin rätt när det gäller faktiska fel. Säljaren kan heller inte svära sig fri från sitt ansvar med en allmänt hållen friskrivning i köpekontraktet.

Utskottets majoritet har på de här grunderna också gjort bedömningen att nuvarande lagstiftning utgör en rimlig avvägning mellan säljarens och köparens villkor. Problemen som finns är heller inte av den omfattningen att det i dag skulle vara aktuellt med en översyn av jordabalkens felregler.

Fru talman! I sammanhanget vill jag också ta upp moderaten Marietta de Pourbaix-Lundins – jag vet inte om jag uttalar namnet rätt – intressanta motion om en utredning av besiktningsmannens roll och ansvar vid överlåtelsebesiktning. Frågan hänger ju i hög grad samman med felreglerna. Jordbruksdepartementet har kännedom om frågan. Här kan sägas att det i departementspromemorian *Den framtida konsumentpolitiken*, Ds 2004:51, sägs att det bör initieras en översyn av det civilrättsliga konsu-

mentskyddet inom tjänstesektorn. Promemorian har remissbehandlats, och enligt uppgift har en proposition aviserats till senare delen av våren 2005. Med hänsyn till detta aviserade utredningsarbete föreslås avslag på motionen.

Fru talman! Jag vill också säga någonting om en fråga som vi ofta haft att diskutera i dessa sammanhang, frågan om historiska arrenden.

Med historiska arrenden avses, som vi fått höra i debatten, mark som arrenderats av samma släkt i flera generationer, kanske hundratals år. Både Christer Adelsbo, Socialdemokraterna, och Tasso Stafilidis, Vänsterpartiet, har motionerat i ärendet, och jag förstår deras utgångspunkter. Motionsyrkanden med liknande inriktning har behandlats av utskottet vid flera tidigare tillfällen.

Tasso Stafilidis skriver i sin motion att vad som är ett angeläget allmänt intresse i högsta grad är en politisk fråga. Det kan jag instämma i. Tasso skriver också att bara därför att det är få fall betyder inte det i sig att man inte skulle kunna lagstifta om en annan ordning. I det har han förstås också rätt, även om det inte betyder att vi måste lagstifta om en annan ordning.

Nu har en del hänt sedan utredningen *Historiska arrenden*, SOU 1991:5, föreslog ett friköp av historiska arrenden. Bland annat har egendomsrättigheterna i grundlagen stärkts, vilket gör att vi inte omedelbart kan grunda beslut på utredningen. Men frågan är fortfarande under beredning, och Regeringskansliet får naturligtvis undersöka skälen för och emot en förändring.

Anf. 218 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Frågan om historiska arrenden har kamrater till oss arbetat med under väldigt många år i den här kammaren, till och med långt innan den här kammaren fanns till.

Jag ställde en fråga i mitt anförande just utifrån att detta *är* en politisk fråga. Här i riksdagen håller vi ju på med politik och lagstiftning, och därför skulle jag vilja veta vad Socialdemokraterna tycker i den här frågan. Utskottet har ju inte talat om vad utskottet tycker, men jag skulle vilja veta vad Socialdemokraterna tycker. Är det verkligen skäligt att vi som vänsterpartier och ni som socialdemokratiskt parti inte går fram i den här frågan? Det finns ju ett skäl till att frågan inte ännu har lagts fram i en proposition. Jag har förstått det som att man inte tycker att det är lönt att lagstifta om det här.

Vad säger Rezene Tesfazion om det här?

Anf. 219 REZENE TESFAZION (s) replik:

Fru talman! Det är möjligt att frågan är intressant. Men den har också tagits fram många gånger tidigare. Det vi diskuterar i dag är den fråga som redan har utretts, och frågan om hur det blir i framtiden ligger väl hos regeringen. Jag menar att utskottet redan har uttalat sig i den här frågan. Vi följer den utredning som har skett tidigare, och vi väntar på att regeringen kanske tittar på frågan i framtiden.

Anf. 220 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Jag fick ju inget svar. Och jag är väldigt nyfiken på att få reda på om det bara är Christer Adelsbo och Vänsterpartiet eller om även

den socialdemokratiska riksdagsgruppen vill att de historiska arrendena ska få lov att friköpas, eller vill ni inte det?

Prot. 2004/05:99
6 april

Anf. 221 REZENE TESFAZION (s) replik:

Fru talman! Den här frågan har som sagt diskuterats många gånger förut. Vi diskuterade den vidare. Det rätta svaret på din fråga är att detta fortfarande är i utredning eller också tar regeringen hand om den här frågan. Vi får väl se hur det utvecklas i framtiden, som jag sade tidigare.

*Vissa frågor rörande
fastigheter*

Anf. 222 CHRISTER ADELSBO (s):

Fru talman! Sveriges förändring från jordbrukssamhälle till industrialisation skedde relativt sent om man jämför med våra europeiska grannar. I dag är Sverige ett av världens mest utvecklade länder när det gäller demokrati, jämställdhet, offentlig insyn och andra saker som vi förknippar med ett modernt samhälle.

Trots det finns det fortfarande kvar rester av det gamla feodalsamhället – rester som är direkt odemokratiska, men som på något envist sätt ändå har lyckats överleva ända in på 2000-talet. Det är lika häpnadsväckande som oförståeligt.

Det handlar alltså om rätten – eller snarare avsaknaden av rätt – för jordbruksarrendatorer att friköpa de gårdar som man i generationer har bebyggt, bebott och brukat under adligt förmyndarskap. Det är helt orimligt för mig att generationer brukare av självständiga gårdar för all framtid ska vara fråntagna rätten att på fri grund utveckla sina jordbruk.

Inget annat land i Europa har sedan demokratin infördes tillåtit fortsatt osjälvständighet för en jordbruksbefolkning under feodalt grundade ägarsystem.

Fru talman! En annan aspekt som är viktig att lyfta fram är att arrendatorerna själva har fått svara för samtliga investeringar, för hela riskkapitalet, och därmed fått bära den totala företagsekonomiska risken för växtodling och djurhållning.

Det har gjorts vissa frivilliga överenskommelser där arrendatorerna getts rätten, av stat och kyrka, att köpa loss det land som man har brukat i århundraden. Men kartläggningar visar att förhållandet är tvärtom för adel och storgods. Där medger man i princip inga friköp alls.

Frågan har, som har berörts innan, stötts och blötts i Sveriges riksdag, men tyvärr har lite hänt. Den 30 november 1989 togs ett beslut med stor majoritet att avskaffa denna kvarleva, ett beslut som också väckte förhoppning hos den yngre generationen arrendatorer.

Många unga vägrar i dag att ta över jorden för att stå under adligt förmyndarskap så som deras föräldrar och förfäder har gjort. Resultatet blir att jord, hus och allt vad bondegenerationer har skapat blir ännu en gåva till adliga arvtagare och storgods.

Många unga har också växt upp och utbildat sig till lantbrukare under en tid då man har haft vetskap om riksdagens klara ställningstagande 1989 om att friköpsrätt skulle genomföras. 1990 års arrendekommitté följde upp 1989 års riksdagsbeslut genom att enhälligt förorda en friköpslag som skulle omfatta bönder under adel, kyrkan, Domänverket samt universiteten.

Fru talman! Vad vi nu, 15 år senare, kan konstatera är att trots riksdagsbeslut och klara förord för friköpsrätt från Arrendekommittén har

någon sådan fortfarande inte införts. Regering gav våren 2000 i uppdrag att utreda frågan om historiska arrenden på nytt, en utredning som har varit föremål för beredning i Regeringskansliet i över ett år nu.

Det som oroar är att man ska lägga locket på i detta ärende och att man i så fall bygger det ställningstagandet på slutsatsen i utredningen.

Utredningen fastslog att det inte fanns tillräcklig anledning för att lagstiftningsfrågan skulle utredas på nytt. Just när det gäller detta kan man instämna, för frågan har blivit ordentligt utredd genom åren. Den har som sagt var stötts och blötts i riksdagen under en alldeles för lång tid.

Utredningens slutsats däremot kan jag inte instämna i. Att hänvisa till att de som drabbas är så få att vi inte behöver göra något tar inte på något vis bort den orättvisa som arrangemanget med historiska arrenden skapar. Skulle vi föra samma resonemang så fort det handlar om minoritetsgrupper undrar jag vad vi skulle få för samhälle.

Det har också framkommit nya alarmerande saker efter det att utredningen kom, bland annat en mycket häpnadsväckande dom mot en arrendator som har haft sin gård i fyra generationer och ville överlåta verksamheten till sin son, som hela livet varit inställd på just detta. Av någon anledning motsatte sig greven detta, och trots att verksamheten bedrivs på nästan 70 hektar och man hade börjat med flera nya grepp och nya idéer kom man fram till att verksamheten inte var utvecklingsbar.

Om inte närmare 70 hektar räknas som utvecklingsbart faller närmare 85 % av alla arrendatorer på just detta.

Ärendet är överklagat och ligger hos hovrätten. Men står domen fast kan det få mycket stora konsekvenser.

Ett annat problem som har dykt upp på senare tid är att många jordägare försöker komma åt kontrollen av de stödrätter som tillhör brukarna.

Banker har börjat kräva högre säkerhet för kredit. Detta är något som också har drabbat flera arrendatorer som inte äger sin egen fastighet.

Denna aggressiva attityd hos adeln och storgodsägarna gör mig djupt oroad. Det gör inte att de blir mer benägna att självmant bevilja friköp. Det ger snarare signalen att inte ens släktövertagande godkänns i framtiden.

Vi måste vakna och börja reagera på det som håller på att ske. Det börjar hasta med att införa den här historiska reformen om det ska finnas några kvar att rädda till enskilt ägande.

Fru talman! I Danmark och andra nordiska länder har man gjort någonting åt detta och infört en laglig rätt till friköp av historiska arrenden. I Danmark gjorde man det redan 1919. Det borde faktiskt vara dags för Sverige att göra detsamma.

Att avskaffa de sista resterna av ett feodalt system borde vara ett självklart led i en politik för ökad social och ekonomisk rättvisa.

I detta anförande instämde Tasso Stafilidis (v).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 april.)

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2004/05:LU17
Ersättningsrättsliga frågor.

*Ersättningsrättsliga
frågor*

Anf. 223 RAIMO PÄRSSINEN (s):

Fru talman! I lagutskottets betänkande nr 17 behandlas ett trettiotal motioner i olika skadestånds- och försäkringsrättsliga frågor. Det handlar om vitt skilda frågor. Man kan säga att det gäller alltifrån hästågares skadeståndsansvar till atomskador eller om man försöker gaffla in det på ett annat sätt från företagares försäkringsskydd till patientskadlagen och allt som kan rymmas däremellan.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga yrkanden i huvudsak med hänvisning till pågående arbete och tidigare ställningstaganden. I betänkandet hittar vi sju reservationer och två särskilda yttranden.

Anf. 224 BERTIL KJELLBERG (m):

Herr talman! Som Raimo Pärssinen sade ska det här betänkandet behandla vitt skilda frågor. Det är närmast ett smörgåsbord av olika motionsyrkanden.

Vi moderater har tre reservationer, och jag kommer att koncentrera mitt anförande till dessa tre frågor.

Jag tänkte börja med de könsneutrala pensionsförsäkringarna. Naturligtvis ska ingen diskrimineras på grund av kön. De skillnader som finns i dag när det gäller försäkringspremier mellan män och kvinnor har av försäkringsbolagen motiverats med att män och kvinnor lever olika länge. Det kan ifrågasättas att om en sådan grov uppdelning av försäkringskollektivet är välmotiverad. I vart fall bör alla skillnader i försäkringspremier, oavsett om det gäller kön, ålder eller bostadsort, vara relevanta och korrekta ur försäkringsteknisk och statistisk synvinkel. Vi anser att man från försäkringsbranschen bör bli bättre på att motivera skillnader i premienivåer.

Det finns också en internationell aspekt på denna fråga. I dag är det naturligt att man vid frågor om pensionslösningar tittar ut över gränserna och ser hur premiesättningen är utomlands. Vi kan då inte i Sverige ha en lagstiftning som alltför mycket skiljer sig från den inom EU. För stora skillnader skulle kunna medföra att svenska pensionssparare flyttar ut sina besparingar ur landet till nackdel för den svenska försäkringsbranschen. Vi moderater tycker att det är märkligt att regeringen inte i den lagrådsremiss som överlämnats till Lagrådet den 22 februari 2005 gällande utvidgat skydd mot könsdiskriminering lägger fram ett förslag till hur frågan ska lösas.

Jag tänkte nu behandla frågan om ett utvidgat ansvar för trafikförsäkringen. I Sverige har vi vant oss vid att betala sjukvård och sjukfrånvaro över skattsedeln. I huvudsak är detta ett bra system. Det kan då ifrågasättas om detta generella system är att föredra i alla delar.

När det gäller trafiken diskuterar vi ofta att trafiken ska bära sina kostnader vad gäller miljöpåverkan och annat. Vi moderater anser att det finns starka skäl att överväga om inte trafikförsäkringen ska bära ytterligare kostnader som trafiken förorsakar i samband med trafikolyckor. Det

är kostnader för sjukvård och sjukpenning relaterade till skador som uppstått i samband med trafikolyckorna. Genom en sådan ordning skulle vi få en bättre bild av hur stora kostnaderna är i verkligheten för trafiken, och försäkringsbolagen skulle få starka incitament att bidra till forskning och utveckling inom trafiksäkerhetens område.

Herr talman! Slutligen har vi frågan om jämkning av trafikskadeersättningen. De flesta tycker att det är förkastligt att köra bil i påverkat tillstånd oavsett om det gäller alkohol eller andra droger. I dag erhåller den som har kört bil i påverkat tillstånd ofta full skadeersättning om inte försäkringsbolaget lyckas visa att föraren har varit vårdslös. Ofta rör det sig om singelolyckor där endast förarens uppgifter finns att tillgå om hur olyckan har gått till.

I ett rättsfall från år 2000 från Högsta domstolen framgår det hur svårt det är att visa att vårdslöshet föreligger från förarens sida. Där påstod föraren att hans dotter, fyra år gammal, hade sagt att det kom en älg på vägen. Då ansågs inte föraren ha varit vårdslös.

Jag tror också att vi i riksdagen i stort sett är överens om att den som framför fordon i påverkat tillstånd bör få sin skadeersättning jämkad. Det har sagts att frågan bereds i departementet, men jag tycker att det finns skäl att i ett tillkännagivande framföra riksdagens mening till regeringen.

Slutligen, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 5 under punkten 9.

Anf. 225 MIA FRANZÉN (fp):

Herr talman och kära utskottskolleger! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 7 i lagutskottets betänkande nr 17, men jag står givetvis bakom även övriga reservationer från Folkpartiet i detta betänkande.

Liksom förra året vill vi att en särskild rätt till ersättning för sorg och saknad bör införas i svensk skadeståndsrätt. Varje människa som mister sitt liv har närstående som lämnas i fullständig förtvivlan. Därför borde rätten till ersättning för den ideella skadan sorg och saknad bli en självklar rättighet och schabloniseras utan att behöva bevisas.

Det är absurt att vi i Sverige har ett system där brottsoffren – mödrar, fäder, äkta makar, barn – tvingas blotta sin sorg inför inte bara en massa anonyma främlingar, utan kanske det värsta är att blotta sin förtvivlan, sin smärta och sina skador för den som vållat dem, som kanske till och med hänflinar och inte är det minsta ångerfull. Det är absurt att en jurist ska behöva ställa fler frågor kring sorgen och saknaden för att fastställa att den verkligen existerar och inte bara är ett påhitt för att sko sig i nödens stund. Som om sorgen och saknaden kan ifrågasättas! Som om denna sorg som sliter isär en människa är onaturlig eller kanske rentav är självömkän och är omotiverad.

Vad är det för sjuk drift som gör att ett brottsoffer i denna mening ska behöva försvara sin naturliga sorg och saknad, sitt psykiska lidande? Lika självklart som att det inte går att uppväcka en död person, lika självklart borde den som berövas en närstående få ersättning för den självklara sorgen och saknaden. Att någon skor sig eller någonsin med pengar kan kompenseras för förlusten, den risken är inte bara minimal, den är obefintlig.

Vidare vad gäller trafikskadeersättning: Det är också absurt att jämkning av trafikskadeersättningen till den som har varit rattfull är beroende av om själva körningen kan konstateras ha varit vårdslös. Om du kör stupfull men i övrigt helt lagligt, om du då krockar med ett litet levnadsglatt barn, får du ersättning ur trafikförsäkringen för de skador du har fått. Det är både ansvarslöst och vårdslöst att signalera att alkohol i kroppen och bilkörning är okej – bara du inte är vårdslös.

Det borde vara vårdslöst att ens sätta sig bakom ratten med någon form av drog i kroppen. Var går annars gränsen om inte nolltolerans blir det självklara? Vilken person kan själv mäta hur pass onykter man blivit av en haschpipa eller två glas starköl?

Den som mister sitt barn för att en person valt att själv köra hem från krogen får ett slag i magen av att få höra att en onykter person har rätt till hel trafikskadeersättning för den *whiplash*-skada denne fick vid krocken – om nu inte själva körningen har varit vårdslös. Varför ska andra försäkringstagare betala för en ansvarslös persons skador? Är det verkligen rimligt?

Nej, det är absurt. Droger och bilkörning hör aldrig ihop. Jag påpekar igen: De hör aldrig ihop. Det kan många trafikskadade och deras anhöriga vittna om. Låt oss inte få fler sådana vittnen. Skärp vår lagstiftning i dag!

Det är likaså absurt att vi i Sverige i dag har så lite resurser för polisen att brottsförebyggande brottsutredningar och skyddet mot brott är så svagt att även småföretag riskerar att gå under om de inte får försäkra sin verksamhet. Framst kräver här Folkpartiet fler poliser. Men det arbetet görs på annat håll.

När nu regeringen fortsätter att fundera över försäkringsbolagens ansvar för småföretagarnas utsatthet går det bara att konstatera att Socialdemokraterna är oförmögna att agera och litar på att vi alla privat ska bekosta alternativt skydd.

Vidare tankar i den inriktningen är mycket oroväckande. Det lilla företaget som inte har råd med ett rån i veckan eller ett sönderslaget skyltfönster per helg göre sig icke besvär i Sverige. Vi har inte råd att strunta i tryggheten!

Det är inte bara kvinnor som inte vågar gå ut på kvällarna. De otillräckliga polisresurserna omöjliggör för många småföretag att helt enkelt våga etablera sig. Och inte bara det. Den desperate lille guldhandlaren som ligger på lur i sin butik om nätterna är både desperat och rädd. Och desperation och rädsla får sällan ett lyckligt slut.

Nåväl, jag tänker nu avsluta mitt anförande med ett ur *mitt* perspektiv mer positivt område. Vårt utskott är enigt om att pensionsförsäkringarna borde kunna vara könsneutrala. Majoriteten anser dock att detta är ett rimligt krav redan i dag, trots att regeringen inte har något färdigt förslag och trots att regeringen konstaterar att frågan inte är färdigutredd. Vi, Moderaterna och Folkpartiet, vill därför modifiera vår positiva inställning med att vi vill att pensionsförsäkringarna bör vara könsneutrala så långt detta är möjligt inom ramen för allmänna försäkringsrättsliga principer och om regeringen kan presentera ett förslag vars konsekvenser genomlysts ordentligt.

Det är underbart att för en gångs skull få tillhöra ett riktigt privilegierat kön, som får leva några år längre, rent statistiskt, inte för att plågas

utan just för att få leva. Den som råkar tillhöra det svagare könet, rent statistiskt, får i dag viss fördel i premienivån, men jag är inte avundsjuk. Snarare sörjer jag att skillnaderna håller på att utjämnas. Snart tillhör jag inte längre det privilegierade, starkare, könet.

Det är möjligt att det nu är dags att införa könsneutrala pensionsförsäkringar och välkomna männen in i den mer livskraftiga delen av befolkningen. Låt oss dock avvakta regeringens förslag och titta på vilka konsekvenserna blir. Om inte kön som gruppsschablon får användas kanske informationen måste bli mycket mer individuell, och därmed mer integritetskränkande. Kanske kommer fler att få mycket högre premier på grund av sin levnadsstil. Det är inte säkert att ett sådan könsneutralt system får positiva konsekvenser eller blir mer rättvist för försäkringstagarna.

Anf. 226 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Det här betänkandet tycker jag är jätteintressant. Jag tänkte använda min tid i dag till att belysa ståndpunkter med anledning av könsneutrala pensionsförsäkringar och jämkning av trafikskadeersättning.

Jag är glad över att utskottet gick mig till mötes i sin bedömning. Utskottsmajoriteten är överens om att försäkringspremier bör vara könsneutrala. Jag tycker att det är förvånande att höra att två kolleger, skulle man kunna säga, från Folkpartiet och Moderaterna inte kunde ställa sig bakom den enligt min mening mycket hovsamma skrivningen på s. 22 i det betänkande vi här diskuterar. Där står det så här: "Enligt utskottets mening bör försäkringspremier alltså vara könsneutrala."

Jag skulle vilja säga här att det är lätt att kalla sig feminist, att hävda jämställdhet både nu och då. Men när intressen står mot varandra är det ofta strukturerna som får segra, och då är det kvinnor som hålls tillbaka i sämre läge. Jag skulle vilja veta vad man prioriterar egentligen i det här ärendet. Är det försäkringstekniska frågor och vad bolagen tjänar på? Eller är det faktiskt strukturerna i samhället och att vi vill ha ett jämställt samhälle där kvinnor och män på det individuella planet hanteras lika?

Jag har aldrig själv uttalat att jag skulle vara feminist, men jag har under hela mitt liv kämpat mot de strukturer som gör att kvinnor ska känna sig underlägsna i vårt samhälle. Jag tror att det är det arbetet vi måste fortsätta att sträva efter, och sedan får det finnas hur många utredningar som helst. Naturligtvis kan ett utskott i riksdagen uttala åt vilket håll man bör sträva. För övrigt tillhör jag dem som inte tycker att vi har för mycket av politiska visioner i vårt arbete, utan där behöver vi gå vidare.

Det är helt riktigt att regeringen hittills inte har visat handlingskraft i frågan genom att rent tekniskt analysera hur könsneutrala premier skulle kunna se ut. Det innebär inte att utskottet inte ska visa sina muskler. Jag är glad för att utskottet har gjort det, och jag är glad för den text som finns i dag.

Vi ser fram emot det förslag som ska komma, som låter individen få framstå som viktigare än kollektiva statistikuppgifter byggda på sannolikheter. För statistik kan man läsa utifrån olika perspektiv.

Herr talman! Jag vill också uppmärksamma jämkningen av trafikskadeersättning. I dag kan jämkningen till en förare som varit rattfull endast

ske om körningen varit vårdslös. Vi har hört om detta tidigare i debatten, och jag menar att det faktum att någon sätter sig bakom ratten och kör en bil i onyktert tillstånd i sig är vårdslöst. Därför ska inte full ersättning utgå till en förare som varit rattfull. Om detta anser vi att regeringen får återkomma till riksdagen med förslag. Jag yrkar bifall till reservation 7.

Prot. 2004/05:99
6 april

*Ersättningsrättsliga
frågor*

Anf. 227 TASSO STAFILIDIS (v):

Herr talman! Det var befriande att få lyssna till Yvonne Andersson i den här debatten när hon försökte sätta dit sina allianskamrater – och ingen av dem vågade på något sätt ta replik. Herr talman, jag tror inte att någon av dem har något bra svar när det gäller de könsneutrala försäkringspremierna, som utskottsmajoriteten har uttalat sig för att den vill ha.

Visst är det märkligt att när majoriteten i utskottet uttalar sig för en inriktning, nämligen att vi vill att försäkringspremierna bör vara könsneutrala, väljer Moderaterna och Folkpartiet i det här fallet att reservera sig på grund av det ställningstagandet. Man får dra sina egna slutsatser, och reservationen talar också för sig själv. Man vill tydligen något annat. Man vill ha en annan ordning, där kvinnor och män ska behandlas olika. Men det är väl marknaden som får bestämma det.

Herr talman! Tidigare i våras höll jag ett anförande i den här kammaren då förslaget till ny försäkringsavtalslag debatterades. Jag pratade då om överfallsskyddet i hemförsäkringen och försäkringsbolagens könsdiskriminerande villkor. Jag berättade också om mina förhoppningar om att bolagen ska välja att tolka den nya lagen på ett sätt som gör att ersättning ur överfallsskyddet kan utgå även om en kvinna blivit misshandlad av en närstående i sitt hem. I dagens betänkande beklagar utskottet att den här frågan inte har övervägts i samband med arbetet med den nya försäkringsavtalslagen. Jag beklagar också detta. Jag beklagar även att de kvinnor och barn som misshandlats av familjemedlemmar inte kan få kompensation ur hemförsäkringen. Statistiskt sett är hemmet den farligaste platsen för en kvinna att vistas på. Vi män utsätts däremot ofta för våld i offentliga miljöer, till exempel i en krogkö. Här blir det tydligt att lagstiftningen och försäkringsvillkoren är formellt könsneutrala men att det i praktiken görs en skillnad mellan kön och i fråga om våld beroende på om våldet utövas i en privat eller offentlig miljö. Försäkringsbolagen hävdar att hemförsäkringen är ett civilrättsligt avtal och att villkoren därför inte ska regleras av lagar.

Ett vanligt argument, herr talman, är att de kvinnor som misshandlas i sina egna hem av sina egna män ändå har rätt till brottsskadeersättning. Brottsskadeersättningen är konstruerad på så sätt att den ska ge en rätt för brottsoffret att få kompensation via skattemedel om gärningsmannen inte kan betala och om det inte finns någon försäkring som täcker skadorna. Att gärningsmannen inte kan betala kan bero på att han är okänd eller att han saknar betalningsförmåga. Problemet är att den misstänkte aldrig är okänd vid våld och övergrepp i nära relationer. Tvärtom är det så att kvinnan eller barnet i dessa fall pekar ut en väl bekant person som den skyldige. Brottsoffermyndigheten får i dessa fall inte ta över domstolens roll och peka ut en skyldig gärningsman genom att besluta om brottsskadeersättning. Här måste det finnas en fällande dom för att brottsskadeersättning ska kunna utgå.

Herr talman! Det är orimligt att offret får ett sämre skydd när våldet utövas av en för henne känd person än om misshandeln utförts av en främling i en krogkö.

Utskottet förutsätter att regeringen ska återkomma med lagstiftning om det finns ett behov. Men jag och Vänsterpartiet anser att det är klart och tydligt att ett sådant behov redan finns. Just därför har jag valt att reservera mig tillsammans med Centerpartiet, och det i reservation 4, vilken jag yrkar bifall till.

Jag ska nu övergå till att tala om min andra reservation, som handlar om rättssäkerheten för de personer som skadats i trafikolyckor.

Det är vanligt att den trafikskadade hamnar i underläge gentemot försäkringsbolaget särskilt när det gäller fall som är svårbedömda. Den bedömning som försäkringsbolagets egen läkare gör blir ofta utslagsgivande vid oenighet med den behandlande läkaren.

Vänsterpartiet anser att detta lojalitetsförhållande mellan bolag och försäkringsläkare kan leda till en försämrad rättssäkerhet för den trafikskadade. Försäkringsläkaren gör dessutom ofta sin bedömning på handlingar utan att träffa den skadade personen alls. Det finns alltså anledning att ifrågasätta försäkringsbolagets egna läkares roll i skaderegleringen. Det har vi i Vänsterpartiet gjort under flera år genom att lägga motioner till riksdagen.

Vi vill därför se att man utreder frågan om de sakkunnigas medicinska ansvar, deras beroendeställning i förhållande till försäkringsbolagen och hur stor vikt som egentligen läggs vid deras bedömningar. Försäkringsbolagets långa handläggningstider ska också ses över.

Utskottet hänvisar i dagens betänkande till den beredning av Finansinspektionens rapport *Stärkt skydd för trafikskadade* som sker inom Regeringskansliet. Men jag menar, herr talman, att den här rapporten har brister och att det måste genomföras en djupare analys av de här frågorna innan det är dags att bereda ärendet i Regeringskansliet.

Vi har också hört en representant från Socialstyrelsen som har redogjort för den del i detta ärende som Socialstyrelsen har tittat på. Men inte heller den analysen och den översynen tycker jag är tillräcklig. Den saknar också flera aspekter.

Herr talman! Jag står även bakom de reservationer som Vänsterpartiet har i denna fråga, men för tids vinnande yrkar jag inte någonting på den punkten.

Vår reservation 2, som vi också har tillsammans med Centerpartiet, handlar om skadeståndsansvar för multinationella företag. Det är en otroligt viktig fråga. Framför allt är det en viktig fråga för människor i tredje världen. Multinationella företag som förorsakar stora skador i ett annat land än det där moderbolaget har sitt säte bör kunna komma i fråga vad gäller skadestånd och ska få ta det ansvar som de har för de skador som de har orsakat.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall även till reservation 2.

Vad gäller de övriga punkterna hinner jag inte gå in djupare på dem just nu, men om jämkningen av trafikskadeersättning vill jag ändå säga att det är självklart att man aldrig ska sätta sig bakom en ratt och köra bil när man är full. Men jag ser inte att det är i detta sammanhang man kan lösa den problematiken, utan problematiken med onykterhet i trafiken framför allt måste lösas i den del som handlar om själva det brott som

begås, inte i ersättningsdelen. Det kan få helt felaktiga konsekvenser, vilket jag inte är beredd att ställa mig bakom.

Prot. 2004/05:99
6 april

Anf. 228 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 4 och instämmer i övriga reservationer som vi i Centerpartiet har.

Vi i Centerpartiet stöder också reservation 2 med anledning av en motion av Birgitta Ohlsson från Folkpartiet. Det gäller ett förslag om att det ska vara möjligt att utkräva skadeståndsansvar från de multinationella företag som orsakar miljöskador och bryter mot mänskliga rättigheter. Det är oacceptabelt att multinationella företag hänsynslöst kan utnyttja både människor och natur för att därefter lämna dem åt sitt öde när miljöförstöringarna blir övermäktiga och när människor har drabbats av skador.

I arbetet för hållbar utveckling anser vi inom Centerpartiet att våra gemensamma ambitioner måste vara att bygga upp fungerande marknader även inom u-länderna. De multinationella företagen ska inte kunna gå fria från skadeansvar genom att bedriva miljöfarlig verksamhet i dotterbolag som sedan sätts i konkurs när skadeanspråk framställs. Brott mot mänskliga rättigheter är också en ständig källa till oro och konflikter i världen. I arbetet för fred och frihet är det här kravet mycket viktigt. Därför stöder vi Birgitta Ohlssons motionsyrkande.

Jag vill också ta upp frågan om könsneutrala pensionsförsäkringar. Det är väldigt trevligt att det blev en majoritet i frågan, men jag beklagar att inte alla partier kunde vara ense i den här frågan. Lagutskottet har nu uttalat en inriktning genom att säga att pensionsförsäkringspremien *bör* vara könsneutral. Det återstår fortfarande väldigt mycket innan vi ser hur det kommer att se ut i slutändan, men "äntligen", säger vi inom Centerpartiet. Det här är jätteviktigt. Är det något område där det verkligen är skillnad mellan könen är det inom försäkringsområdet. Det kan påvisas genom att ta upp de andra frågorna i det här betänkandet.

Jag vill här lyfta fram överfallsskyddet i hemförsäkringen. Lika villkor för män och kvinnor borde genomsyra dagens samhällssystem. Men så är det inte i verkligheten. Vi inom Centerpartiet kommer att fortsätta att kämpa för lika villkor mellan könen och för att undanröja de hinder som finns kvar för att nå jämställdhet. Ett exempel på diskriminering av kvinnor är överfallsskyddet i hemförsäkringen. Undantag benämns ibland diskriminerande åtgärder.

Försäkringsbolagen har i dag laglig rätt att i försäkringsvillkoren inskriva att ersättning inte ska utgå om en kvinna blir slagen av en närstående. Detta sker i dag med riksdagens och regeringens tillåtelse. Dessa regler drabbar speciellt kvinnorna. Vi vet att det oftast är kvinnor som blir misshandlade av en anhörig. Försäkringsförbundet påpekar att dessa brott är svåra att utreda, och det skulle vara en orsak till att de inte skulle kunna ersätta för skador som har orsakats inom familjekretsen. Det är ett argument som ofta används, med hänsyn till att dessa brott inte har hög prioritet inom polisen och med hänvisning till att polisens resurser är otillräckliga.

Vi vet att många våldsbrott inom hemmen under åren av polisen har registrerats som lägenhetsbråk. I dag torde dock varje polis vara medveten om att de bråk och det våld inom familjen som kommer till deras

*Ersättningsrättsliga
frågor*

kännedom ska dokumenteras för vad det är. Därmed finns det också ett underlag för en eventuell polisutredning. Att någon kvinna frivilligt skulle utsätta sig för misshandel av närstående för att erhålla en ersättning från hemförsäkringen anser jag är ett mycket dåligt argument.

Jag vill också ta upp frågan om jämkning av trafikskadeersättningen. Det är naturligtvis alltid vårdslöst att köra alkoholpåverkad. Det är fullständigt horribelt och stötande att full ersättning ska utgå till en alkoholpåverkad förare. Denne bryter ju mot lagen. Det strider mot det allmänna rättsmedvetandet att en rattfyllerist som själv vållat sina skador i en trafikolycka ska ha samma rätt till full ersättning som den som är nykter och har skadats i trafiken. Det ger helt fel signaler.

Vi i Sverige har en mycket generösare inställning till rattfulla förare än vad andra europeiska länder har. Där har rattfyllerister som regel inte rätt till någon ersättning från den obligatoriska trafikförsäkringen. Det finns därför inget hinder mot att vi i Sveriges riksdag i dag tar beslut om jämkning av ersättning från trafikförsäkringen. Vi behöver inte invänta EG:s femte direktiv.

Jag vill också ta upp handläggningen av trafikskadeersättningen. Jag har i flera år motionerat om de problem som rör just handläggningen av trafikskadeärenden och då speciellt försäkringsläkarnas beroendeställning i förhållande till försäkringsbolagen, som är deras uppdragsgivare. Det är också mycket märkligt att försäkringsläkarna inte står under Socialstyrelsens tillsyn. Det gör däremot den behandlande läkaren, som har sagts tidigare. Än märkligare blir situationen när den som har råkat ut för en skada aldrig ens träffar försäkringsläkaren. Trots det väger försäkringsläkarens ord mycket tyngre än den behandlande läkarens.

Detta missförhållande har påpekats årligen i flera motioner. Det tror jag är en bidragande orsak till den rapport som vi har kunnat ta del av från Finansinspektionen. Det finns även förslag från Socialstyrelsen att Trafikskadenämnden skulle kunna ges möjligheter att pröva de svårbedömda ärendena och genom en oberoende expert kunna bedöma också försäkringsläkarnas utlåtanden. Det kan vara ett alternativ till att utöka Socialstyrelsens tillsyn.

Att majoriteten inom lagutskottet åter har intagit en avvaktande ställning tycker jag är mycket tråkigt. Det borde ha funnits ett tillkännagivande från lagutskottet. Med vårt tillkännagivande kunde vi också utöva ett större tryck på regeringen. Det finns ju bevisligen ett utredningsuppdrag. Därför borde det också vara möjligt för regeringen, om viljan finns, att verkligen sätta ned foten och snarast återkomma med ett förslag.

Anf. 229 ANNELI SÄRNBLAD (s):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Vi har, som många har sagt, debatterat dessa frågor ett flertal gånger i denna kammare. Borgerligheten är ihärdig även när det gäller dagens lagstiftning på skadeståndsområdet.

Herr talman! När en nära anhörig dödats genom en skadeståndsgrundande handling hamnar de drabbade i en mycket svår situation. Den sorg och förlust av nära och kära som man känner kan ingenting i hela världen ersätta. När man drabbas av detta tragiska blir det i många fall både fysiskt och psykiskt lidande. I dessa fall omfattas, enligt skadeståndslagens

femte kapitel, ersättning för inkomstförlust och ideella förluster till följd av skadan. Inget läkarintyg behövs.

När man känner stor sorg och saknad efter sina anhöriga som genom en tragisk händelse ryckts bort blir det ett psykiskt lidande. Man mår dåligt i det inre.

Herr talman! När det gäller skadeståndsansvaret för atomskador beslutade regeringen i november 2004 att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av atomansvaret – Atomansvarighetsutredningen. Utredaren ska redovisa sitt uppdrag den 31 januari 2006.

Det särskilda yttrande som belyser oljeskador till sjöss hänvisar vi socialdemokrater till det internationella arbete som pågår.

Skadeståndsansvaret för multinationella företag är ett viktigt område att se över, som några talare här har sagt. Från svensk sida har vi arbetat fortlöpande i många år med det. Den svenska regeringen har tagit ett initiativ kallat Globalt Ansvar. Huvudansvaret ligger hos Utrikesdepartementet men initiativet sker i samverkan med Näringsdepartementet och Miljödepartementet. Målsättningen är att bidra till förverkligandet av mänskliga rättigheter och hållbar utveckling, att stärka svenska företags konkurrenskraft och att öka kunskapen om de multilaterala regelverken.

Vi är från Socialdemokraternas sida pådrivande både nationellt och internationellt. I EU har en grönbok tagits fram där företags sociala ansvar ska diskuteras. Även FN tar upp de här viktiga frågorna.

Vi håller med om att de här frågorna är viktiga att se över och arbeta för.

Herr talman! Vi tydliggjorde vårt ställningstagande i fråga om företagares försäkringsskydd när vi hade debatten om försäkringsavtalslagen. Vi kommer att se över det i utvärderingsarbetet.

När en kvinna eller man utsätts för våld i hemmet är det en tragedi på många sätt. Vi kommer att i översynen av försäkringsavtalslagen se över frågan om att överfallsskydd i hemförsäkringen även ska gälla för skadeliidande som utsatts för våld i hemmet. Vi socialdemokrater är också ledsna att vi inte tidigare såg över frågan när den togs upp i debatten. Vi vill dock nu göra det i översynen.

Vi socialdemokrater har jämställdhetsfrågorna i fokus i vår politik. I Socialdemokraterna tycker vi att det är olyckligt med skiljelinjerna i pensionsförsäkringar. Vi välkomnar regeringens ställningstagande i frågan, som utskottet har skrivit i sin text.

Det har förts en diskussion om trafikförsäkringen och jämkning av trafikskadeersättning. Vi vill inte föregripa den beredning som pågår just nu. Jag vill ändå säga en sak i denna debatt. Man kan först tycka att de förslag som borgerligheten har är riktiga. Men om man lägger in vissa perspektiv så blir det genast svårare.

Peter 20 år sätter sig i bilen. Han har varit på en pizzeria med sina kompisar och gjorde det som är helt fel. Han tog en stor stark, han tog en till. Han kände sig inte påverkad, och han satte sig i bilen. Efter en stund kör han i väg. Plötsligt dyker det upp en bil som får sladd och kör rakt in i Peters bil. Kollisionen blir våldsam, och Peter blir mycket svårt skadad. De övriga klarar sig lyckosamt lindrigt undan.

I samband med att Peter opereras konstateras att han har haft en alkoholkoncentration i blodet strax över den i lagen tillåtna. Peter döms för brottet i domstol. Det är här jag hoppas att vi ska reflektera lite mer innan

vi tar beslut i de här frågorna. Innebörden i de borgerligas förslag är att Peters livränta ska sättas ned för resten av livet. Peter är dömd. Jämkningsen är gjord. Det är ju så att man inte heller i dag får full ersättning.

Även om Peter inte varit vållande till olyckan – han gjorde naturligtvis fel som körde med alkohol i kroppen, och han blev dömd för det – fick han livslånga men och givetvis stor ånger för sitt handlande som gjorde att han blev handikappad. Han och hans tjej väntade barn, och framtidsplanerna hade varit många. Plötsligt blev komplikationerna i deras liv stora. Frågan är: Ska man straffas hela livet trots att man redan fått ett straff?

Herr talman! Den här frågan är inte så enkel som många vill göra gällande, och beredningsprocessen i ärendet fortsätter. Jag ville dock i dag belysa just den här synpunkten i kammaren.

Till sist, herr talman, vill jag kommentera det som Tasso Stafilidis och Viviann Gerdin tog upp om läkarnas roll. Här vill vi hänvisa till Finansinspektionens fortsatta rapport genom Regeringskansliet. Men jag kan säga att också vi tycker att dessa frågor är viktiga, och vi kommer att trycka på dem.

När det slutligen gäller det som Viviann Gerdin tog upp om behandling läkaren och försäkringsläkaren finns det en HD-dom som innebär att de ska gälla i lika omfattning.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 april.)

16 § Förvaltningsberättelsens innehåll

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2004/05:LU21
Förvaltningsberättelsens innehåll (prop. 2004/05:68).

Anf. 230 JOHAN LÖFSTRAND (s):

Herr talman! Lagutskottets betänkande nr 21 kommer nu att debatteras. I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2004/05:68 *Förvaltningsberättelsens innehåll* samt två motioner som väckts med anledning av propositionen.

Propositionen innehåller förslag om att riksdagen ska anta vissa förändringar i årsredovisningslagstiftningen om förvaltningsberättelsens innehåll. Förslaget syftar till att i svensk rätt genomföra några ändringar i EU:s fjärde och sjunde bolagsrättsliga direktiv samt i bank- och försäkringsredovisningsdirektivet. Lagen föreslås träda i kraft den 1 maj 2005.

Med detta överlämnar jag ärendet för debatt.

Anf. 231 BERTIL KJELLBERG (m):

Herr talman! Regeringen säger på sin hemsida att ”regelförenkling är en viktig del av regeringens arbete med att förbättra företagsklimatet i Sverige”. Men trots de stolta deviserna lägger regeringen gång på gång förslag som passar de största börsnoterade aktiebolagen. Det är som om regeringen inte vill ta till sig att den absoluta majoriteten av Sveriges företagande bedrivs i små och medelstora företag. Regeringens uppfattning om svenskt näringsliv tycks ha fastnat i hur det var i slutet av 60-

talet. Det kanske är den drömvärld som regeringen och socialdemokratin lever i – allt var bättre förr.

Jag tycker egentligen att utgångspunkten när vi stiftar lagar om näringslivet borde vara den omvända. Huvudreglerna borde vara anpassade till de små och medelstora bolagen, och sedan borde vi ha särregler för de större bolagen.

Herr talman! Vi behandlar i dag ännu ett förslag från regeringen som gör livet lite surare för stora delar av det svenska näringslivet. Vi har tidigare sagt att det vid årsredovisningen ska förekomma uppgifter om sjukfrånvaron, om könsfördelningen i styrelserna med mera. Vi anser att förslaget om skyldighet att lämna upplysningar om icke finansiella uppgifter är onödigt. Flera tyngre remissinstanser, som Bolagsverket och Värdepapperscentralen, delar denna uppfattning.

Det är kanske ändå inte det allvarligaste, utan regeringen föreslår också gränsvärden för hur stora aktiebolagen ska vara när reglerna ska tillämpas. De föreslagna reglerna är både svåra att tillämpa och i övrigt inte särskilt välbetänkta. Regeringen inser också detta och aviserar nu att det pågår en översyn i frågan inom departementet. Det är anmärkningsvärt att denna fråga inte har högre prioritet. Den nu föreslagna lagstiftningen får dessutom till följd att en lagändring troligtvis blir nödvändig när beredningsarbetet inom departementet är klart.

Det är ingen bra lagstiftningsmetod att man redan när lagförslaget läggs fram är medveten om att reglerna inom kort behöver ändras. Jag anser, som en rekommendation till departementet, att man bör sträva efter att göra skillnaden mellan publika och privata bolag större.

Slutligen, herr talman, yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Anf. 232 MARTIN ANDREASSON (fp):

Herr talman! Det betänkande som vi nu har att diskutera rör ett lagförslag som handlar om att i svensk lag genomföra vissa ändringar i EG:s fjärde bolagsrättsliga direktiv.

När vi genomför EG-direktiv i svensk lagstiftning finns det två utgångspunkter man kan ha. Den ena är att försöka genomföra regelverket på ett så enkelt och överskådligt sätt som möjligt, på ett sätt som blir så lätt som möjligt att tillämpa och som blir så obyråkratiskt som möjligt. Den andra är att öka krångelfaktorn för svenska företag av olika storlek, och i de fall där man känner sig osäker inför man hellre några extra regler för säkerhets skull.

Tyvär är det här betänkandet till en del ett exempel på det senare. När det råder oklarhet om vi faktiskt behöver införa nya regler i årsredovisningslagen om redovisning av icke finansiell information i förvaltningsberättelsen föreslår regeringen att vi för säkerhets skull inför den typen av regler.

Vi från Folkpartiet hade hellre sett att man haft den motsatta utgångspunkten. Det finns goda skäl att bedöma att nuvarande regler är tillräckliga. I den mån detta inte visar sig vara fallet är vi naturligtvis beredda att verka för att man genast går till författning med att ta fram de regler som behövs för att uppfylla våra åtaganden som EU-medlemmar.

På samma sätt är krångelfaktorn betydande när det gäller de gränsvärden som föreslås för hur stora företagen ska vara, vilken omsättning de ska ha eller vilka nettovärden av deras tillgångar som ska råda för att reglerna ska kunna tillämpas. Inom Justitiedepartementet pågår redan, som min kollega Bertil Kjellberg tidigare var inne på, en översyn av just denna typ av gränsvärden. Om man nu ska införa provisoriska regler i avvaktan på den översynen hade det varit naturligare att till exempel fokusera på skillnaden mellan publika och privata aktiebolag.

Slutligen, herr talman, är det beklagligt att detta är ännu ett exempel på direktiv som vi inte kunnat genomföra i tid i svensk lagstiftning. Tyvärr verkar det vara ett genomgående mönster för just de propositioner som hamnar på lagutskottets område. Dessa propositioner prioriteras tydligen inte särskilt högt i Regeringskansliet. Det är beklagligt, och vi har därför i ett särskilt yttrande från Folkpartiets sida poängterat att vi tycker att det är angeläget att organisera arbetet i Regeringskansliet på ett sådant sätt att vi kan genomföra direktiven i tid.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 233 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Regeringen har i en proposition föreslagit ytterligare krav på information i företagets förvaltningsberättelse. Vi inom Centerpartiet anser att regeringen genom förslaget skapar onödigt administrativt arbete för företagen. Vi föreslår därför avslag på propositionen, och jag yrkar bifall till reservation 2.

Förslaget har sin grund i ett EG-direktiv. Vi tycker att regeringen övertolkar innebörden i detta EG-direktiv. Förslaget går också stick i stäv med det nationella förenklingsarbete som pågår. Några remissinstanser har i sina svar angivit att de nuvarande reglerna är fullt tillräckliga för att uppfylla direktivets krav. Vi i Centerpartiet instämmer i de synpunkterna.

Vi vill även erinra majoriteten om att inte försvåra förenklingsarbetet genom att ständigt klämma in nya regler. Ett steg framåt och två steg tillbaka tycks vara regeringens förenklingsarbete.

Ett annat skäl för avslag är att årsredovisningslagens olika gränsvärden är föremål för en översyn. Vi tycker att det vore klokt om regeringen avvaktar vad den kommer fram till.

Upplysningar av icke-finansiell karaktär bör även noga bedömas utifrån informationsnyttan och vägas mot att informationen i vissa fall kan var känslig för företagets fortlevnad.

Dessutom är regeringen sent ute med förslaget. Direktivet skulle vara genomfört redan från årsskiftet. Kanske beror regeringens senfärdighet i den här frågan på att den själv är tveksam men av någon märklig anledning sedan har fallit för frestelsen att återigen ytterligare reglera företagets informationsskyldighet. Det är tråkigt att konstatera att så är fallet.

Anf. 234 PIA NILSSON (s):

Herr talman! En förvaltningsberättelse är betydligt viktigare än vad man tror, vill jag påstå. Den är offentlig och alltså tillgänglig för alla som är intresserade. Det är viktigt, inte minst ur ett demokratiskt perspektiv, att alla offentliga dokument, även en förvaltningsberättelse, görs så tydliga och tillgängliga som möjligt.

Jag ska som anställd på ett företag kunna ta del av och förstå den information som finns i en årsredovisning. Likaså ska den utomstående investeraren kunna inhämta tydlig och överskådlig information kring ett företags ställning, resultat och utveckling.

Ytterst är det årsredovisningslagen som styr vad en förvaltningsberättelse ska innehålla, och lagen säger i dag att berättelsen ska ha en rättvisande översikt över utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat. Det är nog tabeller med en oändlig massa siffror uppspaltade i resultat- och balansräkningar som vi i första hand tänker på då.

Men den informationen räcker inte. Materialet behöver förses med information som inte redovisas i sifferkolumnerna men som är viktig för bedömningen av företagets ställning och resultat.

Herr talman! Betänkandet som vi nu har framför oss bottnar i ett EG-direktiv som Europaparlamentet och rådet i juni 2003 reviderade och som utmynnade i ett så kallat moderniseringsdirektiv. Namnet antyder en del, och generellt kan man säga att moderniseringsdirektivet är en skärpning i enlighet med rådande bästa praxis.

Svensk rätt uppfyller redan moderniseringsdirektivets krav på en rad punkter, men det finns fyra förtydliganden som regeringen bedömer som nödvändiga att införa i årsredovisningslagen.

För det första föreslås ett tillägg som säger att när det behövs för förståelsen av årsredovisningen ska översikten innehålla hänvisningar till och ytterligare upplysningar om de belopp som tas upp i andra delar av årsredovisningen. Bedömningen görs från fall till fall.

För det andra, herr talman, föreslås ett komplement så att det klart framgår att upplysningsskyldigheten även omfattar förhållanden som är viktiga för bedömningen av utvecklingen av företagets verksamhet, det vill säga inte enbart om företagets ställning och resultat.

För det tredje föreslås ett krav på en beskrivning av väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som företaget står inför. Det kan till exempel handla om osäkerhet kring prisutvecklingen för eller tillgången till en råvara som företaget är beroende av.

Någon direkt motsvarighet till detta krav finns inte i dag. Man skulle kunna tro att det upplysningskrav som finns i dag, när det gäller risker kopplade till användningen av finansiella instrument, skulle täcka kravet på upplysning om väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer. Några av remissinstanserna har också påtalat det. Men det finns ingen uttrycklig bestämmelse om det i nuvarande lag.

Herr talman! Den fjärde och sista förändringen som föreslås är en bestämmelse om att förvaltningsberättelsen ska innehålla viss icke-finansiell information om det behövs för att förstå företagets utveckling, ställning eller resultat. Märk det. Som exempel anges miljö- och personalfrågor. Det kravet ska ses mot bakgrund av det arbete som bedrivs inom EU när det gäller företagens sociala ansvar. Ett av målen med det arbetet är att bättre synliggöra sociala och miljörelaterade aspekter på företagets verksamhet.

Vilket slags personalinformation avses då? Det kan handla om åtgärder som företaget vidtagit under året för att förbättra jämställdheten, arbetsmiljön eller kompetensutvecklingen. Det kan också vara uppgifter om personalomsättningen eller förekomsten av kollektivavtal.

Frågan om ytterligare skärpta krav på miljöredovisning får hanteras när den pågående utvärderingen av nuvarande bestämmelser har redovisats i november i år. Med hänsyn till miljöfrågornas ökade vikt finns det nog anledning att överväga om man bör skärpa kraven ytterligare på detta område. Men nu liksom tidigare ska företag som bedriver verksamhet som är tillståndspliktig enligt miljöbalken alltid lämna information om verksamhetens påverkan på den yttre miljön.

Det är viktigt att poängtera att personal- och miljöfrågor ska ses som exempel på icke-finansiell information och att det på intet sätt är uttömmande. Andra exempel som kan omfattas av bestämmelserna är upplysningar om etiska riktlinjer som gäller i företaget, eller företagets verksamhet i tredje världen.

Herr talman! Det gäller återigen sådan information som behövs för att förstå företagets utveckling, ställning eller resultat. Som jag sade inledningsvis handlar hela moderniseringsdirektivet om att skärpa reglerna i enlighet med rådande bästa praxis.

Herr talman! De nya reglerna ska tillämpas på alla företag som är skyldiga att upprätta årsredovisning och på moderföretag som är skyldiga att upprätta koncernredovisning. Reglerna ska också gälla banker och andra finansiella institut respektive försäkringsföretag.

Men det föreslås viktiga undantag för små och medelstora företag. Kravet på beskrivning av väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer ska inte omfatta företag som har högst tio anställda och där tillgångarnas värde uppgår till högst 24 miljoner.

Anledningen till det är att reglerna i den svenska årsredovisningslagen omfattar även ekonomiska föreningar, handelsbolag och ideella föreningar och alltså har ett bredare tillämpningsområde än de aktiebolag som moderniseringsdirektivet faktiskt avser.

Direktivet ger medlemsstaterna utrymme för undantag, och undantag av det här slaget förekommer redan i dag på flera ställen i redovisningslagstiftningen.

Likadant är det för upplysningskraven om icke-finansiell information. Men här är gränsvärdet ett annat. Kravet gäller endast de företag som bedriver näringsverksamhet och som har fler än 200 anställda och där tillgångarna överstiger 1 000 basbelopp. Det måste ändå anses vara de större företagens upplysningar som kan vara av någon större betydelse för årsredovisningens intressenter.

Det finns väl egentligen goda skäl till att inte ta in något nytt gränsvärde eftersom lagen riskerar att bli mindre överskådlig. Men ett flertal remissinstanser har ansett att gränsvärdet bör höjas. Inom Justitiedepartementet har det utarbetats en pm, *Förenklade redovisningsregler m.m.* Den är just nu föremål för remissbehandling. Där föreslås att det befintliga gränsvärdet höjs. Därför anser regeringen att det redan nu kan finnas anledning att ta in ett nytt högre gränsvärde i förvaltningsberättelsen.

Herr talman! Avslutningsvis kan vi konstatera att de nya reglerna innebär ett visst utökat upplysningskrav för de företag som är skyldiga att upprätta års- eller koncernredovisning.

Jag vill återigen påpeka att små företag inte berörs av de nya kraven på upplysningar om risker och osäkerhetsfaktorer och att varken små eller medelstora icke-finansiella företag berörs av de nya kraven på icke-finansiell information.

En förvaltningsberättelse är alltså mycket viktigare än vad man tror. Med de förslag till förtydliganden som regeringen i samarbete med Miljöpartiet och Vänsterpartiet föreslår träda i kraft den 1 maj i år kommer både jag som anställd och den utomstående investeraren eller andra intressenter att få ett tydligare informationsunderlag som gör att vi bättre kan förstå ett företags utveckling av verksamheten, dess ställning, resultat och framtidsprognoser.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag i betänkandet och yrkar samtidigt avslag på reservationerna.

Anf. 235 TASSO STAFILIDIS (v):

Herr talman! Jag vill börja med att instämma i Pias anförande. Eftersom det är en samarbetsproposition vill jag yrka bifall till både propositionen och förslaget i utskottets betänkande.

Eftersom Pia har lyft fram de flesta aspekter som är viktiga att lyfta fram vill jag bara förtydliga och lägga lite mer fokus på ett område som jag tycker är oerhört viktigt. Det förvånar mig väldigt mycket att de borgerliga partierna vill avslå det här. Framför allt förvånar det mig att Centerpartiet gör det, som för en stund sedan var med mig om att kräva skadeståndsansvar för företag som har verksamhet för multinationella företag i utlandet.

De icke-finansiella instrument som är föremål för behandling i den här propositionen handlar nämligen om att svenska moderföretag kommer att bli skyldiga att lämna upplysningar om bland annat miljö- och personalförhållanden samt andra sociala aspekter i sina utländska dotterföretag. Därmed kommer graden av globalt ansvarstagande att kunna återspeglas bättre i multinationella företags redovisningar.

Det är alltså genom det här som vi kommer att ställa krav på multinationella företag att redovisa: Är det barnarbete på Hennes & Mauritz eller Indiskas dotterbolag i Indien? Var använder man sig av arbetskraft som inte får organisera sig fackligt, och så vidare?

De här icke-finansiella instrumenten är oerhört viktiga ur det perspektivet. Därför kan jag inte förstå: Varför kunde ni åtminstone inte bifalla just det här? Tycker ni verkligen inte att detta icke-finansiella instrument är viktigt?

Jag kan förstå om ni vill avslå det andra med de motiveringar som ni har. Men i just den del som handlar om att vi nu på det här sättet, med den här lagstiftningen, kommer att ställa krav på redovisning av företagen om deras utländska dotterbolag i koncernredovisningen, kan jag för hela mitt liv inte begripa hur ni kan ta avstånd från ett så viktigt instrument. Tycker inte de borgerliga partierna att det är viktigt att redovisa, vilket man inte gör i dag, om man till exempel använder sig av barnarbete eller annat?

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 april.)

17 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Konstitutionsutskottets betänkanden
2004/05:KU32 Trossamfund m.m.
2004/05:KU19 Trossamfund m.m. – förenklad ordning
2004/05:KU28 Ändringar i riksdagsförvaltningens instruktion m.m.
2004/05:KU30 Kommunal demokrati och kompetens
2004/05:KU18 Kommunal demokrati och kompetens – förenklad ordning

18 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 6 april

2004/05:508 av *Anders Wiklund* (v) till justitieminister Thomas Bodström
Arbetsmiljöbrott

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 12 april.

19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 6 april

2004/05:1360 av *Anita Sidén* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Legala knarkaffärer i Sverige

2004/05:1361 av *Michael Hagberg* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Förslag till ny tingsrättsorganisation i Södermanlands län

2004/05:1362 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Jens Orback

Regler mot diskriminering på krogen

2004/05:1363 av *Hans Backman* (fp) till statsrådet Ulrica Messing

E 4:an mellan Enånger och Hudiksvall

2004/05:1364 av *Tobias Krantz* (fp) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Statliga institutioners politiska opinionsbildning

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 12 april.

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 6 april

2004/05:1285 av *Harald Nordlund* (fp) till socialminister Berit Andnor
FN:s icke-våldsartionde för barn i Sverige

2004/05:1296 av *Catharina Elmsäter-Svärd* (m) till statsrådet Ulrica
Messing

Beredskap för skogsbrand i orkandrabbad skog

2004/05:1299 av *Harald Nordlund* (fp) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist

Miljöanpassat jordbruk

2004/05:1300 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist

Innehav av giftorm

2004/05:1326 av *Nina Lundström* (fp) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist

Innehav av giftiga ormar i bostäder

2004/05:1327 av *Annika Qarlsso*n (c) till näringsminister Thomas Östros
Ägaransvar i statliga bolag

2004/05:1328 av *Cecilia Wikström* (fp) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Terroristsamordnare

2004/05:1329 av *Karin Granbom* (fp) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Kortad gallringstid i belastningsregistret för ungdomar

2004/05:1330 av *Peter Althin* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Rättssäkerheten vid hemlig teleavlyssning och teleövervakning

2004/05:1331 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Polisens bekämpning av illegal läkemedelshandel på Internet

2004/05:1332 av *Anna Lilliehöök* (m) till statsrådet Hans Karlsson
Allt yngre förtidspensionärer

2004/05:1334 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Lena Hallengren
Köer till förskolan

2004/05:1335 av *Axel Darvik* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan
Skriftliga omdömen i grundskolan

2004/05:1336 av *Louise Malmström* (s) till statsrådet Ibrahim Baylan
Motverkande av könsbundna utbildningsval

2004/05:1337 av *Jörgen Johansson* (c) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Polisens tjänstevapen

2004/05:1342 av *Anita Brodén* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
Timmerlagring i sjöar

2004/05:1344 av *Ingemar Vänerlöv* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Förändrad bouppteckningsverksamhet

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 12 april.

21 § Kammaren åtskildes kl. 22.04.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med 5 §
anf. 69,
av tjänstgörande ålderspresidenten därefter till och med anf. 81,
av förste vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 105 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 130 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 173 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 223 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

1 § Avsigelser	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till vissa utskott	1
3 § Meddelande om debatt med anledning av vårpropositionens avlämnande	2
4 § Förnyad bordläggning	2
5 § Migration och asylpolitik	2
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2004/05:SfU10	2
Anf. 1 Förste vice talman PER WESTERBERG (m)	2
Anf. 2 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	6
Anf. 3 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik	9
Anf. 4 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	9
Anf. 5 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik	10
Anf. 6 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	10
Anf. 7 SVEN BRUS (kd)	10
Anf. 8 KALLE LARSSON (v)	13
Anf. 9 BIRGITTA CARLSSON (c)	16
Anf. 10 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	18
Anf. 11 GÖTE WAHLSTRÖM (s)	21
Anf. 12 BIRGITTA CARLSSON (c) replik	25
Anf. 13 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	26
Anf. 14 BIRGITTA CARLSSON (c) replik	26
Anf. 15 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	27
Anf. 16 SVEN BRUS (kd) replik	27
Anf. 17 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	27
Anf. 18 SVEN BRUS (kd) replik	28
Anf. 19 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	28
Anf. 20 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	29
Anf. 21 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	29
Anf. 22 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	30
Anf. 23 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	30
Anf. 24 KALLE LARSSON (v) replik	31
Anf. 25 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	31
Anf. 26 KALLE LARSSON (v) replik	32
Anf. 27 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	32
Anf. 28 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	33
Anf. 29 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	33
Anf. 30 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	34
Anf. 31 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	34
Anf. 32 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik	34
Anf. 33 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	35
Anf. 34 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik	35

Anf. 35	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	36
Anf. 36	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s).....	36
Anf. 37	SVEN BRUS (kd) replik.....	39
Anf. 38	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	40
Anf. 39	SVEN BRUS (kd) replik.....	40
Anf. 40	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	41
Anf. 41	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik.....	41
Anf. 42	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	42
Anf. 43	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik.....	42
Anf. 44	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	42
Anf. 45	BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	43
Anf. 46	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	43
Anf. 47	BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	44
Anf. 48	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	45
Anf. 49	GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	45
Anf. 50	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	45
Anf. 51	GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	46
Anf. 52	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	47
Anf. 53	KALLE LARSSON (v) replik.....	47
Anf. 54	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	48
Anf. 55	KALLE LARSSON (v) replik.....	48
Anf. 56	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	48
Anf. 57	Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik.....	49
Anf. 58	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	49
Anf. 59	Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik.....	50
Anf. 60	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	50
Anf. 61	SOLVEIG HELLQUIST (fp).....	51
Anf. 62	ANNIKA QARLSSON (c).....	52
Anf. 63	MAURICIO ROJAS (fp).....	54
Anf. 64	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	55
Anf. 65	MAURICIO ROJAS (fp) replik.....	55
Anf. 66	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	56
Anf. 67	MAURICIO ROJAS (fp) replik.....	56
Anf. 68	GUNNAR NORDMARK (fp).....	57
Anf. 69	ANDRE VICE TALMANNEN.....	58
Anf. 70	PETER ERIKSSON (mp).....	58
Anf. 71	LINNÉA DARELL (fp).....	59
Anf. 72	ANNE LUDVIGSSON (s).....	60
Anf. 73	KALLE LARSSON (v) replik.....	61
Anf. 74	ANNE LUDVIGSSON (s) replik.....	62
Anf. 75	KALLE LARSSON (v) replik.....	62
Anf. 76	ANNE LUDVIGSSON (s) replik.....	62
Anf. 77	GUNNAR NORDMARK (fp) replik.....	62
Anf. 78	ANNE LUDVIGSSON (s) replik.....	63
Anf. 79	GUNNAR NORDMARK (fp) replik.....	63
Anf. 80	ANNE LUDVIGSSON (s) replik.....	63
Anf. 81	MONA JÖNSSON (mp).....	63

(Beslut fattades under 8 §.).....	64
6 § Riksrevisionens granskning av Försäkringskassans köp av tjänster för rehabilitering.....	64
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2004/05:SfU11	64
Anf. 82 ANNA LILLIEHÖÖK (m).....	64
Anf. 83 LINNÉA DARELL (fp)	66
Anf. 84 KENNETH LANTZ (kd)	68
Anf. 85 KENNETH JOHANSSON (c)	69
Anf. 86 MARIANN YTTERBERG (s)	70
Anf. 87 LINNÉA DARELL (fp) replik	71
Anf. 88 MARIANN YTTERBERG (s) replik.....	72
Anf. 89 LINNÉA DARELL (fp) replik	72
Anf. 90 MARIANN YTTERBERG (s) replik.....	72
Anf. 91 KENNETH LANTZ (kd) replik	73
Anf. 92 MARIANN YTTERBERG (s) replik.....	73
Anf. 93 KENNETH LANTZ (kd) replik	73
Anf. 94 MARIANN YTTERBERG (s) replik.....	74
Anf. 95 KALLE LARSSON (v).....	74
Anf. 96 MONA JÖNSSON (mp)	75
(Beslut fattades under 8 §.).....	76
7 § Alkoholpolitik.....	76
Socialutskottets betänkande 2004/05:SoU9	76
Anf. 97 LARS MEJERN LARSSON (s).....	76
Anf. 98 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	77
Anf. 99 ULRIK LINDGREN (kd).....	79
Anf. 100 GUNILLA WAHLÉN (v)	81
Anf. 101 ULRIK LINDGREN (kd) replik	83
Anf. 102 GUNILLA WAHLÉN (v) replik	83
Anf. 103 ULRIK LINDGREN (kd) replik	83
Anf. 104 GUNILLA WAHLÉN (v) replik	84
Anf. 105 KENNETH JOHANSSON (c)	84
Anf. 106 MARTIN NILSSON (s).....	86
Anf. 107 ULRIK LINDGREN (kd) replik	88
Anf. 108 MARTIN NILSSON (s) replik.....	89
Anf. 109 ULRIK LINDGREN (kd) replik	90
Anf. 110 MARTIN NILSSON (s) replik.....	90
Anf. 111 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	91
Anf. 112 MARTIN NILSSON (s) replik.....	91
Anf. 113 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	92
Anf. 114 MARTIN NILSSON (s) replik.....	92
Anf. 115 GABRIEL ROMANUS (fp).....	93
Anf. 116 MARTIN NILSSON (s) replik.....	96
Anf. 117 GABRIEL ROMANUS (fp) replik	96
Anf. 118 MARTIN NILSSON (s) replik.....	97
Anf. 119 GABRIEL ROMANUS (fp) replik	97
Anf. 120 JAN LINDHOLM (mp).....	98
Anf. 121 ULRIK LINDGREN (kd) replik	100
Anf. 122 JAN LINDHOLM (mp) replik	101

Anf. 123 ULRIK LINDGREN (kd) replik	101
Anf. 124 JAN LINDHOLM (mp) replik	102
(forts. 9 §).....	102
Ajournering.....	102
Återupptagna förhandlingar	102
8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	103
SfU10 Migration och asylpolitik	103
SfU11 Riksrevisionens granskning av Försäkringskassans köp av tjänster för rehabilitering	105
9 § (forts. från 7 §) Alkoholpolitik (forts. SoU9)	106
Anf. 125 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s).....	106
Anf. 126 LUCIANO ASTUDILLO (s)	107
(Beslut skulle fattas den 7 april.).....	108
10 § Diskriminering.....	108
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2004/05:AU5	108
Anf. 127 ANNA LINDGREN (m).....	108
Anf. 128 MARTIN ANDREASSON (fp)	111
Anf. 129 STEFAN ATTEFALL (kd).....	113
Anf. 130 MARGARETA ANDERSSON (c).....	115
Anf. 131 LUCIANO ASTUDILLO (s)	117
Anf. 132 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	119
Anf. 133 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	120
Anf. 134 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	120
Anf. 135 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	121
Anf. 136 MARTIN ANDREASSON (fp) replik.....	121
Anf. 137 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	122
Anf. 138 MARTIN ANDREASSON (fp) replik.....	122
Anf. 139 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	123
Anf. 140 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	124
Anf. 141 ULF HOLM (mp).....	125
Anf. 142 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s).....	127
Anf. 143 MAURICIO ROJAS (fp)	127
Anf. 144 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	129
Anf. 145 FÖRSTE VICE TALMANNEN	129
Anf. 146 MAURICIO ROJAS (fp) replik	129
Anf. 147 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	130
Anf. 148 MAURICIO ROJAS (fp) replik	130
Anf. 149 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	131
Anf. 150 MAURICIO ROJAS (fp) replik	131
Anf. 151 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	132
Anf. 152 MAURICIO ROJAS (fp) replik	132
Anf. 153 ULF HOLM (mp) replik	133
Anf. 154 MAURICIO ROJAS (fp) replik	133
Anf. 155 ULF HOLM (mp) replik	133
Anf. 156 MAURICIO ROJAS (fp) replik	134
Anf. 157 LUCIANO ASTUDILLO (s)	134
Anf. 158 MAURICIO ROJAS (fp)	135

(Beslut skulle fattas den 7 april.)	135	Prot. 2004/05:99
11 § Herrelösa fastigheter samt ansvar för konkurskostnader.....	136	6 april
Bostadsutskottets betänkande 2004/05:BoU3	136	
Anf. 159 RAGNWI MARCELIND (kd)	136	
Anf. 160 EWA THALÉN FINNÉ (m)	138	
Anf. 161 RIGMOR STENMARK (c).....	139	
Anf. 162 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s).....	141	
Anf. 163 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	141	
Anf. 164 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	142	
Anf. 165 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	142	
Anf. 166 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	143	
Anf. 167 RIGMOR STENMARK (c) replik	143	
Anf. 168 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	143	
Anf. 169 RIGMOR STENMARK (c) replik	144	
Anf. 170 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	144	
Anf. 171 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik	144	
Anf. 172 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	144	
Anf. 173 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik	145	
Anf. 174 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	145	
Anf. 175 JAN ERTSBORN (fp).....	145	
Anf. 176 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	146	
Anf. 177 JAN ERTSBORN (fp) replik.....	147	
Anf. 178 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	147	
Anf. 179 JAN ERTSBORN (fp) replik.....	147	
Anf. 180 KERSTIN KRISTIANSSON KARLSTEDT (s).....	148	
Anf. 181 OWE HELLBERG (v)	148	
Anf. 182 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	149	
Anf. 183 OWE HELLBERG (v) replik	150	
Anf. 184 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	150	
Anf. 185 OWE HELLBERG (v) replik	151	
Anf. 186 RIGMOR STENMARK (c) replik	151	
Anf. 187 OWE HELLBERG (v) replik	151	
Anf. 188 RIGMOR STENMARK (c) replik	151	
Anf. 189 OWE HELLBERG (v) replik	152	
Anf. 190 RIGMOR STENMARK (c).....	152	
(Beslut skulle fattas den 7 april.)	152	
12 § Vissa förvaltningspolitiska frågor	153	
Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU22.....	153	
Anf. 191 ARNE KJÖRNSBERG (s)	153	
Anf. 192 CECILIA WIDEGREN (m)	153	
Anf. 193 CHRISTER NYLANDER (fp).....	155	
Anf. 194 CARIN LUNDBERG (s).....	156	
Anf. 195 CHRISTER NYLANDER (fp) replik.....	157	
Anf. 196 CARIN LUNDBERG (s) replik	158	
Anf. 197 CHRISTER NYLANDER (fp) replik.....	158	
Anf. 198 CARIN LUNDBERG (s) replik	159	
Anf. 199 CECILIA WIDEGREN (m) replik	159	
Anf. 200 CARIN LUNDBERG (s) replik	160	

Anf. 201	CECILIA WIDEGREN (m) replik	160
Anf. 202	CARIN LUNDBERG (s) replik	160
	(Beslut skulle fattas den 7 april.)	161
13 §	Finansiella säkerheter	161
	Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU24	161
Anf. 203	AGNETA RINGMAN (s)	161
Anf. 204	TOMAS HÖGSTRÖM (m)	161
Anf. 205	CHRISTER NYLANDER (fp)	162
Anf. 206	KJELL NORDSTRÖM (s)	163
Anf. 207	CHRISTER NYLANDER (fp) replik	163
Anf. 208	KJELL NORDSTRÖM (s) replik	164
Anf. 209	CHRISTER NYLANDER (fp) replik	164
Anf. 210	KJELL NORDSTRÖM (s) replik	164
	(Beslut skulle fattas den 7 april.)	164
14 §	Vissa frågor rörande fastigheter	165
	Lagutskottets betänkande 2004/05:LU16	165
Anf. 211	MARIA HASSAN (s)	165
Anf. 212	BERTIL KJELLBERG (m)	165
Anf. 213	JAN ERTSBORN (fp)	166
Anf. 214	INGEMAR VÄNERLÖV (kd)	166
Anf. 215	TASSO STAFILIDIS (v)	168
Anf. 216	VIVIANN GERDIN (c)	170
Anf. 217	REZENE TESFAZION (s)	170
Anf. 218	TASSO STAFILIDIS (v) replik	172
Anf. 219	REZENE TESFAZION (s) replik	172
Anf. 220	TASSO STAFILIDIS (v) replik	172
Anf. 221	REZENE TESFAZION (s) replik	173
Anf. 222	CHRISTER ADELSBO (s)	173
	(Beslut skulle fattas den 7 april.)	174
15 §	Ersättningsrättsliga frågor	175
	Lagutskottets betänkande 2004/05:LU17	175
Anf. 223	RAIMO PÄRSSINEN (s)	175
Anf. 224	BERTIL KJELLBERG (m)	175
Anf. 225	MIA FRANZÉN (fp)	176
Anf. 226	YVONNE ANDERSSON (kd)	178
Anf. 227	TASSO STAFILIDIS (v)	179
Anf. 228	VIVIANN GERDIN (c)	181
Anf. 229	ANNELI SÄRNBLAD (s)	182
	(Beslut skulle fattas den 7 april.)	184
16 §	Förvaltningsberättelsens innehåll	184
	Lagutskottets betänkande 2004/05:LU21	184
Anf. 230	JOHAN LÖFSTRAND (s)	184
Anf. 231	BERTIL KJELLBERG (m)	184
Anf. 232	MARTIN ANDREASSON (fp)	185
Anf. 233	VIVIANN GERDIN (c)	186
Anf. 234	PIA NILSSON (s)	186
Anf. 235	TASSO STAFILIDIS (v)	189
	(Beslut skulle fattas den 7 april.)	189

17 § Bordläggning.....	190	Prot. 2004/05:99
18 § Anmälan om interpellation	190	6 april
19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	190	<hr/>
20 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	191	
21 § Kammaren åtskildes kl. 22.04.....	192	

Elanders Gotab, Stockholm 2005